17.5.9

ALEXANDRI NEVYLLI ANGLI,

De furoribus Norfolcien-
sium Ketto Duce,
Liber vnus.

Eiusdem
NORVICVS.

LONDINI,
*Ex officina Henrici Binne-
mani Typographi.*

Anno salutis humanæ
CIↃ.IↃ.lxxv.

¶ In obitum amplissimi Præsulis, Matthæi Parkeri Cantuar. *Archiepiscopi eiusdem*
Alex. Neuylli carmen.

SIC CONSTAT mortale nihil: sic luminis oras
Quæ subeunt, abeunt: rapit (heu) rapit omnia tellus
Quæ peperit: refugusq; vigor mortalibus æuum
Decurtat miserum: dociles non parcere Parcæ
Sic occant nimium: sic sic abrupta beati
Stamina Parkeri, *tantum dant flere misello*
Orbatoq; gregi, quantum bona commoda vitæ
Voluerat aureolus cursus, plebesq; regendi
Gnarus amor, sollersq; animus, fluidosq; premendo
Mite supercilium, mens & lentando modesta.
ET MEA *quæ tanto viduata camœna patrono est,*
Luget in abruptum: rursus decidua fatis:
Rursus inhorrendas mundi sensura procellas.
O bene cœlicolæ, tanto quod functus honore
Euicit linguasq; hominum, nigrasq; loquelas.
Quas spargit numerus, quas sacra insania ructat:
ERGO IACE *venerande heros: & murmure stulto*
Inuidia maiorq; omni, felixq; peracto
Obdormi stadio: nos hic tua facta sonamus:
Te pleniq;, & amore tui: te flemus ademtum.
Te te magne pater nos hic veneramur, amamus,
Et tanti æternùm mirabimur acta magistri.

Libri post defunctum patronum editi,

Prosopopœia.

Flebile principium (si quid præsagia monstrent)
Fortunæ auspicium prosperioris habet.
Sed quid habent veri præsagia inania? quæue
Possit ab hoc tanto spes superesse malo?
Da (Deus) auspicium signis melioribus oro:
Huic metuo diras omini inesse minas.
Haud facile optatum cursu contingit honorem,
Turpiter in primo carcere lapsus equus.
Haud facile optati portus contingit arenas,
Infœlix patrijs mersa carina vadis.
Sed grauior fortuna mea est, & tristius omen
Ante ferè erepta est, quàm data vita, mihi.
Ecce extrema mihi vixdum superaddita lima,
Vix signata suis pagina prima typis:
Cum decus (heu dolor) ille ingens, decus occidit ingens,
Pars animæ, & vitæ magna columna meæ.
Fata queror nostris nimium contraria rebus,
Syderaq; auspicijs facta proterua meis.
Nam tua dum properant nimium, & mea fata morantur
Te mihi surripuit, (Spes mea) meq; tibi.
Infœlix ego quid merui? cur Posthuma proles
Nascor, & in seros differor vsq; dies?
Ast quia non tecum patiantur viuere fata,
O vtinam in tumulo dent latuisse tuo.

G. A.

Ad librum post defunctum patronum editum, Carmen consolatorium.

NOn benè venales poscunt præconia merces,
  Hædera laudatrix, vilia vina decet.
Cætera præsignes sibi quærant scripta patronos,
  Claraq; Magnatum nomina fronte gerant:
Nil opus ascitis titulis tibi, pone querelas,
  In te præsidij est satq; superq; tibi.
Seu tibi diffidas, ἀνθρώπων tandem aspice Ἀλεξιν,
  Is solet esse alijs, is tibi Ἀλεξις erit.
Is pater est, idemq; simul pater, atq; patronus,
  Ille dedit vitam, & proteget ille tuam.
Insuper ex merito Norfolcia tota patrona est,
  Angliaq; ex merito est tota patrona tibi.
Adde quod ex alijs, vitæ exemplaria prisca,
  Si quem delectent scripta, patronus erit.
Deniq; si quis erit qui quid memorabile gessit,
  Vel non diffidat posse, patronus erit.
Neuè aliquis desit: cuius nunc funera luges,
  Ipse etiam inuita morte patronus erit.
Nam fera quod potuit diro mors abstulit vngue,
  Terræ quicquid erat, cætera non potuit.
Corpore nam posito fama est & honore superstes
  (Quippe ab honore nihil mors violenta rapit.)
Corpore deposito viuit virtute superstes,
  (De virtute nihil mors violenta rapit.)
Corpore deposito mente est, animaq; superstes:
  (Sacra ex mente nihil mors violenta rapit.)
Ergo & honore suo, virtute & mente superstes,
  Is tibi maiori parte patronus erit.

G. A.

In Alexandri Neuylli Kettum
Thomæ Drantæ carmen.

ERGO Neuylleo vulgabere Kette cothurno,
Tuq; furorq; tuus, scelus excidiumq; tuorum?
Vtq; in grande nefas, atq; in sua vulnera versi,
Plebs hominum ruit, & sociarũnt fœdera fures?
Ilicet est actum : totus de nomine puro
Tolleris, famaq; niger turbabere cæcos
Ad manes : tu voce viri, tu voce Neuylli
Sordescis, pollentis opes & numina linguæ
Te vitiant, te, te, præstans facundia perdet.
O mihi post nullos memorande Neuylle disertos,
O docti pars multa chori : ceu namq; puellos
Ingenio, genio, calamo, sermone, puellus
Anteibas, ita virq; viros, ita maximus vnus
Omnivatate viges, & nos post terga relinquis.
Nec tua quæ tanto præcellit Musa nitore,
Cui triuiale nihil, nunquam cui friuola curæ,
Tam modicis flueret venis, inflaret auenas
Tam tenues, fieretq; humilis sub iudice mundo.
Te nisi non albi tereret lex ferrea fati,
In peius rerumq; vices, & moriger arctis
Præsulis imperijs animus flexit, fecitq; minorem
Marte suo, veteriq; bonum de more labare.
Cumq; tui valeant humeri, nec ferre recusent,
Et tuus antistes iam non sua iussa suburget.
Sumito materiam Iouio vel Cæsare dignam,
Desine tu Kettos, atque indiga dicere castra,
Hæc arbusta tace, teq; his exsolue myricis.
Tu cane vel reges, vel regis, maxima semper
Magne sona : canor & florens te gratia fandi
Intulerint cœlo, potes, ô potes, esse beatus.
I puer aurato iubeas velentur amictu,
Quæ sua prælustris perarabit cumq; Neuyllus.

In historiam Alexandri Neuylli, Hendecasyllaba.

VIRBIVM ne putabis abs auara
Demissum Styge? posse vel renasci
Hospitem Pythicis? vel enouari
Bis fata? ac iterum sepulta reddi
Terræ corpora? quale fabulosi
Solent fingere per iocum Poëtæ
Monstrum, quale vel impetu minore
Format Pythagoras renatus Orco.
Iurabis Liuij, Salustijq;,
Cæsarisq;, Demosthenisq; Graij
Calores veteres adhuc vigere,
Tulliumq;, quietè Tusculana,
Nouis sedulo rebus occupatum.
Nempè, qui nouus exit hic libellus,
Nescis, vtilior vè, dulcior vè,
Verior, melior, Latiniorue,
Maior, purior, elegantiorue.
Vnus vt referat ferè vniuersos.
Sed nec numina fallier licebit,
Nec, quos cymba tulit, reuexit.
Exspectas igitur, quis hos poliret
Libros? historiamq; tam eruditam?
Ille qui sapienter æmulatus,
Quos ætas prior exstulit, vel ipsos
Aequauit Zephyro secundiore.
Huc qui transtulit Atticos colores,
Romanumq; salem, decusq; linguæ.
Cui cùm munera summa largiantur
Pelasgi, Latijq; doctiores:
Nulli, quid tamen vt suum reposcunt.
Atqui vis propius videre quis sit,

Est

Est, dico, studiosus omnis huius
Virtutis bene quaeque ponderantis
Hic quos longa premebat, inuidaque
Nube condidit atra nox, recludit
Fastus, historiamque caeciorem
Ornat luce decenter insolenti.
Hic nobis patrios lares, domosque,
Auitosque focos, fecitque nobis
Incunabula nostra notiora.
Hunc ergo maneant (fauente fato,)
Sera saecula posterûm nepotum:
Vt mistus Rhetorum choro, iacentes
Terras despiciat volante fama,
Nos aeui breuis, ac inerte vena
Ignoti, procul à foro remoti
Admirabimur haec, silebimusque.

Typographus Lectori.

DEdimus operam equidem (quantum in nobis fuit) vti liber iste purus & integer, nullisque respersus lituris hominum in manus perueniret. Sed dum Author longiùs abesset, & pericula (sic folia appello quae non seriò, sed periclitandi tantùm gratia excuduntur) ad eum saepè nulla, prima raro, secunda verò nunquam deferrentur: factum est vt nostrae diligentiae industriaeque non vndequàque responderit euentus: nonnullaque (imprudentibus nobis) errata irrepserint. Ex his quaedam expunximus: reliqua (propterea quia id in excuso iam codice minus commodè fieri posse videretur) quemadmodum corrigenda sint, te Lector optime admonendũ curauimus. Vale.

Errata praeli.

Prior numerus paginam, secundus lineam denotat.

21. 21. labefactandam, lege labefactandum 79. 8. metuentes, lege metuebant. 81. 2. spe, lege ope. 94. 1. incaensae, pro incensae. 95. 6. subdebilitatem, lege subdebilitatam. 98. vlt. Ita, lege Item. 120. 1. & 2. animos vincendi, lege animis viuendi,

Quaedam inciderunt alia, quae quàm aptè potuimus quibusdam in locis emendauimus.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI EDMVNDO ARCHIEPISCOPO EBORACENSI, ANGLIAE PRIMATI, ALEXANDER NEVYLLVS S. D.

COGITANTI mihi (Præſul illuſtriſsime) cuinàm potiſsimùm labores conſecrarem meos, tu maximè eo mihi munere dignus occurrebas, qui ampliſsimis tùm in honoribus, tùm fortunis, quibus diuina te clementia circunfudit, maximarũ quoq; virtutum ſplẽdore circumfluis. Nam cùm Cantuarienſis (ille magni nuper nominis Heros) cuius perilluſtri perſona ſpes meæ dudum nitebãtur omnes, ab illiberali me otio, ad hanc

b. ſcribendi

ſcribendi curam ſollicitudinemq́; traduxiſſet; nunquam ſuſpicari (nedum vereri) mihi in mentem venit, fore vti meis optimis perinimica ſemper atque peraduerſa fortuna conſilijs, tam ſubitò, tanto me rerum mearum præſidio orbaret. Sed quemadmodũ nihil eſt in vita quod non mihi ſæpiſsimè ſors iniecerit, quo me vexaret acerbi, neque vnquam tam ſecundis ventis vſus ſim, quin ij mihi protinùs reflarint: ita huius præſtantiſsimi Antiſtitis interitus, plagam mihi certè inflixit acerbiſsimam & ſempiternam.

Et verò is miſerijs huius moleſtiſsimæ vitæ perfunctus, integris ſenſibus, ætate optima, è vita, tanquam è ſcena benè peracta fabula diſceſsit, meo autem magno malo detrimentoq́ue interceptus exſtinctuſq́;, incredibile mihi præ cæteris omnibus ſui deſiderium reliquit. Proinde cogor à pontifice, ad pontificem, id eſt ab ampliſsimo & propè cœleſti viro (mor-

tuo tamen) ad viuum te,& præſulem,& virum veris virtutum laudibus præſtantem, confugere. Quis autem hos libellos exceperit,ſi tu reieceris? Aut quem mea Poſthuma proles tutorem inuenerit ſi tu aſpernabere? Aut cui denique hij noſtri labores, viuentis Archiepiſcopi imperio ſuſcepti, & morientis teſtamento comprobati, grati erunt atque iucundi ſi tibi Archiepiſcopo & optimo, & ſapientiſsimo minùs probabuntur?

Verùm enimuerò maxima ſpe ſum, fore vt ſicuti is nuper nobis ſolatium, ornamentum,ac columen exſtiterat,(ſemperque proculdubiò exſtitiſſet, ſi ſemper per ętatem viuere licuiſſet)ſic tu vicisſim (nam quis te vno aut ſanctior vnquam, aut dulcior eſt habitus?) noſtræ ſis orbitati ſolitudiniq; præſidio futurus.

Neq; porrò me ea deterrent,quæ ſunt in te ſumma omnia, eximius vitæ ſplendor, grauitas admirabilis, doctrina pere-

gregia, singularis prudentia, præsertim cùm tantis illustratus excellẽtissimarum virtutum luminibus, permultùm meæ obscuritati (ex tua amplitudine) splẽdoris adferre poteris: isq; vir sis qui in omni vita, cum prudentia perinsigni, incredibilem quoq; comitatem coniunxeris.

Itaque licet fortassis cuiquam audacter nimis, atque subrusticè facere videbor, qui te tantum Præsulem tam pænè nullus affari non dubitem, tamen minori sum verecundia, propterea quia hoc quod rogo, & tuæ personæ aptissimum erit, & demortui Antistitis volũtati, (si quis vita functis sensus inest) in primis consentaneum. Rogo autem, vt quandò is moriens hos mihi libellos, (quos nunc amplitudini tuæ dono dedicoque) typis peruulgãdos reliquerit: (qui funesto omine suscepti, & post defunctum patronum in lucem editi, hominum ora cõspectumq; horrent atq; refugiũt,) hijs tu ad gratiam

& nostrorum hominũ existimationem commendationi atq; decori esse digneris. Tum si tenues tibi nimium atque ieiuni, nimium rerum ac verborum inopes videbuntur, & iccircò doctissimis perpolitissimisq; tuis auribus indigni, feras tamẽ: ijsque oculis, eodemque quibus omnes bonos intueri soles vultu, contemplerê. Quod æquissimo te facturum animo (Pręsul optime) confido: tùm quia potes, tùm quia soles benefacere quàmplurimis: estq; hoc naturæ tuæ, tuisq; dulcissimis, suauissimisq; moribus coniunctissimum.

DEVS Opt. Max. amplitudinem tueatur tuam, concedatq; vt vbi perdiù nobiscum in terris lætus atq; hilaris vixeris, inter cœlites tandem cum CHRISTO IESV æuo perpetuo ac sempiterno perfruare. Londini. a. d. VII. Kalend. Decemb. CIϽ.IϽ.lxxv.

Amplitudini tuæ deuotissimus,

ALEXANDER NEVYLLVS.

Reuerendissimo in Christo patri D. Matthæo Cantuariensi Archiepiscopo, totius Angliæ *Primati & Metropolitano,*

ALEXANDER NEVILLVS.

IVINITVS *contigisse puto (Præsul amplißime) vt quã Deus opt. max. amplitudini tuæ sedem ac domicilium esse voluerit, eadem sit etiã hoc difficilimo tempore mærori meo ac solitudini perfugium. Nam cùm insigni ac propè admirabili laude apud omnes bonos circumfluas, cumq́ tibi summum dignitatis decus vniuersi tribuant, & singularis*

A. *cuiusdam*

cuiusdam sapientiæ atq; cõstantiæ laudem impertiant, in his tantis molestijs, quibus vndiq; circumfusus sum, quid mihi accidere potuit, vel ad præsentis vitæ cõditionem illustrius? vel ad præteriti temporis solatium iucundius? vel ad futuræ ætatis spem præstatius? quàm in domo tanti Pontificis, tanta virtute, facilitate, & morum elegantia redundantis aßiduè versari? Itaque sic afficiebar interdum, vt quoties istius rei mihi in mẽtem venisset (venit autẽ sæpißimè) toties omnes illæ curarum vndæ quæ in animo perpetuò efferuescebant meo (quasi mare ventis cessantibus) continuò deferbuerint. Et certè, dum nihil vndiq; nisi pudicum, nihil nisi pietatis, pudoris, ac continentiæ plenum intueor, fit, nescio quo pacto, vt desyderio acriori, ac multò (vt mihi videor) vehementius incenso, ad illarum rerum imitationem inflammer. Accedit huc etiam, quòd non plus opibus & potentia, quàm illustri humanitatis laude præcellas: neque solùm eos, qui tibi famulantur, fortunis ac facultatibus iuues, verùetiam gratia, fauore, consilio, auctoritate, beneficentia sustẽtes.

Vndè

Vndè adeò factũ est, vt tacitã inconsideratæ temeritatis meæ reprehensionem non magnoperè pertimuerim, quòd amplitudinem tuam his meis literulis tam fidenter affatus sim. Neq; enim fieri potest, vt humilimum amplissimus, aut sui obseruantissimũ humanissimus Pontifex aspernetur. Quapropter ardentissimis votis ac precibus obtestor, vt hos industriæ meæ flosculos verius quàm fructus, quos honori tuo obtulero, (obsequij & amoris monumentum erga te mei) læta fronte ac benigna suscipias. Quod te facturum pro illa tua præstanti pietate, qua omnes omnium literatorũ hominũ conatus, ac studia prosequeris magnoperè sanè confido. Etenim labores hos meos quos in Ciuium Norwicensium rebus gestis te auctore explicandis suscepi, Amplitudini tuæ consecrare decreui. Qua in re tum cultus & obseruantiæ in te meæ, tum mentis meritorum erga me tuorũ non immemoris excusatione, tam inscitiæ crimen quàm impudentiæ labẽ deprecabor. Nam cùm tua me amplitudo ad scribendum potissimùm impulerit, & mihi (quod aiunt) currenti quasi cal-

tar abbibuerit, inhumanum me esse certè oportebat, & non solum bonitatis tuæ oblitum, verum etiam officij prorsus immemorem mei, si tibi neq; hortanti obsequerer, neq; imperanti. Pretereà cùm te tanta dignitate, consilio, prudentia, ætate, vigilantia, & (quod caput est) grauissimis plerumque rei christianæ publicæ muneribus implicitum Presulem, ea semper mente præditum perspexerim, nullæ vt te vnquam cogitationes à præclarissimarum disciplinarũ studijs & Musarum veluti complexu abstrahere potuerint, dũ omnia omnium antiquorum hominum monimẽta scrutaris, omnium doctrinarum ac disciplinarum omnes libros exhauris: cumq; domi semper tuæ Academiam quasi quandam literatorũ hominum florentem animaduerterim, qui perpetuò præceptis adhortationibusq; inflammati tuis, sui quotidiè fructus ingenij proferre consueuerint, profectò mihi nisi inertiæ nequitiæq; maculas inuri voluissem, aliquid tale præstandum aut certè conandũ fuit, in quo significatio saltem nonnulla industriæ ac voluntatis ostenderetur meæ. Præsertim cùm

tu

tu (vir talis ac tantus) ſemper mihi & ad ſuſcipiendam, & ad ingrediendã horum ſtudiorum rationem, auctor & princeps extiteris. Videlicet in hanc cogitationem (prudentiſsime Pontifex) perpetuò incumbis, vt domi ſemper tuæ doctrinæ atque humanitatis ſtudia, à cunctis celebrentur: maximaq́ delectatione perfunderis quoties domeſticos tuos literis ac bonarum artium diſciplinis deditos conſpexeris: Soleſq́ eos quos in familiam aſciſcis tuam, imprimis cohortari vt eruditionem ac pietatem ardenti deſiderio conſectentur. Quæ quidem me impulerunt vt ego quoque mihi in iſtiuſmodi rebus pro virili parte elaborãdum ſtatuerim, nõ tam vt tibi gratificarer (quãquam quid eſt quod flagrantius exoptem?) quàm vt mihimetipſi prodeſſem, planumq́ cunctis facerem quibus domi tuæ ſtudijs ac cogitationibus tempus traduxerim. Feci itaque quod debui, & feci equidem non inuitus, vt onus illud quod tu mihi imponendũ putâris alacri mẽte ſubierim. Quod ſi me quandoq́ oppreſſerit (fieri enim non poteſt quin tanto impar oneri ſuſtinendo, ſæpe-

numerò succubuerim) tuæ erit humanitatis, (Præsul optime) iacentem patrocinio subleuare tuo. Præsertim cùm dum tibi imperanti, & ad hanc me quæstionem pertractādam crebriùs excitanti, non parere nefas esse duxerim, plus in me forsitan oneris quàm perferre potui receperim. Vtcunque erit, non patitur tua te tam excellens naturæ bonitas cuiusquam indignitatem aspernari, & ego is sum qui cùm in præstanti tua virtute spes meas omnes defixerim, nullius alterius iudicium magnoperè reformidem.

Et quanquam non defuturos quosdam suspicor (vt sunt nonnulli huius ætatis homines morosi nimiùm & difficiles) qui mihi, nescio quod temeritatis & imprudentiæ crimen infligent, tamen & aliorum exemplis me cōsolabor, & tempora magis amica virtuti sperabo, nec me fœlicem minus si probris onerarint, quàm si laudibus ornarint, existimabo.

Alterum est genus hominum eruditissimorum atque in bonarum literarum disciplinis assiduè versantium, quibus ego magnoperè cupio studium

&

& industriam probari meã. Hij si fortè in scriptis nostris pauca admodum (imò potiùs nulla) deprehenderint, quæ sitim illam suam rerũ præclarissimarum inexplebilem restinguant, sic habeant cupisse me optima, præstitisse mediocria, polliceri vberiora. Dent igitur tenuitati & inopiæ veniam meæ, sciantque hæc quæ nos hijs libellulis aridè sanè & ieiunè complexi sumus, non ex Academicorum fontibus, sed ex industriæ nostræ riuulis profluxisse. Neque porrò à me præreptam cuiquam, sed potius omnibus præbitã scribendi ansam existiment, si qui fortè post hac, aut per se meliora indagauerint, aut accepta ab alijs perfectius ædiderint: cùm nihil interim mihi magis vnquam in votis extiterit, quàm vt quæ inter scribendum, vel per incuriam omissa, vel per inscitiam incognita exciderint, ea à peritiore tandem artifice plenius pertractentur. Tu autẽ Præsul dignissime, fauoris tui radios in hos teneros ingenij mei fœtus transfundere digneris, eosq; patiare tui nominis amplitudine illustrari. Quã sint ĩbecilles, quã tenues, quã nullarũ viriũ vides,

vides, ſine ſanguine, ſine ſucco, nullis neque religata oßibus, neque neruis aſtricta. Lucem mediusfidius perferre non poterunt, ſi non admirabilis tua bonitas illorum cæcitati clementiæ tuæ lumen prætulerit. Nihil erit mihi vel ad opem firmius, vel ad deſiderium optabilius, vel ad nominis mei exiſtimationem accumulatiùs, quàm ſi tu mihi præſidio contra importuniſsimos maleuolorum hominum impetus fuiſſe videbere. Qua quidem in re quantum poteris non ſum certè neſcius (potes enim quantum vis) vt autem velis quantum potes, es mihi per illam tuam incredibilem qua vincis penè omnes humanitatem vehementius obſecrandus. Nihil habet fortuna tua maius quàm vt poßis, nec natura tua melius quàm vt velis, ſubſidio eſſe quàmplurimis. Perge itaq; quod facis (præſul ampliſsime) fauere bonis, odiſſe improbos, virtutem extollere, oppreßis opitulari, eruditos tueri, præmijs amplificare, conſilio, auxilio, miſericordia ſubleuare. Nihil mihi crede magnificentiùs, nihil præclariùs, nihil admirabiliùs, nihil neq; naturæ,

neque

que moribus tuis omni elegantia & ſuauitate perpolitis accōmodatiùs. Hæ ſunt veræ virtutes, dignæ ſummo viro, dignæ Pontifice, te verò viro optimo & Pontifice ampliſsimo digniſsimæ. Verumtamen non committam vt qui ad hanc ſcribendam epiſtolam vt tibi labores hos dicarē meos initio me contuli, nunc te hominem omnium ſapientiſsimum, ad eas vitæ rationes horter & excitem quas ab ineunte ætate perpetuò complexus es, ne aut inſolens viderer ſi prudentiſsimum, aut impudens, ſi præſtantiſsimum, aut meæ conditionis oblitus, ſi illuſtriſsimum admonere coner. Itaque finem ſcribendi faciam: illud tamen prius profitebor, quamuis vbiq; gentium exſiſtant multi, quos ſingularis tua bonitas liberalitate non leuiter conſperſerit ſua, ſed planè obruerit: mortalem tamen viuere neminem qui plus ſe tibi debere exiſtimet quàm ego debeā, neminem qui id libentius præ ſe ferat & agnoſcat, neminem deniq; qui ſi quando opus fuerit, tenuiſsimas vitæ ſuæ facultates pro dignitate tua alacriùs profuderit. Cuius voluntatis, ac officij

seruitutem mei quo testatior omnibus esse posset, tibi posterisq́ tuis harum literarum testimonio sempiterno astrinxi.

Christus optimus maximus amplitudinem tuam nobis & christianæ Reipublicæ (cum summa semper dignitatis amplificatione) quàm diutißimè sospitem seruet, & incolumem.

Amplitudini tuæ humilimus,
Alexander Neuillus.

ALEXANDRI NEVILLI de Furoribus Norfolcienſium Ketto Duce.

LIBER VNVS.

PTAREM equidem, vt hæ populares tem-peſtates, & ſeditionum procellæ, quibus patria noſtra (tẽpore Edouardi regis ſexti) ſordidiſsimorum hominũ ſcelere & perfidia perculſa & afflicta fuit, aut nunq̃ contigiſſent, aut (ſi fieri poſſet) illarum memoria penitùs ex omnium mentibus exſcinderetur. Sed quoniam prȩterita mutari nõ poſſunt, & hæc macula proditionis à perniciosiſsimis ciuibus patriæ noſtræ impreſſa, altius inſedit in populi Norfolciẽſis nomine, ad memoriam ſceleris

ſempiternam infixa, quàm vt penitùs deleri, aut prorſus exſtirpari queat: facilè patior oblatam mihi hanc huius hiſtoriolæ conſcribendæ facultatẽ, vt omnes intelligant quibus initijs hij tanti tumultus excitati ſint, ac qua tandem virtute compreſsi: penituſq; perſpiciant vulnera illa, ac ſeditionũ ſcelera patriæ noſtræ non à bonis viris & fortibus inflicta, ſed à deſperatorum hominũ flagitioſiſsimis gregibus inuſta fuiſſe. Illud certè apud omnes conſtat, incredibilẽ ex iſtiuſmodi rerũ cognitione vtilitatem ad poſteros dimanare: magnoſq; proculdubiò fructus cõſequentur homines boni, ſi ad hæc exemplorum documẽta acriter animos intenderint: & ex ijs ipſimet ſibi ſalubrẽ ac frugiferam vitę diſciplinã inſtituerint. Cõtraq; impij ac turbulẽti ciues, ſi qui fortè ſunt huiuſcemodi (quales eſſe in hoc regno vel nullos, vel non ita multos cõfido) ex aliorum calamitatibus ſapere ſibi condiſcãt: aut ſaltẽ ſi id facere nequeãt (nequeunt autem quia nolũt) horũ miſerabiles exitus contuentes, perhorreſcant.

NNO Christianæ salutis millesimo, quingentesimo, quadragesimo nono, cùm ad regẽ Edouardum, eius nominis sextum, nõnulli grauiter conquesti essent, agros publicos intercipi, & à priuatis quibusdã hominibus circunsepiri: eius rei cura auctoritate regia hominibus grauissimis ac integerrimis delata est, quæstioq; constituta, iussiq; vt primo quoq; tempore de istiusmodi querelis anquirerẽt: & de tota re quàm fieri posset maturè, cognoscerent atque deliberarent. Quod cùm exisset in vulgus, palamq; fieret, varijq; rumores dissiparentur, ac inter cætera Cantianos fossas complesse, & agros (quondam publicos) scrobibus ac sepiũ munimẽtis interclusos aperuisse, id quia similiter in prouincia Norfolciensi factum non esset, de plebe homines quidam tenues ac seditiosi, apertè fremere ac indignari cœperunt. Exin immani se scelere ac nequitia constrinxerunt, vt

ipsi contra quàm fas esset, atq; iniussu regis idē facere conarētur, quod in Cantio factitatum esse audierant: cupiētes (vt exitus docuit) non tam agros publicos iniuria quorūdam circū-septos patefacere, quàm nefariam, nefarijs sē-sibus inclusam, omnia pereundi perdendiq; libidinem in rempublicam profundere. Ex quo bellum patriæ pernitiosum, & sibimetipsis exitiale conflarūnt. Nam cùm fama istius nefandæ societatis multorum sermone percrebuisset, passim clandestina cōcilia iniri cœpta, multiq; multis in locis, obscuri & ignobiles viri suam Fortunam conqueri, ac in generosorum atque nobilium potentiam in-
» temperantius inuehi cœpêrunt. Enimuerò
» intollerandam iam procerum potentiam vi-
» deri, suam verò cōditionem miserimam. Hos
» affluere delitijs & omni rerū copia, circum-
» fundi, languidisque liquefacti voluptatibus a-
» uaritia duntaxat ardenti, & flagrantissimis
» cupiditatum facibus inflammari, se labore &
» vigilia penè enectos, nihil aliud in omni æ-

tate

tate facere, nisi sudare, algere, esurire, sitire. «
Quæ quidem quamuis misera sint & indigna «
(sunt autem proculdubiò indignissima) ferri «
tamen posse, si non hijs efferuescentibus mala- «
rum delectationum fretis immersi, aliorũ ino- «
piam calamitatemque insolenti nimis fastidio «
insectarentur. Nunc verò se suámq; fortunã «
hominibus superbissimis, omniq; mollitia & «
otio defluentibus ludibrio esse, eam rem (sicu- «
ti debet) tantum menti dolorem inurere, tan- «
támq; famæ turpitudinẽ infligere, nihil vt sibi «
nec ad cõmemorandum acerbiùs esse possit, «
nec ad tollerandum iniquiùs. Illam verò agri «
possidũdi conditionem miserabilem ac planè «
seruilem videri, ad procerum libidinem tene- «
re se omnia, non liberè, sed ex præscripto & «
tanquam ad domini voluntatem ac nutum: «
continuò simulac quisquam aliquem ex pur- «
puratis istis offenderit, fortunis omnibus exui, «
priuari, deturbari. Quousq; tantã dominandi «
libidinem inultã sinerent? Iamq; eò deuenisse «
illos crudelitatis & auaritiæ, vt nõ cõtenti sint «

omnia

» omnia rapere, ſpoliare, & per vim ac ſcelus
» adipiſci, quę in luxū muliebreſq; delitias pro-
» fundant: niſi etiā ſanguinem penè ipſum, me-
» dullāq; ex venis & oſsibus exſuxerint. Agros
» publicos ſibi ac ſuis ſubleuandis à maioribus
» relictos adimi, prædia quæ patrum memoria
» cōmunia eſſent, ea nunc foſsis ac ſepibus di-
» ſtingui, paſcuis ſcrobes circunduci, omnes ſi-
» bi aditus intercludi. Quicquid volucrū cœ-
» lum continet, quicquid piſcium mare cōple-
» ctitur, quicquid frugum terra parit & fundit,
» hoc omne illos deuorare, conſumere, abſor-
» bere. Naturam non ſufficere ad libidinem
» explendam, nouas quoq; artes excogitaſſe, &
» tanq̃ diſciplinas voluptatum, condire, ſuffire,
» aromatibus circumfluere, ſuauia ſuauibus af-
» fundere, omnia deniq; vndique cupiditatum
» inſtrumenta, ac lenocinia libidinum conqui-
» rere: cùm illi interim herbis ac radicibus
» veſcantur, ac continuò labore tabeſcant.
» Enimuerò quòd viuant, quòd ſpiritum
» ducant, quòd libero cœlo ac aëre fruantur

in-

indignari. Nō poſſe amplius tantam ac tam «
crudelem iniuriā perferre , nec æquo animo «
nobilium ſuperbiam intueri : ruituros ſe po- «
tiùs in arma,& terrā cœlo miſturos, quā poſt- «
hac tā atrocia paterētur. Naturam vt illis,ſibi «
quoq; prouidiſſe , corpus & animam dediſſe, «
nū cætera inuidiſſe? Formā cùm habeant ean- «
dem, & ſortem naſcendi cōmunem, cur ha- «
berent vitam diſsimilem, & diſparem fortu- «
nam? Videre ſe ad extrema ventum iam eſſe, «
velle quoque extrema experiri. Septa diſtur- «
bare, foſſas complere,aditum ad publica vni- «
cuiq; patefacere, omnia deniq; quę illi nō mi- «
nus nefariè,quàm auare crudeliterq; circum- «
ſepſiſſent ſolo adæquare . Nec vtique paſ- «
ſuros ſe amplius oneribus inuitos præmi , «
nec tantum dedecus admiſſuros,vt in his ma- «
lis cōſeneſcentes,poſteris miſerā ac lugubrem «
Rempub,relinquant,& multò quàm à maio- «
ribus acceperāt peiorem. Quamobrem om- «
nia ſe tentaturos, neq; vnq nisi rebus ad arbi- «
trium compoſitis quieturos. Cupere ſe liber- «

" tatem, & permixtam omnium rerum licen-
" tiam: hanc velle, alioquin huius tumultus e-
" undem qui vitæ finem futurum.

His irarum fluctibus & querelarum veluti tempestatibus iactati, concitarunt se inuicem perditi ac profligatissimi nebulones, passisque velis ad ea scelera prouecti sunt, quibus & periculũ patriæ, & sibimetipsis exitiũ intulerũt. Ac non ita multò post contigit, vt ludi ac spectacula VVyndhamiæ celebrarentur, antiquitùs ita instituta, vt biduò, duabusq; noctibus perpetuis continuarentur. Ad quę cũ ingens omnium ordinum concursus fieret, proditores nequissimi in hoc solummodò intenti erant, vt virus inuidiæ suæ in patriã euomerẽt loci tãtum oportunitatem ac temporis exspectantes. Itaq; primũ clandestini fiebãt coitus, hominũ huc & illuc discurrentiũ, deindè secessiones & occulta colloquia: ad extremum verò tumultuari omnes & apertè insanire cœperunt. Cũq; inaudissent, Robertũ quendam Kettũ, Coriariũ, hominem ferum ac a-

greſtem, importunaq́; audacia ac violētia efſrænata præditum, agri aliquantulum quod aliquando publicum fuiſſet, circumcluſiſſe, ad eum pleni furoris ac amentiæ cōuolauerunt, illiquè quæ ab illis conſilia pacis perturbandæ inita fuiſſent exponunt, ac vehementer ab illo depoſcūt vt quicquid publici circumſepſiſſet, protinùs reuulſis ſeptis, ac ſolo adæquatis, patriæ atque illis communi vtilitati conſulentibus concederet.

Kettus, vt qui iiſdem furorum flammis arderet, quibus iſti conflagrauerunt, facilè paſſus eſt ſeſe in ſocietatem tam execrandi facinoris aſciſci. Reſpondit omnia ſe facere paratum, præſtoque ſemper futurum non ad reprimendam ſolùm, ſed ad comprimendam procerum potentiam: ſperare ſe breui effecturum, vt ſicut illos ærumnæ, ſic iſtos ſuperbiæ pœniteat. Multa nefanda, quæ per hos annos perpeſsi eſſent, oſtendit, multas iniurias ac calamitates quibus affecti, afflictiq; fuiſſent: Iubet macte virtute eſſe, potentiam hāc

„ tantam, tantam auaritiam, tantam ac tam in-
„ auditam in omni genere crudelitatem, Deo
„ hominibusq; omnibus inuisam ac execran-
„ dam videri. Damna quæ Rebus publicis, a-
„ grisq; communibus, ab importunissimis do-
„ minis importarentur, ab illorum iniurijs se
„ vindicaturum pollicetur, daturumque ope-
„ ram, vt cui agro ille fossam circundedisset, id
„ denuò sibi cum omnibus publicum ac com-
„ mune fiat, illamq; sese primo quoq; tempore
„ suis manibus completurum. Addidit ad ex-
„ tremum, se commodis illorum nunquam de-
„ futurum: habituros illum non comitem dũ-
„ taxat, sed Ducem, non tantæ rei gerendæ so-
„ cium, sed signiferum, authorem, principem.
„ Omnibus deniq; consilijs non interfuturum
„ solùm, verumetiam perpetuò præfuturum.

His illi despicatissimi viri, ac omniũ qui vn-
quam post homines natos exstiterunt turpis-
simi, vocibus accensi: cùm vndique circum-
fusi & gratulabundi succlamassent; repentè
velut agmine facto in agrum quẽdam Ketti
villulæ

villulæ VVyndamiæ continentem & adiūctum, omnis multitudo ſeſe effudit, ibiq́ue (ſicut conſtituerāt) foſsis terram obducunt. Quod cùm feciſſent tanq̃ effrænes equi, ad eam quam opinionis errore ſibi confinxerāt viuendi licentiam adhinnientes, partim audacia ipſimet ſua,& hoc inani rerum ſucceſſu confiſi,partim Ducis adhortationibus,& clamoribus, tāquam facibus ardentibus inflammati,incredibile dictu eſt, quantis iam furiarum flammis ad pacem perturbādam, & ſtatum Reipublicæ labefactandam exarſerint.

Exinde Hetherſetum proficiſcūtur, (quod oppidulum nō longè diſtat à VVyndamia) atque illic in agrum Flowerdui cuiuſdam impetum faciunt, foſſas complent, ſepta deturbāt,clauſtra refringunt. Ad hos tumultus magna lis & altercatio orta eſt, cùm Flowerduus dolore & iracundia grauiter excandeſcens,Kettum acriùs increpaſſet,illiq́; crimini daret,vtpotè qui hanc plebem indomitam & rebellem conciuiſſet: ſubindè eum nefarium

virum, patriæ pestem, & fugitiuorũ ducem appellans. Atq; ab hoc quidem Flowerduo (quoad licuit) illorũ sceleri occursum est, retardatiq; conatus: factumq; quantũ potuit à fide inermi fieri, cõtra perfidiam instructam & armatam. Quibus illi dictis factisq; vehementiùs accensi, cũ Ketto vociferabundi circumfusi, clamoribus, querelis, ac mutuis adhortationibus omnia complessent, tãdem ab illo auxilij fidem (qua se recens deuinxerat) implorant, & exposcunt. Ille vt qui omnem spẽ futuri sceleris, in maleficij præsentis euẽtu defixisset, non amplius sibi cunctandum ratus, bono vt sint animo hortatur, seq; libertatis authorem ac vindicem sequantur. Quæ esset illi à Repub. imposita persona non excidisse, saluti illorum nihil priùs, nihil antiquiùs sibi fore, vtpotè pro qua opes ac vitam (res secundùm illos charissimas) alacri mẽte profusurus sit.

Fama istius flagitiosissimæ vocis vndique omnes sceleratos ac perditos viros conciuit,

adeò

adeò vt repētè magni ſeruorum ac fugitiuorum greges, in Kettiana caſtra confluxerint. Quibus ille ſcelerū ſatellitibus, atque adminiſtris ſtipatus, cùm tā Hetherſeti, q̄ VVyndhamiæ impreſſa flagitiorum ſuorum veſtigia reliquiſſet, atq; omnibus penè locis quacunq; incederet, vaſtitatem intuliſſet, decimo die Iulij ad locum Etonenſi ſyluæ vicinū peruenerunt. Huic ſyluæ continentes & adiuncti ſunt agri cōpaſcui ciuitatis Norwicēſis, quos multorum inopū ac pauperum boues depaſcuntur, illiſq; publicitùs cuſtos pręficitur, cui vnaquaq; hebdomada ſinguli, ſingulos obolos dependere conſueuerunt. Ad hos agros quod illis viua ſepes & foſſa prętēderetur, ne pecora palantes vſpiam dilaberentur, ex infima plebe Norwicenſi quidam, pridiè quàm rebelles vrbem verſùs iter fecerunt, pręcipiti rabie & amētia diſtricti cōuolauerūt. Publica ea paſcua eſſe (ſicut erant) vociferantes, nec ſe ampliùs publica paſſuros ſcrobibus obuallari aut ſepibus pręmuniri. Adeò cœco impetu à

mente

mente & ratione auersi ferebantur, vt quæ maiorum prouida ac sagax industria in communem vtilitatem sepsisset, ea suis manibus ipsi rescindere conarentur. Vix dum in superiori parte agri scrobem demoliti sunt, cùm permulti nefarij ac pestilentes viri, quorũ auribus rumor auram aliquam istius pernitiosissimæ conspirationis afflauisset, è ciuitate clã dilapsi, cum Kettianis militibus sese coniungunt. Qui id vt facerent, eò citiùs adducebãtur, quòd proditores isti nequissimi impurissimo sceleri suo, salutem semper Reipub. necnõ cõmunis vtilitatis curã prętexuissent.

Harum rerum nuntijs in ciuitatem celeriter perlatis, Prætor (Thomas Coddus is dicebatur) re noua trepidus, protinùs huic malo prospiciendũ sibi putauit, elaborandumq́; vt hij tumultus (si qua ratione confieri posset) primo quoq; tempore comprimerentur. Quam ob rem ex primoribus vrbis aliquot, ac patribus accitis, (Aldermanni ij dicuntur, & semper Prætori in concilio adsunt) ad hos

motus

motus ſedandos in Kettiana caſtra contendit. Ibi illos omnia neſanda patrantes inuenit, atque in luxum & epulas effuſos. Ac primùm pecunia ac blandis pollicitationibus illos pellexit, vt incœpto deſiſterent, & domũ quiſq; ſuam decederet. Illi verò nihilominùs ſceleri inſtantes, quicquid erat vſpiam clauſi, aut muniti refringunt. Prætor cùm omnia fruſtrà tentaſſet, neq; prece, aut prętio quicquam profici vidiſſet, quo mentes proditorũ, à tanti ſceleris diritate, ad cogitationem pacis auerterentur: confeſtim in ciuitatem reuertitur. A cuius diſceſſu ſeditioſi rati id quod erat, quodq́; ex rumuſculis quorundam hominũ qui ad illos ex vrbe profugerant, ſubodorari cœperunt: ſi diutiùs diſtracti ac populabundi vagarentur, protinùs illorum conſilijs nullo negotio occurri, & obſiſti poſſe, huic rei prępuertendum exiſtimantes, tutiſsimum ad id ſibi viſum eſt, vt execrandæ ſuæ ſocietatis aſſeclæ vnũ in locum contraherentur. Vndè extemplò ad ſyluam Etonenſem perrexerunt,

D. quam

quam cùm vndique oculis perlustrassent, & castris ponendis minùs idoneam ac commodam inuenissent, publico consensu decretum est, vti illinc primo quoq; tẽpore Mousholdiam proficiscerentur, eumq́; locum potissimùm deligerent, in quo scelerum suorum sedes, ac rapinarum latibula constituerentur.

Proindè cùm hoc consiliũ omnibus arrisisset, iamq́; nox nec opinantibus interuenisset, missi continuò ad Prętorem qui illi renuntia-
» rent: Sibi esse in animo sine vllo maleficio iter
» per ciuitatem facere, & proptereà quòd via
» illa esset multò facilior & expeditior, rogare
» vti eius voluntate, id sibi facere liceat. Prætor ad hæc: Inimico esse illos & hostili animo in Rempub. quapropter non daturũ se illis per ciuitatem itineris faciendi facultatem. Dein eos vt seditiosos, & omnia perturbare, ac cõfundere cupientes, asperimis verbis perstrinxit, & minantibus vocibus, ac ad terrorem vndiq́ue instructis, à tanti sceleris immanitate deterret. Deniq; si furere pergant denuntiat breui

breui futurum,vt tam perditos conatus,horribiles exitus consequantur. Tantũ verò abfuit vt ad hanc orationem illorũ furor deferbuerit, vt multò quã venerint obstinatiores, & in proditionis proposito obfirmatiores, à Prætore recesserint. Cæterùm Kettiani hac spe conatuque depulsi, noctem illam totam in Etonensi sylua delituerunt.

Intereà Prætor primoribus vrbis in cõciliũ conuocatis,quamprimùm ad illos de Repub. refert. Ibi diu multumq; deliberatũ fuit, veluti ab his quorum animi in ancipites sententias distraherentur. Nonnulli censent celeritate opus esse,protinùs,ac sine mora profligãdos:desperatione ac rabie furentes si non primo quoq; tempore reprimerentur, toti Prouinciæ exitium ac pestem illaturos. Alij contrà sentiunt,rem esse maximi discriminis, deliberationis verò ac consilij summi.Hanc resistendi celeritatem, vt forti ac magno animo profectam, sic lubricã & præcipitem videri, nẽpè cuius omnis laus in euentu defixa foret.

Eum autem vt semper ancipites, sic plerūque miserabiles exitus sortiri. Proin suadere se, vrbem vti muniant, custodias, vigiliasq; intẽtiis instruant, oppidanos per muros, vrbisq; opportuna loca disponant. De cætero quoniam lege DE VI ET ARMATIS HOMINIBVS, cautũ est, ne quę copię iniussu Regis contrahantur, nihil tentãdum, sed eius voluntatem authoritatemq́ue expectandam arbitrari. Facilè huic sententiæ inclinant omnium animi, vt quę è re nata optima visa sit, & ad quemuis fortunæ impetum tutissima. Missique extemplò, qui maximis itineribus ad Regiam contenderent, ijs datæ literæ, in quibus omnia diligentissimè perscripta sunt: iussique, vti festinatione quanta adhiberi posset maxima, ad Regios Consiliarios perferrentur.

Postridiè eius diei, (vndecimus is erat Iulij) coniurati, cùm vt per vrbem iter illis facere liceret, à Prætore impetrari nõ posset, omni spe præcisa protinùs (id quod optimum factu

ctu videbatur) Pontem Heilesdonium transire decreuerunt. Quod cùm commodè fieri nō posset per pontis angustiam, quæ iter præbebat perarduum ac difficile, & iumentis ac vehiculis transducendis impeditissimū, magnam vim lignorum in flumen conijciunt, atque ita fasciculis & arborum truncis congestis, viros, equosq;, atq; impedimenta omnia, trans amnem conuexêre. Hunc in modū fluuium transgressi, insequenti nocte Draytoniæ consederunt: proximo die Mousholdiam versùs cōtendunt, septis ac sepibus vndiq; reuulsis. Quinetiam Sacellum Corbetti cuiusdam diruerunt, omnibusque locis stragem ac ruinam miserabilem intulerunt.

In hunc perditissimū sceleratissimorū hominum gregem, omnia delentem ac vastantem, & quacunque insisterent præcipiti rabie ac furore ruentem, fortè fortuna dum speculandi causa qua venerant incautiùs progrederētur, inciderunt Rogerus VVodhosius, vir ordinis equestris, & Apelyardij fratres:

hos comprehendunt, secumque inuitos trahunt. Exin collem D. Leonardi vrbi Norwicensi ex aduersum cœpêre: quo in loco Comes Surreius, præclaram exædificauerat & plenam dignitatis domum, cui infrà flumen publicum præterlabitur (quod medium inter ciuitatem & collem interfluit) habetque ex occidente & meridie syluam ac villulam Thorpensem, ex oriente verò ac septentrione cōpascua Mousholdica, quæ amplius millia passuum sex in longitudinem ac latitudinem protenduntur. Hic illi furorum cubilia, ac quasi castra locarunt: & in syluosis illis latibulis canum instar delitescentes, omnia iura diuina & humana polluerunt. Quinetiam domum illam magnificentissimam homines impurissimi inuaserunt, atq; omnibus in locis scelerum suorum impressa vestigia reliquerunt.

Iam verò quicquid vspiam est infimæ & abiectæ plebis confluxit; omnisq; fex & sentina populi Norfolciensis in hæc se castra refudit,

fudit. Prætereà magna multitudo Suffolcienſium, & hominum etiam in alijs locis, atque regionibus degentium, campanarum tinnitu, & incendio ſpecularum excita, congregatur. Addunt etiam ſceleri ſcelus: Nam immanem hanc tantam nequitiam, & inauditam omnia delēdi libidinem, ſpecie fictæ ac ſimulatæ ſanctitatis adumbrant. Sacerdotem adhibent: hunc rebus diuinis, ac votis quotidiè manè ac veſperi ſuſcipiendis pręficiūt. Inſuper viros optimos, & quà religionis ac doctrinæ, quà virtutis ac innocētiæ laudibus inſignes, ad horum ſcelerum ſocietatem adiūgere conantur. Inter quos fuerunt Robertus VVatſonus concionator, Thomas Coddus Prætor ciuitatis, & Thomas Alderichius de Aula Mangrenēſi, vir quoad vixit omnibus charus atq; iucūdus. Hos tres quòd ſe tā nefaria pactione, & perfidię fœdere deuincire recuſaſſēt, inuitiſsimos coêgerūt omnibus intereſſe cōſilijs, & vnà cū Ketto ſeditionis architecto, cūctarū rerū adminiſtrationē ſuſcipere.

Quod

Quod quidem accidit percommodè, nam si quando contigisset, (contigit autem sæpissimè) Kettum, aut ex conspirationis principibus aliquem (vt erant proni nimis ac præcipites ad omne flagitium) consilio furibundæ ac vesanę multitudinis incitatum, aliquid sceleris ac nequitiæ machinari, quod tãdem aut vrbem, aut agros, & regionem vrbi vicinam afflixisset, horum perprudens & solers industria, istiusmodi pestiferos conatus sæpenumerò repressit.

Quanquam Kettus ardens scelere, & agrestibus suorum instinctus furijs, solebat interdum mandatorum velut ex authoritate perscriptorum formulas emittere: quæ KETTIANA DIPLOMATA dicebantur: ad quæ nonnunquam intemperantissimus helluo, honestissimorum virorum nominibus abutebatur. Horum diplomatũ exemplum subiunximus.

Nos Regis amici ac Delegati: *pecoris & cuiusuis generis commeatus conquirendi, necnon in*

in castra Mousholdica deferendi potestatem, omnibus concedimus, quocunque in loco deprehenderint, dummodò ne qua vis aut iniuria honesto ac pauperi cuipiam inferatur. Cunctis ex imperio denuntiantes, prout honori ac Maiestati Regiæ, Reiq́ publicæ afflictæ, prouisum & cõsultum volunt, nobis Delegatis, *& his quorũ nomina subsequuntur dicto audientes esse.*

ROBERTVS KETTVS.

Et tum ordine longo alij consequebantur: namque Delegatorum numerus erat ingens, quippè qui præter illos huius nefandæ societatis principes ex omnibus centurijs duos sibi viros asciuissent. Erant autem cẽturiæ viginti sex. Atque his & huiuscemodi diplomatibus permulti nobiles & optimi viri, quos vulgi furor ac rabies reos fecisset, comprehendebãtur: multi ac si fontes essent Mousholdiã perducti, atq; illic in custodiam ac carcerem cõclusi.ततeterea valli ac sepimenta quibus agri publici circumscripti ac muniti erant, talium

diplomatum auctoritate reuellebantur, multisque è locis multi citabantur, vt horum tumultuum socij ac participes exsisterent. Atq; hæc omnia fiebāt his tribus, Prætore, VVatsono, & Alderichio, non tacentibus solùm & conniuētibus, verumetiā ad speciem interdū consentientibus. Tempestati identidem obsequi coactis, quò patriæ tum fluitanti in alto, procellis seditionum atq; discordiarum subuenirent. Ne si nequicquam obsistendo aduersum infestūq; vulgus conciuissent: & ipsimet sibi præsens exitiū, & patrię lamētabilem conflassent interitū. Quę proculdubiò si tum palàm reclamassent, (tanta fuit rabies, adeoq; effrænis) rapinis, incendijs, atq; omnibus publicis exitijs percussa concidisset.

Intereà ciuitas Norwicensis de hoc rerum statu sollicita, & tantis de tumultibus anxia & suspensa, incerta spe, & diuturna expectatione pendebat. Neq; adhuc à Regia Maiestate quicquam allatum fuit, nec quid illius Consiliarij fieri decreuissent intellectum: &

ciues

ciues horum iniuſſu nihil audēdum rati, imperium Regis exſpectantes in vrbe manebāt.

Accidit autem eàdem tēpeſtate, vt multis in locis multi obſcuri & ignobiles viri in armis eſſent, tanquā communi ſceleris conſenſione deuincti, ad Rempub. dilacerandam conſpiraſſent. Etenim quāuis agreſtiū furor multò magis ac atrociùs in prouincia Norfolcienſi, quā alibi vſpiā exarſerat, tamen & eadem fatalis cuncta perturbādi lues per omnes penè regni partes diffuſa, nō Norfolcienſes duntaxat, verumetiam Buchingamienſes, Oxonienſes, Surreienſes, Eſtſaxones, Cantianos, Cantebrigienſes, multoſq; inſuper mortales ijſdem tumultibus implicuit. Vndè adeò factū eſt, vt cùm omnis conſiliariorū cura & cogitatio in his tantis ſeditionū flāmis exſtinguēdis conſumeretur, (ne ſi incēdio protinùs nō ſubueniſſēt tota Reſpub. deflagraſſet,) tardiùs aliquantulū quā cupiebant ad hos Norfolcienſes motus reprimendos acceſſerint.

Gliſcit interim ſeditio, nec remittit ali-

quid, ſed indies ingraueſcit, ita vt ſexdecim pæne millia ſordidiſsimorum hominum in Kettiana caſtra cõuenerint. Atq; hi quidem Ketto duce omni ſe præſidio munire cœpêrunt. Multiſque è locis bellicos apparatus ac inſtrumenta in caſtra conuexêrunt. Inſuper magnam vim pulueris bombardici, & tormentorum cuiuſuis generis numerum ingẽtem. Ad quæ diripienda huc & illuc paſsim diſcurrentes, multorũ nobilium domos peruagati, eoſque depeculantes, quicquid pecoris in agris, aut pecunię in ædibus, aut frumẽti in horreis reperire poſſent, impiè nefarieq; auferentes, (inſpectantibus etiam dominis) in caſtra deportarunt. Atqui quamplurimi, cùm hũc in modum cuncta vaſtaſſent, compilaſſent, exinaniſſent, ac miſerabilem vbicũque veſtigia poſuiſſent, rerum omnium ſtragem ædidiſſent, maxima prædæ parte auerſa & clãculùm in ſpeluncas retruſa, furtim quiſque ſibi, quantũ rapinarum in latibulis coaceruari potuit, congeſſerunt. Re comperta,
&

& ad Kettum & cæteros GVBERNATORES, (ſic enim dici volebant) delata, huic incõmodo primo quoquo tempore mederi cupientes, communi cõſenſu decretum, locum aliquem deligendum, in quo Iudicia exercerētur. Quercus erat annoſa, & patulis diffuſa ramis, hāc tignis atq; trabibus trāſuerſim iniectis contabulauerunt: ibiq; plerunq; circũfuſa plebe conſiſtentes, de querelis & litibus (ſi quæ fortè cuiq̃ intenderētur) prout viſum eſt, ſtatuunt atq; decernunt: & nõnullorum interdum ſolutā nimis ac efferueſcentem omnia rapiendi cupiditatem arctioribus vinculis cõſtringũt. Hanc QVERCVM REFORMATORIAM nuncuparunt, in quam initio aditus nulli dabatur, prę- terquam Ketto, & Gubernatoribus. Ex quibus nonnulli, & inter hos Prætor ciuitatis vt qui maximè, & Alderichius, & alij quos anteà diximus inuitiſsimos talem in numerum aſcriptos, omnibus modis quantum in ſe fuit vehementer cõtenderunt, vt plebeculam in-

ſimam & ieiunam ab hac tã importuna prædandi licentia coercerent. Quem in finem identidem Quercu conſcenſa, orationis grauitate perpulerunt, vt aliquem interdum, ſi non exitum, at ſaltem modum, tantis rapinis, ac tã effuſæ in omni intemperantia violentiæ conſtituerent. Fuerunt item & alij grauiſsimi viri, & Theologi præſtantiſsimi, qui omni opera, ſtudio, ac diligẽtia cõnixi ſunt, plebem tumultuantem, & (legum iam vinculis laxatã) in omne ſe ſcelus ingurgitantem, à rapinis & incendijs quibus omnia miſcuerant, ad pacis cogitationem traducere. Atque hij quidem de die in templis concionando, de nocte verò armati intrà ciuitatem excubando, nihil prætermiſerunt, quod eſſet aut cum officio ſanctiſsimorum Theologorum, aut cõſtantiſsimorum ſubditorũ fide coniunctum. Inſignis tũ inter cæteros Doctoris MATTHÆI PARKERI prudentia, fides, & integritas fuit. Vir venerabilis, ac omni ſemper virtutis decore circumfluens. Ac tum

quidem

quidem professor sacræ Theologiæ fuit, hodiè verò (tempore illustrissimæ Reginæ Elizabethæ) Cantuariẽsis sedis Archiepiscopus amplissimus. Huic cùm esset in animo boni pastoris officio ac munere defungi, videretque omnia furorum ac flagitiorum flammis circunfusa, fecit id quod & prudẽtem decuit, & constantem oportuit. Nam & in sceleribus redarguendis fortem se præbuit & magnanimum, & in periculis cautè deuitandis, sagacem & industrium. Vndè & Deo, & regi præstitit quã debuit fidem: & sibimetipsi diligenter consulendo, adhibuit eam, quæ à sapiente imprimis requiritur, prudentiam.

Euenit autem vt cùm die quodam, vnà cũ amicis quibusdam in Kettiana castra cõtenderet, Kettum & alios eius societatis affines, in Quercu stantes, & inter se de rebus varijs differentes inuenerit. Quo quidem tempore Prætoris Coddi egregia virtus enituit, audiebaturq; vox illius magnifica planè & viro forti dignissima.

Nam

ſimam & ieiunam ab hac tã importuna prædandi licentia coercerent. Quem in finem idẽtidem Quercu conſcenſa, orationis grauitate perpulerunt, vt aliquem interdum, ſi non exitum, at ſaltem modum, tantis rapinis, ac tã effuſæ in omni intemperantia violentiæ conſtituerent. Fuerunt item & alij grauiſsimi viri, & Theologi præſtantiſsimi, qui omni opera, ſtudio, ac diligẽtia cõnixi ſunt, plebem tumultuantem, & (legum iam vinculis laxatã) in omne ſe ſcelus ingurgitantem, à rapinis & incendijs quibus omnia miſcuerant, ad pacis cogitationem traducere. Atque hij quidem de die in templis concionando, de nocte verò armati intrà ciuitatem excubando, nihil prætermiſerunt, quod eſſet aut cum officio ſanctiſsimorum Theologorum, aut cõſtantiſsimorum ſubditorũ fide coniunctum. Inſignis tũ inter cæteros Doctoris MATTHÆI PARKERI prudentia, fides, & integritas fuit. Vir venerabilis, ac omni ſemper virtutis decore circumfluens. Ac tum

quidem

quidem professor sacræ Theologiæ fuit, hodiè verò (tempore illustrissimæ Reginæ Elizabethæ) Cantuariēsis sedis Archiepiscopus amplissimus. Huic cùm esset in animo boni pastoris officio ac munere defungi, videretque omnia furorum ac flagitiorum flammis circunfusa, fecit id quod & prudētem decuit, & constantem oportuit. Nam & in sceleribus redarguendis fortem se præbuit & magnanimum, & in periculis cautè deuitandis, sagacem & industrium. Vndè & Deo, & regi præstitit quā debuit fidem: & sibimetipsi diligenter consulendo, adhibuit eam, quæ à sapiente imprimis requiritur, prudentiam.

Euenit autem vt cùm die quodam, vnà cū amicis quibusdam in Kettiana castra cōtenderet, Kettum & alios eius societatis affines, in Quercu stantes, & inter se de rebus varijs differentes inuenerit. Quo quidem tempore Prætoris Coddi egregia virtus enituit, audiebaturq; vox illius magnifica planè & viro forti dignissima.

Nam

Nam cùm Kettus ſcelerum ſignifer illi cupidius inſtaret, vt traditis clauibus, omniq́ue poteſtate ſibi permiſſa, ſemetipſum Prætura abdicaret: enimuerò Coddus ferociter reſpondiſſe dicitur, animam ſe potiùs daturum & ipſam è corpore vitam, quàm aut per ſcelus ciuitatem perfidioſiſsimè deſereret, aut fidem ergà Regem per metum & ignauiam flagitioſiſsimè abijceret.

His vltrò citroq́ue iactatis, inclinato iam in veſperum die, Matthæus videns miſerã plebem vndique potu luxuq́; demerſam, ad temulentos & ebrios, quà cibo potuq́; onuſtos, quâ cœli ſoliſq́; ardore cõfectos, parùm profecturam orationem ſanã ac ſobriam exiſtimans, eo die nihil ſibi dicendum putauit. Quamobrem cuncta furorum ac tumultuũ plena relinquens, in ciuitatem regreſſus, poſtridiè manè (dies is erat Veneris) cum fratre Thoma Parkero (qui poſteà Norwici Prætor fuit) in Kettiana caſtra reuertitur. Exin (mirabile dictu) omnes ſub quercu orationi

ac

ac precibus intentos inuenit, mediumq́; inter illos Letaniam dicentem Thomam quẽdam templi D. Martini vicarium. Matthæus oblatam iam ſibi dicendi facultatem conſpicatus, Quercum conſcendit, ibique concionem habuit, prudentiæ, grauitatis ac modeſtiæ pleniſsimam. Erat autem omnis illa oratio in tres potiſsimùm diſtributa partes, quarum prima ſapienter eos admonuit ne ijs quę ſui ſuſtentandi cauſa in caſtra comportaſſent, diſsipatis atq; conſumptis, mundi fructus ac munera diuinitùs conceſſa, per luxum ac nequitiam impuriſsimè profunderent. Tum ne priuatas & occultas inimicitias perſequentes, iracundia aut vlciſcendi libidine intemperãtiùs elati, manus cruore ciuili reſpergerent: neue illos quos inſtar hoſtium haberent, cuſtodia aut vinculis coërcerent: vitámue cuipiám nefariè aut crudeliter adimerẽt. Extremum fuit, vti communi vtilitati conſulentes, incœpto deſiſterent, nec fecialibus aut internuntijs regijs fidem detraherent, ſed debitum

Regiæ Maiestati honorem, etiam in tenerã & imbecilla ætate deferrent, quò ipsi posteà florescentibus annis firmata iam virtutis stirpe, & altis tanquam radicibus defixa, incredibili cùm voluptate, tum lætitia perfruerentur.

Hoc in loco cùm omnes dicendi neruos contendisset, cunctique concionanti benignè attentéq; audientes circumfunderentur, clamore cuiusdam sceleratissimi ac infimi hominis obstrepi cœptum est. Quousque (inquit) hunc mercenarium doctorem perferemus? qui à generosis prætio conductus huc accessit, vocem adferens venalem, & linguã mercede constrictam. At nos illorum intollerandæ potentiæ frænos iniiciemus, illósque tergiuersantes & inuitos, legum nostrarum laqueis implicatos tenebimus.

Tum verò fremere plebs, ac apertè indignari cœpit: multique dicto huius furibundi ac vesani hominis incitati, asperrimis eum verbis & minantibus insectantur. Auditæq;

voces nonnullorũ horribiles & infestæ, quæ etiam aures ipsius Matthæi perculerunt. Ac ex ijs quidam ferociter inclamarunt: Optimum esse vt quoniam tam bellè locutus esset tamque lepidis & verbis & sententijs orationem consperfisset suam, telis sagittisque confixus, descendere cogeretur. Enimuerò tum viro optimo pauor iniectus, & ad hunc pauorem, insuper alterius mali suspecti & occulti terror adiunctus. Senserat enim sub pedibus hastarum cuspides ac spicula, magnoque in timore fuit, ne ab irata multitudine transfigeretur. Posteà tamen nullam ab his tanti timoris causam exstitisse intellectum, quippè pænè omnes qui sub arbore constiterunt, Matthæum summo in honore habebant, eumque omni amore & beneuolentia complexi, aduentu illius mirificè lætabantur. Sperabant enim fore, vt illius oratione impulsa ac mansuefacta plebs, aut languidior ad scelus & nequitiam facta penitùs resipisceret, aut saltem

aliquid de tanti furoris atrocitate remitteret: atque ita illi (qui omnes aderant inuitissimi) maiorem libertatem nanſciſcerētur. Vtcunq; fuit, ingens tum eum horror perſtrinxit, magnoq́ue in periculo conſtitutus videbatur, cū ecce tibi de repentè Thomas ille (quo de antè diximus) templi D. Martini Vicarius, aſcitis tribus aut quatuor Æditimis, *Te Deum* Anglico ſermone muſa ſolenni, & modorum interuallis, ad aurium voluptatem elegāter diſtinctis, cōcinere cœpit. Cuius illi cantus ſuauitate perfuſi, (Muſicæ enim inſolentes erāt) crudeles & efferæ mentes inſueta delectatione delinitæ, paulatim deferbuerunt.

Matthæus hanc oportunitatem nactus, nō exſpectādum ſibi putauit, dum aut hij canere deſijſſent, aut illi furere de integro cœpiſſent, atque ideò de Quercu deſcendens, cum fratre quà dabatur exitus caſtris exceſsit. Euntibus illis per collem D. Leonardi ad portas Pockthorpenſes, denuò inferunt ſe & alij eius ſocietatis aſſeclæ, tumultuoſiſsimis eum

clamo-

clamoribus insectantes. Qui quidem multis de rebus secum expostulantes contenderunt, maximè verò de magno Sigillo quo concionandi potestas fuit illi permissa. Videns itaq; Matthæus omnes contactos hoc scelere, velut inecta rabie ruentes, tantorum tumultuum pertæsus, ac patriæ malis ingemiscens, clàm quà potuit elapsus, fratrem Thomam Parkerum post se reliquit, qui cum illis de rebus omnibus disceptaret: atq; ita sese illorum furori subtraxit. Postridiè eius diei ædem D. Clementis ingressus, è lectionum altera (quę tum publicè in templo legebantur) denuò causam arripuit, ad dicendum aliquid de hijs pernitiosissimis tumultibus, multis coniuratorum circumuolitantibus. Ac tum quidem nihil dixerũt, sed exitum illius de templo exspectantes indignabundi circumsistũt. Egressum protinùs insecuti, intelligere se aiunt illũ tres vel quatuor cantharos habere expeditos & habiles, qui Regi deseruiant, monent vt statim à prandio præstò sint, se illis confestim

 vsuros.

vſuros. Matthæus aut nihil, aut pauca ſanè reſpondit; ſed Hyppatro celeriter accito, iuſſit vt alijs detractis ſoleis, vngulæ ad viuum reſecarentur, alios verò calcantho viridi ſuperinfuſo oblіniri, medicamentis delibutos, ac ſi nimio labore & curſu fatigati conficerẽtur. Seditioſi ita rem habere ſuſpicati, ac poſteà illos dum veluti paſtûm ducerentur, hos pedibus faſcijs deuinctos, illos calcantho perfuſos cernentes, conquieuerunt. Matthæus non ita multò poſt veluti deambulandi cauſa portis egreſſus, ad duo millia paſſuum à ciuitate, præſtò ſibi ad pontem Crynkleforden-ſem equos inuenit. Quibus conſcenſis, Cantebrigiam verſùs contendit. In itinere verò quæ viderit, quæque audierit, quoſque tumultuantium (quibus in via occurſum eſt) furias ac ſcelera conſpexerit, ſingula perſequi laboris eſſet propemodùm infiniti. Veruntamen Dei benignitate omni hoc motu & populari concitatione defunctus, tanti tãdem periculi ſecurus, Cantebrigiam incolumis

lumis peruenit.

Huius igitur amplissimi viri veluti diuinitùs demissa vox & oratio, ad hũc modum ab hominibus despicatissimis, & ab omni non solùm salute, verumetiam spe derelictis, nequiter neglecta, & contempta fuit. Quam etsi tum furore & amentia cœci & pręcipites, velut exitialem, ac tantis ac tam perditis vitæ rationibus inimicam & infestam aspernati sint & respuerint: posteà tamen proculdubiò ex calamitosissimis casibus qui consecuti sunt, diuinæ vindictæ horror omnium mentes perfudit. Nam cùm (vt anteà diximus) huius cœlestis orationis caput exstitisset, vt tanto improbitatis velut incendio in animis restincto, protinùs resipiscerent, ne longiùs progressa proditionis impietas, patriæ propediem funesta foret & horribilis, & sibimetipsis ad extremum lugubris & exitiosa: enimuerò omnia quæ à voce illa persapienti & verè diuina veluti fata populi Norfolciẽsis concinebantur, euenerunt: & ipsi à scelere ad scelus

ſcelus delapſi, iuſtas tandem ac debitas tanto furori pœnas perſoluerunt.

Intereà verò ſeditioſi (quos anteà diximus nobilium bonis ac fortunis inhiantes, omnia furtorum ac rapinarum ſcelere refudiſſe) exſaturati iam ſpolijs, à prædãdi libidine ad vim crudelitatemq́; conuerſi, per omnem regionem Norfolcienſem terrorem & periculum cunctis qui non ab illis ſtetiſſent denunciantes incedunt. Iamq́; nobilibus vndique quàquà verſùs flagitij ſe furor inclinaſſet cõprehenſis, ac in caſtra perductis, tantus omnibus horror illatus eſt, vt cuncti domibus ac patrijs ſedibus relictis, veſtitu mutato, ne fortè in itinere ac fuga cõſpecti cognoſcerentur, in loca deuia demigrarint: & omnia ab illis extrema metuentes, in ſpeluncarum latibula, ac ſyluas denſiſsimas ſeſe abſtruſerint. Multi etiam coacti ſunt carris equiſq; ſi haberẽt, ſuis vti, ſi non haberent, aliundè cõquirere. Hiſq; imperatum, vt laborem & ſumptum de ſuo impendentes, frumentum commeatumque

in castra Mousholdica deueherent. Quibus quidem (nisi protinùs paruïissent) ab agris & ædibus vastitas, à liberis & vxoribus vis denuntiata est. Prætereà quoscunque nobiles ac generosos comprehendissent, (comprehenderant autem quàmplurimos) eos arctissimis vinculis astringunt, ac si semetipsis in omni scelere nequiores exstitissent. Multiq; Norwicum in custodiam traditi, atq; ex his nonnulli in Prætorium, (vulgò Aulam Gildensem appellant) alij in carcerem publicum, quidam in ædes Comitis Surræi, instar furũ conclusi. Huc accedit quòd si quando rei pecuniariȩ inopia premerentur, (premebantur autem sæpissimè) ex publico ærario semper huic difficultati subueniendȩ necessitas, Prȩtori crudeliter imposita fuit. Quorum importunissimis efflagitationibus si tum Prȩtor restitisset, enimuerò ærario exhausto & incenso, omnium fortunis miseranda lues, & pernicies accessisset. Et quidem sæpenumerò eius compilandi nefaria ab istis consilia inita

sunt, remque sine dubio transegissent, si non Prætoris sedulitate ac diligentia, semper hac de spe conatuque depulsi fuissent. Nihilominùs tormēta multa & apparatus bellici quicquid comparari potuit, (metuentes videlicet ne quando quid aduersi contingeret) è ciuitate in castra transtulerunt. Cunctisque ciuibus indictum vt primo quoq; tempore præstô sint, qui se (si opus sit) tueantur atque de-
" fendant. Regios se amicos vociferantes, &
" iniurijs diuexatos, legum ac Maiestatis Re-
" giæ tutelam defensionemque suscepisse. Nec hoc contenti, Regis etiam nomine ad scelus & nequitiam abusi sunt. Diplomata quędam erant Regia, in quibus quorundam Nobilium nomina perscribebantur, hijsque potestas delata fuit à Rege, iussiq; labēti Reipub. prospicere, videreq; vti hij motus primo quoquo tempore compescerentur. Hæc nacti, nobiliū nominibus deletis atq; inductis, sua nomina inscribi fecerunt, Regijsque sigillis auulsis, & ad sua commentitia diplomata affixis, ijsq; in publico

publico propositis, plebem imperitam, tantæque fraudis insciam deceperunt.

Iamq; eò sceleris ac dementiæ deuenerunt, vt nec à Gubernatoribus, nec à Ketto quidem ipso, seditionis Architecto & principe, tanti tumultus furor ac impetus retardari potuerit. Prætereà non solùm ij qui tantorum scelerum societatem cum illis coire recusassent, hostes iudicati, sed & multi boni ciues qui cum liberis & vxoribus conseruandi sui causa, ex vrbe profugissent hostium loco habiti. Qui quidem tanti periculi terrore tectis expulsi, cùm nullo loco diutiùs consistere auderent, per multitudinis efferatæ vim ac rabiem, dispersi, dissipatique huc & illuc vagabantur. Multisque lamentationibus ac lachrymis illorum temporum iniquitatem deflentes, conditionem patriæ miserrimam deplorauerunt. Vrbi etiam incendium atque deflagrationem minitabantur, adeò vt ij qui in ciuitate remanserant, nihil aliud nisi

rerum omnium labem atque ruinam exſpectauerint. Caſtrorum verò horribilis ac miſerāda facies. Nam cùm in illa magna multitudo vndique ex Anglia perditorum hominum latronumq; conueniſſet, quos ſpes prædandi, otijque cupido ab agricultura quotidianoque labore auocauiſſet, tanta fuerunt flagitiorū monſtra quæ conceperunt, tantęq; in omni genere nequitiæ ac libidines, vt eas quodāmodò horreat ac reformidet oratio.

Illud certè conſtat, ſicut omnium agris ac ædibus vndiq; vaſtitatem & ſolitudinem infandam intulerunt, ſic quęcunq; in caſtra deuecta ſunt, luſtris & helluationibus nequiſsimis celeriter conſumſerunt. Adeò vt incredibile penè videatur, ac portenti ſimile, quonam modo illa, tā multa, tam exiguo tēporis ſpatio deuorauerint. Nam præter cygnorū, anſerum, gallinarum, anatum, & volucrum cuiuſuis generis numerum infinitum, ad tria millia boum & ouium viginti diebus paucis in caſtris luxurioſiſsimè abſumta ſunt.

Inſuper

Insuper viuariorum vallis ac sepimentis (in quibus bestiolæ delectationis causa concluduntur) perruptis atque refractis: quicquid vspiam damarum conspici aut comprehendi potuit, crudelissimè confecerunt. Nihil erat clausum libidini, nõ ratio futuri temporis adhibita, non ijs quæ posteà acciderunt malis prouisum, nulli sceleribus ac nequitiç termini defixi, sed miserandum in modum dissipata omnia & exhausta fuêre. Tantæque ouium passim cædes, reliquiq; pecoris trucidationes factæ dicuntur, vt veruex drachma publicè vęnierit, capitibus atq; extis, velut escis contemtissimis fastiditis atque reiectis, propterea quòd nullus inuentus fuit, qui illis in tanta delicatioris cibi copia vesceretur. Quid hic nemorum vastationes, ac syluarum strages commemorem? quibus radicitùs penè exstirpatis atque desectis, omnem eam materiam quæ erat cæsa, aut incendunt, aut (quod multò fœdiùs fuit) in scelerum suorum sedibus ac latibulis exstruendis insumunt. Addi-

tur ad hanc tam atrocem licentiam, (talium plerumq; factorũ semper comes) crudelitas. Hominibus honestissimis ac integerrimis, à foedissimis belluis, omniq; diritate teterrimis, catenæ iniectæ sunt, multisq; manicæ cõpedesque impactæ, quibus bini pariter reuincti, acerbissimum illum quasi carceris cruciatum ac carnificinam diutissimè pertulerunt.

Custodes etiam ad omnes portas & vrbis introitus dispositi, ne qui fortè elaberentur, iussiq; vicorũ submagistri vti viderẽt ne quis vrbe excederet. Magniq; agrestium ac rusticanorũ hominum greges coacti, quibus præstitutum vt certis in locis vigilias & excubias agerent. Iis à vicorum submagistris (vulgò Constabularij dicuntur) omnia ad libidinem & luxum suppeditabantur, adeò vt tantis, ac tam profusis sumtibus multi honesti viri, re familiari valdè comminuti, funditùs conciderint. Odium autem quod inclusum in animo, in omnes conceperunt, id crudelissimè in eos quos cõprehenderant, expromserunt.

VVhartonus erat quidam, (magno vir præditus animo, sed minimè populari:) hunc dum in Ciuitatē ad carcerem & vincula duceretur, ingens seditiosorum caterua circumsepsit atq; muniuit, destinata videlicet quæ ei presidio foret, ne fortè in itinere à vesana multitudine violaretur. Sed nec VVhartonum sua probitas & fides, nec seditiosorum diligēs custodia satis tutata est, parumq; abfuit quin interficeretur, multique mortem illi & interitum intentarunt, corpusque illius plurimis in locis hastilibus & spiculorum cuspidibus perstrinxerunt.

Accidit autem vt eodem penè tempore quo hæc fiebant, contendentibus illis ad vrbem, Moultonumq; quendam instar captiui trahentibus, (cuius odio deflagrarunt immani quòd esset vaferrimo semper, venaliquè vir ingenio (erat enim leguleius:) necnon sicuti opinio fuit diris votis, ac horrendis superstitionum portentis, inferorum manes elicere consuesset) dum itaq; (vti supra dictum est) Moulto-

Moultonum hunc mulierculæ cuiuſdam indicio, in ſyluis paulò antè repertũ, atq; ex vepribus & dumetis, in quæ ſe melioris inops conſilij recens abſtruſerat extractum, omnibuſque oneratum probris & contumelijs ſecum pertrahunt, cœlum non ſine ingenti audientium ſtupore, horribili tonitru contremuit, maximique imbres grandine permiſti defluxerunt, terræque repens labefacta eſt, vtpotè quæ non longè à Quercu (quam Reformatoriam appellarunt) in immenſam altitudinem deſedit. Cæterùm tantum abfuit, vt ad hæc veluti diuina prodigia expaueſcerent, vt iam perindè ac ſi cœleſti voce incitarentur, ardentiores ad omne nefas, & multò quàm anteà fuerãt inflãmatiores exſtiterint.

Neq; porrò minori tempeſtate conflictatæ ſunt nobilium mentes, quos agreſtes ſæuitia inſigni, atq; feritate deteſtabili furentes, catênis iniquiſsimè conſtrinxerant: qui omnes aut mortem quotidiè pertimeſcebãt, aut ipſa morte diriora tormenta, & quæcunq; ab impuriſ-

purissimis latronibus cogitari potuerunt teterrima. Etenim nonnulli ac si quid nefandi sceleris admisissent, in desperatorum hominũ coetum, tanquam ad iudicium vocati, ac prò Quercu constituti, veluti è vinculis causam dicere cogebantur. Cumque ab imperita & agresti multitudine quæsitum fuisset, quid de illis fieri decreuissẽt: vno veluti ore ab omnibus cõclamatũ est, SVSPENDEANTVR, SVSPENDEANTVR. Denuò sciscitantibus illis, cur hac tam truci voce vterentur in ignotos præsertim, & nullius noxæ aut criminis conscios, ferociter responsum est: vsurpari illam vocem ab alijs, & ideò se vicissim eâdem vsuros. Neq; prætereà quod dicerent habebant: quanquam alij hanc huius crudelissimi clamoris rationem adferebãt, Generosos eos esse, & ideò de medio tollẽdos, scire enim se, quòd si quando illi victoria potirentur, omnes sibi sint cruciatus, acerbitatesque perferendæ. Proin pręstare vt his quos iam in potestate haberent, vita pri-
 uatis,

uatis [redacted], ipſi demùm otio ac ſecuritate perfruantur, quam illis vſuram vel vnius horulæ ad viuendum largiri, à quibus poſtmodũ veluti pecora trucidarẽtur. Adeò inuiſum iam nobilium nomen erat & exoſum, vt furore pęnè pluſquàm hoſtili flagrantes, infimę ſortis homines, non nobiles tantùm, ſed ipſam etiam (ſi fieri poſſet) Nobilitatis ſtirpem delere funditùs & exſcindere concupierint.

Hunc igitur in modum cùm omnis propè Regio Norfolcienſis huius funeſtiſsimi tumultus tempeſtate perculſa & afflicta fuiſſet, ac iam viginti ferè à primo dies elapſi interfluxiſſent, nihilque interim vbique fieret, niſi vaſtationes, incendia, rapinæ, omniaque non modò miſeranda viſu, verumetiam auditu horrenda: tantus omnibus bonis, ac præcipuè ciuitati Norwicenſi dolor inuſtus eſt, vt ad hunc patriæ tam lugubrem aſpectum aſsiduo pænè mœrore ac lachrymis contabuerint. Reſiſtere autem huic tantæ improbitati, per illam quæ

iam

iam vndique in caſtra conuenerat perditorum hominum multitudinem nequibant, & (quod caput erat) arma ſumere iniuſſu Regis, lege, vt antè diximus, prohibebantur. A cuius conſiliarijs quoniam nihil adhuc perlatum fuit, vrbi perniciem & deflagrationem quotidiè metuentes, abſciſſa propemodum omni ſalutis ſpe, omniſque conſilij inopes, intra muros permanſerunt.

Erat autem tum fortè Londini Leonardus quidam Sothertonus, ciuis Norfolcienſis, qui illinc velut è flamma, & communi incendio vitæ conſeruandę cauſa profugit. Hũc Regij Conſiliarij ad ſe accerſunt, & de illo omnia ſeditioſorum conſilia ſciſcitantur & exquirunt. Sothertonus quæ ſciret, enunciat: ingentem nefariorum colluuiem confluxiſſe, ab his omnibus locis calamitatẽ ac peſtem inferri, numerum indies augeri, nihil ſceleris fingi aut excogitari poſſe, quod non conceperint, homines optimos cõprehenſos,

" ac in vincula ductos, domos direptas, agros
" vastatos, syluas incensas & prostratas, pecus
" omne trucidatum, præ rabie ac furore nihil
" vspiam intactum inuiolatúmue relictum, sed
" populari petulantia cuncta confundi: vrbi
" etiam nisi celeriter cõsultum & prouisum sit
" interitum & ruinam impendere. Sperare se
" tamen, atq; etiam inaudisse, permultos esse in
" illis castris ac scelerum speluncis, qui propo-
" sita sibi apud Regem veniæ ac impunitatis
" spe, arma abiecturi sint, & Maiestatis Regiæ
" clementiam amplexuri. Obsecrare ergo, &
" vehementer ac demisissimè contendere, vt
" publico edicto Rex fidem astringat regiam,
" fore omnibus impunè, qui ab illis castris di-
" scesserint, posse ita facilimè hos cœtus dissi-
" pari. Comprobato consilio, ex Regis autho-
" ritate & sententia statuunt atq; decernunt.
" Maiestati Regiæ placere, ægrotæ atq; affli-
" ctæ Reipublicæ, primo quoque tempore me-
" dicinam adhibere, quò à periculosissimis illis
" motibus, & seditionum malis, quibus eam
perfidiæ

perfidiæ peſtis inuoluiſſet expiata, conuale- »
ſceret. Verũtamen omnia experiri velle, pri- »
uſquàm id quod in illa contactum eſſet atque »
peſtiferum (ne reliquo corpori noceret) am- »
putaretur. Proin decreuiſſe: pœnas iamdiu »
improbitati, nequitiæ, ſceleri, ac libidini debi- »
tas tantiſper differri, ſpem ſalutis cunctis ſi in- »
cœpto abſiſterẽt, denuntiari, fidem Regiam »
interponi, omnem ſeueritatis metum præcî- »
di, dummodò poſsint clementia & manſue- »
tudine ad pacem ſanitatemq́ue perduci. His »
igitur hunc in modum deliberatis atque ſta-
tutis, hoc ſolummodò reſtabat, vt hæc Maie-
ſtatis Regiæ miſericors clementia plebi è ve-
ſtigio proponeretur. Fecialis ad id miſſus,
(qui eodem Leonardo Sothertono Comite
ad celeritatem adhibito) magnis itineribus
Norwicum contendit. Illinc in caſtra conti-
nuò progreſſi, caduceator propter Quer-
cum ſtans fecialibus indutus inſignibus, clara
voce ita vt omnes, qui vndique circumfun-
debantur, loquentem exaudierint. Audite »

" (inquit) audi tu ſcelerũ ſignifer Kette, & vos
" omnes quotquot adeſtis, audite.
" Etſi mos maiorum, & huius imperij digni-
" tas, & nominis Regij Maieſtas poſtulare vi-
" deatur, vt vos qui nefaria in patriam arma
" ſumſiſtis, & in apertam coniurationem ac
" latrocinium voſmetipſos conieciſtis, hoſtium
" inſtar ferro ignique profligati, debitas ſcele-
" rum quæ concepiſtis pœnas ſuſtineatis: ta-
" men Maieſtatis Regiæ tanta manſuetudo eſt
" atque clementia, vt quos ad pœnam & ſup-
" plicium ſceleris atrocitas depoſcat, eos tamen
" pro ſingulari & incredibili benignitate con-
" ſeruatos velit & incolumes. Proin iubet vt
" protinus omnes arma deponatis, caſtra hæc
" & furorum cubilia relinquatis, domum de-
" cedatis, errori ſi id feceritis veniam largiri, ac
" omnium quæ ſuſcepiſtis flagitiorũ impuni-
" tatem. Sin autem in ſentẽtia, & perfidię pro-
" poſito permanſeritis, ſe cuncta maleficia &
" ſcelera quæ patraſtis, acerrime, vt par eſt, ac
" omni ſupplicio vindicaturum, nec paſ-
ſurum

ſurum hæc quæ reſecanda ſunt & ſanari non »
poterunt, longiùs ad perniciem totius Regni »
dimanare. »

Hoc cùm magna (vt antè dictum eſt) voce promulgaſſet : ab omni pænè multitudine conclamatum eſt, REGIAM MAIESTATEM DEVS TVEATVR INCOLVMEM. Is clamor cùm idẽtidem redintegraretur, multi in genua prouoluti, hanc tantam & tam inauditam clementiam ac miſericordiam laudibus ac lachrymis proſecuti ſunt. Quam quidem omnes tum proculdubiò complexi fuiſſent, vtpotè quorum animi pudore ac metu ſenſim infringi, ac remolleſcere cœperunt, ſi non ſceleſtiſsimæ nonullorum voces, Kettique adhortationes perfidioſiſsimæ, eos à pacis cogitatione auerſos, denuò ad ſceleris conſenſionem retraxiſſent. Ille aſperè ſanè & ferociter reſpondit.

Conſueſſe Reges flagitioſis hominibus nõ »
innocentibus & integris veniam dilargiri. »

Nihil

« Nihil ſe meritum, nec vllius ſibi culpæ con-
« ſcium, proin eam vt inanem ac ſuis rationi-
« bus inutilem aſpernari. Exin conuerſus ad
« ſuos, rogat ne ſe deſerant, néue animo conci-
« dant, ſed meminerint quo ſe fœdere obſtrin-
« xerint: paratum ſe qui vitam (ſi opus ſit) pro
« eorum ſalute profunderet.

Hæc vbi rabidè iracundéque dixiſſet: Fecialis homini turpiſsimo, & tot perfidiæ notis inſigni, imminutæ Maieſtatis crimen infligit, eumque proditorem teterrimum, & ſummi ſceleris reum pronunciauit. Iuſsítque deindè Ioannem Petibonium Prætoris enſiferum, latroni profligatiſsimo actionem perduellionis intendere. Enimuerò tum tumultuari cœptum eſt, vtriſque hinc atq; illinc, nõ minùs pertinaci, quàm pernicioſo certamine contẽdentibus. Fecialis videns iterum labare plebis animos, (quos anteà pacis denũciatione nõnihil emolliuerat) & Ketti verbis velut furiarum ſtimulis inſtinctos, à ſalute quã priùs amplexuri videbantur, denuò ad ſcelus nequi-

nequitiamque deuolui,castris excessit. Multique eum nihilominùs mortales consecuti sunt,qui abiectis prioribus consilijs armisque depositis,Regis se fidei permiserunt. Hij omnes vnà cum Prætore & Thoma Alderichio in ciuitatem ingressi.

Prætor continuò portas obstrui iubet,præcipuè verò eam quæ Episcopalis seu Pontificia nuncupatur,quòd illàc è vestigio(nisi celeriter huic consilio obuiam itum fuisset) seditiosi in oppidum irrupturi viderentur. Ad hæc omnes generosi quos anteà diximus, à Kettianis in carcerem coniectos, leuati vinculis & è custodia emissi fuêre, adhibitique in concilium, quæsitumque ab illis quî potissimùm hostium impetus retardari possent: rationesq; initæ vrbis defendendæ, ne perditorum introitu ac militari licentia omnia diriperentur. Placuit ad extremum ciuitatem quaquà versùs muniri, portas murosq; asseruari,custodias vigiliasque disponi, itinera intercludi, quò commeatus supportandi facul-

« (inquit) audi tu scelerũ signifer Kette, & vos « omnes quotquot adestis, audite.
« Etsi mos maiorum, & huius imperij digni- « tas, & nominis Regij Maiestas postulare vi- « deatur, vt vos qui nefaria in patriam arma « sumsistis, & in apertam coniurationem ac « latrocinium vosmetipsos coniecistis, hostium « instar ferro ignique profligati, debitas scele- « rum quæ concepistis pœnas sustineatis: ta- « men Maiestatis Regiæ tanta mansuetudo est « atque clementia, vt quos ad pœnam & sup- « plicium sceleris atrocitas deposcat, eos tamen « pro singulari & incredibili benignitate con- « seruatos velit & incolumes. Proin iubet vt « protinùs omnes arma deponatis, castra hæc « & furorum cubilia relinquatis, domum de- « cedatis, errori si id feceritis veniam largiri, ac « omnium quæ suscepistis flagitiorũ impuni- « tatem. Sin autem in sentẽtia, & perfidię pro- « posito permanseritis, se cuncta maleficia & « scelera quæ patrastis, acerrimè, vt par est, ac « omni supplicio vindicaturum, nec pas-
surum

ſurum hæc quæ reſecanda ſunt & ſanari non »
poterunt, longiùs ad perniciem totius Regni »
dimanare. »

Hoc cùm magna (vt antè dictum eſt) voce promulgaſſet: ab omni pænè multitudine conclamatum eſt, REGIAM MAIESTATEM DEVS TVEATVR INCOLVMEM. Is clamor cùm idẽtidem redintegraretur, multi in genua prouoluti, hanc tantam & tam inauditam clementiam ac miſericordiam laudibus ac lachrymis proſecuti ſunt. Quam quidem omnes tum proculdubiò complexi fuiſſent, vtpotè quorum animi pudore ac metu ſenſim infringi, ac remolleſcere cœperunt, ſi non ſceleſtiſsimæ nonullorum voces, Kettique adhortationes perfidioſiſsimæ, eos à pacis cogitatione auerſos, denuò ad ſceleris conſenſionem retraxiſſent. Ille aſperè ſanè & ferociter reſpondit.

Conſueſſe Reges flagitioſis hominibus nõ »
innocentibus & integris veniam dilargiri. »

Nihil

« Nihil se meritum, nec vllius sibi culpæ con-
« scium, proin eam vt inanem ac suis rationi-
« bus inutilem aspernari. Exin conuersus ad
« suos, rogat ne se deserant, néue animo conci-
« dant, sed meminerint quo se fœdere obstrin-
« xerint: paratum se qui vitam (si opus sit) pro
« eorum salute profunderet.

Hæc vbi rabidè iracundéque dixisset: Fecialis homini turpissimo, & tot perfidiæ notis insigni, imminutæ Maiestatis crimen infligit, eumque proditorem teterrimum, & summi sceleris reum pronunciauit. Iussitque deindè Ioannem Petibonium Prætoris ensiferum, latroni profligatissimo actionem perduellionis intendere. Enimuerò tum tumultuari cœptum est, vtrisque hinc atq; illinc, nō minùs pertinaci, quàm pernicioso certamine contēdentibus. Fecialis videns iterum labare plebis animos, (quos anteà pacis denūciatione nōnihil emolliuerat) & Ketti verbis velut furiarum stimulis instinctos, à salute quā priùs amplexuri videbantur, denuò ad scelus

nequi-

nequitiamque deuolui, castris excessit. Multique eum nihilominùs mortales consecuti sunt, qui abiectis prioribus consilijs armisque depositis, Regis se fidei permiserunt. Hij omnes vnà cum Prætore & Thoma Alderichio in ciuitatem ingressi.

Prætor continuò portas obstrui iubet, præcipuè verò eam quæ Episcopalis seu Pontificia nuncupatur, quòd illàc è vestigio (nisi celeriter huic consilio obuiam itum fuisset) seditiosi in oppidum irrupturi viderentur. Ad hæc omnes generosi quos anteà diximus, à Kettianis in carcerem coniectos, leuati vinculis & è custodia emissi fuêre, adhibitique in concilium, quæsitumque ab illis quî potissimùm hostium impetus retardari possent: rationesq; initæ vrbis defendendæ, ne perditorum introitu ac militari licentia omnia diriperentur. Placuit ad extremum ciuitatem quaquá versùs muniri, portas murosq; asseruari, custodias vigiliasque disponi, itinera intercludi, quò commeatus supportandi facul-

tatę vndique incisa atq; prærepta, coniuratorum animi cibariorum inopia,& bellandi tędio perculsi languescerent.

His de rebus, dum remotis arbitris multa inter se (vt fit) deliberabundi ac consultantes egissent, trepidi à portis nuntij superueniunt, rem atrocem incidisse prædicantes. Multos esse ciuium qui se horum scelerum communione cõstrinxissent: ex his nonnullos è Kettianis militibus quamplurimos in vrbem intromisisse. Cùm hoc tantum repẽtini periculi præter opinionem contigisset, & seditiosi in vrbem ingresi, cuncta protinùs direpturi viderentur, isq; metus omnium animos perstringeret, à primoribus vrbis facilè impetratũ est, vt generosi denuò in carcerem cõcluderẽtur. Ne fortè cõspectis ijs in ciuitate solutis,ac demptis, quę recens iniecta fuere vinculis, seditiosorum animi furoris & irarum pleni, ad cædem & sanguinem irritarentur. Conuocati omnes atq; iterum in custodiam conclusi. Posteà tamen intellectum hostes

hoſtes vrbe qua venerant, egreſſos, in caſtra receſsiſſe. Prætor ac primores hoc periculo defuncti, videntes cõiuratos, omniũ iam fortunis vndiq; perniciẽ aç interitũ machinari, totos ſe in ciuitatis cõſeruandę cura defigunt. Quãobrem decẽ maioribus tormẽtis verſùs hoſtes in foſſa (quæ caſtello circũditur) directis, & ad vrbis defenſionẽ (ſi qua vis ac impetus fieret) aptè diſpoſitis, quibuſcũq; in locis, ac potiſsimũ in ijs quæ vetuſtate iam dilapſa corruerunt, cuſtodias vigiliaſq; conſtituunt. Quibus protinùs ibidem cõſiſtere iuſsis, vt ſi qui nocturnus hoſtiũ terror incideret, continuò lapidibus, teliſq; diſiecti, vrbe portiſque depellerẽtur: cęterę multitudini imperatũ, vt ad quemuis euentũ armata omnis in foro, & in trãſuerſis viarũ diuerticulis præſtolaretur.

Et quoniã apparebat tormenta (quæ quidẽ priùs diximus) in foſsis & murorũ ruinis defixa, nec hoſtibus multum obfutura, nec ciuibus quicquam ad defenſionem opis allatura, idcircò Prętoris imperio ea omnia in planiciẽ

confeſtim deuecta ſunt: ijſq; prata quæ infeſriori vrbis parti ſubiacent, celeriter inſtructa. Noxq; ferè tota quæ inſecuta eſt, crebris atq; infeſtis vtrinque tormentorum emiſsionibus abſumta fuit.

Poſtero die coniurati viciſsim cernentes, ex illo nocturno tumultu, plus vrbi terroris quã cladis illatum (propterea quòd glandes quæ è bombardis emitterentur, ciuitatem tranſuolantes, damni nihil feciſſent) tormẽtis quæ habebant omnibus è ſummo in planum deductis, ijſq; ad radices montis defixis, vrbem quatere de integro cœpêre.

Verùm enimuerò quòd non ita multò poſt totis caſtris cibariorum inopia premi cœptũ eſt, quò commodiùs poſſet ex finitimis locis commeatus ſubuehi, inducias cum ciuibus paciſci decreuerunt. Iacobum quendã Guilielmum, & Radulphum Suttonum, homines impuriſsimos, ac de infima ciuium Norwicẽſium plebe poſtremos, huic muneri defungendo præfecerunt. Hij protinùs illinc cũ

indu-

induciarũ vexillo ad portas profecti, & permissu ciuium ad Prætorem & Senatũ introducti, demùm ita locuti traduntur.

Dux noster Kettus, eiusque commilitones, » ab hac ciuitate & à vobis Prętore, patribusq;, » paucorum dierum pacem & inducias depo- » scunt. Quò sibi per vrbem (sicuti nuper fieri » consueuit) detur commeatus supportandi fa- » cultas. Quam vtiq; nisi concesseritis, per vim » se in oppidum irrupturos, atque cuncta ferro » flammáque deleturos denunciant. Prætor ad » hæc respondit. »

Proditores esse illos tęterrimos, perfidia & omni inaudita nequitia coopertos. Nolle se » eorum iniquissimis postulationibus quicquã » deferre: nec si velit, licere quidem: præsertim » illis (hominibus qui vnquam post homines » natos exstiterunt) turpissimis. Tot illos, tanta » ac tam intolleranda facinora suscepisse, vt nõ » solùm è ciuitate excludendi, verumetiam ex » finibus humanæ naturæ (si fieri posset) peni- » tùs exterminandi viderentur. Regiam ab illis »

Maiestatem imminutam, patriam vastatam,
« Norwicensem pęnè omnem ciuitatem quaquà versùs depopulatam, sibi posterisq; æternum sceleris & perfidiæ dedecus inustũ, per vim ac nefas vexata, polluta, perturbata, dissipata omnia: tamen vt in ciuitatem admittãtur rogare? vt sint eo iure quo ciues? fructuũ ac munerum diuinorum participes? inopiæ demũ vt ab his subueniatur deprecari? Quid? non pœnitere scelerum quibus se obstrinxissent? ne pudere quidem? Enimuerò statuere nõ posse sceleratioresne sint qui hęc patrarint, an impudentiores qui istæc postularint. Sperare verò se à Prętore, & eodẽ Prętore, quem nuper carceris contumeliam perferre coëgerunt, ab hac vrbe, quam funditùs excîsam cupiunt, à populo Norwicensi, cui vim ac belli terrorem vndiq; intulerunt, annonam & cõmeatum (veluti furoris pabulum) subministratum iri, cuius tandem dementiæ videri? Eant ergò eant, & Ketto conscelleratorũ flagitiosissimo duçi hæc renũtient. Ciues Nor-

wicenses

wicenſes Regiæ Maieſtati, non patriæ prodi- »
t ribus & belluis immaniſsimis obtempera- »
turos. Se ne tanti quidem facere pericula & »
terrores, quæ vrbi ab illis intenderentur. Ir- »
rumpant, vaſtent, deleant, exſcindāt, proſter- »
nant, depopulentur omnia, dūmodò vindicē »
ſciant & vltorem Deum, & tantorum tandē »
conſcientia ſcelerum perhorreſcant. Daturos »
enim proculdubiò eas propediē pœnas, quas »
ipſimet ſibi furore & amentia contraxiſſent. »

His in caſtra ad Kettū & comites celeriter perlatis, impotētiira odioq; (tanq̃ œſtris) perciti, clamore truci ac infeſto vociferantes de colle decurrerūt. Cūq; propè ad portas perueniſsēt, omni vi cōnixi ſunt in vrbē irrūpere, ſed telis ſagittiſq repulſi, eo conatu deſtiterūt. Ac tum quidem quicquid erat tormētorum, (quæ anteà diximus in ſubiectos vrbi cāpos delata) id omne à noſtris in hoſtes effuſum: cæterùm in magna tormentarij pulueris inopia, & libratorum imperitia, parùm aut nihil ſanè profectum. Verum ~~etiam~~ tamen multi

ſagittis

sagittis confixi vulnerabantur, quæ cùm in terram frequentes decidissent, puberes rusticani (quorum erat numerus ingens) & alij de fece homines sordidissimi eas legere solebant & ad hostes deferre. Adeoq; omnes exarserant animis, vt inermes etiam pueri (perindè ac si vis quædam illos à sensu mentis abstraxisset) passim discurrentes, omni verborũ contumelia nostros lacesserent.

Addebatur huic maledictorum importunitati facinus odiosum & immane. Etenim (legẽtibus tamen honos præfandus est) quidã ex illis clunibus detectis, & ad ludibrium in nostros versis, truci clamore ac vlulatu cũcta complentes, palàm, spectantibus omnibus, ea fecerunt, quę ab homine verecundo scribi nõ possunt. Sed natibus transiectis, nonnulli dignas (vti par fuit) sceleris pœnas dependerunt. Quinetiam ferunt quosdam ex illis sagittas in corpore defixas (horrendum dictu) ipsos suis manibus è recenti vulnere extraxisse, illasq; (ita vti erant) cruore & sanguine

stillan-

ſtillantes , ex coniuratis ijs qui circumſteterant dediſſe, quo in noſtros refunderentur. Tanta inerat in omni pænè ætate cuncta delendi cupido, tantaque ſanguinis hauriendi ſitis.

Intereà verò cùm ex altera parte ciuitatis horribilis clamor oriretur, AD ARMA, AD ARMA, Ciues ſi viri eſtis AD ARMA: hoſtes in vrbe ſunt: illucq; omnes de repẽtè, vti trepidantiũ mos eſt vbi maximè tumultuantium voces ſtrepituſque exaudiuntur, concurriſſent, coniurati de ſuperiore loco omnia cõtemplãtes, & oppidanos raros in muris, & pro portis conſpicati, extẽplò eam partem ciuitatis quam defenſoribus vacuam vidiſſent inuadere ſtatuerunt. Ibi pueri (de quibus anteà diximus) & ex illa colluuione agreſtium, turba ingens, rem auſi ſunt non modò viſu mirabilem, ſed & auditu profectò incredibilem. Namque inermis cæteròqui multitudo, pars fuſtibus & gladijs, alij baculis, ſparis, aut lanceis, (vt quemq; caſus

ſagittis confixi vulnerabantur, quæ cùm in terram frequentes decidiſſent, puberes ruſticani (quorum erat numerus ingens) & alij de fece homines ſordidiſsimi eas legere ſolebant & ad hoſtes deferre. Adeoq́; omnes exarſerant animis, vt inermes etiam pueri (perindè ac ſi vis quædam illos â ſenſu mentis abſtraxiſſet) paſsim diſcurrentes, omni verborũ contumelia noſtros laceſſerent.

Addebatur huic maledictorum importunitati facinus odioſum & immane. Etenim (legẽtibus tamen honos pręfandus eſt) quidã ex illis clunibus detectis, & ad ludibrium in noſtros verſis, truci clamore ac vlulatu cũcta complentes, palàm, ſpectantibus omnibus, ea fecerunt, quę ab homine verecundo ſcribi nõ poſſunt. Sed natibus tranſiectis, nonnulli dignas (vti par fuit) ſceleris pœnas dependerunt. Quinetiam ferunt quoſdam ex illis ſagittas in corpore defixas (horrendum dictu) ipſos ſuis manibus è recenti vulnere extraxiſſe, illaſq́; (ita vti erant) cruore & ſanguine

ſtillan-

ſtillantes , ex coniuratis ijs qui circumſteterant dediſſe , quo in noſtros refunderentur. Tanta inerat in omni pænè ætate cuncta delendi cupido, tantaque ſanguinis hauriendi ſitis.

Intereà verò cùm ex altera parte ciuitatis horribilis clamor oriretur, AD ARMA, » AD ARMA, Ciues ſi viri eſtis AD » ARMA: hoſtes in vrbe ſunt: illucq; om- » nes de repētè, vti trepidantiū mos eſt vbi maximè tumultuantium voces ſtrepituſque exaudiuntur, concurriſſent, coniurati de ſuperiore loco omnia cōtemplātes, & oppidanos raros in muris, & pro portis conſpicati, extēplò eam partem ciuitatis quam defenſoribus vacuam vidiſſent inuadere ſtatuerunt. Ibi pueri (de quibus anteà diximus) & ex illa colluuione agreſtium, turba ingens, rem auſi ſunt non modò viſu mirabilem, ſed & auditu profectò incredibilem. Namque inermis cæteròqui multitudo, pars fuſtibus & gladijs, alij baculis, ſparis, aut lanceis, (vt quemq; caſus

armauerat) instructa, in fluuium quo vrbs ad portã (quæ Episcopalis appellatur) alluitur, præceps se demisit. Quem intrepidè tranãtes, & ad portas tumultuosissimis clamoribus vociferabundi deuolantes, omnium mentes tãto horrore perfuderũt, vt nullus pænè exsisteret qui non eũ diem sibi vrbiq; fatalẽ futurum crediderit. Itaque pauidi ferè omnes consternatiq; diffugerunt, & qua cuiq; dabatur iter in domuum ac tectorũ abdita (vrbem indefensam relinquentes) obstrepserunt. At cõiurati omnibus portarũ claustris reuulsis, quodcunq; tormentorũ & instrumenti militaris reperibant è ciuitate in castra transportarunt. Ibi cùm è nostris nonnulli ex harum rerum miserabili intuitu, dolore ac cõmiseratione perculsi, voce flebili, ac oculis lachrymantibus, hanc tãtam à ciuitate calamitatem deprecarẽtur: à pueris, & rusticanis, qui ludibundi circumsteterunt, proditores appellati, ac indignissimum in modum omnibus probris maledictisq; lacerati, afflictiq; fuêre.

Sedenim

Sedenim patefactis iã (vt anteà diximus) portis, cùm omnia seditiosorum audacia violentiaque permiscerentur, (frequentes enim è castris in oppidum conuenerant) Fecialis (namque adhuc in vrbe fuerat, necdum dies vltima à Maiestate Regia multitudini præstituta, ante quàm liceret sine fraude ab armis discedere præterierat) cum Prætore in forum magna multitudine ciuium circumfusus deuenit. Ibi Regis nomine denuò denuntiat vti arma deponant, castra relinquãt, »
domum (quisque suam) decedant, miseri- »
cordia & clementia Regia supplices vtan- »
tur, si fecerint saluos se fore, omnisque sup- »
plicij securos: alioquin nihil aliud nisi acer- »
bissimos cruciatus, mortem, extrema deni- »
que omnia exspectanda. Huic cùm dixisset »
arroganter sanè & asperè à seditiosis succlamatum est: Iret in malam pestem malumq; »
cruciatum, cum suis inanissimis pollicitatio- »
nibus: insanire ipsum qui talibus blandi- »
tijs in illorum aures influens, confideret eos »

« verborum lenocinijs delinitos, oppressos ad « extremum & circumuentos iri. Istiusmodi « verò misericordiam detestari se, & modis « omnibus exsecrari, vtpotè quæ extrinsecùs « lubrica & inani impunitatis obiecta spe, pe- « nitùs omnem insidiosissimè salutem præcidat « & amputet.

Fecialis videns cunctos furori & nequitiæ veluti mancipatos iam, & addictos, nec posse vllo vel supplicij metu, vel impunitatis spe, de sceleris cogitatione deduci: infecta re, vrbe confestim excedens, ad curiam reuertitur. Protinùs à cuius discessu coniurati Leonardum Sothertonum ad se acciri iubent, quò illi vincula inijcerentur, quòd is se comitem feciali in itinere coniunxisset. Sed Sothertonus re intellecta, veritus ne insana & turbulenta plebs, odio quo in omnes bonos incitata flagrabat, corporis illi carnificinam, necémue infligeret, clanculùm apud suos in ciuitate delituit. Deindè Kettus prætorem, Robertum VVatsonum, Guiliel-

mum

mum Rogerum, Ioannem Homersonum, Guilielmum Bramptonũ, & alios complures comprehensos, è ciuitate in castra, atque indè in custodiam deduci iubet. Quamobrẽ omnibus catenæ iniectæ, atque in montem Surræium conclusi, ibique ad extremũ coniurationis diem in carcere, ac vinculis detenti, tandem pars dimissi, pars verò crudelissimè interfecti sunt.

Dum hæc & huiuscemodi in castris tumultuosissimè geruntur, Kettus cernens eò iam rem deuolui, necesse vt sit illi aut cruenta victoria contra patriam potiri, aut dignum moribus factisq; suis exitum propediem sortiri, commodissimum suis rationibus existimauit si copiæ quàm possent maximæ contraherẽtur. Quamobrem omnes vndiq; qui conciri poterant fugitiuos, & homines tam à re quàm à spe derelictos, præmijs ac pollicitationibus illexit, vt sese ad societatem huius exsecrandi tumultus adiungerent. Itaque incredibile est, quantam & quàm penè innu-

merabilem facinorosorum hominum multitudinem de repentè conflauerit.

Attamen ciues indignè ferebant Prætorem suum virum optimum & integerrimũ, à flagitiosissimis sicarijs, & sanguinis vt iam videbatur sitientissimis vinciri, & vincto insuper carceris contumeliam & dedecus impingi, metuentes etiam ne tandem ab illis crudelissimè per vim morte mulctaretur, eò quòd pars eorum multa atrocia illi minitarentur: pars verò honestissimi viri nomen scurrili & insulso ridiculo, necnon periculoso (vtpotè quò mors illi quodammodò portenderetur) perstrinxissent. Nam cùm Coddus nominaretur, piscis autem sit marinus, quem nostrates COD appellant, (qui idem Latinis Capito nuncupatur) in Prætoris optimi nomine ac periculo ansas ad risum & ludibrium alter alteri inuicem subministrantes, identidem clamare & vociferari solebant, vti omnes crastino conuenirent, Capitonis caput eo die publicè in castris denario

denario vænum iri. His de causis veriti, ne â seditiosis grauiùs aliquid in eum statueretur, Prætoris de se optimè meriti periculo mirificè perturbati, ad Thomam Alderichium certatim de hac tam importuna audacia, violentiáque effrænata questûm venerunt. Fuit hic Alderichius vir (vti antè diximus) omnibus vehementer charūs, tantumque prudentia, grauitate, & modestia perfecit (erat enim impigro atque acri ingenio) vt immanissimis etiam hostibus illius nomen plerunque terrori exstiterit. Nam cùm illum omnes magnoperè dilexissent, singularem eius humanitatem ac modestiam admirantes, in tantam (etiam apud seditiosorum principes) authoritatem breuî peruenit, vt eius neque consilium, neq; incœptum vllum frustrà vnquam ceciderit. Itaque multis bona, quæ per vim à coniuratis ademta fuerant, illius opera restituta sint, multique Rebellium pestiferi conatus eius prouidentia ac sedulitate restincti.

Hic

Hic igitur cùm quanto in discrimine Prætoris salus ac vita versaretur, intellexisset, indignitate rei permotus, ad Kettum in castra perrexit, monet vti Prætori vincula ademeret, eumque è custodia liberaret. Ad hæc Kettus cùm veluti cogitatione defixus, verbum nullum emisisset: Alderichius clara voce inclamans, non te pudet proditor nequissime, non dico hominem innocentissimum, sed Prætorem, id est Regiæ maiestatis vicarium fidelissimum, carcere ac vinculis coërcere? Adeóne ferox & cruentus es, vt cùm omnium fortunas ac bona luxu ac libidine dissipaueris, satiari iam non potes nec expleri, nisi ad extremum innocentium etiam sanguinem exsorbueris? Quin ergo homo omnium quos terra sustinet sceleratissime, eum confestim de custodia deduci iubes?

Hæ verborum tanquam faces acriter in Kettum intentæ, tantam siue hominis qui loquebatur verecundiam, siue, quod verisimilius est, ex scelerum conscientia metum ac for-

formidinem incusserũt, vt quod alij precibus atq; omni cõtentione impetrare nequissent, id ille minis ac orationis grauitate perfecerit. Cuius prudentia Prætor libertatem adeptus, etsi prorsus omnem illã turbulentissimi temporis procellam deuitare nõ potuerit, tamen & carceris acerbitatem & vitæ periculũ fœlicissimè subterfugit. Quamobrem facta illi vltro citroq; in ciuitatem commeandi facultate, multis posteà ciuiũ in ijs malis quæ tum vrbem oppressêre subsidio fuit illius probitas & industria. Et quoniam omni tempore ad gubernacula ciuitatis sedere nequibat (quippè qui plerumq; perpetuò in hostium castris cõmorari coactus fuerat:) Augustino quodã Stuardo in illius locum suffecto, omnem vrbis defendendę curam (se absente) delegauit. Qui quidem ascitis sibi Henrico Bacono, & Ioanne Atkinsono vicecomitibus, ciuitati diligentissimè pręfuit, omnesq; oppidanos (nisi qui fortè immaniores exstitissent) in officio facilè continebat.

Cæterùm hic operæpretiũ erit referre, quã tristes & tetrici Iudices exstiterũt in eos quos captos, & in vinculis detentos, omni ludibrio & ignominia crudelissimè afflixerunt. Quorum tanta fuit atrocitas & nequitia, vt quos singulari primum & inaudito scelere violassent, eos ad extremum diuexatos, & acerbissimis affectos iniurijs, stolidissimæ & insanissimæ multitudini iugulandos obiecerint. Indicto namq; die, quo comprehẽsi veluti rei in publicũ producerentur, vt præpostero Iudiciorum more quęstio dè ijs exerceretur: Kettus palam omnibus inspectãtibus, arborẽ quã vocant REFORMATORIAM conscendens, (ordine vnoquoque nominatim citato) ab asseclis & scelerum cõscijs qui circumfusi steterũt, sciscitari solebat: quidnam illis videretur? Ibi furiosissimi nebulones, de vita innocẽtissimorũ hominum quæsitores ac iudices constituti, si nihil de reo cõperissent, BONVM VIRVM eũ esse, BONVM VIRVM, & absolui debere

debere conclamarûnt. Sin autem tenuiſsima alicuius leuiſsimi criminis ſuſpicione, illius qui nominaretur fama perſtricta fuiſſet, aut quæuis vel minima res reperiretur, qua fortè quempiam ex illis aliquando offendiſſet, SVSPENDEATVR, SVSPENDEATVR reſpondet aliquis: cuius voce cætera plebes velut furijs inſtincta, tametſi hominem albus aterue fuerit penitùs ignoraret (vtpotè cuius antea nomen ne audierit quidem) tamen idipſum ſemper vociferari conſueuit.

Atq; hunc in modum proditores peſtiferi, non iudicio & ratione ducti, (ne ſui fortè diſſimiles viderētur) ſed cæco ac repētino quodā impetu animi (quaſi turbine) correpti, vno perſæpè verbo, & veſano veluti furoris nutu, viris integerrimis miſerrima & crudeliſsima ſupplicia inflixêre. Tanta certè vis morbi, atque vti tabes omnium animos inuaſerat, vt alienatis propè ſenſibus, & tantorum ſcelerum atrocitate ſtupefactis, omnia

iura diuina & humana immani furore & audacia polluerint.

Paucis ab illo tempore interiectis diebus, rei militaris præfectura, belliq; administrandi potestas, GVLIELMO PARO Marchioni NORTHAMTONIENSI ex imperio regis delata est: iussúq; vti protinus Norwicum cōtenderet, daretq; operam vt quoniam hij tanti furores, clemētia ac mansuetudine consopiri nequiuissent, Kettianos perindè ac proditores & Maiestati Regiæ hostes immanissimos ferro flammaq; persequeretur. Northamtoniensis ex sentētia rebus omnibus paratis compositisq;, cum mille quingentis militibus (sicuti imperatum fuit) paulò post Norwicū proficiscitur. Erant autem illo in exercitu reguli duo, Sheffeldensis, & VVentworthēsis, prçterea Anthonius Dēny, Richardus Southwellius Radulphus Sadlerus, Ioānes Gatesius, Thomas Pastonus, Henricus Bedingfieldus, Ioannes Suliardus, Gulielmus VValgrauius, Ioan-

Ioannes Cutzius, Thomas Cornwalleysius, equestris ordinis viri. Ad hæc Armigerorũ, & Generosorum, tam Anglorum quàm Italorum, cateruæ splendidissimæ.

Cũ iã mille tantùm ab vrbe passuũ abesset Marchio Northamtoniensis, feciale cõfestim pręmisit, qui vrbi (sicuti mos est) nisi paruisset, bellũ indiceret. A quo omnibus quæ fieri cõsuescunt, in ciuitate promulgatis atq; transactis, Augustinus Stuardus vrbis proprætor, celeres protinùs nuntios dimittit, qui Coddo Prætori renũtiarẽt, (inuitissimũ hũc anteà diximus in Ketti castris detentũ) quæ mandata Regio nomine ciuitati à Marchione Northamtoniensi proponerẽtur. His eâdem qua profecti sunt celeritate reuersis, demùm feciali à Prætore responsum. Nihil sibi „ vnquam in vita accidisse tristius, quàm hæc „ mala quę à seditiosissimis hominibus inuecta, „ patriam ac ciuitatẽ Norwicensem, antea flo- „ rentem, iam pænè inexpiabili scelere peruer- „ tissent. Se quantum humana ratione proui- „

"deri potuit) omni ope adnixũ, vti hij tumul-
"tus primo quoquo tẽpore profligaretur: ne-
"quisse tamen præ scelerum rabie quibus im-
"plicatę omniũ mentes teneretur. Carceris se
"terrorem, mortis pericula, omnes deniq; acer
"bitates pertulisse, ac nunc quidẽ ab hostibus
"vndiq; circũseptũ teneri, alioquin (sicuti par
"erat) ad Marchionem Northamtoniensem
"cõfestim venturum fuisse. Verum enimuerò
"quò facilius ciuitatem in officio contineret,
"eius tuendæ auctoritatẽ Augustino Stuardo
"homini industrio delegasse, ne fortè se absen-
"te, plebs per imprudentiã laberetur. Vrbẽ in
"illius potestate futurã, seq; (si Kettus permit-
"teret) libenter ad eum iter in castra susceptu-
"rũ, & suas, ciuitatisq; fortunas, eius fidei per-
"missurũ. Hijs properè per fecialem ad Nor-
"thamtonieñsem delatis, Proprętor cõtinuò cũ
"vicecomitibus ac magno ciuiũ numero sub-
"secutus, in Northamtoniensis castra conces-
"sit. Cui ense tradito (insigne is est Regiæ ma-
"iestatis & potentiæ, atque in maximis An-
gliæ

gliæ ciuitatibus prætori semper præferri con- »
sueuit) demõstrat quemadmodũ prętor ipse »
(quòd maximè in votis erat) venire nequi- »
ret, se tamen atq; primores ciuitatis suæ adesse- »
se, qui vrbẽ, se, suaq; omnia in fidem atq; po- »
testatẽ Regiã transdaret: fateri permultos op- »
pidanorũ exstitisse, qui deterreri non potue- »
rint, quin cũ his consentirent, maximã tamen »
optimorum ciuiũ partẽ in fide ac officio per- »
mãsisse, neq; se cum reliquis cõiunxisse, neq; »
cõtra maiestatẽ Regiam omnino coniurasse: »
hanc paratã esse, & imperata facere, & eum »
exercitũq; in ciuitatem accipere. Northam- »
toniensis oppidanorum animos verbis cõfirmauit, pollicitusq; est sibi ciuitatẽ curæ futurã, magnam se habere spẽ, fore vti hij tanti furores, quibus nunc omnia arderẽt, breui cõpescerentur. Quæ cùm dixisset, Southwellio ensẽ tradidit: quẽ ille (qui honos semper à nostris, Prefectis regijs antiquo more & solenni defertur) nudo præ ferens capite, Northamtoniensi in ciuitatem præibat. Qui per portas

tas D. Stephani ingressus, protinus indicit, vti omnes ad se in forum conuenirent. Ibi diu deliberatum, multaq; à multis tam ad vrbis defensionem quàm ad hostium impetus retardandos excogitata. Tum vigiliæ in muris & prò portis excubiæ, omnibusq; in locis (si quæ fortè infirmiora videbantur) armati ad quemuis euentum collocati.

His constitutis rebus atque peractis, Northamtoniensis sub noctem, venit in domum Proprætoris, ibique cum cætera multitudine Nobilium, ac Generosorũ cœnatus est. Peracta cœna, cuncti in illis ædibus, etsi itineris tædio, ac æstu languidi, armati tamen, ne incauti opprimerentur, ea nocte conquieuêrũt.

Atq; hic casu ne, an consilio euenit, nondũ satis comperi, factum tamẽ est, vt Itali quidã cum magna Coniuratorum manu (multis vtrinq; vulneribus acceptis & illatis) conflixerint. E quibus vnus, cũ intrepedantius se in medios hostes inferret, vir fortissimus, primum multitudine circumuẽtus, ad extremũ

captus,

captus, & ignominiosissima morte affectus est. Nam vestibus omnibus, & armis (quibus indutus erat sumtuosissimis, & affabrè sanè factis) detractis, nudum eum (multis tamen prius affectũ probris & cõtumelijs) de quercu in arce Suriensi suspẽderũt. Magnũ equidẽ omnes acceperunt dolorẽ, ex tã crudeli, ac miserabili morte optimi viri, ac militis præstantissimi, hancq; tam atrocem ignominiam ab illo (si licuisset) pecunia (quanta certè æstimari non potest) libẽtissimè redemissent. Verũtamẽ ex huius calamitate, statim initio perspectũ, qualis & q̃ detestabilis in ijs qui contra patriã scelerata arma sumserũt inesset immanitas. Quanquã nõ ita multò post consilio diuino (neq; enim malos diu cõsistere patitur inultos innocentiũ profusus cruor) Caymus ipse qui author huius tam diræ crudelitatis exstiterat, eodem genere mortis, etsi nimium seras, dignas tamen tam exsecrabili sæuitia pœnas suscepit.

At enim Northamtoniensis nocturnos

hostium in vrbem introitus metuens, iussit vt custodiæ, & vigiliæ, (quas anteà diximus diuersis in locis dispositas, in muris, & pro portis, cõstitisse) acerbiùs, & diligentiùs (quã vulgò fieri consueuit) circumirentur. Quò (nostrorũ tũ oculis tũ animis in omnes hostiũ conatus paratis atq; intentis) si quæ fortè nocturni tumultus procellæ exsuscitarẽtur, eorum cõsilijs facilimè, ac nullo negotio occurri posset & obsisti. Quod quidem à cẽturionibus sedulò factum fuit, cæteriq; omnes milites in foro excubabãt, qui magna lignorũ strue exstructa, eandem incenderunt, ne si quid fortè contingeret, nostri tenebris & locorũ inscitia impediti, hostiũ insidijs, imprudentes, & incauti, circumuenirentur.

Edwardus VVarnerus, (equestris ordinis vir) & tum tribunus militum (Mareschallũ vulgò appellant) tesseram dedit. Thomę autem Pastono, Ioanni Clero, Gulielmo Valgrauio, Thomę Cornwaleisio, Henrico Bedingfeldio, (exploratæ virtutis, atq; pruden-

tiæ

tiæ viris) diuersæ vrbis partes ad defensionẽ ipsius distributæ sunt. Qui omni studio rem complexi, summaque cum alacritate officio functi suo: tùm huc,& illuc,perpetuò circũcursitantes,nostrisque nunc voce, nunc vultu,nũc labore, & alacritate ipsimet sua, vim & aculeos addentes, pestiferos rebellium conatus prudentissimis consilijs anteuerterunt.

Porrò cunctis iam rebus ex sententia confectis, Northamtoniensis, quique cum illo venerant omnes (ijs solummodò exceptis, quibus, vt diximus, propugnãdę vrbis cura incubuit)corpora diurno fessa labore,quieti tradere constituerunt.

Iamque suaui sopore, nostrorum hominum membra deuinxit somnus, cùm concubia ferè nocte coniurati, ac si iamiam in vrbem irrupturi forent, terribili tormentorum tonitru, horrificisq; omnia circum clamoribus permiscuerint. Quanquam certè percommodè ea in re accidit, vt ferreæ

pilę, quę maioribus è tormentis in vrbem disploderētur, perpetuò ſuprà noſtrorum capita volantes, non magnoperè nocerent, ſiue eas ignis vis, impetuſque, violentiùs abſtulerit, ſiue libratorum manus infidæ (nam ſunt qui pecunia corruptos putent) tormenta ſua altiùs aliquantulū quàm expediret, de induſtria direxerint. Quæ quidē dū hūc in modū (quāuis ſemper ſine damno) creberrimè tamen, ab impuris importuniſq; latronibus excercerentur, continenti fragore, reboatuq; horriſono tantum terroris inuexerāt, vigiles vti noſtri qui in muris, quique in portarum ſtationibus conſtiterunt, (AD ARMA) ſæpiùs conclamarent. Idq; cùm crebrò fieret (neq; enim hoſtes vnquam furere deſtiterunt) Northamtonienſis qui ſe, ſi quid in vrbē tumultuoſius coniurati machinarētur, protinùs acciri iuſſerat, à Tribuno militum excitatus, ijs quos in exercitu habebat nobilibus ac generoſis ſtipatus, in forū deſcendit. Deincèps quò paucitati atq; infrequētiæ militum

litũ proſpiceretur, oppidũq; faciliùs propugnari poſſet, conſiliũ cœperũt huiuſcemodi: vti omnes auerſæ ab hoſtibus portæ, murorũq; ruinę obſtruerẽtur, rati ſic nec militẽ ad mœnia defendenda defuturum, ſi copiæ anguſtiùs contraherentur, & hoſtem ſine periculo vrbis introitu arceri poſſe.

Rebus hijs inſtitui iam cœptis, & ad exitũ pænè perductis, ſeditioſi ad vnũ ferè omnes, rapidiſsimi torrentis more, è ſpeluncis deuoluti ſuis, diſſonis cum clamoribus, atq; vlulatibus feris, inconditiſque, ad vrbem decurrerunt. Ibi ferro, igniq; portas comburere, atq; exſcindere conantur alij, alij muros conſcendere: fluuium tranare nonnulli: multi per loca humiliora, & vetuſtate collapſa mœnia, in oppidum ſeſe inijcere. Cõtrà noſtri omnia moliri cœperunt: magnaque vi contendere: ingreſſum hoſtem vndiq; fortiter repulerunt: aduentautem iam, & influentem, viriliter repreſſerunt: haſtis, ſagittis, gladijs, omni telorum genere profligarũt:

eoq́ue rem deduxerunt, vti fractus paulatim atq; imminutus irruentium vigor, fluctuare aliquãtulum incœperit. Cæterùm pugna fit inflãmatissimis vtrinq; armis, sæua, peratrox, cruenta, (si qua alia) dũ in vrbẽ per vim infundere se niterẽtur hij, nostri autẽ illos omni aditu prohibere. Itaque ad horas ferè tres, acerbissimis inter se conflictati odijs decertarunt, cõmissumq́; acriùs (suprà quã quis crederet) & ardentiùs, diuersis in locis prę̃liũ: euẽtu certè adeò dubio, & ancipiti, vt nisi nostrorũ hominũ ad repugnandũ ardor mirificus, Pastonij verò, Valgrauij, cæterorumq́; equitum peregregia virtus, & planè inexsuperabilis exstitisset: ea nox nostris proculdubiò vna omnium calamitosissima cõtigisset. Tanto siquidem furore rebellium mentes ignitæ atque incęnsæ fuerunt, tantaq́ue bellandi libidine, vt quamuis mortiferis concîsi vulneribus, pugna tamen abstinere noluerint, sed semianimes, & suo, atq; alieno, immersi cruore, ad extremũ vsq; spiritũ, nostris indigna-

indignabundi reſtiterunt. Multi etiã pecto-
ribus ferro transfixis, & fœmorum neruis,
atq; poplitibus inciſis, (horreſco referẽs) ge-
nibus innixi tamen, tam diris exagitabantur
furijs, noſtrorum vt nates atque crura inter-
mortuis iam pænè manibus, & planè exſan-
guibus conuulnerarent. Verùmenimuerò
noſtri inclinatam iam tandem hoſtium vim
& ſubdebilitatem animaduertentes, impetu
adeò vehementi ſeſe intulerunt, vti ſuſtinere
repugnãtes diutiùs, aut cõſiſtere nequierint,
ſed viribus vndique protritis atque contu-
ſis, ingenti cum ſtrage ſuorum (trecẽti enim
in illa pugna ceciderunt) ex oppido expulſi,
reiectique, in perinuiſa cubilia denuò ſeſe
condiderint. Quo noſtri prælio defuncti,
(paucis ex ſuis deſyderatis, vulneratis ve-
rò paulò pluribus) aduerſus omnes hoſtiũ
inſidias ſecuri, id quod ſupererat noctis, (ſu-
perfuit autem non multùm) quieti dederũt.

Craſtinus autem vbi illuxiſſet dies,
ex oppidanis nonnulli ad Northamto-
nienſem

nienſem detulerunt,permultos eſſe coniuratorũ in Ketti caſtris, quorũ in animis omnis iam furor reſtinctus deferbuiſſet, hos perfacile & nullo negotio impelli poſſe, vt ab illa cõſcelerata perditorum hominum ſocietate deſciſcentes,ad officij cogitationẽ & ſalubriora cõſilia ſeſe traduci ſinãt. Pertæſum enim iamdiu ſcelerum quæ perpetraſſent, præſtoq́; eſſe ad portas Pockthorpenſes, quatuor vel quinque millia hominum,qui nihil aliud exſpectent, nihil deſiderent, niſi pacem & veniam,quę ſi iam tandem ab illo proponeretur, cõfidere ſe illos è veſtigio arma abiecturos, & Regiæ ſe clementiæ miſericordiæq́ue permiſſuros. Northamtonienſis ex hoc nuntio,incredibili ſanè lætitia ac voluptate perfuſus eſt, vtpotè qui maluerat facilem & incruentã reportare victoriam,quàm (etſi perduelles eſſent & nocentes) lugubrẽ tamẽ,& ciuili ſanguine reſperſam. Fecialem vnà cum Tubicine confeſtim dimittit, iubet fidem vti Regiam interponeret,impunè fore

omnibus

omnibus qui ab armis recederent. Hij continuò ad portas Pockthorpenſes progreſsi, nemīnē tamen illic inueniunt. Verùm fecialis buccina ſignum dat,ad quod cùm ab hoſtibus effuſiſsimè de Monte decurſum eſſet, Flotmannū quendam (hominem ferum & immanem) conſpicatus, (princeps enim de colle deſcenderat) clara voce fecialis conſiſtere iubet. Quærenti quidnam eſſet? & cur tubæ cantu illos ad colloquium conciuiſſet: Fecialis: Abi (inquit) & à Marchione Northamtoniēſi, huius belli pręfecto tuis, renūtia: Maieſtatem Regiam monere, vti iam tādem reſipiſcant, & his tantis furoribus finem imponant: ſi fecerint: ſaluos ſe fore: & illius clementia tutos, & incolumes, neq; cuiquam quod admiſiſſet ſceleris, fraudi futurum.

Ad ea Flotmannus (vt erat volubili ſemper lingua, & ad petulantem loquacitatē celeritate quadam præcipiti) ſuperbè, minaciterq; reſpōdit: Quod ad Northamtonienſem attinet, ſe ne tanti quidem facere, nullius neq;

N. virtutis

" virtutis , neque consilij , neque fortunæ
" virum , sed eum contemnere , & pessimè
" odisse , tanquam infamem , leuem , impu-
" rum, atque alienæ semper opis indigentem :
" perfidia denique, atq; omni proditionis tur-
" pitudine delibutum. Regiæ salutis, dignita-
" tisque propugnatores, se semper acerrimos
" exstitisse, eaq́; mente perpetuò futuros, illius
" vt incolumitate suas, omniumq́ue bonorum
" fortunas, inniti arbitrentur. Arma se indu-
" isse, non contra Regem, sed quæ Regi, sibiq;
" in posterum salutaria futura confidant: neq;
" vlla, vel concepti sceleris cōscientia, vel læsæ
" maiestatis dedecore illigari. Ecquid enim
" aliud conari? quàm regium nomen, maiesta-
" temq́; defendere? cōmuni saluti prospicere?
" legum libertatisque iura tueri? semetipsos,
" coniuges, liberos, fortunasq́; suas cōseruare?
" rem deniq; publicam (indignis vexatā mo-
" dis) ab inimicorū suorū detestabili superbia,
" libidine, crudelitate, vindicare? Proin cul-
" pæ expertes à pœna ita immunes ac liberos

esse debere. Nam quod persplendens ille »
præco, multoq́; perinsignis auro, ad speciem »
præclara sibi quædam & magnifica dudum »
proposuisset: id eo sanè fieri cōsilio, vt aut in- »
sidiosa pacis cōditione, libertatis reciperan- »
dæ studia restingueret, aut ipsos salutaribus »
quibus septi fuerāt pręsidijs nudatos, omniq́; »
ope exclusos, truculentissimis belluis deuo- »
randos obijceret. Impunitate igitur (inquit) »
tua qui deliquerint, fruantur: per nos licebit: »
nos qui hijs armis, atque innocentia tecti no- »
stra, securi tutiq́; sumus, nullius vnquam mi- »
sericordiam implorare decreuimus. Etenim »
prostratā iam pænè Rempub. & generosorū »
indies importunitate labefactatā, & impulsā, »
aut hijs conatibus, ex miserabilibus in quibus »
iam diu iacuit ruinis, ad pristinā dignitatem »
excitaturi sumus: aut (quod viros fortes, ma- »
gnoq́; pręditos animo decet) capitis periculo »
audacter decernentes, in prælio (nequaquā »
prodita, quāuis oppressa libertate) morituri. »
Vix dum finem fecerat huius furiosissimæ
 oratio-

orationis(homo mortalium omnium perfidiosiſsimus, cum repens de improuiſo clamor omnem quaquà verſus vrbem peruaſiſſet, horribileſq; exaudirentur hominũ trepidantium, & AD ARMA conclamãtium voces, quibus omniũ vndiq; aures perſonauerũt. Namq; hoc ipſo tempore dũ hęc ad portas Pockthorpenſes fierent, coniurati inſanabili rabie ac pertinacia incitati, per loca quædam propter infirmorũ hoſpitia in vrbem irrumpentes, hoſtilem in modum omnia ferro igniq; vaſtantes incedunt. Verũtamen à noſtris in planicie iuxta palatium Epiſcopi Noruicenſis celeriter occurſum eſt, ibique pugnatum diu ſanè atq; acriter, circiter centum & quadraginta hoſtium cæſi, & ex noſtris militibus aliquot, vtrinq; autem multi grauiſsimis vulneribus affecti.

Sed omnium oculos menteſque miſerabili luctu ac horrore perſtrinxit DOMINI SHEFFELDII mors indigniſsima. Hic dum (vt fit) generis ac dignitatis, magis

quàm

quàm ſalutis ſuæ memor, viuidus, & ferox, reiq́; gerendæ percupidus, in confertiſsimos hoſtes alacriùs & incautiùs pugnans inuehitur, fortèfortuna, ab rapido curſu circumagẽdo equo effuſus, in foſſam præceps deuoluitur. Ibiq; vir nobiliſsimus à ſicario ſceleſtiſſimo crudeliſsimè interficitur. Cumq́; hanc tam dirã, & atrocem à ſe mortem, omnibus modis, quà præmia maxima pollicitãdo, quà nobilitatem, nominiſque ſplendorem ſæpiùs indicando, deprecaretur: tantum afuit illorũ vt animos, aut hominis, aut nominis, cõmiſeratio ſubierit, vt eò ferociores exſtiterint. Poſteaq; de facto (velut glorioſiſsimo) inter ſe contendentes, ad laudem eius tam inuiſi facinoris, ita cuncti animis exarſerant, vt pænè ad vim ventum ſit, cùm vtrînq; incenderẽtur, ad decus & gloriam, quæ apud ſuos propoſita videbatur ei, qui homini ſplendidiſsimo, fatale illud vulnus, ac mortiferum inflixiſſet. Sed omnium opinione, Fulcus cęteris palmam præripuit, qui palàm prædica-

bat (Deum detestans) à se claua ictum interisse. Vtcunque fuit, vir clarus & honoratus, hoc tam tristi fato functus, occubuit. Et Fulco non ita multò post (vindice Deo) debita tanto sceleri præmia persoluta sunt.

Verùm enimuerò dici non potest quantũ semper in vtramq; partem valeat ad victoriã, amplissimorũ virorũ interitus. Etenim hostes cognito hoc tam lugubri casu, infestiores fieri cœperunt, & ad prẹliũ cõmittendũ alacriores: nostri autẽ sensim animis imminuti, paulatim elãguescere: adeò vt cõiurati lẹtitia elati, magno vndique clamore quasi exploratã iã victoria, sublato, in vrbẽ (quà dabatur iter) nostros hostiliter insequẽtes, inuolauerint. Qui partim multitudine oppressi, (viginti enim pænè millia cõiuratorũ erant: nostrorũ autẽ mille tãtũ quingenti) partim autẽ huius illustrissimi adolescẽtis clade perculsi, vrbe cesserũt: diuersisq; itineribus per deuia tota nocte inter saxa, vepres, & virgulta dilapsi, Londinum tandem omnes reuerterunt.

At

At ciues tot tantiſq; onerati atq; obruti malis, cùm omnia vndiq; hoſtium plena eſſent, vim ac cædem, cunctaq; quæ in captis vrbibus fieri ſolent hoſtilia metuentes, omni ſpe abiecta, è ciuitate diffugerunt. Tantoq; pauore plerumque omnium animi defixi fuerunt, vt multi mentibus ſimul luctu, metuq;, à ſenſu rerum ſuarum abalienatis, vxores & liberos, omneſq; fortunas in hoſtium poteſtate relinquerent. Multi verò ſuam quiſque ſpem, ſua conſilia (communibus deploratis) exſequentes, quicquid eſſet auri, argẽtiue, & ſupellectilis pretioſi, in cloacas puteoſq; demerſerunt. Vrbem verò totam quaquà verſùs perculit luctus, & mulierum puerorũq; ploratus, qui cum hoſtiũ clamore, & flammę ſonitu, & ruentium tectorũ fragore permiſtus, horrendo cuncta compleuerat ſono. Nam coniurati ſtatim à Northamtonienſis diſceſſu tectis ignem iniecêre, iſq; per domos vicoſq; horribili flamma diffuſus, magnã vrbis partem celeriter abſumpſit. Etenim quæ

erant ad vicum Holmenſem ex vtraq; parte incēdebātur omnia, hoſpitiaq; quæ plebi inopi ac valetudinariæ deſtinabantur, tum Epiſcopalis, Pockthorpenſis, Magdalenenſis, Beareſtretenſis portæ, multaq; præterea varijs in locis ædificia conflagrauerunt.

Accidit autem peropportunè, vt eodem tempore, magni imbres de cœlo defluerent, quibus ignis celeriter reſtinctus, nequaquā tam paſsim, ac latè quā hoſtes volebant, peruagatus eſt. Ad hæc proditores diuitum domus ingreſsi, eas diripuerunt, exhauſtas etiā nonnullas igni concremauerunt. Tantaque, & tam varia, nefandæ crudelitatis exempla vbique ediderunt, vt iam non homines, ſed immanes belluæ formam hominum indutę, in vrbem ingreſſæ viderentur. Etenim ſatis conſtat, illa tempeſtate ciuitatis ſpeciem, tam lugubrem, ac miſerabilem exſtitiſſe, cùm nihil aut oculis hauriretur, aut auribus conciperetur, niſi vlulatus, cantuſque hoſtium diſſoni, fletus muliebris, virorū clamor, & huc

&

& illuc discurrẽtium strepitus, tum ferrũm, flamma, ruinæ, cæteraque (quæ ne narrando minora faciam prudens prætereo,) vt nõ videntium solùm mentes oculosq; horror perfuderit, verumetiam audientium aures & animos incredibili mœrore perculerit.

Capta igitur hunc in modum à coniuratis vrbe, incẽsa, direpta, deserta, cùm omnia vndiq; (præterquam ab hostibus) solitudo occupauisset, (nam qui in oppido remanserãt, obseratis ianuis in intima ædium sese abdiderant) Proprætor solus, velut ad spectaculum occidentis patriæ à fortuna relictus, consilij, & auxilij expers, cùm de summo ædium cuncta flammis ac ruinis vastata vidisset, ratus, hostes non ita multò post, sicut ædibus stragem intulissent, sic hominibus vicissim vim ac mortem illaturos, occlusis foribus domi se continebat.

At coniuratorum intereà manus ingens, velut agmine facto, per portas Augustinenses in vrbem irrupit, cunctiq; præcipiti cursu

ad Proprætoris domum delati, fustibus & ijs quæ sors obiecerat baculis armati, fores effringere conãtur. Demùm ignis subijci cœptus, ad quem terrorem Proprætor cùm cohorruisset, ianuam (namque omnes serui in fugam se proripuerant) recludit. Protinùs illũ comprehendunt, palliumq́; (quo tũ fortè vtebatur) detrahunt, proditorẽ appellant, necẽ deniq́; minitãtur indignã, nisi indicaret quo in loco Northãtoniensis delituisset. Cũ ille, discessisse omnes respõdisset, eam vocem cũcti clamore ac indignatione tumultuosissimè exceperunt, omniq́; impetu in ædes irruentes, loca quælibet furacissimè perscrutãtur. Deindè ad prædam dilapsi, spolijs onusti recesserunt. Sed multi, partim pecunia alijsq́; rebus à proprætore acceptis, partim cuiusdã hominis voce, qui illa intolleranda esse dixit, & furta ac flagitia omni supplicio vindicãda repressi, sarcinas oneraq́; quę prius asportassent denuò in officinas coniecerunt. Veruntamen permulti ciuium, quorum domus se-

ditiosi intrarunt, cùm Northãtonienses tantùm quęrere prę se tulissent, omnibus fortunis exuti spoliatiq; sunt. Pręcipuè verò eorũ ædes despoliauerant, qui vrbe cesserunt, illos proditores, Maiestatiq; Regiæ hostes apertissmos esse prędicantes, bonaque illorũ se in fiscũ redacturos. Cęterùm oppidanorũ nõnulli id consilij cœperunt, vt panem ac potũ, omnisq; generis alimenta furiosissimæ multitudini exhiberent: quibus misera ac ieiuna plebs delinita, nonnihil à rapinarũ rabie cõquieuit. Nihilominùs quàmplurimi, hac inexspectata calamitate accepta, magna dãna, iniuriasq; pertulerunt, tantisq; depressi difficultatibus fuerũt, vt semper posteà dũ vixerant (viuunt autẽ adhùc etiã nõnulli) domesticis rebus implicatiores exstiterint. Subit interim rebelliũ animos (vt videbatur) futuri tẽporis recordatio: proin à vi ad salutis curã cõuersi, Proprætori, vrbisq; primoribus imperãt, vti ostiatim à ciuibus, ad omnes portas custodiæ vigiliæque quotidiè instruantur:

ni fecerint, mortem ac cruciamenta acerbiſſima interminari.

Præterea in templo (horrendum dictu) in templo Dei optimi maximi, proditores importuniſsimi, quoties pluuia decidiſſet, furorum ſuorum caſtra locarũt. Eoq; progreſſa eſt improbitas & audacia, cunctaq; delendi libido, vt nec ſapientiſsimorum hominum voces, nec diuinæ vindictæ terror, nec mulierũ lamenta, & lachrymæ, eos à ſcelere auo-
« care potuerint. Etenim fœminæ, poſtquàm
« cæde inermium temperatum conſpexiſſent,
« frequentes ſeſe in vijs obiecerant, vti patriæ
« parcerent rogantes, ſibi, ſuiſque, homines ſe
« meminerint, hominibus natos, ſatis in illos,
« quorum cauſa arma ceperunt, ſæuitum, in-
« ijcerent modò frænos iræ, pacem veniamq;,
« atque omnia proculdubiò bona à Maieſtate
« Regia conſecuturos. Sed vt anteà dictum eſt, nec minæ, nec ſapientum conſilia, nec precũ blanditiæ, neque vlla denique res, potuit eos à tanta flagitiorũ atrocitate deterrere: donec

patriæ

patriæ miserandam cladem, & sibijpsis dignum talibus sceleribus exitiū tandem contraxissent.

Namque Rex postquam intellexisset maiestatem suam indies magis magisq; minui: nefariorum hominū coetus augeri: cuncta hoc exsecrabili insanissimi tumultus furore permisceri: clementiam & mansuetudinem regiam cōtemni: nullū iam misericordiæ locum relinqui: lenibus remedijs nihil profici: insanabiles esse animos, & letali lue contactos: omnem denique salutis spem penitùs ademtam, nisi eam solā quæ in vi & suppliciorum atrocitate defixa foret: hanc primo quoquo tempore adhibendam existimauit. Quamobrem in Comitatu Lincolniensi, & varijs Regni regionibus, delectus instituí, ac militem conscribi iussit, magnumq; Heluetiorum numerum accersiri, ratus (id quod res monebat) sceleratā iam gētem stirpemq; penitùs interfici debere, alioquin si latiùs se dissiparet, vicinamque plebem sceleris con-

tagione inficeret, tum demùm difficulter ſi-
ſti poſſe: illius peſtis feruor longiùs perua-
gatus, atque in regni tanquam venas ac vi-
ſcera illapſus, omnes eius partes funeſtiſsi-
mis perfidiæ flammis inuoluiſſet. Huic ex-
ercitui IOANNES DVDLEIVS
comes VARVICENSIS, peregre-
giæ nobilitatis admirandæque virtutis vir,
præficitur: illiq; literis mandatiſque Regijs
imperij ſumma defertur.

Hæc autem tũ apud noſtrates opinio om-
nium ferè ſermone percrebuit, huius ampliſ-
ſimi Comitis tantam eo tempore animi ma-
gnitudinẽ ac rei militaris ſciẽtiam exſtitiſſe,
vt aut ab hoc ſuperari, aut à nullo certè pro-
fligari poſſe viderentur. Harum igitur rerũ
voces in vulgus crebrę ſparſę diſſeminatęq;,
aliquã exercitus, apparatuſq; regij, rumoris
auram Kettianis afflauerat. Poſteà verò
cùm pro certo comperiſſent delectus illos,
Ducem, arma, cohortes, omniaq; bellici ter-
roris inſtrumenta, in ſe inſtituta, parata, in-

tenta

tenta fuiſſe, cōfirmare ſe indies, ac omnia circumſpicere, ac periclitari cœperunt, quò inſtructiores eſſent ad reſiſtendum. Tantum abfuit vt eorum immanitatem & audaciam vlla vel ratio imminuerit, vel terror infregerit.

Hunc in finem cùm multa quotidiè à ſeditioſis tumultuoſiùs fieri animaduertiſſent ciues quidam, vim, cædem, rapinas, incendia, omniumq́; rerum lamentabilem interitum metuentes, demū ne inuiti etiam ab illis ſtare cogerentur ſi in ciuitate remanſiſſent veriti, rebus omnibus quæ raptim coaceruari poterant, in vnum congeſtis, ijſq́; aut in terram defoſsis, aut cæmentariorum opera, latere lutóue circumcluſis, noctu clàm ex vrbe profugerunt.

Varuicēſis intereà, poſtquā ſe milite tā domeſtico q̃ externo, pecunia, armis, cunctiſq́; quæ bello vſui ſūt, inſtruxiſſet, omnibus copijs circūfuſus Lōdino proficiſcitur. Fuerūt in illo exercitu Marchio Northamtoniēſis,

(penes

(penes quem rei militaris administratio nuper fuit) VVilloughbæus, Poijsius, Braius, multique alij proceres illustrißimi: prætereà equitum, armigerorum, generosorum, Heluetiorum, & cuiusuis ordinis militum circiter millia penè quatuordecim. Cùm ad Cātebrigiam peruenissent, ibi, ad castellum Varuicensi obuiam fit à primoribus aliquot vrbis Norwicensis, cæterisque ciuibus, quos paulò antè diximus, ex formidabili & perinsana coniuratorum audacia, timore cōcepto, cōfusos, perterritosq; ex oppido profugisse. Hij squalore, & sordibus obsiti, & in genua prolapsi, vniuersi se ad pedes illius proiecerunt, flebilibusq; eum vocibus atq; lamentis
" vehementiùs obsecrare cœperunt: Ne quid
" grauius in se statueret, nullius se culpæ con-
" scios, Regiam tamen clementiam ac miseri-
" cordiam deprecari. Incredibilem sanè dolo-
" rem, ex hac miseranda patriæ clade ac vasti-
" tate cōcepisse, extrema omnia perpessos de-
" mùm quò vitæ consulerent, fugere è ciuitate
coactos,

coactos, ferro, flammaq; ab vrbe, ab vxore, „ à liberis, & pænè à complexu ſuorum diuul- „ ſos & eiectos. Tantis in miſerijs (quibus vn- „ diquè premerentur, nihil tamen aliud obte- „ ſtari, niſi, vt ſi in hoc communi, & ſummo „ omnium timore, per errorem & impruden- „ tiam, inſcios ſe aliquo ſcelere implicauiſſent, „ id ne fraudi ſit, ſed vt huic omnium dolori „ & precibus condonaretur. Varuicenſis ad hæc: Intelligere ſe quãto in periculo fue- „ rint, magnamque eam perditorum hominũ „ proculdubiò vim exſtitiſſe, quę ab omnibus „ ijs rebus eos, quæ tantum non vita cario- „ res ſunt, abſtraxiſſet: fateri nihil illos (quod „ ſciat) perperàm admiſiſſe. Quòd vrbem in „ tanto terrore reliquiſſent, humanum id qui- „ dem & ferendũ videri. Vna in re paulò im- „ prudentiores fuiſſe, qui initio, hijs tantis ma- „ lis non obſtiterint, perpaucos quidem fortes „ & prudentes viros, momento temporis illos „ cœtus diſcuſſuros, ſi recenti re, ſe pro ſalute „ patriæ intrepidè obieciſſent. Veniam nihilo „

P. tamen

" tamen seciùs quàm peterent concedere, Re-
" giamq; cunctis clementiam impertiri. Iube-
" re insuper vbi se telis militaribusq; rebus in-
" struxissent, parati vti sint qui agmen sequã-
" tur, colla tæniolis circumuincti, quò à cęteris
" discerni queant.

His peractis, Cantebrigia proficiscitur, & a.d. X. Kalendas Septemb. omni cũ exercitu Intwoodiam peruenit. Distat autẽ Intwoodia Norwico, ad duo ferè millia passuũ, ibiq; Thomas Greshamius quidã (equestris ordinis vir) domũ habuit sanè peramplã & ornatã, in qua Varuicensis eo die, & insequẽti nocte cũ suis permansit. Armati tamen omnes fuerũt, & ad pręliũ instructi, si quid fortè tumultus repentini hostes exciuissent: qui quidẽ è speculis & turribus cuncta quæ fierent cõtemplabantur. Varuicensis intereà dum (vt anteà dictum est) cum omnibus copijs VVintwoodię cõsedisset, fecialem mittit, qui Regis nomine vrbi, ciuibusque (vti mos est) bellum denunciaret, nisi portis quã

primùm

primùm patefactis,atq; reclusis Regium exercitum in oppidum intromisissent.

Kettus vbi fecialem ad portas peruenisse intellexisset, Augustinũ Stuardũ proprætorem & Robertum Ruggũ vrbis primores, adire eũ iussit, & ab illo quid postulatũ venisset sciscitari. Ij per posticũ emissi,re cognita,feciali respõdẽt: Miserrimos sese arbitrari „ omniũ qui vnquã vixerũt mortaliũ, tot tan- „ tisq; cladibus & animo, & corpore perfun- „ ctos, vt ad earũ memoriam totis artubus cõ- „ tremiscant. Veruntamen hoc vnũ prætereà „ etiam ad summam calamitatẽm, doloris & „ dedecoris adiungi, quòd eam quam Regiæ „ maiestati fidem deferre & debeant, & cupi- „ ant,hoc tempore prẹstare nequierint.Infœ- „ licissimos sese existimare, quorum in illa „ tempora ætas incidisset, quibus implicita, „ semper aut vitæ, aut dignitatis discrimen „ subeundum foret. Nihilominùs benè se de „ Regia Maiestate sperare, vtpotè qui nullo „ horum se scelerum consensu deuinxerint, „

" ſed ea (quantum certè fieri potuit) à ciuibus
" ſuis magna cum rei familiaris iactura, & in-
" credibili ſemper vitæ diſcrimine depulerint.
" Vnum hoc inſuper à Varuicenſi demiſiſsi-
" mè deprecari, vt quoniam in vrbe Kettiano-
" rum innumerabiles eſſent inermes, inopes,
" ac nudi, quos (præterquàm quòd metu &
" flagitiorũ conſcientia, aſtricti tenerentur, cę-
" teroqui huius ſocietatis pertæſum eſſet, (vt-
" potè qui cupiditatem ipſam malefaciendi,
" furorũ ſatietate repleuiſſent) rem ſæpiùs fru-
" ſtrà tentatam, ſemel tamen iterùm experiri
" dignaretur. Magnoperè ſeſe confidere de-
" monſtrant, ſi hoc tempore impunitatis ſpes
" denuò propoſita ſit: fore vti protinùs ſine
" cæde ac ſanguine ab armis diſcedatur. Æter-
" nam eius rei ad poſteros memoriam futurã,
" & gloriam quauis victoria prętantiorem: ſi
" pacem ac tela ciuili nequaquã imbuta cruo-
" re domum reportaſſet.

Fecialis continuò à colloquio Proprætoris in caſtra Varuicenſis digreſſus, cuncta quæ ab

ab illo didicisset demonstrat. Varuicensis, cui nihil antiquius fuit, quàm vt (si qua ratione confieri posset) incendium hoc, tam periculosum, & acerbum, sine cruore ac sanguine restingueretur: statuit & ipse quoq;, huiúsce rei consilium, non facinorum, quæ designassent atrocitate, sed dignitate Regia, & regni vtilitate metiri.

Metuebat insupèr ne Generosi qui vincti in carcere ac custodijs detinebantur, magnis indies terrorum iactati fluctibus, tandem ab illis crudelissimè interficerentur. Namque mortem illis quotidie interminabantur, & permultos ex ijs, ac præcipuè Rogerum VVoodosium, equestris ordinis virũ, omni verborũ contumelia lacerarunt. In quo sanè viro violando atque vexando, inauditam illam suam atque insatiabilem animi crudelitatem exercuerunt.

His igitur de causis placuit denuò experiri possentne iam tandem veniæ & impunitatis spe, de sceleris errore deduci. Dimissus ad id

ſtatim cum tubicine fecialis, quibus vrbem ingreſsis, obuiam fit protinùs à quadraginta ſeditioſis, qui bini pariter incedentes (erant autem omnes in equis) multo cum plauſu, ingentiq; clamore à porta diui Stephani ad Epiſcopalem perrexerũt. Exin tubicen buccinę cantu ſignum dat, ad quod cùm confertìm de colle magni coniuratorũ greges confluxiſſent, citato curſu equites ad illos diuolarunt. Iubent vti vtraque parte viæ ordine directo conſiſterent. In quem cùm ſe è veſtigio retuliſſent, fecialis cum tubicine, ciuitatiſque primores duo, per medios hoſtes progreſsi, magnis vndiq; clamoribus ac vociferationibus excepti ſunt. Nãq; ſinguli capitibus denudatis, vno veluti ore ac conſenſu ad vnũ ferè omnes cõclamarunt: VIVAT EDOVARDVS REX. VIVAT EDOVARDVS REX. Collaudati ob id à feciali & primoribus ciuitatis, atque ordinem quem tenerent vti eundem paulisper conſeruarent rogati: fecialis cùm

eum in modum ducentos quinquaginta ferè passus cōfecisset, tandem collis cacumen cōscēdit. Ibi sacris ac sollemnibus velatus insignibus, paululùm moratus, (nondum enim Kettus venerat) demùm ita locutus fertur.

Non ignorare illos ex quo primùm scelerata arma in patriam cœperunt, quot quantisq; modis, omni studio, labore, sollicitudine, Regia Maiestas eam in curam incubuerit, vti à scelerum atrocitate, qua omnia iura diuina atq; humana violauerūt, ad aliquam officij, & salutis suæ cogitationem, (conuersis tādem voluntatibus) traducerentur. Nō semel tātū, sed sæpiùs iterùm atq; iterùm, pacis precones, atq; internūtios ad illos misisse, quos tamen despectos semper, atq; omni affectos ludibrio, detestabili furore ac perfidia neglexissent. Nunc verò (prô Deū immortalem) quò ruerent? quò se fortunasque suas exitiabili vesania præcipitarent? quem perfidiosissimis furoribus modū? quem impurissimis consilijs exitum imponerent? Quousq;

pesti-

" pestiferis incitati cupiditatibus, quas semel a-
" nimos vincendi spes falsas atque perinanes
" imbibissent, laetali semper vanitate consecta-
" rentur? Quousq; turpissimam exitiosae pro-
" ditionis impietatem, ementitis verborum ti-
" tulis, condecorarent? Quousque horribiles
" impuritates, atq; nequitias, fallacissimis vir-
" tutum integumentis inuoluerent? Quousq;
" deniq;, earum rerum, fatali desyderio tene-
" rentur, quas si assequi liceret, atque indipisci,
" totius continuò Reipublicae interitus, longè
" acerbissimus, atq; luctuosissimus accideret?
" Quin potius iã tandẽ circũspicerẽt paulisper,
" atq; animũ, mentemq́; adhiberent, REM-
" QVE suam PVBLICAM, (de qua
" omni in sermone non perinsulsè minùs, quã
" nefariè, impieq́; gloriari solerent) intentiori-
" bus oculis acerrimè cõtemplarentur. Enim-
" uerò tũ facilimè perspici posse, fidelesne sub-
" diti sint, & bonorum ciuium nomine digni,
" qui contra maiestatem Regiam hostilia ar-
" ma induerint: qui despicatissimorum homi-
num

num, flagitiosissimos greges cõflauerint: qui »
patriæ (communi omnium parenti) impias, »
atq; sacrilegas manus intulerint: qui plebis »
fecem, & mortalium vilissimos, (omni pænè »
ex Anglia excussos) in Rempublicam, ad »
bonorum interitũ, & regni disperditionem »
immiserint: qui maximam ornatissimæ ci- »
uitatis partem acerbissimo incendio deleue- »
rint: qui permultis fortibus, atque integerri- »
mis viris fœdissima vincula iniecerint: non- »
nullos autem exquisitissimis cruciatos tor- »
mentis pernecarint: qui refertissimas domus »
penitùs exhauserint, vicinasq; villulas com- »
pilarint: qui multorũ (nuper diuitum, nunc »
autem illorum immanitate, miserorum atq; »
egentium) fortunas, ad se, in sua nefanda ca- »
stra funesto latrocinio transtulerint: qui fal- »
sas leges, falsas literas, falsa diplomata, Regis »
nomine cõfinxerint: qui templa Dei optimi »
maximi profanauerint: priuatorum homi- »
num domus prostrauerint, agros circum- »
quàque perculerint, & afflixerint: qui cogi- »

" tationes omnes, studia, conatus, ad depopu-
" lationes, cædes, vastationes, incendia, rapi-
" nasq; conuerterint: qui deniq; nihil superesse
" siuerint, quo progredi longiùs posset furoris
" rabies & amentia, quin id totũ, aut profun-
" dissimæ libidines absorpserint, aut importu-
" nitates tæterrimæ dissipauerint. His cùm se
" tot, tantis, ac tam horrendis, flagitiorũ fœdi-
" tatibus, Deo, Regi, Reiq; publicæ, obstrictos
" videãt: cumq; iam eum in locũ res suas, for-
" tunasq; omnes, deductas animaduertãt, atq;
" ita planè profligatas, & perditas, peiore vt
" conditione quàm nunc sunt (sunt enim pes-
" sima) ne si cupiant quidem, esse queant,
" tum ipsi secum recordentur, quàm in im-
" mensum malorũ mare pręcipites sese deuol-
" uerint: cogitentq;, quid pertimescendum sit
" illis, quorum capitibus semper impendeant,
" (quæ vitari certè nullo pacto poterunt) di-
" uini numinis ira, & inuictissimus violati in-
" festique Regis exercitus. Etenim decreuisse
" maiestatẽ suã, nõ pati diutiùs hęrere hoc tãtũ
malum

malum in visceribus regni sui, neque tam fe- „
ram, immanem, & intolerandam audaciam „
vlterius impunitam & inultam relinquere. „
Itaque delegisse Comitem Varuicensem, „
(celebris gloriæ, multique nominis virum, „
& huic rei à maiestate sua præfectum) qui „
illos ferro, ignique persequeretur, iussisseq; „
vti nunquam prius desisteret, quàm hanc il- „
lorum tam tetram & horribilem societatem „
radicitus excîdisset. Nihilominus tantam „
esse eius immensæ bonitatis, atque clemen- „
tiæ magnitudinem, vt quem perditorum fa- „
cinorum (si perseuerarent) vindicem con- „
stituerit, eundem quoque (si secus fecerint) „
misericordiæ suæ interpretem atque admi- „
nistrum esse voluerit. Quam nisi iam de- „
terioribus posthabitis consilijs, amplecte- „
rentur, Varuicensem per omnia sacra iu- „
rare, nunquam eam posthac cuiquam ob- „
latam iri, sed se (sicuti sibi à Rege imperatũ „
fuit) omnes eius pernitiosissimæ coniura- „
tionis socios, satellites, ministros, adiutores, „

 vt

« vt maiestatis regiæ hostes infestissimos fer-
« ro, ignique persecuturum: neq; antè perse-
« quendi finem facturum, quàm illi qui hoc
« nouo, inaudito, inexpiabili parricidio, cuncta
« polluissent, & se tam insanis scelerum flucti-
« bus obruissent, meritas Deo, Regique pœ-
« nas, debitasque persoluerint.

Hæc cum dixisset, etsi multi de rerũ euentu magnopere solliciti, & quà angore conscientiæ, quà flagitiorum suorum recordatione conuicti, cohorruissent: tamen plær iq; omnes huic orationi grauiter infensi, ita intimis exarserant sensibus, vt fecialem protinus clamoribus vndique infestis, maledictisque

« conscinderent. Nonnulli eum proditorem
« esse vociferarunt, non à Rege missum, sed à
« nobilibus instructum, & subornatum, qui il-
« los in fraudem impulsos, verborum blandi-
« mentis atque delitijs consopiret, quò faciliùs
« veluti coniuentes, incauti, & nihil triste for-
« midantes, opprimerẽtur. Alij veniam illam
« ad speciem quidem pręclaram, & magnificã

videri,

videri, ſed reuera exitioſam tandem, & lu-„
gubrem futuram, vtpotè quæ nihil aliud„
eſſet, niſi DOLIOLVM CAPI-„
STRIS REFERTVM. Tunicam„
autem illam pictam, auroque diſtinctam &„
illuſtrem, neutiquã eſſe fecialia inſignia, ſed„
quiddam ex Papiſticis conſutum ornamen-„
tis. Multa præterea in illum (peſtilenti ve-„
cordia turbidi atque præcipites) rabidè fu-„
rioſeq; coniecerunt, dum quaquauerſus cũ-„
cti, acerrimis in eum vocibus, & mortem re-„
dolẽtibus, virus acerbitatis ſuæ profunderẽt.„
Nihilominus fecialis illinc cũ Ketto digreſ-„
ſus, alio in loco eadẽ quę ibidem promulgaſ-„
ſet, cæteræ plebi, (namque anteà præ multi-„
tudine omnes audire nequierant) proponit.„

Accidit autem vt prius quàm orationi finẽ impoſuiſſet ſuę, ſceleſtiſsimus puer nates flagitioſiſsimè denudarit: facto inſuper fœdiſſimo, addita ſunt verba fœdiora. Qua indignitate quidam permotus (nam cis flumẽ erant ex noſtris aliquot, qui eò ſpeculatum

venerant) puero fistulæ glande plūbea suprà renes, plagam repentè mortiferam inflixit. Quod coniurati cùm conspexissent, equites duodecim de sylua furiosissimè conclamantes decurrerūt: Circumuenimur ô socij, nisi prouideritis, circumuenimur. Nónne videtis commilitones nostros coràm trucidari? ac tormentis transijci? Quid speremus sparsi & inermes, cùm etiam iam armatis vis inferatur? Enimuerò fecialem nihil aliud conari, nisi vt cuncti insidijs circumclusi debilitatiq; à nobilibus contrucidemur. Hæc cùm dixisset, dissipati omnes, ac veluti repentino furore conciti diffugerunt.

Attamen Kettus feciali se adiunxit, eratq; illi in animo Varuicensē coràm affari: iamq; collem pænè Sturtelhensem descenderant, cùm ingens eum seditiosorum caterua clamoribus insecuta, ad vnum omnes vociferari cœperunt. Quonam iret rogātes? se paratos omnem (quamuis vel acerbissimam) cum illo fortunam subire. Quin si longiùs progredi

progredi perrexisset, habituros illos itineris ,,
etiam comites, ac vitæ necisque participes. ,,
Fecialis cùm à tergo tantam hominum consectãtium vim vidisset, Kettum rogabat vti hos cõcursus ac tumultus sedatum retrò cõcederet. Qui cùm ad suos se retulisset, protinùs conticuerunt, cunctique cum illo ad castra reuerterunt.

At Varuicẽsis cùm vniuersos furore quodam, & cęco veluti mentis impetu ad interitum præcipites ferri animaduertisset, neque vllis aut precibus aut pollicitationibus, neq; porrò supplicij denunciatione permoueri, vti à tã fœdo incœpto absisterent, pacis spẽ rem tâm à se, quàm ab alijs sæpiùs frustrà tentatam, in æternũ sibi dimittendã putauit, & tandem de bello agendũ. Itaq; confestim ad portas diui Stephani exercitum ducit, (quas cataractis dimissis, perduelles occluserant) iussitque magistros libratorum regios, ita bombardas pro portis locare, vt ijs deturbatis, atque tormentorum impetu

refractis, militi in vrbem aditus præstrueretur. Quæ dum fierent, ab Augustino Stuardo proprætore intelligit, ianuam esse auersam (quam vulgò æneam appellāt) hanc ab illis maximis defixis trabibus, iisque terra lapidibusque repletis munitam, nihilominùs nullo negotio distrahi atq; perrumpi posse. Munitores accersuntur, ijs imperatū vti refringant. Effracta porta, per patentem eam nostri primùm in vrbem ingressi, multis interfectis, hostem eo loco facillimè submouerunt. Iamq; tormentariorum præfectus, cataractis disclusis, atq; diruptis, dimidiam ferè portæ partem, frequenti tormentorum ictu quassatam disiecerat, cùm Northamtoniensis, & Druryus quidam (perspectæ fortitudinis vir) cum cohortibus suis, illàc in vrbem inuolantes, Kettianos istinc quoque multo inflicto vulnere, multisq; trucidatis, è vestigiò depulerint. Ex altera item parte vrbis, Proprætor perfecit, vti portæ Vestuicenses aperirentur, quibus reclusis patefactisque, Varuicen-

Varuicẽſis omni cum exercitu intromiſſus, reſiſtente pænè nullo, in forum peruenit. Ibi ſexaginta ferè hoſtium deprehenſi, in quos confeſtim militari more animaduerſum eſt. Indicta enim cauſa, omnes protinùs (vt in bello fieri conſueuit) manifeſti ſceleris conuicti, vltimo ſupplicio afficiebantur.

Ac non ita multò poſt, vehicula ac impedimenta omnia, quæ propter tùm ſubuectionum difficultates, tùm frequentes, ac repẽtinas hoſtium incurſiones, aliter importari nequirẽt, per illam quoq; portam in oppidũ introduçuntur. Sed accidit (vt fit) calonum temeritate & inſcitia, dum noſtri grauioribus negotijs implicarẽtur, vti ad portam Epiſcopalem Mouſholdiam verſùs, vrbe excederent. Quod ex ſeditioſis quidam conſpicati, miſsis qui auerſos calones adorirentur, noſtros impedimentis omnibus exuerũt. Qui ex hoc incredibiliter gauiſi (nã anteà ab iſtiuſmodi rebus imparatiſsimi fuerũt) carros tormentis, ac puluere ſulphureo,

omniq; militari instrumento onustos, in castra perduxerũt. Sed peroportunè cũ cohorte sua Drurius interuenit, qui (neque tamen omninò sine militũ iactura) vehicula quædã ab hoste recuperauit. Deindè perduelles hoc cõsilij cœperunt, vt in trãsuersis platearũ diuerticulis, cateruatim ex insidijs subsisterẽt: rati nostros incautos, & viarũ insuetos, propter tùm locorũ insolẽtiam, tũ vrbis magnitudinem, celeriter confici posse. Quamobrẽ vicatim distributi, pars ad diui (quẽ vocant) Michaelis, pars ad Simonis, alij ad Petri, nõnulli ad Vymerensem vicum, parati omnes ad præliũ, instructiq; cõstiterunt. Ibi nostros necopinantes adorti, tres vel quattuor generosos, prius quàm quispiam subsidio venire posset, crudelissimè interemerunt. Re cõperta, & in forũ diuulgata, Varuicensis omni cũ exercitu ad hostem submouendũ proficiscitur. Cùm per plateam (quam vulgò Ioannis vocant) ad templum diui Andræi peruenissent, hostes de improuiso magnam sagit-

ſagittarũ vim atq; procellam in noſtros effuderunt. Sed ſagittantibus illis, & terram cœlo miſcere conantibus, denuò cum ſcloppetarijs ſuis, ſũmæ pernicitatis atq; peritiæ iuuenibus, derepentè infert ſe Druryus, tãtamq; viciſsim tormentorum tempeſtatem (grandinis ritu) refundit, puncto vti temporis trepidãtes omnes in fugam impulerit. Circiter centũ & triginta interfecti: multiq; dum in cœmiteria & ſub muros correpſerant compreheſi, & acerbiſsimo ſupplicio affecti fuêre. Cætera omnis colluuies ad caſtra Mouſholdica, velut in ſentinã refluxit. Quibus exhauſtis, ciuitas (quòd tãtam peſtem euomuiſſet, foraſq; proieciſſet) recreari tandem, & magnoperè releuari videbatur.

Seditioſis itaq; hunc in modũ reiectis, vrbeq; depulſis, *Varuicenſis* quò oppidum cõmunitius fieret, muros militibus, rebuſq; ad hoſtem repellẽdum idoneis inſtruxit: iuſsitq; vti protinùs cunctis in vijs armati collocarentur, omneſq; aditus in vrbem, portæq; (extra vnã aut

alteram) obstruerētur. Namq; per illas nostri magnam tormentorum multitudinem deuexerûnt, quæ parata inibi stabant & instructa, quò postridiè Moushòldiam deportarentur. Sed enim Kettiani rati nostros magna pulueris sulphurei, cæterarumque rerum omnium (quibus tormenta exerceri solent) penuria laborare: videntesq; insuper ad impedimenta & vehicula passim stare ex nostris quosdā (quos tùm propter paucitatem (nec enim multi erāt & incompositi) tū quòd de superiore loco decurrentium impetus, sustinere nequaq̄ posse videbantur, magnoperè despexerunt) oblatā sibi perinsignem rei benè gerendę facultatem existimarûnt. Itaque dum *Varuicenses*, quà ab vrbis defensione, quà à cęteris rebus distentissimi, maioribus curis impedirētur, Milo quidam, vir (vt videbatur) audacissimus, & pilarum eiaculandarum peritissimus, oportunitatem eius facinoris, tempusq; diligēter aucupans, Præfectum libratorum regium tormēti glāde transfixit. Quem illi exanimem cōspicati,

cati, pars nudi & inermes, pars baculis, clauis, ac bidentibus instructi, phanatico veluti cursu instincti, de colle in nostros impetum fecêre. Ne primã quidẽ impressionis procellam tulerunt (tantus omni ex parte terror fuit, & tã necopinata hostium vis) sed inconditis vlulatibus & strepitu horrisono obstupefacti, perterritiq; (impedimẽtis omnibus carrisq; relictis atq; desertis) magno cũ clamore cursuq; effuso, vndiq; fugæ se mandarũnt. A pluribus itaq; paucis hunc in modum dispulsis atq; fugatis, seditiosi tormenta quædam quæ inibi deprehenderunt, carrosq; cunctis rebus quæ bello vsui forent onustos (priusq̃ auxilio à nostris veniri posset) in castra comportarũnt. Quę sanè res peraduersa nostris & incõmoda fuit. Nam præterq̃ quòd instrumẽti militaris, quo se hostis instruxit posteà indiguerint: Kettiani libratores, pilis ferreis, quæ è bombardis, & tormentis quæ ceperunt, in nostros creberrimæ infensissimæq; torquebantur, vrbem vehementer afflixêre. Multisq; interfe-

ctis, tormentorumq; rabie laceratis, atque discerptis, hoc insuper addidêre sceleris & nequitiæ, magnam vti muri partem, turrimque quæ in summo Episcopalis constiterat portæ, furiosissimè deturbarent. Quanq certè (diuini numinis clementia) ea tùm populi Noruicēsis fortuna fuit, vt circumuolitantes tormentorum pilæ, siue casu, siue consilio, siue (quod magis reor) collibratium (vt interdū accidit) temeritate, & inscitia altiùs emissæ, domuum tecta sine damno, præteruolauerint. Quæ res vtiq; nisi contigisset, ab impurissimis latronibus, deterrimisque, continenti tormentorum impetu ædificijs vndiq; disiectis atq; detersis, maximæ vrbis partes, leui momento constratæ, æquatæq; solo concidissent. Atqui equidem proculdubio detrimētum opinionē omnium maius publicis rebus eo die importatum fuisset, si Druryus, virtute sua, & haud contemnenda militum strage, hoc incōmodo expiato, hostibus profligatis atque repulsis, maximam eorum quæ tùm auerterūt, partem

non

non præripuiſſet.

Varuicenſis poſt hæc, quarundam portarum ingreſsibus concîſis, atque aggere obſeptis, in pontibus & vicorum flexionibus, ac diuerticulis, diuerſa ſuorum præſidia diſponit, magnamq́ue armatorum manum ad portam Epiſcopalem conſtituit, cui Dominum VVylloughbæum pręfecit; ſicque omnia milite circumſepſit, atq; muniuit, vt ea nocte hoſti introitum in vrbem, vndique præcluſerit.

Poſtero tamen die, ſeditioſi flumen tranſgreſsi, circa locum quendam quem Counſforth appellant, incendio terribili, & ad aſpectũ ſanè perlugubri cuncta permiſcēt. Nam omnibus duarum parœciarũ ædificijs exuſtis, ignis ita latè ſe diffudit, vt vicina plæraq; loca horribili flamma comprehēderet. Domus erat quædã in qua Mercatores Noruicēſes, ea quę Yarmoutho deuexiſſent, deponere cõſueuerũt: huic ignis illatus, quo momēto temporis domus ipſa, vnàq; maximus frumenti

frumenti numerus, multæq; honestissimorum negotiatorum fortunæ concrematæ, deflagrauerunt.

Fama est (neque absonum fidei videtur) decreuisse illos totam vrbem incendio delere: atq; eo consilio quibusdam tectis ignem iniecisse, quò videlicet vniuersi ad ardentes domus discurrentes, seditiosi eodem tẽporis puncto, portis omnibus inundantes, nostros dissipatos, & mutuo interclusos auxilio, hinc flamma, illinc ferro constringerent. Id prudenter animaduersum, & hostium conatus fefellit, & nostros eam in sententiam adduxit, vt ignem passim per tecta, populabunda velocitate grassantem, vagari sinerent, neq; orientem eum quamprimùm restinguerẽt.

Veruntamẽ cùm nostris ista hunc in modum omni ex parte infœliciter accidissent, calamitates alias super alias perpetuò accumulãte fortuna, multorũ animos ingens stupor ac mœstitia defixit, adeò vt desperatione ac timore languescentes (deficiente iam

ad

ad omnia consilio) pænè succũberent. Hij Varuicẽsem adeũt, demõstrãt vrbẽ esse ma- ,, gnam, portas omnes aut fractas, aut exustas, ,, summã propugnantiũ paucitatem, hostium ,, verò copias ingentes, defendi non posse, ro- ,, gãt enixè vti saluti consulat, ciuitatem relin- ,, quat, néue rem in summum discrimẽ deduci ,, sinat. Varuicensis (vt erat corde semper excelso sanè, & inuicto, tũ acer, & vehemens in ferro vir, omnisq; insolens infamiæ) Quin ,, igitur (inquit) tam citò animis concidistis? ,, Tantáne derepentè offusa menti caligo, vir- ,, tutis aciẽ perstrinxit, vt hoc aut vos velitis, ,, aut me viuo fieri posse arbitremini? Ego vt ,, vrbem relinquam? prius ferrum, prius flã- ,, ma, prius deniq; omnia, quàm tantam mihi, ,, vobisue ignominiæ aut dedecoris labem a- ,, sperserim. ,,

His dictis, gladiũ distrinxit, fecêre idem & cæteri nobiles (aderant enim frequentissimi) iussitque vti alter alterius ensi (militari more in maximis periculis interdũ hoc fieri

 consueuit)

consueuit) osculum & sacræ crucis signum imprimerent, & iureiurando, sanctoq; fœdere conceptis verbis vniuersi se deuincirent, nō prius istinc discessuros, q̄ aut hostem funditus profligauissent, aut vitā pro Regia maiestate dimicantes fortiter profudissent.

Dum hęc fierent, seditiosi alia ex parte oppidi, qua nostri illos minimè ingressuros rebantur, in vrbem perrumpunt, sed cùm iam penè ad pontes peruenissent, à nostris celeriter occursum est, multisq; cædibus vulneribusq; repulsi, fuga quà intrarunt præcipites se effundunt. At Varuicēsis, quò hanc hosti vrbis adeundę potestatē penitus præriperet, iussit omnes pōtes quaquàuersus interscindi. Posteà verò quibusdā de causis secus imperatū; isq; tantum qui vulgò Carmelitarū dicitur interruptus: cæteris omnibus perstrenui milites præsidio impositi, cunctaq; loca, & pręcipuè portę, quod illę maxima ex parte omnes, aut prostratę cōcidissent, aut incēsæ deflagrassēt, hominibus impigerrimis, &

in militari re exercitatiſsimis, tuẽdę ad quoſ-
uis repẽtinos caſus trãſditę. Vndè adeò factũ
eſt, vt improuiſi, atq; nocturni hoſtiũ impe-
tus, omnes omniũ caſsi, & inanes exſtiterint.

Poſtridiè eius diei (is fuit. a. d. VII. Kalen. Septemb.) Heluetiorum mille quadraginta peracres (vt vulgus hominum exiſtimabat) bellatores & egregij, Lõdino ad Varuicẽſẽ venêre. Hij lætis acclamationibus à noſtris ſuſcepti ſunt, qui multis tormentorũ bombis gaudiũ atq; alacritatẽ ſignificârũt ſuã. Demùm per vicos domuſq; diuiſi, & à ciuibus perliberaliter perq; benignè accepti inuitatiq;, vt noſtrorũ animos exſultãtes, & rei bene gerẽdę fiducia ſubnixos ad certã ſpẽ erexerũt, ſic hoſtiũ mentes, noua iã cõfuſas formidine, conſternataſq;, ad haud dubiam futuri interitus cogitationem depreſſerunt.
Intereà verò ſeditioſi, nihil aliud niſi bonorũ omniũ ſanguinẽ exſorbere cupiẽtes (cuius iã ſpẽ aliquã auidiſsimis imbiberant animis) in eo rem totã verti exiſtimarũnt, ſi Varuicẽſis

copię, primo quoquo tẽpore profligarentur. Et certè sicut Deum optimũ maximum deseruerunt, sic ab illo spreti vicissim, abiectiq;, diabolo sese constringendos dediderunt. Hic anili superstitione mentes imbuerat, perfecitque vti cæcis ariolorum ineptijs impliciti, vicinam quandam cõuallem veluti huic fatalem bello deligerent.

Quanquã equidem (sicuti memoriæ proditum est) non defuêre portẽta, & manifesta diuini furoris indicia. Namq; anguis ex columna lignea in gremium vxoris Ketti dilapsus, non tam multorum pectora terribili pauore perculerat, quàm Kettum ipsum anxijs impleuerat curis. Sed hîc forsan operæpretium erit referre, quàm futili opinionis errore inflati, sese ad exitiosa deuoluerint, cùm quæ reuerà iram & vindictam, (vti videbatur) diuinam portenderunt, væcordi feritate atq; pertinacia tumentes, vniuersi neglexerint. Tãtam certè noctem hu-
« manæ menti diabolus offundere consueuit,
« quoties

quoties eam ſcelere demerſam conſpexerit. „

Etenim cùm multa eſſent vaticinationũ deliramenta in vulgus relata, ex quibus neſcio quam victoriolæ ſpem exſuxerant: inconditos tamẽ quoſdam & inſulſos verſus (ſtultæ animorum truculentiæ indices) præ cæteris omnibus amplexi ſunt. Qui cũ crebris quotidiè ſermonibus vſurparentur (falſi ſiquidem vates ſingulis pænè momentis huiuſcemodi ineptias auribus inſtillarunt ſuis) res erat exempli poſt natos homines planè inauditi, quæque omnem exſuperet fidem, quemadmodum ad eorum mentionem furibundos ſenſus incitarînt animaduertere: tùm quanta & quàm inani lætitia geſtierint, intueri. Perindè ac ſi illis vnis verſibus certa ſibi ſalus & victoria, noſtris autem interitus, & miſerabiles fortunarum omnium ruinæ portenderentur.

Hij autem erant iſtiuſmodi:

The cũtry gnoffes, Hob, Dick, & Hick, with clubs and clouted ſhoon,
Shall fill vp Duſſyn dale with ſlaughtered bodies ſoon.

Quos nos (vt potuimus) Latino ſermone expreſsimus,

Ruſtica plebs clauis, & agreſti induta perone,
Duſſoni vallem miſeranda ſtrage replebunt.

Hij cũ quotidiè &(vt ſuprà dictũ eſt) vbiq; decãtarentur, ſceleratiſsimorũ hominũ mẽtibus, id veneni dæmon infudit, vt ambiguo falſi, fortunę loci, ſpes ſuas delegare decreuerint. Itaque omnibus ſcelerũ ſuorũ latibulis atq; ſpeluncis (quas paſsim ex ligno ipſimet ſibi cõſtruxerãt) incẽſis (adeò vt fumus è tot ſimul diſtantibus locis ortus, toti pænè cœlo veluti noctem induceret, ſubiectaſq; planities atra caligine integeret) indè in vallem Duſſonenſem cum vexillis, ac ſignis militaribus viginti perrexerunt. Tanta erat ſeditioſorum prædæ ſpe, impunitateque allecta multitudo. Ibi omnia conari, atque moliri cœperunt, quò noſtris aditum, & negotij conficiendi ſpem adimerent: adeò vt momento temporis vallo, aggere, munimentiſq; ſe circũſepſerint, foſſas vijs tranſuerſas

uersas perduxerint, itineraq; omnia sudibus stipitibusq; in terram defixis intercluserint.

Hæc cùm Varuicensis intellexisset, statuit & ipse quoque belli fortunam periclitari vt quos lenitate ac patientia frangere nō potuerit, eos vi & armis superaret. Insequēti itaq; die (is fuit. a.d. VI. Kalend. Septemb.) instructo exercitu per portam Costlinienseṁ cōtra hostem iter ingreditur. Adiunxerant se comiti Marchio Northamtoniensis, VVylloughbæus, Poijsius, Braijus, Ambrosius Dudleyus Varuicensis filius, & præterea nobilium, ac fortissimorum virorum cohortes lectissimæ.

Priùs tamen quàm in hostiū cōspectū veniretur, Edmundū Knyuettū, & Thomam Palmerium, equites ex aula perillustres, atque alteros totidem sciscitatum dimittit, vellentne nunc demum furores deponere suos, & sceleris, crudelitatis, perfidiæ, belli deniq; contra patriam faciendi consilia abijcere. Tantam esse nimirùm & tam incredibilem

bonita-

bonitatis atq; clementiæ Regiæ magnitudinem, vt quamuis impietate pænè indelebili maiestatem ipsius, dignitatemq́; polluissent, seseque sempiternis turpitudinum notis maculisque conspersissent: admissorum nihilo tamen seciùs facinorum veniam pacemq́ue semel iterùm cūctis (vno aut altero excepto) denuntiari iusserit: dummodò ex hoc cursu malignitatis atque nequitiæ iter iam tandem (pœnitentia ducti) ad obsequium tranquillitatemq́; conuerterint. Sin verò in amentia peruersè, atq; impiè persistere decreuissent, extremaq́ue omnia experiri, nunc domùm adesse scirent, malè sanæ leuitatis atq; perfidiæ pœnas suæ: ipsumq́; Varuicensem, quãquam serum, certum tamen, tam nefandæ coniurationis vindicem. Hijs hoc vnum, idq́ue ferocissimè ab omnibus responsum: SE NOLLE.

Quibus ad Varuicensem relatis, non longiori oratione milites peracri iam pugnę desyderio deflagrantes, cohortatus est, quàm

Vti

vti ſortiter hoſtem inuaderent, neue pertur- ,,
barentur animo, ſed eam quam conſpicerẽt ,,
ſeditioſorum multitudinem , non homines, ,,
ſed feras, omni diritate prędita existimarẽt. ,,
Nec ſe ad pugnam , ſed ad pœnam veniſſe ,,
arbitrarentur , eam confeſtim à flagitioſiſsi- ,,
mis latronibus depoſcerent , peſtem patriæ, ,,
pietatis atq; officij ſtragem, belluas denique ,,
truculentiſsimas, maieſtatique regiæ feritate ,,
inſanabili reluctantes, proſternerent, afflige- ,,
rent, delerẽt. His dictis, quia nõ longiùs ho- ,,
ſtes aberãt , q̃ quò glans è tormento propelli
poſſet, prælij committẽdi ſignũ dat. At Ket-
tiani noſtros contra ſe venientes conſpicati,
ſuos ita inſtruxerũt , omnes vti nobiles quos
damnatorum more catenatos , duriſsimiſq;
vinctos compedibus ſecũ duxerunt , in pri-
ma acie locarint. Id eo conſilio factum, quò
noſtri, à noſtris interficerentur. Sed Dei im-
mortalis numine & incredibili militum vir-
tute contigit, vt (ſecus quàm hoſtes volebãt)
omnes pęnè incolumes euaſerint. Milo ſi-

quidem (hunc modò Kettianum librato-rem esse diximus, artisque tormentariæ scientissimum) ferrea pila, regio vexillifero fœmur percussit: quæ per equi humerum, quo is vectus fortè incedebat, altiùs adacta, ipsum quoque equum, eodem vulnere transuerberauit. Id nostri indignè ferentes, displosis vicissim tormentis, horribilique pilarum procella in hostes effusa, ordines perrumpunt. Quibus continuò impulsis, atque perturbatis, omnes nobiles qui in prima fronte constiterunt, fugiẽtes, belli tempestatem deuitarunt. Etenim nostri equites, postquàm hostes crebris tormentorum, sclopetorumque traiectibus dispulsos fugatosque conspexerunt, subitò omnibus copijs prouolarunt, impetumque in illos fecerunt, quem tantum afuit illi vti sustinuerint, pecorum vt instar, promiscuè, citato cursu, cuncti præcipites in fugam proruerint. Cæterùm cùm ex insequentium strepitu, atque clamore, in

vltima

vltima iam perfidiæ obſtinatione, feroces ac præferuidæ mentes, tacitas neſcio quas odij atque doloris flammas corripuiſſent: (velut feræ) ex deſperatione & ſcelerum memoria, in rabiem verſi, è fuga ſe repentè conuertentes exitiabili peruicacia, noſtris aliquandiù reſtiterunt. Veruntamen tantus fuit pilarum vis, tantuſque noſtrorum hominum (qui victoriæ perauidi effrenatiùs in aciem hoſtium perruperant) irruentium ardor, vt Kettianæ cohortes vndique acri impetu, pulſæ, protritæque, nullo pænè negotio loco pellerentur. Itaque Kettus, vti dux in ſcelere ſtrenuus, ita Imperator in bello ignauus, vbi aduerſa omnia vidiſſet, ordines interrumpi, ſuos diſijci, noſtros infeſtos inferri, neque ſalutis, neque præſidij vllam ſpem, animo varius, & immanium facinorum conſcientia exæſtuans, fugæ ſe mandans, clàm ſuis pugna exceſsit.

Ea res vtiq;, postquàm cognitum est, ducem è prælio profugisse, incredibiliter hosti animos minuit, tantumque breui temporis momento perfecit, vti omnis ille ardens nuper, ac vehemens repugnandi feruor, protinus ad tam necopinatæ fugæ famam elanguescens refrixerit. Quamobrem primùm murmur, & tacitæ querelæ, post clamor, ad extremùm verò vndique fuga fieri cœpta. Effusos nostri equites perceleriter insecuti, stragem ingentem dederunt. Namq; ad tria millia quingenta cæsi, & sauciorum magnus numerus, cùm omni ex parte dissipati, aut vulnerarentur, aut trucidarētur. Quod quidā è seditiosis animaduertentes, sublata omni prorsùs, vti rebantur, veniæ spe, efferatos iam multis īmanibus factis animos, ad maiora inuicem in ea desperatione salutis scelera exacuerunt. Itaque peruicaci audacia cōfestim è fuga se recipientes, prælium redintegrare decreuerunt: prædicantes, malle se
“ fortiter dimicantes occumbere, quàm fugi-

entes

entes (pecudum ritu) contrucidari. Porrò ,, vbi ſe telis, aliiſque rebus (quæ humi paſsim inter aceruos cæſorum corporum ſtratæ iacebant) inſtruxiſſent, & verua, ſudes, ſtipiteſq; pręacutas ſolo infixiſſent, fidem aſtrinxêre, aut illîc ſe vitam viriliter proiecturos, aut victoriæ demū compotes futuros. Itaq; cùm alter alteri propinaſſent (ominis id erat inſtar, & ſignū animarum morti deuotarū) precibus votiſq; ſolemni more ſuſceptis, ad pugnam ſe confirmant.

Varuicenſis re intellecta, fecialem mittit, monet vti arma deponant, impunè fore ſi fecerint, ſecùs omnes ad vnū interituros. Reſpondent perlibenter ſe ab armis diſceſſuros, ſi ſcirent illam impunitatem ſibi ſalutarē futuram, ſed animaduertere in ſuæ ſocietatis homines vndiq; ſæuiri, id adeò indicio eſſe, mentionem hanc veniæ à nobilibus inſidioſiſsimè inductā, nimirùm quò falſa & per inani clementiæ ſpe (veluti laqueis) circunretiti tandem atque deuincti, ad cruciatum

omnes, & cædem constringerentur. Et reuerà quicquid illi præ se ferant, scire se tamē perq; bellè intelligere, veniam eam nihil aliud esse, quàm DOLIOLVM RESTIBVS & CAPISTRIS REFERTVM. Proin mori decreuisse.

His relatis, Varuicensis ingemuisse dicitur turbæ iamiam perituræ, atq; commiseratione ductus, denuò misisse qui sciscitarentur: Num si ipse veniret, & coràm fidem obligaret suam, arma abiecturi forent. Conclamant omnes, id si fecerit, fidem habituros, & regis se arbitrio, potestatique permissuros.

Nec mora: Varuicensis protinus ad illos pergit: fecialem publicè litteras regias legere iubet, quibus recitatis (quòd eæ veniā omnibus persanctè pollicerētur) ijs cōfisi, arma abijciūt, cunctiq; vno veluti ore gratulabūdi exclamant, VIVAT EDOVARDVS REX. VIVAT EDOVARDVS REX. Atque ita multi mortales,

mortales, velut è fati faucibus erepti, Varuicensis prudentia ac misericordia conseruati sunt. Confecto prælio, præda omnis eodem die militi permissa, atq; Norwici publicè in foro diuendita.

Illud insuper memorię proditũ est, nobiles complures, ac primores etiã aliquot ciuitatis, in ipso tumultu & ardore pugnæ transfossos, etsi ingentem pecuniam, magnaque munera militibus dedissent, quò suę vitæ, incolumitatique prospiceretur.

Postero die quorũdam hominum nuntijs ad Varuicensem perfertur, Kettum dum equus labore languescens fortè (vt fit) itineri succubuisset, fugæ pertæsum in horreum correpsisse. Illic à duobus seruulis cuiusdam Richesij de Swannington comprehensum, domumque illius deductum asseruari. Missi protinus equites viginti, qui illum ibidem in sordibus, lamentis, luctuque iacentem offendentes, exsanguem metu, ac vitæ diffidentem, desperantemque suæ,

vinctum

vinctum Norwicum pertraxerunt.

Eodem die iudicia exerceri cœpta, quæstionesq; de ijs qui coniurassent habitæ in castello, multique mortales patibulis suffixi, acerbissimo cruciati supplicio, necatiq; fuêre. Dein nouem, qui eius tumultus antesignani & principes exstiterunt, de Reformatoria Quercu suspensi: complures item eorum affines facinorum in crucem sublati: ijs (incisa protinùs resti) in terram dilapsis, (sunt hæc apud nostrates proditorũ supplicia) abscissa primùm quæ procreandi causa affinxit natura, tùm viscera viuis extracta, & in ignem iniecta, caput amputatum, idq; fixum in pilo, & in turris fastigio defixum, reliquũ corpus in quattuor partes laceratum atq; dissectum, eæq; totidem in locis sparsæ, atque ad terrorem omnibus propositæ.

Verumenimuerò agrestibus hunc in modum deletis, permulti nobiles iracundia & vlciscendi studio vehementiùs incitati, animum Varuicensis ad crudelitatem incẽdere cona-

conabantur. Qui non paucorum pœna cõtenti, volebant omnem penitus ſtirpem ſceleratam exſcindi: adeoq; acres in eo fuerũt, & peracerbi, vti Varuicẽſem coegerint palàm ad illos hac oratione vti. Adhibendum » eſſe modum: eum ne fortè in puniendo ex- » cederent, inprimis cauendum. Scire ſe ma- » leficia eiuſmodi acerrimè vindicari debere, » & atrociſsimo ſupplicio cõſtringi. Sed quo- » uſq; progrederẽtur? ecquid ſemper ſeſe im- » placabiles inexpiabileſq; præberent? nullum » deprecationi, nullum veniæ, nullum miſeri- » cordiæ locum relinquerẽt? An eſſent & ipſi » agricolæ futuri, & terrã aratris perſtricturi? » Hæc oratio vindictæ cupiditatẽ magnoperè ſedauit, perfecitq; vt multi qui anteà ad immanitatem toti exarſerant, poſtea tamen aduerſùs miſeram plebeculam longè humaniores exſtiterint. Sub noctem trucidatorum cadauera ſepulta ſunt, ne ex tabe corporum, lues morbíue progignerentur.

Poſtridiè eius diei (inciderat is dies in ante

V. diem

diem.IIII.Kalendas Septemb.) præclarissimus, ac in summa sapientia & fortitudine illustrissimus princeps Varuicensis, vnà cum cæteris omnibus nobilibus ingentiq; nō virorū modò, sed etiam fœminarum omnium generum, ætatū, ordinum turba, templū diui Petri ingressus est: ibiq; Deo optimo maximo gratiæ actæ, & ob rem peregregiè gestā supplicationes habitę. Quibus peractis, cum omni comitatu vrbe excessit.

At ciues superfundenti se lætitia, vno consensu omnes Varuicensem in cœlū laudibus efferre, de illo omnia bona prędicare, plausibus, hilaritatibus, gratulationibus, implere, miscereq; omnia, magificentissimisq; verbis tanti ducis famam, tātæ virtutis memoriam cōcelebrare, vitā suam, cōiugum, liberorūq; animas, fortunas deniq; vniuersas, illius dūtaxat prudentiæ, fœlicitati, fortitudini acceptas referre. Statuerunt præterea, ad notam, & ignominiam illorū temporū sempiternā, vti eo ipso quo hostes fusi sunt die, cuncti tēpla

pla adirent: ibiq; preces à sacrorum ministris sollenni instauratæ ritu, quotannis celebrarentur. Quibus de more susceptis, decreuerunt insuper concionem in publico fieri, ad quam vniuersi conuenirēt. Quæ cōsuetudo ex huiuscemodi introducta principio, etiam ad hæc quoque tempora permanauit.

Sedenim horum omnium scelerum signifer Kettus, Londinum vnà cum Gulielmo Ketto, homine plurimis flagitiorum turpitudinibus infami, fratriq; suo, (non tam sanguinis communione, quàm morũ importunitate, & perditissimis vitæ rationibus coniuncto) pertractus est: atque in turrim Londinensem coniectus.

Interiectis autem aliquot diebus, etsi manifestę perduellionis cōuicti, & omniũ iudicijs ignominijsq; cōscissi, flagitiorũ suorũ conscientia conciderint, tamen ad Iudicũ subsellia traducti, more maiorũ quæstio de ijs habita est. Cōdemnati ducũtur Norwicum alter, alter VVindamiam, vbi de vtrisq; suppliciũ

ſumtum fuit. Etenim Roberto Ketto Norwici in caſtello catenę iniectę ſunt, collumq́; in laqueum inſertũ, atq; ita de terra viuus in crucem ſublatus, ad diuturnam tanti ſceleris memoriam pepēdit : donec infœlix & triſte cadauer, turpi tandem dilapſum tabe deflu-xiſſet. Gulielmus autem Kettus, VVindamiæ vndè omnes illi furores velut à fōte redundarunt (namq; inibi ambo habitauerũt) conſimili mortis genere excruciatus interijt.

Atq; hunc in modum ciuitas, omniſque regio Norfolcienſis (cùm ad ſexaginta ferè dies, hęc impura & mortifera perfidię peſtis ad multorum perniciem & interitum peruagata, cuncta lamentabili clade concuſsiſſet) Dei tādem optimi maximi benignitate, & Varuicenſis præcellentiſsimi principis admirabili virtute, hoc tam funeſto ac lugubri perfuncta tumultu, conquieuit.

FINIS.

ALEXANDRI NEVYLLI ANGLI,

NORVICVS.

LONDINI,
Ex officina Henrici Binne-mani Typographi.
Anno salutis humanæ
CIↃ.IↃ.lxxv.

Lectori.

EME (LECTOR optime) existimes vel famæ desiderio (quo ſanè nō conficior) vel præmij inuitatum & illectum ſpe, (quod nunquam concupiui) ad ſcribendum acceßiſſe. Enimuerò non ſum ita mentis inops, ita omnis conſilij egenus, vt in hac tanta mea vel eruditionis, vel ingenij mediocritate, vel huius peruerſiβimi ſeculi maledicendi libidine (nam quæ tempora inimica magis virtuti?) vllam aut laudem, aut lucrum exſpectem. Vidi equidem vidi, & longè antè præſaga mens atq; præſcia futuri proſpexit, fore vt hic labor meus non meo certè (quod quidam forſan ſuſpicabuntur) iudicio, ſed alieno ſuſceptus imperio, in popularis inuidiæ procellas, & varias maleuolorum reprehenſiones incurreret. Sed ego is ſum, qui ſicuti doctorum atq; prudentiū

iudicia permagni ſemper ad laudem & decus intereſſe putarîm , ita inſipientium perpetuò ſuſurros ac murmura neglexerim.

Et verò niſi præſtantiſsimi & optimè de me meriti præſulis authoritas, quæ mihi iſtius operis aggrediendi cupiditatem iniecerat, eadem perficiendi quoque neceſsitatem impoſuiſſet, (ſiquidem moriens vti liber typis quàmprimum peruulgaretur teſtamento cauerat) citius (mihi crede) in cribro ad Antipodes pernauigaſſem , quàm in re tam ſterili, atque pertenui vel induſtriæ meæ vel ingenij neruos intendiſſem.

Porrò autem cùm animo ob eas vitæ acerbitates atque ærumnas quas in me ſimul vno eodemq́ tempore quaſi conflauerat atque profuderat fortuna incredibiliter angerer: omneſq́ mihi vndiq́ venti reflauiſſent , quò aſpirare mens mea tantis malorum mōtibus circumcluſa potuerit certè non reperio.

AD HÆC accedit, cùm neq́ ingenio, (quod mihi quidem minus quàm mediocre

eſt)

eſt) neq; arte aut ſtudio dicēdi (quibus in rebus aut nihil, aut non multum ſanè temporis impendi) neq; vſu & exercitatione quicquā valerem, ecquid mirum ſi cogitationes & ſpes meæ vniuerſæ, tantis difficultatibus depreſſæ funditùs concidiſſent? Quibus cum rebus omnibus ab omni prorſus ſcriptione deterrerer: ægerrimè paſſus ſum ijs me litteris atque laboribus inuolui, quæ plus mihi dedecoris viderētur & moleſtiæ, quàm ſplēdoris aut emolumenti allaturi. Quid enim mea intererat; qui qualeſuè fuerint Noruicenſes, vndè orti, quibus primùm vrbs auſpicijs nata, quibus deinceps aucta, quos curia Prætores, quos habuerit Eccleſia Pontifices? quæ omnia etſi ad legendum alijs vtilia videbuntur, & fortaſſis non ingrata, (neque enim contrà diſputo) mihi tamen ad ſcribendum permoleſta ſanè atque periniucunda fuêre?

Veruntamen clariſſimi (vt anteà dixi) & ſapientiſſimi Antiſtitis voluntati obtempe-

randum fuit. Cuius cùm animus multum ſe & aßiduè in huiuſcemodi rebus inueſtigandis peruolueret quid facere potuit abſtruſiſſimæ cognitionis, & perreconditæ pontifex vel ad noſtram vtilitatem præſtabilius, vel ad nominis ſui famam præclarius, quàm ſi eã antiquitatis notitiam, quæ in illius pectore ſemper vixit (fragilitatis cõſcius humanæ) nobis (æternis literarum monumentis cuſtodiendam) relinqueret?

Cæterùm quot capita (vt ait ille Orator omnium maximus) tot ſenſus. Neq; enim defuturos quoſdam arbitror (nam quid peruerſius huiuſcemodi ingenijs?) qui tam prudentißimi Præſulis ſtudium, quam meam qualis ea cunq; videbitur induſtriam, improbaturi ſint.

Sed tanti eſt apud me (Lector humanißime) leuißimorũ hominum ineptias & maledicta ſubire, (quem enim illi mortalium maledicentiæ ſpiculis non confixêre?) dùm modò doctos atque prudentes ſi quæ fortaßis

minus

minùs probabuntur æquiores inuenero.

Qui tamen si se mihi iusta petenti, duriõres præbere in animum induxerint, (quod eos facturos minimè reor, quandoquidem sapientium nomine atque dignitate nihil alienius) communi me nihilominus omnium qui unquam scripserunt conditione consolabor: & eius viri authoritate qui recusantem, & quiduis me potiùs facere cupientem ad hanc scribēdi audaciam impulerat (vel apud iniquos et inuitos Lectores) omne tam temeritatis quàm inscitiæ crimē deprecabor. Vale.

X. Kal. Decemb.
CIↃ.IↃ.lxxv.

Alex. Ne. amico suo ingenuo atque omni humanitate perpolito, Tho. Dranta Archid. Leuicensis.

Quisquis inexpletùm seros decurrere in annos
Ardet, honorato nomen sumturus ab ore,
Ille Neuylleo splendescat Apolline: quisquis
Sons animi, probitatis inops, & degener altæ
Virtutis, nocuis audax occalluit ausis,
Quiq; miser meruit laniantis dentibus æui
Rodier, innumeris populataq; nomina linguis
Linquere, longeua nec se subducere labi,
Ille Neuylleo calamo vilescat vtroq; est.
Par: culpare malos: dignos aut tollere laude.
Tu mihi, tu teneris, ita note, Neuylle, sub annis,
Te melos, & pulchræ iuuenilis gloria linguæ,
Te studium semper flagrans, te nobilis ardor,
Et decorauêrunt cœlestis sensa cerebri.
Ac velut emollita foco bona cera calenti,
Antea formarumq; atque omnis imaginis exors,
Quaslibet admittit facies, & protinus omnes
Fingitur in vultus, rerumq; capacior exstat:
Sic in multiplices fandi decor inclytus vsus
Flectitur ille tuus, diuiniq; ætheris haustus
Quodlibet audendi fœlix, sacer impetus omnes
Quos velit egregios fluit obsequiosus in actus.
Certè ego, de docto potatus plurima fonte,
Quiq; hederas potui fronti vinxisse sequaces,
Offulsus meliore deo: te dispare canna
Tentabam, pronumq; tuæ me cedere Musæ
Sæpè quidem solitum non vllus, amice, negabo.
Quantus eras tum, cùm memori quàmplurima sensu
Eruit in medium, vel cùm centena profatu
Extudit illustri tua mens diuinior arte?
Quantus eras vel cùm, fluuiorum lenè labantûm

Instar

Instar ijt sermo? vel cum neruosior esset
Intentanda acies, & acuti cordis acumen?
Quantus cum tumidis certabas rhetore rostris
Grandia fulmineo iaculatus verba rotatu?
Quantus, quantus eras semper cùm maximus ille
Effingendus erat Cicero, vestigia pressis
Cùm signanda notis? dij, dij quàm plurimus vsque
Egregias laudes, famæ & decora alta tulisti?
Non tu nullus eras, nec eras non maximus inter
Pernassi proceres, & amœni fontis alumnos?
Quin ego qui poteram varias fulgere per oras,
Inscribiq; polo meritis, & diuite cantu
Frangebar fatisq; malis, hominumq; nocenti
Inuidia: rebus latè spoliabar: & omne
Viluit in lites studium, vitamq; leuandam.
Me malus exedit liuor, me inscitia lucri,
Me dolus, amissis dubijq; in rebus amici
Fortuna pepulêre bona: spissiq; cerebri
Fex hominum fausto vita de tramite trusit.
Heu nihil inuita fas quenquam posse crumena
Nunc patrare boni: nunc, nunc obiere patroni
Non cauponantes doctorum præmia, Musæ,
Musæ inhonoratæ languent, squallentq;, gemuntq;,
Insipidus gliscit numerus: nummo geritur res.
O animæ pars grata meæ generose Neuylle
Diuis orte bonis, cui corpore viuida virtus,
Frontis bellus honos, & amicæ mentis honestas.
Quæq; deos statuunt: si quid mea carmina possunt
Semper in innumeros Virtute Neuylle decores.
Ecquid & infestis iactatus quando procellis
Hæc mecum documenta referris sollersque videndi
Defugis incuruos hominum reprehendere mores.
Tu quoq; non paucis iamdudum quasse periclis
Pondere nutasti grandi: te præsulis Aula
Excipit hospitijs, sed sic vt dicere velles
Nordouicum populum, mitraq;, stolasq;, patresq;,

Qui peda gestarunt illic, ita pluribus ille
Mæcenas voluit vester, quia paruulus inde
Creuerat, & ditem scandebat fortè cathedram.
Sic tu tam lautus rerum memorator herili
Imperio, modicamq́ vrbem, modicumq́ Senatum
Ingenti premis ore: seges tibi creuit ab illo
Id populus curet potiùs, tradantq́ parentes
Obscuri gnatis, & musset quisque viritim.
Ingenijs apta est hæc area turpiter hyrtis
Dicere quot patres, quot segnis quisque sedebat
Lustra patrum, quota scita dabant, fatuoq́ popello
Addiderant ritus, vel quot conuiuia ciues
Secum agitant læti, quibus est authoribus orta
Vrbs: quibus & templum: qua vix ego stans pede in vno
Dictarem vetulis nisi plus vel patribus ipsis
Vrbs, vel ciue suo magis increbresceret orbi.
Nec tamen his teritur tua laus, aut fama loquendi,
Siue canas culices vox est tu cycnea cantu,
Nec si grandisono pangas regalia plectro,
Id stolidus pendet mundus satrapæuè supini,
Sordiduliuè gregum patres, ita vergit in æra
Mens hominum, surdaq́ cupit ditescere fama.
Tu tamen vt non sint pulchra sua præmia laudi
Macte animis, musisq́ mica, virtuteq́ fulge,
Mors ruit, & mundi volat irreparabilis ætas,
Sola viret virtus, & vis maiora patrandi.
Actibus augustis infer te te ardua astris.

Errata quæ in hoc volumine occurrunt, vbi notandum est quod numerus primus paginam, secundus lineam denotat.

6. 11. debilitatis, lege debilitatus. 18.15. stadiroum, lege stadiorum. 19. 3. abaducta. lege abducta. 32. 11. Tertia, lege Territa. 40.1. Britannicam, lege Britanniam. 41.11. conflicto, lege conflictu. 43.6. quid, lege quòd. Ibidem. 15. colon: pro cōma, 77. 10. Ordiuico, lege Ordouico. 94. 8. illorum, lege pontificum. 109. 1. duxit, lege perduxit. 117. 2. pontifica, lege pontificia. 142.5. a.d. Kal. lege a.d. XII. Kal. 162.6. vti, lege vbi, 173. 3. ijs, lege ij. 208.5. Balliua, lege Balliuorum.

Errata quae in hoc volumine occurrunt,
Ubi notandum est quod numerus
primus paginam, secundus
lineam denotat.

[illegible]

Alexandri Neuylli Norvvicus.

RBIS Norwicẽsis hiſtoriolam perſcripturus ſum: non abſolutam illã quidem, aut ſuis vndiq; numeris perfectam (neq; verò id mediocris eſt artis & ingenij) ſed vt in tanta rerum obſcuritate fieri, à me præſertim potuit, breuem, illuſtrem, & apertã. Etenim cùm multa dies deleuerit, nec pauciora fœda barbaries, ac nonnullorum incuria deprauauerit, veritatem tãtis in ſordibus demerſam, in integrũ reſtituere, maius eſt certè quiddã quàm homines opinantur, pluribuſq; moleſtijs circũnfuſum. Nam cùm ſenio, ac æui labentis, tãquam faucibus, ipſa vetuſtas multa cuiuſuis generis deglutierit:

tùm rei literariæ quantum cladis inuexerit, dici equidem vix posse existimo. Et certè iure optimo expulsam se veritas, & omnibus è locis eiectam, & exterminatã conqueri posset: si nõ horum temporum fœlicitas magnã nobis virorum optimorum copiam, & in omni eruditionis genere excellentium profudisset: quorum opera ac labore, obscurata prorsus bonarum artium studia, & exstincta, denuò dilucere cœpissent. Hi desertam pænè ab omnibus veritatẽ, ac velut in alieno peregrinantem solo, hospitio susceperunt, vulneraq́; illa sanarûnt, quę tempora inimica virtuti inflixerunt: tum pristinam oris, ac formæ dignitatem restituerunt eam, cui vel hominum improbitas, vel (vt aliô culpa deriuetur) fortunæ quædã fatalis calamitas turpissimas maculas impressisset. Veruntamẽ quantũ ornamenti ac splendoris, singulæ, à singulis sibi viris, artes asciuerint commemorare, neq; propositum

positum est mihi hoc loco, neq; certè necessarium. Historia verò vt se poliuerit, limarît, illustrarît, omnemque vetustatis veluti fecem absterserit: qui non videt coecus est: qui videt, nec agnoscit, tamen ingratus. Verumenimuerò quanquàm multi singulares viri, ac pænè admirabiles hoc in genere elaborarînt, multumq; operæ ac studij in nostrarum antiquitatum monumentis peruestigandis adhibuerint, tamen cùm omnes omnium industrias animo ac cogitatione complexus fueris, reperietur vnus, qui quantum cæteris dignitate præstiterit: tantũ omnes huius eximiæ virtutis laude superauerit. Primus namq; is (quod sciam) antiquitati Britannicæ, depressæ prius in tenebras, atq; in coeno iacenti dexteram porrexit: eamq; princeps in hominum coetus deduxit, vt quę anteà vel librariorum inscitia, vel temporum iniuria deformata delituerant, ea nunc typis æneis excusa, &

nouis tanquã depicta coloribus, omnium ora vultuſque non reformident. Etenim cùm huic præſuli ampliſsimo Deus optimus maximus ſummam patriæ ſemper iuuandæ voluntatem, & non minimam cum voluntate facultatem tribuiſſet: eo ſanè animo perpetuò fuit, vt naturam nihil habuiſſe melius exiſtimaret quàm vt vellet, nec fortunam maius quàm vt poſſet, rei literariæ afflictæ vehementer & perculſæ ſubuenire. Tãtũ itaq; cõſecutus eſt, quantũ & voluit vir omniũ optimus, & potuit præſulum præſul ampliſsimus.

Vigent ergo (vt anteà dixi) tùm huius maximè, tùm aliorum illuſtrium virorum induſtria, bonarum literarum ſtudia, arteſque optimæ indies illuſtrantur: adhibentur etiam & cohortationes, & præmia, vt & gloria adoleſcentes illecti, & commodorum ſpe compulſi, ad honeſtarum ſcientiarum ſtudia incenderentur. Nam vt de me ipſo coniecturam

faciam, quem esse nihil in literis fateor, (vt aliquid tamen sim quotidie laboro) dici non potest quantū huius præstātissimi præsulis bonitate incēsus, ad ea studia exarserim, quæ (de virtutis via deflectens) dudum demens abiecerā. Etenim cū me aulicæ iam leuitatis, vitæq; pertęsū, ac rei familiaris angustijs vndiq; implicitū, sibi ab epistolis asciuisset, erectus mente atq; animo, cœpi flagrātiùs multò, ac inflammatiore quàm vnquam anteà voluntate, in bonarum artium studijs disciplinisque versari. Vndè factum est, vt & effusam illam & vagam iuuentutis meæ licentiam, arctioribus vinculis astringerem, & quæ anteà mihi in otio, ac voluptatis veluti regno degenti, ex animo effluxissent, ea (tanquam postliminio) domum reuocarim. Sed accidit sanè iniquo meo fato, vt quem in tenera ætate cognitionis, ac scientię ardorem, aduersus nescio quis meis optimis

ſtudijs genius repreſsiſſet: Eũ nunc huius clariſsimi Pontificis præſidio excitatum denuò, & ardentem, imbecillitatis meæ recordatio reſtinxerit. Nam cùm vndiq; intuerer viros admirabili ſcientia, & copia florentes, mihi autem ipſe meæ tenuitatis conſcius forem, quamq́ue nullis inſtructus eſſem optimarum artium diſciplinis, longumq́ue iter vidiſſem ad illa, quæ iam alij cõtigiſſent, deſperatione debilitatis in ipſo pænè curſu concideram. Itaq; cùm hanc hiſtoriolam illuſtriſsimi Põtificis imperio ac auctoritate ſuſcepiſſem, rei magnitudinem ac difficultatem cogitatione ac mente complexus, cœpi ipſemet mihi diffidere, omnemq́ue penitus perficiendi ſpem abijcere. Etenim cùm iſtæc ætas, nihil niſi egregium & excellens admiretur, omniumq́ue aures eloquẽtiſsimorum hominum ſcriptis, ac vocibus circumſonent, quis mihi locus erit adoleſcenti infantiſsimo, & nullis optima-

timarum artium disciplinis instructo.
Veruntamen si sustinere tantam rem nõ
potero, testificor me inuitum, & domini
mei (vt par est) amplissimi, ac optimè de
me semper meriti imperio obsecutum,
hanc scribendi impudentiam suscepisse.
Iniquus autem erit lector, quisquis ino-
piam & imbecillitatem meam pro cri-
mine posuerit, meque imprudentiæ po-
tiùs condemnauerit, quia quod debui nõ
potuerim, quàm industriam pro-
bauerit, qui quod potui
certè voluerim.

(·.·)

BRITAN-

BRITANIAM omnium insularũ quas cõtinet terrarũ orbis nobilissimã, & esse, & multis à retrò seculis exstitisse, cunctorũ iam pænè literis ac linguis percrebuit, siue naturam loci, situsue speciem atq; pulchritudinẽ spectes, siue vbertatem soli, siue gentis rerumque à gente gestarum magnitudinem. Hæc in tres est diuisa partes, quarum vna Anglia, Albania (Scotiam hodie appellant) altera, tertia Cambria siue VVallia nũcupatur. Harum maxima, & cæterarum omnium florentissima Anglia est: semperque fuit: quondam Albion dicta, deinceps Britania: quod nomen genti à Bruto inditum, ad hanc vsque ætatem à Britocambris (antiquis huius terræ incolis) vsurpatur. Hi etenim Britanum hodierno

hodierno die sua lingua *Britvvn* & Britannos plurali numero *Britaniaid*, & *Brython* appellant: quæ voces proculdubiò à rege Bruto dimanauerunt. Nam quòd Polydorus homo Italus (magni certè ingenij vir, mediocris verò fidei auctor) libros suos nescio quibus coniecturarum deliramentis resperſit, Britanniæq; & nomen, & originem aliundè deriuauit, id certè nullius momenti esse debebit, præsertim cùm Ioannes Pryseus (equestris ordinis vir) viuenti adhuc Vergilio, vanitatis & mēdacij dicam impegerit, multiq; post Pryseum scriptores grauissimi, leuissimi Itali errores & commenta refutauerint. Britannia ergo antiquitùs (quod fatētur omnes) dicta fuit, ab eaque (teste Plinio) adiacentes insulæ Britanniæ denominatæ sunt, multique scriptores antiqui & illustres, huius insulæ mentionem fecerunt, nempè Aristoteles, Cleomedes, Cæsar, Cicero, Di-

oniſius Halicarnaſſæus, Diodorus Sicu-
lus, Diō, Euſtathius, Mela, Herodianus,
Plinius, Plutarchus, Pauſanias, Ptolomę-
us, Strabo, Eutropius, Lāpridius, Vopiſ-
cus, cōpluresq; alij Poetæ, Philoſophi, hi-
ſtorici, partim Græci, partim Latini: qui
omnes Britaniam hanc, & minores huic
circūfuſas inſulas (velut maiori appendi-
ces) Brytanias, ſiue Brytanicas cogno-
minauerunt. Nam quamuis Plinius (an-
tiquitatis indagator acerrimus) ſecùs for-
taſſe cuiquam ſenſiſſe videbitur, ſic enim
ſcribit: *Albion ipſi nomen fuit cùm Bri-
taniæ vocarentur omnes*: tamen & ipſe-
met Plinius Britaniam appellatam fuiſ-
ſe fatetur, & Ariſtotelem magiſtrum ſe-
cutus (cuius hæc ſunt verba, νῆσοι Βρεττανικαὶ
Ἄλβιον καὶ Ἰέρνη) inſulam vocabulo veteri, &
ſuo iam ſeculo prorſus obſoleto, ad notā
cæterarū prudenter diſtinxit. Alioquin
quid quæſo cauſæ eſſe putemus, quod
neque Tacitus, neque Cicero, neq; ipſe

Cæſar,

Cæſar, qui harum rerum (quo fuit certè ingenio) obſeruantiſsimus ſemper fuit, neq; tot præterea politi ſcriptores, atque concinni, qui eius inſulæ famã ſcriptis celebrarũnt ſuis, Albionis vnquã meminerint, ſed vno veluti cõſenſu Britaniam vniuerſi nuncuparũnt. Veruntamen vtcunque hæc ab alijs accepta ſunt, haud equidem in magno ponã diſcrimine: mihi certè ſatis erit ad id quod propoſui, ſi ex his quæ dicta ſunt, lectores & nomen inſulæ, & nominis originem cõprehendãt.

Quales autem ab initio mortales regionem hanc incoluerint, quas res geſſerint, quibus ex oris hanc in terram deuenerint, (quamuis Cæſar & Siculus aborigines, & αυτοχθονας eius inhabitatores fuiſſe arbitrentur) quemadmodum poſt (deuictis atq; deletis à Bruto, & Troianorũ reliquijs, gigantibus, & veteribus huius regni incolis) regio in tãtam magnitudinem excreuerit, vt à Britanis

ad Saxones, à Saxonibus ad Normãnos decursu temporis imperium defluxerit, ea subtiliùs perscrutari nequaquam mihi quidem in animo est: quãdoquidem has res accuratè plæriq; commentarijs perscripserunt suis, & ego nõ totius mihi gẽtis, sed vnius duntaxat ciuitatis historiam explicandam suscepi. Ad cuius vrbis amplitudinem atque splendorem permagni mihi sanè interesse videtur, si priùs quàm ad eius res gestas illustrandas peruenerô, totius insulæ situm, formamque depinxerô. Etenim & ipsa sibi ciuitas excelsior quodammodò & augustior videbitur, si insulæ huius vniuersæ, velut filia matris, condecorata laudibus resplendescat, & nostræ gentis atq; nationis ignari homines, clariùs perspicient, quantam, & quàlis populi vrbem scriptis nostris celebraturi sumus.

BRITANNIA igitur insularum (vt suprà demonstrauimus) omniũ maxima,

xima, atq; populosissima, cui quõdã Albion nomen fuit, nũc autem Anglia vocatur, Oceano circũflua, inter septẽtrionẽ & occidentẽ sita est, à Germania, Gallia, Hispania, maximis Europæ partibus multo interuallo disiuncta. Hanc quondam sicut Siciliam continenti adiunctam fuisse nonnulli existimarũnt, maritimisq; indè æstibus abruptam atque diuulsam: qua de re Virgilius:

Et penitùs toto diuisos orbe Britannos.

Et Claudianus etiam Poeta:

Paruit & nostro diducta Britãnia mũdo.

Quæ quidem opinio siue vera sit, siue falsa, (quis autem rem tam veterem pro certo affirmare audeat?) diuturnitate tamen temporis extabuit.

Habet à meridie Galliam Belgicam, cui aduersæ sunt *Rutupiæ*, vrbs sanè perantiqua, & (Bertiniano teste) regum quondam sedes: de qua Lucanus libro sexto:

Aut vaga cum Tethys, Rutupinaque litora feruent,
Vnda Caledonios fallit turbata Britanos.

Ab Anglosaxonibus olim (sed corruptè) *Repteacester* dicebatur, à nostris autẽ hodiè *Richborow* nuncupatur. A Morinis porrò siue Picardis (namq; id hodiè genti nomen est) breuissimus est in Angliam transmissus (sic enim Iulius Cæsar commentariorũ quarto scribit:) & dein quinto: *Ex Iccio portu* (Caletũ nunc dicitur) *cõmodissimũ esse in Britanniam transiectũ didicisse se demonstrat*. Quanquã nonnulli (inter quos est Strabo) à Gessoriaco Morinorũ gentis litore proximo, transmissũ putẽt, stadiorũ ter centũ viginti sex; nõnulli autẽ millia passuũ quinquaginta. Plinius etenim ad hunc modũ scribit: *Ex aduersò huius (nempè Rheni) sita est Britannia insula, Græcis nostrisq; monumentis clara, inter septentrionem & occidẽtem iacet, abest à Gessoriaco Morinorũ gentis li-*

tore proximo tiüecho quinquaginta millia passuum ad minimum. Hæc Plinius. A Septētrione autem Oceano infinito patet, vbi inter Britaniam & Hispaniam dispersæ interiectæq; sunt multæ minores insulæ, quas Orchadas appellant: inter quas omnium extrema Thule est, cuius Vergilius meminit Georgicorum primo:

Tibi seruiat vltima Thule.

Quibus de insulis quandoquidem permulti multa scripserunt, operæ prætium erit, neq; proposito (vt arbitror) alienum nostro, si quid quisq; hac de re monumētis prodiderint suis, ipsorū verbis luculēter expresserô. Quod quidē tū demū facere decreui, cū ad vrbiū & ciuitatū Britanicarū descriptionē peruenerô, quoniā is mihi locus ad hāc rē aptissimus videtur. Nūc autē de situ, quę restātBritanię, breuiter (vt cœpimus) persequamur. Habet autem ipsa Britania clarissimas ęstate

noctes,

noctes, & multa luce conſpicuas, adeò vt medio ſæpè noctis tempore (vt Bedæ verbis vtar) in quæſtionem intuentibus venire ſoleat, vtrùm crepuſculum adhuc permaneat veſpertinum, an iam aduenerit matutinum. Qua de re Cleomedes, (auctor ſanè grauiſsimus) ſic ſcribit:

In Britannia quùm ſol circa Cancrum eſt, diem longiſsimum facit, vt decem & octo horarum ſit dies æquinoctialium, nox autem ſex, vndè etiam tum nocte lumen emicat, ſole ipſo ſecundùm finientem procurrente, & ſupra terram lucem emittente. Et certè æſtate dies lõgiſsimi ſunt, hieme verò breuiſsimi, adeò vt horarum ferè ſex ſpatio Decembri menſe conficiantur. Forma inſulæ triquetra eſt, eaque ita vndiq; diſtincta portubus, & munita mari, vt nihil ad eius defenſionem firmius ab ipſa pęnè natura excogitari poſſe videatur. Cuius ſpeciem & magnitudinem, quoniam viri quidam omni exculti doctrina, atq; eruditione

ditione præcellentes, ſcriptis ſuis memoriæ commendarunt, haud ab re fuerit, ſi eorum quoq; ſententiolas breuiter ſubiungam. Cæſar itaque (vt ab eo potiſsimùm exordiar) libro commentariorum ſuorum quinto hunc in modum ſcribit. *Inſula natura triquetra, cuius vnum latus eſt contra Galliam, huius lateris alter angulus qui eſt ad Cantium, quò ferè omnes naues ex Gallia appelluntur, ad orientem ſolem, inferior ad meridiem ſpectat. Huius latus tenet circiter millia paſſuum quingenta. Alterum vergit ad Hiſpaniam atq; occidētem ſolem, qua ex parte eſt Hybernia. Huius eſt lōgitudo lateris (vt illorum fert opinio) ſeptingentorū millia paſſuum. Tertium eſt contra ſeptentrionem: cui parti nulla eſt obiecta terra, ſed eius angulus lateris maximè ad Germaniam ſpectat. Hoc millia paſſuum octingenta in lōgitudinem eſſe arbitrantur: Ita omnis inſula eſt in circuitu vicies centena millia paſſuum.* Cum Cęſare cōſentit

Diodorus Siculus, cuius hæc ſunt verba: *Eſt hæc inſula triangulari forma Siciliæ ſimilis, latera habens inæqualia cùm protẽ- datur per obliquum Europam verſus. Vbi minimum à continenti abeſt, promontori- um eſt quod appellatur Carion, procul à ter- ra quo tempore mare fluit, ſtadijs fermè cẽ- tum: alterum promontorium (Velerium nomine) abeſſe aiunt à continenti nauiga- tione dierum quattuor, reliqua pars quam Orcham appellant, ad mare ſpectat. Mini- mum latus Europæ adiacens protendi aſſe- runt ſtadijs ſeptem millibus. Lateris ſecun- di longitudo à Carione vſq; ad promontoriũ ſtadiroum complectitur quindecim millia. Tertium latus ſtadiorum millia viginti. Ita vniuerſæ inſulæ ambitus ſtadiorum, & mi- liûm duorum & quadraginta.* Hucuſque Siculus: Mela autem ſic ſcribit: *Inter Septentrionẽ & Occidentem profecta grã- di angulo Rheni oſtia proſpicit, deindè obli- qua retrò latera abſtrahit, altero Galliam,*

altero

altero Germaniam spectans. Tum rursus perpetuo margine directi litoris ab tergo reabaducta, iterùm se in diuersos angulos cuneat, triquetra, & Siciliæ maximè similis. Plinius verò sic: *Britaniam circuitu patere tricies octies centena viginti quinque millia Pytheas & Isiodorus tradunt: triginta iam propè annis Romanorum armis notitiā eius nō vltrà vicinitatē syluæ Caledoniæ propagātibus. Agrippa lōgitudinē octingēta millia passuum esse: latitudinem millia ter centum credit.* Hæc Plinius. Solinus item de Britaniæ magnitudine scribens, ad hunc modum loquitur: *Finis erat orbis ora Gallici littoris nisi Britania insula non qualibet amplitudine, nomen pænè orbis alterius mereretur, octingentis enim & amplius passuum millibus longa porrigitur, ita vt eum in Caledonicum vsque angulum metiamur. In quo recessu Vlissem Caledoniæ appulsū manifestat ara Græcis literis inscripta voto. Multis insulis nec ignobilibus circundatur.*

Exposui de magnitudine & specie huius Insulæ doctorum quorundam hominũ sententiolas: restat nunc vt de fœcunditate soli, & admirabili gloria gẽtis pauca quædã pari breuitate perstringamus. Ac primùm de magnitudine cõmodorum quæ percipiuntur ex cœli temperatione, fœcunditate terrarum, aliarumque vtilitatum opportunitatumque complurium copia: multa dicere superuacaneũ arbitror, præsertim cùm Deus optimus maximus nihil in toto pęnè terrarum orbe, hac Insula sollertiùs fabricarit, nihil meliùs, nihil pręstabiliùs, nihil pulchriùs, nihil vtiliùs. Etenim vt illa quæ sunt voluptatis magis quàm vtilitatis prętercam, camporum amœnitates, piscatus, venationes, aucupia, multaq; eiusdem generis, quibus ad delectationem nostrã abutimur: qualia sunt illa? quanta? quàm præclara? quàm omni laude & prædicatione digna, quæ terra humano generi v-

bertim fundit, fruges, fructus, pecora, pisces, ferri, æris, plumbi, nonnullisq; item in locis, auri, argentiq; reconditas venas? Quid hîc vrbium, ciuitatumq; situs cōmemorem? Quid templorum venerandam maiestatem? Quid priuatarum ędiū magnificentiam? Quid nobilium in tanti regni dignitate sustinenda amplitudinem? Pontificū in relligione ac sacris ritè procurandis pietatem? Eruditorum in omni genere doctrinarum excellentiam? Militum in prælijs ineundis fortitudinē? Negotiatorum in mercibus importādis sedulitatem? Opificum in rebus singulari artificio fabricandis sollertiam? Rusticorum in agris colēdis parsimoniam & industriam? Quid deniq; cætera, quæ sunt innumerabilia, persequerer omnia, tam admirabili ordine descripta designataque, vt nihil neque ad vsum præclariùs, neq; ad speciē pulchriùs esse posſit? Adde huc piscosos amnes, riuos liquidisſimis

aquis profluentes, balnearum fluuios in morbis depellendis saluberrimos, camporum immensitates vndiq; arboribus, floribus, herbis viridissimis vestitas, asperitates syluarum & nemorum densissimas, montium altitudines, amœnitates vallium, adde ouium greges, armenta boûm, equorum reliquique pecoris vim innumerabilem, auium siluestrium domesticarumque numerũ incredibilem: multaq; prætereà, quæ si enumerare cũcta conarer, vereor ne in infinitum progrederetur oratio. Ac ne fortè quis istæc à me ad libidinẽ fingi arbitretur, quò patriam immeritis laudibus ornarem meã, quorundam mihi scriptorum testimonia hac de re proferenda existimaui. Etenim quæcunque talibus de rebus in lucem edidero, cunctos tamẽ hortabor, ijs fidem ne adiungant, nisi quatenùs probabili nixa ratione, firmissimis probatissimorum auctorum sententijs comprobabuntur.

Mamertinus igitur Romanus, in panegyrico Maximiniano dicto, ſic ſcribit: O (inquit) *fortunata, & omnibus beatior terris Britania: meritò te cunctis cœli & ſoli bonis natura donauit, in qua nec rigor nimius hyemis, nec ardor æſtatis, in qua ſegetũ tãta fœcũditas, vt muneribus vtriuſq; ſufficiat & Cereris, & Liberi: in qua nemora ſine immanibus beſtijs, terra ſine ſerpentibus noxijs: contrà pecorum mitium innumerabilis multitudo, lacte diſtenta, & onuſta velleribus, cæteraque omnia quæ propter vitam diliguntur: longiſsimi dies, & nullæ ſine aliqua luce noctes*. Hactenus ille. Quę omnia ſcriptor quidam perantiqui ſanè nominis, & eruditionis haud ſpernendæ, luculentiſsimis verſibus expreſsit.

Illa quidem longè celebri ſplendore beata
Glebis, lacte, fauis, ſupereminet inſula cũctis
Quas regit ille deus, ſpumanti cuius ab ore
Profluit Oceanus.

Et paulò poſt:

Teſtes

Testes Lōdonium ratibus, Wintonia Baccho:
Herefordia grege, Wirecestria fruge redūdās:
Batha lacu, Salebyra feris, Cantuaria pisce,
Eboracum Syluis, Excestria clara metallis.
Norwicum Dacis, Hibernis Cestria, Gallis
Cicestrū, Norwagenijs Dunelma propīquās.
Testis Lincoliæ gens infinita decore,
Testis Eli formosa situ: Rouecestria visu.

Confirmat hoc quoque Solinus his verbis: *Circuitus* (inquit) *Britaniæ, quadragies octies septuaginta quinq́ millia paßuum sunt, in quo spatio magna & multa flumina, fontes calidi, opiparo exculti apparatu ad vsus mortalium, quibus fontibus præsul est Mineruæ numen, in cuius æde perpetui ignes nunquam canescunt in fauillas, sed vbi cinis tabuit, vertitur in globos saxeos: praeterea vt taceam metallorum largam variamq́ copiam, quibus Britaniæ solum vndiq; generum pollet venis locupletibus. Gagates hic plurimus optimusq́ est lapis, si decorem requiras: nigrogemmeus: si qualitatē:* nullius

nullius ferè ponderis: si naturam: aqua ardet, oleo restinguitur: si potestatem: attritu calfactus applicata detinet æque vt succinum. Hæc Solinus: Beda verò magnæ doctrinę vir, & ingenio pręditus eximio, hũc in modum de Britãnia scripsisse fertur: *Optima frugibus atque arboribus Insula, & alendis apta pecoribus, ac iumentis, vineas etiam quibusdam in locis germinans: sed & auium feræ terra marique generis diuersi, fluminibus quoque multum piscosis, ac fontibus præclara copiosis. Et quidem præcipuè ißicio abundat, & anguilla: capiuntur autem sæpißimè vituli marini, & delphines, necnon & balenæ, exceptis variorum generibus conchiliorum, in quibus sunt & musculæ, quibus inclusam sæpè margaritam omnis quidem coloris optimam inueniunt, id est, & rubicũdi, & purpurei, & iacinthini, & prasini, sed maximè candidi. Sunt & cochleæ satis superque abundantes, quibus tinctura coccinei coloris*

 efficitur,

efficitur, cuius rubor pulcherrimus nullo vnquam solis ardore, nulla valet pluuiarum iniuria pallescere: sed quò vetustior, eò solet esse venustior. Habet fontes salinarum, habet & fontes calidos, & ex eis fluuios balnearum, omni ætati & sexui per distincta loca iuxta suum cuiq; modum accommodos. Aqua enim (vt S. Basilius dicit) feruidam qualitatem recipit, cùm per cætera quædam metalla transcurrit, & fit non solùm calida, sed & ardens. Est etiam venis metallorum, æris, ferri, plumbi, & argenti fœcunda. Gignit & lapidem Gagatem plurimum optimumque: est autem nigro colore gemmeus, & ardens igni admotus: incensus serpentes fugat: attritu calefactus applicita detinet æquè vt succinum.

Iam verò quantum belli gloria floruerint huius regionis incolæ, quàm inuicto semper animi robore exstiterint, quo in rebus gerendis consilio, virtute, fœlicitate, quantum potuerint, quid effecerint, qui,

qui, qualesq; fuerint, ea si oratione complecterer omnia, & Polydoro perfidiæ labem æternam inurerem, & nostrarum rerum rudes, singulari tantæ fortitudinis admiratione perfunderem. Sed cùm (vt anteà demonstraui) ciuitatem tantummodò Norwicensem illustrandam suscepi, eò mihi contento semper cursu vela facienda sunt, neque tam vastum mare ingrediendum, ne si fortè de via semel deflexerit oratio, aut longis erroribus fatigata (veluti ventis cessantibus) languescat, aut in ipso portu rerum magnitudine (tanquam fluctibus) obruatur. Quanquam quid est in hac causa quod orationis magnoperè indigeat? præsertim cùm tot prę̨stantissimorũ hominum scripta nostrę̨ gentis laudibus, & incredibili factorum fama vndiq; circunsonent. Nam vt illa antiquiora crassissimis inuoluta tenebris præteream, quæ quidem tanta ignorationis caligine

longa obſepſit vetuſtas, vt pęnè à conſpectu omni luceq́; remouerit: quis eſt adeò rerum Britānicarū inſolēs, illud vt ignoret, quantum à Bruti in hanc inſulam aduentu, vſque ad hæc tempora noſtra natio nominis ſui gloriam virtute bellica propagauerit? Percurre omnes omnium ſcriptorum annales, veteraq́; rerum Britānicarum monumenta ſcrutare, quotq́; reges à Bruto vſq; ad Caſsiuelaunum regnarînt, qui, qualeſque fuerint, animaduerte, omnem denique illam mille quadraginta annorum hiſtoriam euolue (totidem enim annos à Bruto ad Cæſaris in Britāniam aduentum regnatum eſt) tum demùm manifeſtò apparebit, quantum ætas illa militari laude refulſerit. Quid quod Polydorus Virgilius ipſe, ſcriptor alioquin nomini (vt apparet) Britānico infenſiſsimus (imbelle enim & infidum hominum genus Britānos appellat, multiſque in locis iniquiſsimis calumnijs no-
ſtræ

ſtræ gentis honori inuidioſiſsimè detrahit) coactus tamen fuerit populo Britãnico virtutis teſtimonium impertiri. Anglicæ enim hiſtoriæ ſuæ (ſic enim appellat) libro primo ad hunc modum ſcribit: *Secutum eſt poſteà tempus militaris gloriæ, non item aliarum virtutum prorſus ſterile, quo reges fuerunt Reginus, Morganus, Ennanus, Idwallo, Riuio, Geruntius, Catellus, Coyllus, Porrex eius nominis ſecundus, Fulgentius, Eldalus, Androgeus, Vrianus, & Eliud.* Sedenim de Polydoro poſthac fortaſsis aptior erit dicendi locus, qui tantum afuit, hiſtoriam vt vnquam puram, & integram, omniſque expertem labis cogitarît: vt etiam quæ ab alijs caſtiſsimè deſcripta ſunt, turpiſsimè corruperît, libroſque nonnullos veteres manuſcriptos (certiſsimos Britãnicarum rerum indices) homo Italus, (vt fertur) exemplo poſt homines natos peſsimo exuſſerit. Itaque nihil illius ſcriptis con-

temtiùs, nihil leuiùs, nihil inquinatiùs existimari iam cœptũ est, præsertim cũ nuper viri quidã nõ vulgari eruditione prędititi exstiterint, qui illius vanitatẽ ac perfidiam apertè coarguerint. Constat ergò (vt eò vndè digressi sumus reuertamur) vel hoc Polydoro teste, multis seculis ante Cæsaris in Britanniam transmissum, gentem Britãnicam bellicosissimam exstitisse. Videamus nunc ecquæ macula turpitudinis & ignauiæ contracta sit, postquam Cæsar omnium (vt ipsi glorientur) gentium victor instructa classe, insulæ potiundæ spe impulsus Britãniam inuaserat. Quod autem indicium exstare potest maius, & ad insignem memoriàm fortitudinis Britannicæ, & ad iustam Romani nominis turpitudinem, quàm quòd constat Cæsarem imperatorem talem ac tantum, qui propè totum terrarum orbem sui nominis fama replesset, bis à Britãnis fusum, ignominiosã nescio cuius

cuius victoriolæ vmbram domum reportasse. Etenim si veram gloriam & solidam concupîerit, (erat autem laudis auidissimus) quî fit quòd non gẽtem omnem subegerit, sicuti Galliam, Germaniam, finitimosque populos continuis prælijs subiugauerat? Quid est quod cum Cantianis tantùm (hominibus equidem semper ad laudem & gloriam natis) & circumuicinis oppidulis conflixerit, neq; insulam altiùs penetrarît, sed in litoribus semper & extremis regionis oris constiterit? Quæ res impulit virum prudentissimum, & rei militaris scientissimum, vt impolitis adhuc rebus, & acerbis tam subitò recesserit? Illud equidẽ negari non potest, illũ adipiscendæ huius insulæ spe, & Romani imperij dilatãdi desyderio in Britãniam nauigasse. Credibile itaq; est, tentatis insulanorum viribus, omnique tanti facinoris perpetrandi facultate præcisa, voluntatem quoque præstantissimo

duci

duci defuiſſe. Et quidem quanquã Cæſar ipſe, (quo fuit certè ingenio) multiq́; alij conati ſint ex ignominioſa fuga illuſtrem victoriam (tanquam portentum aliquod & monſtrum) progignere, tamen non defuêre magni nominis quidã poetæ, qui res illas vti geſtæ fuerant, carminibus depinxêre ſuis. Etenim Lucanus inſignis poeta Pharſalidos ſecundo, de Cæſare ſic ſcribit:

Tertia quæſitis oſtendit terga Britannis.

Et Tibullus qui eorum temporũ æqualis fuit, & Cæſari perfamiliaris, ad Meſſalã hunc in modum ſcripſit:

Te manet inuictus Romano marte Britannus.

Tibulli ergò (id eſt) viri ingenioſiſsimi ac vndecunque doctiſsimi teſtimonio, qui mentiri neq; audebat propter Cæſarum amplitudinem atque potentiam, neque volebat (erat enim illorum amantiſsimus) neq; potuit ne ſe impudenti mendacio

dacio, præſenti hominum teſte memoria, cõſtringeret) huius inquam Tibulli excellentiſsimi poetæ teſtimonio, Cæſare gentium iam omnium domitore defuncto (recens enim in ſenatu viginti tribus vulneribus confoſſus interijt) manebat nihilominùs (vt illius potiſsimùm verbis vtar) *Inuictus Romano marte Britannus.* Quod ſi verum ſit (eſt autem proculdubiò veriſsimum) nunquam Britanniæ à Cæſare deuictæ, ſed Cæſar à Britãnia repulſus profligatuſque, aut cruentam & turpem victoriam Romam reportauit, aut quod veriſimiliùs eſt (iuuat namque Lucani verbis vti,)

Territa quæſitis oſtendit terga Britannis.

Sed hæc poetarum teſtimonia ſunt: veniamus ad hiſtoricos. Eutropius de bello Gallico ſic ſcribit: *Nauibus onerarijs, atque actuarijs circiter octoginta præparatis, in Britanniam tranſuehitur Cæſar, Britãniſq; bellum infert, ibi acerba pugna primũ*

fatigatus, deindè aduersa tempestate correptus, in Galliam reuersus est.

Et posteà:

Iterùm primo vere in Britanniam transuectus, equitatus primo congressu à Britannis victus, ibique Labienus Tribunus occisus est, & secundo prælio cum magno suorum discrimine hostes in fugam vertit. Huc accedunt quæ scripta sunt à Dione Cassio consulari, (magni sanè nominis viro) *Cæsar cùm Britannis contra animi sui sententiam bellum composuit, postulatis adhuc pluribus obsidibus, quorum tamen exiguam partem accepit: Ita in continentem reuectus est, & quæ inibi concitata se absente fuerant, sedauit, nihil neque sibi, neque Romæ ex Britannia adeptus, &c.* Atque hij quidem domestici testes sunt: verumtamen tantum abest, vt aut Britannorum fortia facta depresserint, aut Cæsaris victoriam altiùs extulerint, vt nescio quid subtriste & impeditum præ

se

se ferat oratio. Cui rei fidem quoque facit epistola quædam Marci Tullij Ciceronis ad Quintum fratrem, qui tum cum Iulio Cæsare in Britannia militabat. Sic etenim libro tertio scribit: *De Britannicis rebus cognoui ex tuis litteris, nihil esse nec quod metuamus , nec quod gaudeamus.* Quæ quidem verba apertè indicant Cæsarem nullam (quod isti insulsè nimis gloriantur) de Britannis victoriam consecutum, aut si quam adeptus est, humilem eam & subobscuram exstitisse.

Alioquin non solùm Senatus omnis, populusque Romanus, (quod fieri semper in maximis bellis consueuit)in gaudium atque lætitiam sese effudisset, verumetiam Orator ille (omnium qui vnquam vixerunt)eloquentissimus,magnificentioribus verbis tantæ victoriȩ famam exornasset.

Verumenimuerò operæpr etium erit

animaduertere quemadmodum vbique prudens & persubtilis orator, rerum minùs prosperè gestarum rumusculos orationis subtilitate adumbrarit. Etenim eodem libro ad eundem Quintum fratrem hisce verbis perscripsit: *Sed me illa cura sollicitat, angitq; vehementer, quòd dierum iã amplius quinquaginta interuallo, nihil à te, nihil à Cæsare, nihil ex istis locis non modò litterarũ, sed ne rumoris quidem affluxit. Me autem iam & mare istuc, & terra sollicitat, neque desino ea quæ minimè volo cogitare.* Et alio deinceps loco Cæsarem ex Britãnia ad se litteras dedisse demonstrat, *Satis commodas de Britannicis rebus.* Quidnam (quæso) aliud causæ fuisse putemus, quamobrem huius summi artificis in Cæsaris semper laude efferuescens oratio tantoperè refrixerit, nisi quòd res illæ quas in Britannia (vt Cæsaris ipsius verbis vtar) *satis* tãtùm *commodè* gessisset, Ciceroni non magnoperè illustrãdæ viderentur.

derentur. Quæ certè res (ni fallor) prudentissimũ oratorẽ perpulit, vt in scriptis & orationibus suis, quæ ferè totæ Cęsaris laudibus circumfluunt, verbum tamen nullum, cùm vndiq; omnes dicendi flosculos carpat atq; delibet, omnia vbiq; orationis ornamenta asciscat, verbũ tamen (expressè) de Britannia nullum faciendum sibi existimarit. Sed hæc coniectura nituntur. Illud verò quale, ac quãti tãdem momenti esse debebit, quod Cornelius Tacitus (& ipse quoq; Romanus) in historia sua de Cæsare scriptum reliquit, *Cæsarem ostendisse potius Romanis Britanniam quàm subegisse.* Et deinceps: *Recessuros Romanos, vt Diuus Julius recessisset, modò Britanni virtutes maiorum suorum æmularentur.* Suetonius itẽ Trãquillus nònne omnem fidem commentarijs Cæsaris detraxit hunc in modum scribens: *Pollio Asinius parùm diligenter, parumq; integra veritate compositos (Cæsaris*

commentarios putat. Cùm Cæsar plæraq́; & quæ per alios gesta erant, temere crediderit, & quæ per se (vel cõsultò, vel etiã memoria lapsus) perperàm ediderit: existimatq́ue rescripturũ & correcturum fuisse. Hæc ille. Quid? mores quibus in prælijs vsi sunt, & belli gerendi ratio nonne insignem nostrorum hominũ fortitudinem, & incredibilem in periculis ineũdis audaciam declarant? Quam confligendi consuetudinem Iulius ipse Cæsar, talibus verbis libro Commentariorum quarto explicauit. *In prælijs plærunque uti consueuerunt essedarijs. Genus hoc est ex essedis pugnæ: Primo per omnes partes perequitant, & tela conijciunt, atque ipso terrore equorum & strepitu rotarum ordines plerunq́ue perturbant: & cùm se inter equitum turmas insinuauêre, ex essedis dißiliunt & pedes præliantur. Aurigæ interim paulùm è prælio excedunt, atque ita se collocant, vt si illi à multitudine hostium*

ſtium premantur, expeditum ad ſuos receptum habeant. Ita mobilitatem equitum, ſtabilitatem peditum in prælijs præſtant, ac tantum vſu quotidiano & exercitatione efficiunt, vt in decliui ac præcipiti loco incitatos equos ſuſtinere, & breui moderari, ac flectere, & per temonem percurrere, & in iugo inſiſtere, & indè ſe in currus citiſsimè recipere conſueuerint. Illi etiam conſultò plerunque cedunt, & cùm paululùm à legionibus noſtros remouiſſent, ex eſſedis deſiliunt, & pedibus diſpari prælio contendunt. Equeſtris autem prælij ratio & cedentibus, & inſequentibus par atq́ idem periculum inferebat. Accedebant huc vt nunquam conferti, ſed rari, magniſq́ interuallis præliarentur: ſtationeſq́ diſpoſitas haberēt, atq́ alij alios deinceps exciperēt, & recētes defatigatis ſuccederent. Huc vſque Cæſar. Diodorus etiam Siculus, qui Augusti tempore ſcripſit, eundem bellandi morē honorificētiſsimis verbis expreſsit.

Britan-

Britannicam colunt incolæ Aborigines, qui priscorum more vitam degunt: Vtuntur in pugna curribus, veluti antiquos Græcorum heroes vsos in bello Troiano ferunt. Vberius istæc aliquantulum Gyraldus, summæ quondam dignitatis vir, ac scriptor antiquissimus explicauit. Scribit enim sic: *Gens agilis, gens aspera, potius quàm robusta, gens armis dedita tota: non enim nobiles hic soli, sed totus populus ad arma paratus habetur. Bellica tuba sonante, non segniùs ab aratro Agricola, quã aulicus ab aula ad arma prorũpit. Nec enim hic vt alibi redit: Agricolæ labor actus in orbem. Solum quippe Martio & Aprili semel aperiunt ad auenas, nec bis in æstate, tertioq́; hyeme ad tritici trituram terras vertendo laborant. Totus propemodùm populus armentis pascitur. Auenis, caseo, lacte, & butyro, carne pleniùs, pane parciùs vesci solent. Non mercimonijs, non nauigijs, non mechanicis artibus, nec vllo prorsus, nisi*

Martio

Martio labore vexantur. Pacis tamen tutelæ student, & libertati: pro patria pugnant, pro libertate laborant, pro quibus non solùm ferro dimicare, sed vitam dare dulce videtur, vnde & in thoro turpe, in bello mori decus reputant. Et hij olim reliquiæ Æneadûm in ferrum pro libertate ruebāt. De his hoc etiam spectabile, quòd nudi multoties cum ferro vestitis, inermes cum armatis, pedestres cum equestribus, congredi non verētur: in quo plerunque conflicto sola sunt agilitate, & animositate victores: illisq; quorum Poeta meminit situ & natura haud dißimiles. Populi quos despicit Arctos

Fœlices errore suo, quos ille timorum
Maximus haud vrget leti metus, indè ruēdi
In ferrū, mens prona viris, animiq; capaces,
Mortis, & ignauum est rediture parcere vitæ.

(Et alibi) *Gens leuiter armata, & agilitati potiùs quàm robustis viris confisa, si hodiè victa sit, & cruentam in fugam turpiter*

conuersa, cras nihilominus expeditionem parat, nec damni, nec dedecoris recordata, & si apertis congreßibus bello indicto non præualet, insidijs & nocturnis irruptionibus hostē grauat. Itaq; cum nec fame, nec frigore grauata, nec martio labore fatigata, nec casibus aduersis in desperationem data, sed post lapsum statim resurgere prompta, belliq; discrimina denuò subire parata sit, sicut prælio facile, sic bello difficile vinci solet. Vnde & Claudianus poeta de gentis eiusdem natura sic loquitur.

Si corda parumper
Respirare sinas, nullo tot funera sensu
Prætereunt, tantiq; leuis iactura cruoris.

Hæc ille; Quas equidem laudes omnes Iosephus in Antiocheide eleganti carmine constrinxit:

Inclyta fulsit
Posteribus ducibus tātis, tot diues alumnis,
Tot fœcūda viris, premerēt qui viribus orbē:
Et fama veteres: hinc Constantinus adeptus

Imperium, Romam tenuit: Byzantion auxit.
Hinc Senonum ductor captiua Brennius vrbe,
Romuleas domuit flammis victricibus arces.
Hinc & Scæua satus, pars nõ obscura tumultus
Ciuilis, Magnum solus qui mole soluta
Obsedit, meliorq́ stetit pro Cæsare murus.
Hinc celebri fato fœlici claruit ortu
Flos regum Arthurus, cuius cùm facta stupori
Nõ micuêre minus: totus quid in aure voluptas
Et populo plaudente fauus. Quæcunq́ priorum
Inspice Pelæum commendat fama tyrannum.
Pagina Cæsareos loquitur Romana triũphos,
Alcidem domitis attollit gloria monstris.
Sed nec pinetum cõrili, nec sydera solem
Æquant, annales Latios: Graiosq́ue reuolue.
Prisca parem nescit, æqualem postera nullum
Exhibitura dies. Reges supereminet omnes
Solus, præteritis melior, maiorq́ futuris.

Quæ cùm ita sint, desinant posthac Polydori fautores, & si qui fortè sint qui eam hæresim sequantur, veterum Britannorum famam scriptis violare suis, neque

magni Cæſaris vmbram nobis amplius obijciant, qui aut nullam domum victoriam, lauream ue niſi cruentam, & Romano reſperſam ſanguine reportauit, aut potius quod nonnulli autumant, fuſus, fugatuſq; æternam poſt ſe dedecoris memoriam reliquit. Brennum potiùs meminerint Britannum, & Belini Britāniæ regis fratrem, ducem inuictiſsimum, qui eo animi robore fuit, vt cum Romanis in Italia depugnare nō dubitauerit, ea autē fœlicitate vt tres ſimul Tribunos militū conſulari poteſtate præditos, vno eodēq; momento cum ingenti ſtrage in fugam verterit: ciuitatem poſtridiè cœperît, captam incenderît, Senatores omnes, vrbiſque primores in ſellis curulibus conſidētes trucidarît, mortalium nemini (perindè ac in captis vrbibus fieri conſueuit) pepercerît: cæde, cruore, incendio, cuncta confudérît, nomen denique populi Romani & efflorescentem illam imperij

maieſta-

maieſtatem penitùs pænè exſtinxerît: adeò vt aduerſa fortunæ & deſperatione debilitati, vaſtatam incendijs ruiniſque Romam relinquere, & Veios vrbem paulò ab ijs antè expugnatam migrare decreuerint. Meminerint Bundwicam fœminam, ſed incomparabili fortitudine fœminam, quæ ſuis auſpicijs ſeptuaginta Romanorum millia proſtrauit. Cuius tantus terror vrbem Romanã (vt ſcribit Virunnius) peruaſerat, & Italiam quoq; omnem, quantus nunquam anteà neque in aduentu Brenni, neq; Pyrrhi, aut Hãnibalis ciuitati inciderat. Meminerint Aruiragum Britannici imperij fulmen, libertatem inuitis Romanis rerum dominis conſeruantem, atq; toties pro aris & focis fortiſsimè dimicantem. Denique tot belli duces præſtantiſsimos, tot millia virorum fortium, tot legiones atque cohortes, tot reges militaris ſcientiæ laude florentes, qui à Bruto vſque ad Caduel-

lodaurum (qui vltimus Britannorum in Anglia regnauit) meminerint: qui omnes grauissimis semper atq; periculosissimis impliciti bellis, cum Romanis, Pictis, atq; Saxonibus, (æternis Britannici nominis hostibus) decertarũnt. Multa prętereo (neq; enim õnia persequi in animo est) & hæc ipsa quæ dixi, singularem nostrorum hominum virtutem & admirabilem in bellis obeundis fortitudinem abundè satis demonstrant.

Neque minor certè gloria fuit Anglosaxonũm, aut obscurior in re militari laus & industria, qui pulsis deuictisque Biritannis clarissimis omnia victorijs triumphisque decorarũnt. Etenim illud quantæ fortitudinis est? quantæ virtutis? quàm admirabilis audaciæ? non dicam quod sua defenderint, quòd domi bellis districti ciuilibus strenuè se gesserint, quòd foris externo marte lacessiti præclara militiæ facinora ediderint:

rint: ſed quòd longinquas regiones peragrauerint, quòd gentes ferociſsimas contriuerint, quòd imperij fines Noruegiam vſque protulerint: quòd finitimas omnes inſulas in poteſtatem redegerint, quòd denique multis & maximis prælijs cum acerrimis nationibus de imperij dignitate contenderint. Ac ne fortè cuiquam in iſtarum rerum commemoratione magnificentiùs quàm par eſt, exſultare videatur oratio mea, tabellis veluti obſignatis, confirmandi & teſtificandi cauſa agere decreui, quidque hac de re in vetuſtiſsimis Anglicanæ antiquitatis monumẽtis inuenerim demõſtrare. Ad hunc igitur modum in antiquiſsimis diplomatibus, quæ multorum pręſulum, principumque ſigillis conſignantur (ſicuti in archetypo videre licet) perſcriptum reperitur. *Edwardus Dei gratia, rex Angliæ & Franciæ, & Dominus Hyberniæ, omnibus ad quos præſentes litteræ peruene-*

lodaurum (qui vltimus Britannorum in Anglia regnauit) meminerint: qui omnes grauissimis semper atq; periculosissimis impliciti bellis, cum Romanis, Pictis, atq; Saxonibus, (æternis Britannici nominis hostibus) decertarûnt. Multa prętereo (neq; enim ōnia persequi in animo est) & hæc ipsa quæ dixi, singularem nostrorum hominum virtutem & admirabilem in bellis obeundis fortitudinem abundè satis demonstrant.

Neque minor certè gloria fuit Anglosaxonûm, aut obscurior in re militari laus & industria, qui pulsis deuictisque Biritannis clarissimis omnia victorijs triumphisque decorarûnt. Etenim illud quantæ fortitudinis est? quantæ virtutis? quàm admirabilis audaciæ? non dicam quod sua defenderint, quòd domi bellis districti ciuilibus strenuè se gesserint, quòd foris externo marte lacessiti præclara militiæ facinora ediderint:

rint: ſed quòd longinquas regiones peragrauerint, quòd gentes ferociſsimas contriuerint, quòd imperij fines Noruegiam vſque protulerint: quòd finitimas omnes inſulas in poteſtatem redegerint, quòd denique multis & maximis prælijs cum acerrimis nationibus de imperij dignitate contenderint. Ac ne fortè cuiquam in iſtarum rerum commemoratione magnificentiùs quàm par eſt, exſultare videatur oratio mea, tabellis veluti obſignatis, confirmandi & teſtificandi cauſa agere decreui, quidq́ue hac de re in vetuſtiſsimis Anglicanæ antiquitatis monumẽtis inuenerim demõſtrare. Ad hunc igitur modum in antiquiſsimis diplomatibus, quæ multorum pręſulum, principumq́ue ſigillis conſignantur (ſicuti in archetypo videre licet) perſcriptum reperitur. *Edwardus Dei gratia, rex Angliæ & Franciæ, & Dominus Hyberniæ, omnibus ad quos præſentes litteræ peruene-*

peruenerint, salutem. Inspeximus chartam confirmationis, Domini Edgari quondam regis Angliæ progenitoris nostri, quam fecit Oswaldo Episcopo Wigorniensi, & Monachis Wigorniensibus in hæc verba. ✠ *Altitonantis Dei largiflua clementia, qui est rex regum, & dominus dominorum, ego Edgarus Anglorum* βασιλεὺς, *omniumque regum, insularumque Oceani Britanniam circumiacentium, cunctarumque nationum quæ infra eam includuntur, imperator, ac dominus. Gratias ago ipsi Deo omnipotenti, regi meo, qui meum imperium sic ampliauit, & exaltauit super regnum patrum meorũ, cui concessit cum Anglorum imperio propicia diuinitas, omnia regna insularũ Oceani, cum suis ferocissimis regibus, vsq; Noruegiam, maximamq; partem Hyberniæ, cum sua nobilissima ciuitate Dublina, Anglorũ regno subiugare, quos etiam omnes meis imperijs colla subdere coêgi.*

Verùm hæc antiquiora, diutinoque supe-

ſuperiorum ſeculorũ ſilentio ſepulta pæ-
nè atq; obliuione obruta iacent: illa verò
recentiora quis pro incredibili geſtarum
rerum magnitudine ſatis comprehende-
rit? Quæ etenim in terris natio, quod re-
gnum, quę gens, vel pacis artibus illuſtri-
or, vel militari laude glorioſior vmquam
exſtitit. Bella quæ à noſtris regibus non
ita multis ab hinc annis inaudita cũ glo-
ria ſuſcepta, geſta, confecta ſunt recorde-
mur, tum demùm intelligemus quanta
fortitudine, virtute, audacia, addã etiam
conſilio, grauitate, prudentia, noſtra ſem-
per regio redundarît. Nullus etenim in
tota ferè Gallia locus, templũ pænè nul-
lum, nulla vrbs, nulla paulò celebrior ci-
uitas, vbi non triumphorum ſuorum in-
ſignia, & victoriarũ tropæa defixerunt.
Mitto hîc Scotiam à noſtris ſæpè exerci-
tibus direptam, vaſtatam, incenſam: mit-
to captos reges: mitto in prælio interfe-
ctos: mitto ſtragem nobilium, cædem
Gg. militum,

militum, ruinas vrbium, multaq; alia quę nostræ genti immortale decus, famamq; perennem pepererũt. Iam verò illa quã-ta sunt? quàm admirabilia? quàm omni laude, honore, prædicatione digna? quòd vno eodemq; momento nostri exercitus cum duobus potentissimis regibus conflixerint? quòd foris in Gallia Gallum, domi in Anglia Scotum fregerint? quòd nuper paucissimis cum militibus, & exigua bellatorum manu, absente etiam rege, formidolosissimoque bello in Gallia detento, influentes in Angliam Scotorũ maximas copias tumultuaria pæne pugna represserint, exercitum ferè omnem deleuerint, regem denique ipsum interemerint? Quid? maiores nostri? nonne Galliam vi ac armis sæpenumerò subegerunt? plebem proceresque in sua verba iurare coegerunt? cõditionibusq; quibus vellent, obstrinxerunt? maximi nominis atq; potentię Regem, in bello cœperunt?

captum-

captumque in Angliam perduxerunt? Quibus rebus quid præstantius? quid excelsius? quid in omni pænè seculorũ memoria magnificentius enumerari potest? Atq; hæc omnia publicis sunt litterarum consignata monumentis: tantumq; abest ego vt istæc ad libidinem meam cõfinxerim, vt nostrorũ hominum res gestæ vel inimicis etiam nostris inuitissimis, singularis cuiusdam ac ferè diuinæ fortitudinis confessionem extorserint.

Quãobrẽ ex hijs quæ breuiter exposita sunt (non enim sum copiam quam potui persecutus) cõcluditur profectò, Britãniã (quam hodiè Angliam nuncupamus) sicut vbertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, omniumque commodorũ opportunitate & copia facilè cæteris omnibus Insulis antecellit: sic rei militaris scientia, atque bellandi gloria insignem semper atq; admirabilem extitisse. Quæ cùm ita sint, cumque huic

parti abūdè iam ſatiſfactum arbitror: reliquum eſt, quoniam de inſulæ nomine, ſitu, forma, magnitudine, fertilitate, rerumq́ue geſtarum fama curſim quædam (vt potuimus) perſtrinximus, nunc deinceps de ciuitatibus lociſq́ue celebrioribus nonnulla dicamus.

Ac primùm vt à *Cantio* potiſsimùm exordiamur, quandoquidem ea regio oppoſita & obiecta Galliæ, à tranſmarinis partibus commodiſsimū præbet in Angliam traiectum: manifeſtum eſt regionem illam omnibus ijs rebus abundare, quibus florentiſsimæ quęquæ gentes circunfluere conſueuerunt. Etenim præter ſoli vbertatem, frugifera & immēſa camporum ſpatia, vicorum, atq; vrbium frequentiam, maris finitimi nòn minùs vtiles quàm iucundas opportunitates, portuum receſſus tutiſsimos, quibus ex rebus, incredibile dictu eſt, quantum incolæ vtilitatis ac commodi percipiant; illîc ſunt

ſunt fontes dulciſsimi ac perennes, limpidiſsimis aquis profluentes: illîc ſunt ouium, boûm, diuerſorumq́ue animalium greges paſsim per agros vberes & opimos diſcurrentes: illîc deniq; auium, piſcium, cunctarumq́ue pænè rerum tanta copia, vt ad eam regionem commoditatum omnium, quoddam quaſi mare affluxiſſe videatur. Princeps ciuitas *Cantuaria* dicitur, (olim *Dorobernia* nomen fuit) vrbs ſanè perantiqua, & quondam diuitijs & opibus, & deſcriptione ædificiorum, & ſacrarum ædium pulchritudine, in primis nobilis. Nunc verò vel vetuſtate, vel Caliſij (quod ipſi queruntur) amiſsione, vel ciuium (quod pleriq; autumant) ignauia atq; diſcordia, priſtinum pænè ſplendorem omnem decuſq; penitùs amiſit. Siquidem legulei, ſartores, lanij, pharmacopolæ, cæteriq́ue parui atque peranguſti animi opifices, (qui in ſordida arte verſãtur omnes) auidi lucri,

dediti rixæ, inuidia & æmulatione sæpenumerò ardentes,& leuissimis plerunq; de causis sæuis (vt fit) inter se nonnunquam & immanibus irarum vndis exæstuantes , eos malorum fluctus in vrbem inuexisse putantur , qui statum ipsius intestinis concussum dissidijs incredibiliter dilacerarûnt. Cæterum harum rerum , vtra magis rem Cantuariensium publicam (quondam vt dixi florentem) afflixerit, an simul omnes ad perniciem & ruinam , tantæ ciuitatis concurrerint : affirmare temerè, neque audeo certè, neque debeo. Proin rem integram : ijsque dijudicandam relinquo , qui ciuium mores , vsitatamq; viuendi consuetudinem meliùs perspexerunt. Vna tamen in re , cæteris adhuc omnibus Britanniæ ciuitatibus antecellit. Illîc etenim est Archiepiscopi sedes , sicuti multis abhinc iam seculis

culis fuit. Namque à primo vſque ad *Matthæum Parkerum* antiſtitem amplißimum (cui nunc quoque illius eccleſiæ cura incumbit) ſeptuaginta Archipræſules exſtiterunt. Reſtat igitur illud vnicum veluti diuinitùs, afflictæ vrbi, ac pænè iam deploratæ ſolatium, quòd adhuc Archiepiſcopali ſede reſplendeat, totiuſque Angliæ & Cambriæ ciuitas Metropolis cognominetur.

Proxima Cantuariæ *Roffa* eſt: (Nam *Feuerſhamiam*, *Myltonum*, *Syttingburnam*, & interiecta nõnulla oppidula prudens certè prætereo) vetus & illa vrbs ſicut murorum ruinæ, & quædam antiquitatis veſtigia declarant.

Atque hæc quidem de *Cantio* breuiter dicta, ſufficiant: Etenim ſyluas, portus, villulaſque, quæ hinc indè ſparſæ circumiacent, (colitur enim vndiq; & habitatur frequentißimè) tranſire decreui,

ne

ne ſi curioſiùs aliquantulum in iſtiuſmodi rebus perſequendis ſubſtiterit oratio, peregrinari nimiùm, & immoderatiùs excurrere videretur. Itaque certum eſt, in cæteris hanc eandem rationem ſequi, nimirum vt nominatis maximis vniuſcuiuſque prouinciæ vrbibus, atque notatis tantùm, reliquas breuitatis cauſa prætervolem. Quod eò libentiùs adducor vt faciam, quandoquidem *Gulielmus Lamberdus*, præſtanti ingenio, eruditione, iudicio vir, nuper iſtæc vernaculo ſermone non minùs eleganter quàm copioſè deſcripſit. Qui (quod eum facturum magnoperè cõfido) ſi in via quam ſemel ingreſſus eſt, perſtiterit, atque eodem penicillo ijſdemq; coloribus quibus Cãtium depinxit, Angliam nobis omnẽ expreſſam, depictamq; dederit: equidem non video quid in eo genere ab aliquo alio politiùs poterit, perfectiùſue proferri.

Cantianis proximi ſecundùm Thameſis

ripam

ripam meridionalem , sunt *Suthsaxones* & *Surreyenses*. Southsaxonum celeberrima ciuitas *Cicestria* est , Surreyensium *Guldefordia*. Quanquam & ipsa quoque *Craiduna* partim clarorū virorum cœtu qui eò quotannis semel iuris dicendi causa confluere consueuerūt, partim Archiepiscoporum Cantuariensium palatio nobilitata est : habent enim illîc exstructam magnificè, & plenam dignitatis domū. Quo nomine etiam *Lomethis*, (quæ vulgò *Lambyth* appellatur) atque in extremis Surreyensis prouinciæ finibus consistit, circunuicinis oppidulis clarior multum & illustrior exsistit. Etenim postquam VVestmonasterij ab Archiepiscopis Cantuariensibus habitari desitū est, (ibidem enim vsque ad tempora regis Richardi, eius nominis primi, ædes habuerunt amplissimas ludo (qui nunc est) literario aduersas, VVestmonasterio Lamhithum migrarunt. Vbi cùm de

 locorum

locorum quorũdam permutatione cum monachis Roffenſibus tranſegiſſent ſibi ac ſucceſſoribus ſuis palatium magnificentiſsimum exædificarûnt. Quod inchoatum à *Baldwino* anno. 1183. dein ab alijs auctũ antiſtitibus, poſtremò a *Mortono*, *Warhamo*, & *Polo* Cardinali renouatum amplificatumq́; , ad hanc tantam peruenit (qua hodiè conſpicitur) magnitudinem. Atq; hic quidem (pace tanti antiquarij dixerim) *Johannes Leylandus*, ſi non per errorem lapſus eſt, at certè titubauit aliquantulum, & ignoratione veritatis de via deflexit. Ait enim Archiepiſcopos Cantuarienſes à tempore aduentus Normannorum in Angliam, *Lambithi* ſedem ac domicilium habuiſſe. Quod ſecùs eſſe ex ijs quæ ſuperiùs dicta ſunt quis non videt? niſi fortè plus vni *Leylando* (homini quod non infitior apprimè docto, & in harum rerum ſtudijs non mediocri-

ter

ter verſato) credendum ſit, quàm vetuſtiſsimis antiquitatis Anglicanæ monumentis, quæ certiſsima huius migrationis teſtimonia continent. Addam ipſius *Leylandi* verba, ne qui mihi fortè vitio dent, quod homini multis laudibus claro, & quod familiam ducit antiquario, ignoratæ antiquitatis crimen inflixerim. *Lomithis* (inquit) *id eſt ſinus luteus ſiue Lamithis, vulgò* Lamehyth *notiſsimus Tameſinæ ripæ locus, de quo nihil antiquiùs legi, quàm quod* Canutus Fortis *rex Angliæ hîc inter conuiuia & pocula, vt refert* Henricus Venantodunenſis, *diem obiuerit ſupremum. In confeſſo eſt, Archiepiſcopos à tempore aduentus Nortomannorũ in Angliam, hîc ſedem habuiſſe.*

Baldwynus *&* Hubertus *Archiepiſcopi, nobile fanum* Lamhythi *erexerunt, decreuerãtq́ præbendarios (vt vocãt) ibidem conſtituere. Durouernẽſes monachi*

hoc ægrè ferentes, cum Romano pontifice de fano diruendo egerunt. Postremò Monachis victoribus, ruinam locus passus est, & quidem magnam. Hæc Leilandus.

Southsaxonibus finitimi sunt *Atrabates*, (quos nunc Barcshirenses vocamus) quorum vrbs primaria *Caleua* olim, hodie *Wallingforda* cognominatur. Nam de *Segentio, Pontibus, Spinis, Cunetione*, quæ nunc *Gilcestre*, *Reding*, *Newbery*, & *Malborow* dicuntur (antiquis sanè oppidulis) plura fortassis dicerem, si non ad alia maiora festinaret oratio.

Inter hos & mare siti sunt *Simeni*, quos *Hamshirenses* hodie nũcupamus, quorũ amplissima ciuitas *Venta* est, quæ multis abhinc annis fama percelebri fuit, & à Britannis, (qui eo tẽpore regionem hanc incolebant) *Caerwynt* dicebatur: nũc autem à nostris *Wynchestre* appellatur.

Vndè nõ longè distat Portus magnus, (hodiè nomen *Portsmuth*) in cuius ostio ciuitas

ciuitas erat *Caerperis* olim, iam verò *Portchestre* nuncupata. Est etiam in eadem prouincia *Trisantonis*: portus pulcherrimus atque peramplus: antiqui adhuc nominis vestigia retinens, *Southhāpton* enim hodierno die dicitur. Ex aduerso sita *Vectis* est: Insula clara, fertilis, opima, & Romanorū monumētis celebrata: de qua Leylandus sic scribit: *Vecta siue Vectis Britannicè*, Gueid *vel* Guith, *Anglicè* VVight, *insula tùm Latinis tùm Græcis scriptoribus cognita. In primis autē* Ptolomæo, Plinio, *&* Antonino. Samuel Beulani *discipulus, qui annotationes in* Nennij *Britanni historiam scripsit, hæc dum* Vectæ *interpretationem significanter excutit, refert: Quam Britones insulam* Gueid *vel* Guith *vocabāt, quod nomē Latinè diuortium dici potest. Forma insulæ ouo simillima: longa quidem est viginti passuum millia, lata verò decem. Rupes habet litus horrentes. Terra frugum fertilißima,*

ne syluæ indiga. Amniculis aliquot commodè alluitur. Neoportus *aliàs* Medena, *vnicum insulæ emporium. Villæ prætereà plus minus.* 24. *in quibus vt plurimum non vicatim, sed sparsim habitatur.*

Locus hic admonet vt quod initiò facturum me receperam, id nunc demùm præstem. Etenim de Insulis Britanniam circumiacentibus dicturum me aliquid pollicebar: quod quidem libenter facerem, si aut susceptæ historiolę ordo atque natura pateretur, aut non aliò ad se inuitaret, & quasi raperet oratio. Ne tamē hanc partem intactam prorsus relinquerem, aliquid hac de re dicēdum mihi hoc tempore existimaui, hortans nihilò tamē seciùs omnes, qui talium rerum desiderio tenentur, auctores vt consulant eos, qui istęc pleniùs & vberiùs in commentatiolis explicarûnt suis.

Est igitur Anglia (quemadmodum superiùs demonstratū est) multis clarissimis

mis insulis circundata; quarũ aliæ remotiores sunt, & longiùs disiunctæ, aliȩ verò veluti paruæ filiolæ, matri magnæ circunfusæ. Harum omnium maximȩ sunt, *Vectis* (cuius paulò antè mentionem fecimus) *Meneuia* (quam Ptolomæus *Monoada* appellat: nostri *Man*) & *Mona*, de qua deinceps dicemus. Nam de *Teneta*, *Sheppeia*, *Ely*, *Axholmia*, *Aualonia*, & cæteris, (quæ quò angustioribus definitæ terminis sunt, eò fama semper minori exstiterunt) hoc tantùm in oratione ponam mea, insulas illas fertiles esse & peramœnas, & rebus pænè omnibus ad vitã necessarijs redundantes.

Mona itaq; ea est quã *Anglesciam* hodiè nominant: cuius Cæsar commentariorũ libro quinto meminit, *Monamq;* eam appellat. Quanquam *Polidorus* ex *Mona*, *Manam* fabricare conetur, homo vtique non indoctus, sed qui vel ignoratione & inscitia, vel (quod pleriq; putant)

putant) maleuolentia, & nescio qua gloriolæ cupiditate occœcatus, densissimis identidem errorum nebulis veritatem inuoluerit. Quæ res mouit *Humfredum Lhuid* & *Johannem Leilandum* (summæ equidem in antiquitate perlustranda, industriæ viros) vt immoderatã istam *Polidori* in vrbium, locorum, ciuitatumq; nominibus deprauandis licentiam hisce verbis perstringerẽt. Ac primùm *Humfredus Lhuid* eleganti quadam epistola, quam nuper cum suo totius orbis terrarũ Theatro *Abrahamus Ortelius*, (præstantis & eruditionis & ingenij vir, coniunxit, sic scribit: *Restat* (inquit) *de* Monæ *insulæ nomine & situ, quæ apud antiquiores, & modernos authores obseruaui, quæque ipse exeperientia & ex linguæ Britannicæ cognitione didici, tibi cui aliquid denegare quod vires meæ præstare poßint, apud me piaculi loco erit, aliquid scribam, quamuis scio me hoc factitando nomẽ meum multorum*

multorum calumnijs exponere, quia errores semel imbibiti difficillimè euelluntur, maximè cum Polidori Virgilij *viri docti, & non vulgaris eloquentiæ authoritate confirmentur, sed pace eorum dixerim, virum hũc annales suos manifestis erroribus & mille mendis impleuisse, idq́ non solùm ei accidisse ob imperitiam linguæ Britannicæ, sine qua nec nomen ipsius insulæ rectè intelligitur, cũ alij per* p, *alij per* b, *alij per* ph, *litteras scribunt: sed etiam quòd meliores authores non legerit, vel quòd inuidia Britannici nominis tumens,* Gulielmi *cuiusdam & re & nomine* Parui, *(spretis melioribus, eorumq́ue authoritates paruipendens, sibiq́ue nimium tribuens) cœcutientis, cœcus vestigia secutus sit: Sed crepat licet Britannicæ gloriæ vellicator impudentißimus: dum exstant inter Græcos* Diodorus Siculus, Dion Caßius *bis Consul,* Herodianus, Plutarchus, Pausanias, Ptolomæus, & Strabo: *inter Latinos* Cæsaris commentaria, Cornelius

Eutropius, Suetonius, Orosius, Ælius Spartianus, Iulius Capitolinus, Ælius Lampridius, Flauius Vopiscus, Aurelius Victor, Amnianus, Marcellinus, Sextus Rufus, Panegyrica Mamertini, *& aliorũ*: Plinius, Antoninus, Mela & Solinus, *præter annales antiquißimos Britannicè scriptos*, Gildas tres, Nenium, *& clarioris eruditionis multos alios, qui res Britannicas scriptis suis illustrauêre*: Asserius, Obbernus, Felix, Monumetensis, Huntingtonensis, Malmesburiensis, Annouillanus, Iseanus, Necchamius, Giraldus Parisiensis, Triuettus, *& infiniti alij. Crepat* (inquam) *licet imperiosus* Vrbinas, *& clarißimis* Britãnorũ *rebus gestis oblatret, dũ hi claßicũ Britannicæ gloriæ cãtẽt, nusquã poterit mẽdacißimis suis calũnijs* Britãniæ *decus & nominis famam à tot clariß. viris decantatã, vel obscurã reddere, vel aliqua infamia inurere. Iam ad* Monã *redeũdũ est, quã* Polydorus *satis pro imperio nomine antiquo priuauit, anonymãq; reliquẽs,*

Menauiã *vtroq; decorauit: quod facilè, & ex* Romanis, Græcis, & Britãnicis *scriptoribus, & incolarũ lingua hunc in modum probatur.* Eundẽ in finem, sed mitiùs aliquantulũ *Leylandus:* Mona, *Britannicæ terræ* Mone. *Hæc ab* Anglis *vi occupata,* Anglesey *dici cœpit, id est,* Anglorũ insula. Polydorus Virgilius *cõtẽdit miris modis ex* Meuania Monam *facere: si nomen quod vel adhuc retinet, si vrbs quæ è regione sita est, vnde & nomen* Aruone, *pro* Ar-Mone *habet, si traiectus breuißimus quidẽ ille, cuius & Romani scriptores meminerũt, si* Penmona *promõtorium, quæ dictio caput* Monæ *significat. Si arborũ ingentes trunci ac radices sabulo obtectæ, quæ latè per* Monæ *litora eruũtur. Si abietes miræ lõgitudinis in vliginosis cãpis, paßim sub terra inuẽtæ, nõ satis probãt eã* Monã *fuisse, quæ nũc* Anglesey *vocatur: nihil amplius in præsẽtia dicã, nisi quòd decimo quarto apud* Tacitũ *libro hæc legerim. Excisiq; luci sæuis super-*

ſtitionibus ſacri. Ego verò (& meritò) aſſurgo Polidoro. *Præſtitit in hiſtoria quæ potuit optima, ſi meliora potuiſſet, facilè quidem voluiſſet. Quo nomine & poſteritas multum illi debebit. Sed vt conniueam in meridie, & indulgeam manifeſtis erroribus, qui frequentiuſculè erudito occurrunt lectori, ſiue ille per ignorantiam, ſiue vt candidus interpretor per incuriam peccauerit, mihi nec commodum nec æquum videtur. Quando amor erga patriam meus, & veritas ne faciam, prohibent, & quidem ſeuerè. Mihi quidem ſi eſſet cum eo familiaritas vlla, libere eum, at opportunè, interim nec minus candidè & modeſtè admonerem, vt ſexcētas eiuſmodi maculas in hiſtoria quam edidit, elueret.* Hucuſque *Leylandus.*

Quam eandem *Polidori* temeritatem ſeu mauis petulantiam reprehēdit etiam *Priſeus* ſcriptor politiſsimus: *Mona* (inquit) *inſula, quam Angli nūc* Angleſey *appellant, etiam nunc antiquum nomē inter*

Brytan-

Britannos Cãbrenses retinet, nempè Môn *dicta. Tametsi* Polidorus *ob linguæ Britã-nicæ ignorantiam, & quia alia non multùm distans Insula* (Man) *apud Anglos nunc vulgò appellatur, illam videlicet* Mônam *eandem quam* (Man) *nunc Anglicè vulgò appellant, fuisse putat, interim nescius, quod & hæc quæ* (Man) *Anglicè dicitur*, Mô-noada *olim à* Ptolomæo, *& antiquis, & nunc etiã à Britannis* (Manaw) *affini vo-cabulo vulgò dicitur. Vndè videre est, v-tramque insulam antiquitatis expressa ve-stigia adhuc retinere apud Britannos.*

Quid quod *Plinius* harum quoq; trium insularũ mentionem fecerit, & duas suis nominibus appellarît, tertiam, (quanquã obscurê) aliquantulũ tamen subumbra-rît: *Inter* Hyberniam *&* Britanniam *sitæ sunt* (inquit) Mona, Manapia, *&* Vectis *insulæ. Monam* & *Vectim* anti-quis nominibus insigniuit: & eã quã nos hodie *Mân* appellamus, *Manapiam* nũ-

cupauit. Præterea *Cæſar* ſcribit eam in medio curſu eſſe inter *Angliam* & *Hyberniam*, ſuoq́ue nomine *Mônam* appellat, quo quid dici poteſt apertiùs ad reprimendam ſcriptoris inconſideratiſſimi vanitatem? Tres itaque (quod anteà dictũ eſt) propè *Britannam* inſulæ ſunt, finitimarum omnium inſularum maximæ. *Man* (veteri adhuc nomine inſignis) *Mona*, (quam *Anglcſeyam* hodiè appellamus) & *Vectis*. De quibus *Henricus Huntington* ad hunc modum ſcribit: *Tres maiores inſulæ Britanniæ ſunt* Orchades, Man, Mona, (Liſeuboniam, *vel* Euboniam, *vel* Euſoniam *vocat*) *quæ in vmbilico maris inter* Hyberniam *&* Britanniam *ſita eſt: Tertia* Guith *cõtra* Normannos, *de quibus dicitur in prouerbio, iudicabit* Britãniam *cum tribus inſulis*. Hæc *Henricus*. Videamus nũc quid de remotioribus inſulis veteres ſcriptores tradiderint. *Antonius* ait: *In mari Oceano, quod*

Gallias

Gallias & Britanniam *interluit*, *sunt insulæ Orchades*, Glota, Vierione, Vecta, Riduna, Sarnia, Cæsaræa, Barsa, Bisia, Andium, Sicdelis, Vixantisma, Vindelis, Siada, Iga. *Sunt* (vt inquit *Plinius*) *qui aliâs prodant*, Scandiam, Dumnam, Bergos, *maximamque omnium* Nerigon, *ex qua in* Thyle *nauigetur*. Addunt etiam nonnulli numerum, inter quos est *M. Capella*, qui sic scribit. *In vltimo eius, sylua* Caledonia, *insulæque quamplures, inter quas* Orchades *sunt, quadraginta pænè iunctæ*. Et *Mela*, cuius hæc sunt verba: *Quadraginta sunt* Orchades, *angustis inter se diductæ spatijs: Insulani statura sunt procera, semper sano fermè corpore, pariter atque mente, quo fit vt longißimam vitã degant, etsi piscibus plurimùm victitent, nam terra cõtinuò propemodùm frigore obsita, multis in locis vix frumentum fert, arborem verò pænè nullam*. Consentit cũ vtrisque Plinius: *Quadraginta sunt* (inquit)

Orchades

Orchades *modicis inter se discretæ spatijs.* *Solinus* item de Hebudibus hæc tradit: *Multæ sunt circa* Brytanniam *insulæ, è quibus* Thyle *vltima, in qua æstiuo solstitio, sole de Cancri sidere faciente transitum, nox pænè nulla brumali solstitio, dies adeò conductus vt ortus coniunctus sit occasui. Vltra* Thylem *accepimus pigrum esse & concretum mare. Inde à* Caledonio *promontorio* Thylem *petẽtibus bidui nauigatio est. Indè excipiunt* Hebudes *insulæ quinque numero, quarum incolæ nesciunt fruges, piscibus tãtùm & lacte viuunt. Rex vnus est vniuersis, nam quotquot sunt, omnes angusta interluuie diuiduntur. Rex nihil suum habet, omnia vniuersorum, ac ne auaritia diuertat à vero discit paupertate iustitiam, vtpotè cui nihil sit rei familiaris, verùm alitur è publico.* Atque hæc cursim strictimq; de Insulis, nunc ad reliqua denuò reuertamur.

Simenos ordine consequuntur *Seueriani* nunc

nunc *Wylshiremen* dicti, horum nobilissima ciuitas *Caerseuerius*, alijs *Caercaradoc*, à nostratibus hodiè *Seuerisbury*, vel corruptè *Sarisbury* cognominatur. Inter hos est nobilitatus ille Britannorum heroum clade locus, qui *Mons Ambrosij* appellatur, hodiè *Stoneheng*: vbi immensæ magnitudinis saxa conspiciuntur, modo tam incredibili constructa coagmentataq;, vt omnes (qui vnquam conspexerunt) in admirationem tãtæ ac tam inauditæ structuræ conuerterint. De quibus *Henricus Huntington* quodam in loco sic scribit: *Quatuor autem, sunt quæ mira videntur in* Anglia, *primum quidem est, quòd ventus egreditur è cauernis terræ, in monte qui vocatur* Pec, *tanto vigore, vt vestes iniectas repellat, & in altum eleuatas procul eijciat. Secundum est apud* Chedernhole, *vbi tam magna cõcauitas est sub terra, vt eam multi sæpè ingreßi sunt, & ibi spatia magna terræ, & flumina pertransierint, nunquam ta-*

men ad finem eius venire potuerint. Tertiũ est, quod in quibusdam partibus, pluuia videtur eleuari de montibus, & sine mora per campos diffundi. Quartum est apud Stanengs, *vbi lapides miræ magnitudinis in modum portarum eleuati sunt, ita vt portæ portis superpositæ videantur, nec potest aliquis excogitare, qua arte tanti lapides adeò in altum eleuati sint, vel quare ibi constructi sint.* Hucusque *Huntingtonus*. Præterea in *Seueria* est etiam & altera non minùs ferè nobilis vrbs, quæ *Shaftesbury* nominatur, à Britannis olim *Caerbaladin*, & *Caersepton* dicebatur. Hijs finitimi sũt *Durotriges*, Brytãnis *Durugueir*, Anglis *Dotsetshyremen* dicti: à quibus non longè absunt *Damnonij*, (*Deuonshyremen* hodiè vocantur) quorum amplissima ciuitas *Isca* est, cui olim *Augusta* nomen fuit, & *Caerwyck*, nunc à nostratibus *Excestre* cognominatur.

Proxima & vltima omniũ *Cornauia* est, inco-

incolis *Cernico*, ab Anglis *Cornwallia* dicta. Suprà *Damnonios* sita est *Murotrigũ* regio, quæ Britannis *Guladarhaf*, Anglis verò *Somersetshyre* dicitur. Huius prouinciæ vrbes primariæ sunt, *Ilcestre*, *Bristou*, & *Bath*, in qua sunt aquæ calidæ, è terræ quasi venis atq; visceribus mirabiliter ebullientes, humanisque coporibus, tabifica lue aut morbo contactis, admodùm salubres. Ab hijs non longè absunt *Dobuni*, siue *Claudiani* (*Glocestrenses* nostri nuncupant) tribus ciuitatibus, *Glocestria*, *Cicestria*, & *Malmsburia* insignes.

Regiones quæ ad australem Thamesis orã sitæ sunt indicauimus omnes, reliqua nunc eodem quo cœpimus ordine, consectabimur. Et primò contra *Cantium* ex altera parte Tamesini fluuij sunt *Trinoüantes*, qui hodiè à nostratibus *Estsaxones*, & *Mediosaxones* appellantur, quorum princeps ciuitas *Londinum* est,

olim *Trenouantum* dicta, vrbs Anglicarũ omnium maxima, pulcherrimaq;. Nam & situ est tùm egregio, tùm ex omni aditu, vel terra, vel *Tamesi*, (qui fluuius vrbem præterfluit) ad aspectum præclaro: dein templis, ædificijs, locisq; tam priuatis quàm publicis, ita ornata atque distincta, vt longè cęteris omnibus ciuitatibus, & specie & magnitudine antecellat. Nec me certè mouet, quòd *Polydorus*, (vir vt sæpè iam dixi, in rebus nostris explicandis minùs castè integreq; versatus) aliter aut senserit, aut se sentire finxerit, præsertim cùm tot vbique præstantissimorum hominum scripta illius commentitias futilesque coniecturas, atque ineptias (plus pænè quàm aniles) detexerint. *Trinouantibus* proximi sunt *Iceni*, quorum ciuitas *Venta* est, ea, quã nostrates hodiè *Norwycum* nuncupant. Quam quoniam ornandam quoad potero, meisque scriptis celebrandam suscepi: non committam,

vt

vt quas laudes illius pulcherrimæ vrbis perpetua oratione (cùm ad id loci peruenero) persequi decreueram, eas nunc in hoc rapidissimo orationis meæ cursu, festinantiùs quàm par est, explicem atq; profundam. Quãquam mirari satis certè non possum, quid *Polidoro* in mentem venerit, regionem vt hanc *Nordouicensem*, ciuitatem verò *Nordouicum* appellandam existimaret, atque ex *Ordiuico*, peritissimus proculdubiò vrbium architectus) vnica tantùm litterula adiecta, *Nordouicum* tam subitò construeret. *Vna solummodò præter* Londinum *ciuitas* Ordouicum (inquit) *nomen vetus retinet, tametsi nos addita* N. *littera in principio,* Nordouicum *vocamus*. Hunc in modum purus ille scriptor, & rerum (quod profitetur) Anglicarum fidissimus interpres, ea quæ certis locis, temporibus, atque nominibus distincta sunt, singulari quadã temeritate atq; audacia permiscet

 semper

ſemper atque confundit.

Pryſæus (auctor ſanè grauiſsimus) in hiſtoria ſua hac de re ſic ſcribit: *Quale eſt illud quod de* Ordouicibus Polydorus *cẽſet, hanc videlicet ciuitatem ſolam, præter* Londinum, *antiquum nomen, videlicet* Ordouicũ *in hæc tempora retinuiſſe, quod de* Norwyco *ciuitate, nunc ad orientis inſulæ extremum latus poſita innuit, cùm* Ptolomæus Ordouices *planè ex Diametro, videlicet ad extremum Occidentis inſulæ* Britanniæ *conſtituit. Nec ipſa loci longitudinis aut latitudinis vllo modo ratio patiatur eos vbi* Norwycum *eſt, conſtitui: Nec dum tempore* Ptolomæi Saxones, *vndè hoc vocabulum* Norwich, *dubio procul originem traxit, in hanc inſulam applicuerant, videlicet à* (North) *&* (VVich) *quod Latinè ſonat*, Aquilonaris vicus, *quod* Polydorum *minimè obſeruaſſe plurimùm admiror.* Ordouices *etiam non ciuitatis, ſed gentis nomen erat.*

Nec

Nec omninò verum est, quod cætera loca omnia sua antiqua nomina penitùs amisêre, vt Polydorus *in suggillationem historiæ receptæ asserit. Quippè* Londinum *quod* London, *&* Eboracum, *quod non ita pridem* Euerwyck: *Venta,* VVincheſtre, Triſantonis hoſtia, Sowthampton: Cantium, Kent: Sabriana, Seuerne: Corinij, Corniſmen: Dannonij, Deuonſhyre men: Tameſis, Tames: *multique alij loci atq; vrbes palàm faciunt, non omnia vt* Polydorus *censet, huius insulæ loca sua antiqua nomina amisisse.* Hæc ille. Sed de *Polydoro* ſatis: Nos eò, vndè defluxit oratio reuertamur.

A Norwicenſibus non longè diſtant *Cantebrigienses,* quorũ ciuitas olim Britãnis *Caergrant,* & ab antiquioribus Anglis *Grãtecestre* (à flumine vrbẽ pręterlabẽte) dicebatur, nũc verò vulgò (ſed corruptè) *Cambridge* appellatur. Academia omniũ celeberrima, eruditiſsimiſq; ſemper hominibus

minibus atq; liberalissimis bonarum artium studijs florentissima. Cuius & vrbis & Academiæ antiquitatem, & cum antiquitate dignitatem, *Ioannes Caius* nuper eleganti volumine cōplexus est. Nec procul indè dissitæ sunt hæ gētes, *Catychlauni*, siue *Hertfordiēses*, *Buckinghamenses*, *Hūtingtonēses*, *Bedfordienses*, *Oxonienses*, & post hos, *Lincolniēses*, *Leicestrēses*, *Nortauondunēses*, *Staffordiēses*, *Waruicēses*, *Wigornienses*. Hertfordiensium ciuitas fuit *Verolamium*, vrbs perantiqua, & *Saxonum* furore funditùs excisa, cuius etiam adhuc vestigia quædam manent, & mœniorum ruinæ, cis amnem non lōgè à fano diui (vt vocant) Albani. Nunc inter cæteras eius prouinciæ vrbes, *Hertfordia*, (nationis insignita nomine) principem locū obtinet. Eodem modo *Buckinghamensium*, *Huntingtonensium*, *Bedfordiensium*, *Oxoniensium*, *Lincolniensium*, *Leycestrensium*, *Nortauondunensium*,

Warui-

Waruicēsium, Staffordiensium, Wigornien-siuм, primariȩ vrbes omnes (*Staffordien-sium* duntaxat excepta, quæ *Lychfeldia* nuncupatur, gētium nominibus insigniuntur, siue (nam id quoq; incertum est) gentes sibi vrbium, an vrbes gētium vocabula contraxerunt. Inter has maximi nominis vrbs *Oxonium* est (secūdùm *Catebrigiā*) nobilissima, & antiquissima totius pænè terrarum orbis Academia. Sequuntur *Salopienses*, quorum antiquissima ciuitas *Vricouium*, Saxonico perculsa bello, funditùs concidit: hodiè *Salopiam* habent vulgò dictā *Schreusbury*, vrbem non multò minùs nobilem & illustrem. Dein sunt *Deuani*, siue *Cestrenses*, & non procul ab hijs *Doruentani*, qui nunc *Derbienses* dicuntur. *Deuanorum* ciuitas maxima ea est, quam in hunc diem Britanni *Caer Lheon Ddourduw* nuncupant, veteres Latini *Deuam*, Angli *Legancestre* appellarunt, quam eandem hodiè breuius e-

quidem sed multò corruptiùs) *Chestre* cognominamus. Derbiēsium vrbi *Dorguent* quondam nomen fuit (ab albis aquis sic dicta:)quæ vox longo tēporis interuallo, inflexa nonnihil, atq; paululùm immutata, à *Dorguent*, ad *Derby* iam tandem deuenit. Vltimi omnium sunt *Snottingomenses*, nunc *Notyngamenses* dicti, *Eboracenses*, *Northumbrenses*, *Westmerlandenses*, *Cumberlandenses*, *Lancastrenses*. *Notingamenses* ciuitatem habent suo nomine percelebrem atq; insignem, (*Notynghamia* etenim nuncupatur) positaque est in summo colle, pellucidis vndique amnibus ac riuulis circunflua. Ea autem est vicinorum vrbi natura locorum, siue amœnitatem agrorum, siue vbertatem spectes, vt illic potissimùm constituti ciues videantur, quò omnibus tùm vitæ commodis, tùm voluptatibus circumfunderentur.

Eboracenses olim *Brygantes* dicebātur,

pugna-

pugnacissima gens, & *Romanorum, Pictorum, Scottorum, Saxonũ*, atq; *Danorum* aduersa semper, atque inimica tyrannidi, adeò vt perpetuò illorum rapinis obstiterint, neq; vnquam ne assiduis quidem fracti bellis conquieuerint. Horum ciuitates *Ptolomæus* nominat, *Eboracum, Bynionium, Calatum*, vel *Calcaria, Rhygodunum, Olicana*: quæ hodiè à nostris *Yorcke, Bynecestre, Tadcastre, Rippon*, & *Haligfex* denominantur. Harum omnium maxima, amplissima, atque augustissima ciuitas *Eboracum* est, totius prouinciæ Metropolis, atq; Archiepiscopali nobilitata sede, quæque secundùm *Londinum*, summę est & dignitatis, atq; magnitudinis: multis clara triumphis, atque nobilium regum ducumq; illustrata victorijs. A Britãnis olim *Caerfroc*, ab Anglis verò (vt anteà dixi) *Euerwick*, & nũc (contractiùs aliquantulũ, sed corruptiùs) *Yorck* appellatur. *Northambymbrenses*,

Westmerlandenses, Cumerlandenses, atque *Lancastrenses*, has habent præ cæteris principes dignitate vrbes, Northumbrēses *Nouum castrū*, VVestmerlandij, *Applebeiam*, Cumerlandij *Carliolum*, (ciuitatem nobilem, antiquam, & splēdidam, (olim *Luguballia* nomen fuit) Lancastrenses *Mediolanum*, quæ *Lācastre* dicitur, & *Mancuuium*, cui nunc *Manchester* nomen est.

Neq; miretur hic quisquam, quòd vetera vrbium nomina obliuio iam pænè obruerit, præsertim cùm *Saxones*, postquàm per vniuersam pænè Angliam, lōgè lateque victorias disseminarûnt suas, cūctis locis aut noua prorsus nomina indiderint, aut antiquiora ob linguę (vt fit) inscitiam penitùs deprauauerint. Patet hoc ex ijs quæ *Henricus Huntingtonius*, (scriptor grauissimus) hac de re memorię mādauit: cuius ex verbis liquidò perspici potest, non solùm quemadmodum

Saxones

Saxones antiquiſsima vrbiũ nomina immutarũnt, verumetiam vtpotè regnum vniuerſum in prouincias atque pagos diſtribuerunt. Hæc igitur ille: *Ciuitatum nomina quondã hæc erant, Britannicè* Caer Ebranc, *Eboracum*: Caer Chent, *Cantuaria*: Caerguragon, *Wigornia*: Caer Londone, *Lundonia*: Caerlyrion, *Leiceſtre*: Caercollon, *Colcheſtre*: Caer Glow, *Glouceſtre*: Caercey, *Ciceſtre*: Caeroder, *Briſtow*: Caercery, *Cireceſtria*: Caergwent, *Wynceſtria*: Caer Grant, *Grantceaſtria*, (*quæ modò dicitur* Grantebrigia:) Caerlion, *quam vocamus Carleuil*: Caerdauri, *Doroceſtria*: Caer Dorin, *Dormeceſtria, quæ ſita eſt in* Hunthedun *prouincia, ſuper flumen quod vocatur* Nen, *penitùs destructa eſt*: Caerlotthiot, *Lincolne*: Caermardin, *quæ nunc quoque ſic vocatur*, Caer ſegent, *Sylceſtre*. Hæc erant nomina ciuitatum tempore Romanorum & Britãnorum. *Prætereà*

Caerguercōn, Caer Gucerat, Caer Gortegrin, Caer Vruac, Caer Celemiō, Caer Megniad, Caer Licilid, Caerperis, Portcheſtre, Caerlegion, *in qua fuit Archiepiſcopatus tempore* Britonum, *nunc autem vix mœnia eius comparent, vbi* Vſca *cadit in* Sabrinam. Caer Draiton, Caer Marcipit. Et alio deinceps in loco: *Britannia etiam ciuitatibus quondam nobiliſsimis viginti nouem inſignita fuit, præter caſtella innumera, quæ & ipſa muris, turribus, & portis, ac ſeris erant instructa firmiſsimis. Quando autem* Saxones *hanc terram ſibi ſubiugauerant, reges ſeptem ſtatuerunt; regniſq; nomina pro libitu impoſuerunt. Primum regnum vocatum est* Kent, *ſecundum* Sudſeax, *in quo ſita est* Cyceaſtria: *tertium* Eſtanglia, *in quo ſunt prouinciæ quæ vocantur* Nordfolc, & Sudfolc. *Quartum est* VVeſtſeax, *cuius caput erat* VViltonia, (*quæ nunc data est ſanctimonialibus*) *in quo ſunt vrbes* VVinceaſtria,

Saleſ-

Salesberia, *& plures aliæ. Quintũ* Nordhumbriæ, *in quo est* Eboracum. *Sextum regnum est* Eastsex, *quod non durauit diu, sed certis regnis subiugatum est. Septimum* Merçe, *in quo est* Lincolnia, Leicestria, *& aliæ complures. Postquam autem reges* VVestseax *cæteris præualuerunt, & monarchiam obtinuerunt, terras per viginti quinque prouincias sibi diuiserunt, quarum situs & nomina scribere nõ piguit, quamuis habitatoribus notissima sint. Deueniet enim forsitan, vt quemadmodum nomina ciuitatũ prædicta, quæ olim grata & excelsa erant, modò in barbariem & risum vertuntur, ita etiam decursu temporum, quæ modò notissima sunt, incognita & incredibilia fiant: vndè patet quàm miserè & frustrà nominis nostri famam incolæ prouinciarum appetamus, cùm nec ipsarum vrbium, vel prouinciarum durare possunt.* Atq; hæc de septem regnis & ciuitatibus, videamus vicissim quid de prouincijs tradiderit.

Prima

Prima prouincia (inquit) Kent, *in qua Archiepiscopatus est* Cantuariæ, *& episcopatus* Roueceastriæ. *Secunda est* Sudseax, *in qua est episcopatus* Ciceastriæ: *Tertia* Sudrie: *quarta* Hantshyre, *in qua est episcopatus* VVintceastriæ: *quinta est* Bercshire: *sexta* VViltshire, *in qua est episcopatus* Salesbyriç: *septima est* Dorset, *octaua* Somerset, *in qua est episcopatus* Badhç: *nona* Dauenshyre, *in qua est Episcopatus* Exceastriæ: *decima est* Cornualliæ: *undecima est* Essex: *duodecima*, Middelsex, *in qua est episcopatus* Lundoniæ: *Tertia decima*, Sudfolc: *quartadecima*, Nordfolc, *in qua est episcopatus* Norwici: *quinta decima* Cantebrigeshyre, *in qua episcopatus* Ely: *sextadecima* Lincoleshyre, *cuius caput est* Lincolnia, *cui subiacēt sex aliæ prouinciæ, scilicet; prouincia* Leicestriæ, *&* Hantoniæ, *&* Huntyndoniæ, *&* Hertford, *&* Bedford, *&* Buckyngham, *&* Oxenford, *extenditur enim Episcopatus* Lincol-

Lincolniæ *à magno flumine* Humbri, *vsque ad flumen* Tamesis. *Vicesima quarta est* Gloucestresyre, *vicesima quinta* VVyreceastresyre, *in qua est episcopatus* VVigorniæ: *vicesima sexta* Herefordsyre, *in qua est episcopatus* Herefordiæ: *vicesima septima*, Salopsyre: *vicesima octaua* Ceastresyre, *in qua est episcopatus* Cestriæ: *vicesima nona*, VVarwic: *tricesima* Stafford. *Post trigesimam prima est* Derby, *secunda* Notingham, *tertia est* Euerwycksyre, *in qua est episcopatus* Eboraci: *quarta est* Nordumberland, *cui præest Episcopus* Dunelmiæ: *quinta illa regio, in qua est nouus episcopatus* Carluil. Sira *verò Anglicè, Latinè prouincia dicitur, igitur decem & septem episcopatibus insignita nostro tempore florescit* Anglia. *Vrbes verò multò plures sunt quàm episcopatus, vt* Gloucestria, Leicestria, Oxenfordia, *& aliæ plures Episcopis carentes.* Quamuis nunc vtraque ciuitas & *Glou-*

 cestria,

cestria, & *Oxenfordia* suos habēt Episcopos. Ex hijs omnibus liquet, quantum post deuictos *Britannos*, in rebus suis cõstituendis *Saxones* elaborarint: quam curam in propagandis imperij sui finibus adhibuerint: vtpote nominibus nouis, vrbibus, atq; prouincijs impositis, vetustiora deleuerint: denique quemadmodũ regionatim, vicatimque gentem omnem dispertiuerint. Quid quod non minori etiam cura publicæ vtilitati prospectum est, cùm vijs quatuor, latis atq; perpetuis, itinera trans *Angliam* pænè omnia distinguerent, eiusq; facinoris perpetuitatem atque memoriam solennibus edictis decretisque deuincirent. Qua de re ad hunc modũ libro primo *Henricus Huntington* scribit: *Tantæ autem gratiæ inhabitantibus fuit* Britannia, *quòd quatuor in ea calles, à fine in finem construerent, regia sublimatos autoritate, ne aliquis in eis inimicum suum inuadere auderet. Primus est ab*

ab Oriente in Occidentem , *& vocatur* Ichenild. *Secundus est ab Austro in Aquilonem, & vocatur* Ermingestrate. *Tertius est ex transuerso à* Dorobernia *in* Cestriam, *scilicet, ab* Euroaustro *in* Zephyrum *Septentrionalem* , *& vocatur* VVatlingstrete. *Quartus maior cæteris* , *incipit in* Catnes, *& desinit in* Totness , *scilicet à principio* Cornwalliæ, *in finem* Scotiæ, *& hic callis vadit ex transuerso* , *à Zephyro Australi, in Eurum septentrionalem, & vocatur* Fossa, *tenditq́ per* Lincolniam. *Hij sunt quattuor principales calles* Angliæ, *multũ quidẽ spatiosi* , *sed nec minus speciosi, sanciti edictis Regũ, scriptisq́, verendis legũ.* Hæc ille. Vndè facilè quis animaduerterît, quibus (veluti) ex fontibus ad laudem atq; ęternã nominis gloriã, antiqui Reges profluxerunt. Etenim si perenni fama digni sunt ij qui res in bello maximas, admirabili cum virtute atque audacia designauerûnt : (sunt autem dubio procul

dignissimi) quantis honoribus eos cumulabimus, qui, quæ alij cruento marte pepererunt, dulci pace, atque diuini cuiusdam consilij grauitate, cōseruauerint, auxerint, defenderint. Veruntamen hijs de rebus non est hic dicendi locus, & certè si esset, subtiliùs ista persequi superuacaneum foret, præsertim cùm *Gulielmus Lamberdus* (is cuius paulò antè mentionem feci) multorum nuper antiquorum regum priscas leges, è vetustatis tenebris in lucem veritatis vindicauerit. Ad alia nos maiora rapimur, & sępenumerò ante oculos *Norwici* imago obuersatur nostros, quæ nos ad se identidem reuocans, promissi laboris fidem atque constātiam efflagitat. Etenim cùm illius caussa suscepta institutáque sunt hæc omnia, iamq; tanquam è scrupulosis cotibus emerserit atque enauigarît oratio, cumq; vniuersam ferè *Britanniam*, (eam præsertim quā hodiè *Angliam* nūcupamus) breuiter

breuiter enucleateq́; deſcripſerim, eiuſq́; nominis rationem, ſitum, ſpeciem, magnitudinem, fertilitatem, rerum geſtarũ famam, finitimas inſulas, mira, prouincias, vrbes primarias, vias denique (pingui quamuis vt aiunt Minerua) dilucidè tamen ſatis, (vt mea fert opinio) aperteq́; depinxerim, cũctaq́; (quoad potui) grauiſsimorum, atque antiquiſsimorum authorum teſtimonijs cũfirmauerim: quid reſtat, niſi vt quibus aſtrictus teneor, ijs me continuò vinculis exſoluã? Quocirca quandoquidem hunc in modum celeriter per omnem pænè *Britanniam* cucurrimus, mariaq́; immenſa oratione peragrauimus, iamq́; propè, atq; in ipſo planè cõſpectu noſtra *Norwycus* eſt, cuius dũtaxat cauſa tam latè euagati ſumus, paſsis eô velis curſum confeſtim dirigamus.

1. Tres igitur partes erunt huius hiſtoriolæ: primo loco Vrbis vt nunc eſt, formam, deſcriptionemq́ue inſtituemus,

quibusque initijs creuerit, donec ad hanc tantam peruenit (quâ hodiè visitur) amplitudinem, ostendemus. 2. Tum consequetur Pontifices, qui sacris ac religioni præfuerunt: 3. ac post hos Prætores. Semper autem vt quid memoria dignũ inciderit, id ordine, & (vt poterimus) aptè, in illorum vitas ac tempora includemus.

NORWICVS ciuitas *Angliæ*, vna inter multas celeberrima, ad oriẽtis insulæ latus extremum, propter *Baradenum* fluuiũ sita est: qui à mari *Hyermuthico* (in quod profluit) sexaginta millia passuum abest. De nominis ratione, atq; origine, variæ sunt & multiplices diuersorũ hominum opiniones. Siquidem qui ea de re scripserunt, (scripserunt autẽ permulti) in dubias & ancipites sentẽtias distrahuntur. Quidam enim à regulo quodam seu duce *Noro*, (nam id imprimis traditur) nomen ciuitati impositum putant.

Non-

Nonnulli à *Norico* (antiqui ſanè nominis fluuio) cæterùm & fluuius, & fluuij nomen (perindè vt mortalia quæq;) vetuſtate iam penitùs exaruit. Alij de piſcinis quibuſdam neſcio quid nō minùs fabuloſè, quàm ridiculè & perinſulſè comminiſcuntur. Sunt qui ex hijs duobus *Saxonicis* vocabulis (*North* & *Wich*) ſimul iunctis, ac ſi dicas *Aquilonarem vicum*, (talis enim Latino ſi exprimantur ſermone, iſtorum verborum vis eſt,) (*Norwicum*) nuncupatam, autument. Hos vt ſequar potiſsimùm (quandoquidem de fluuio nihil conſtat) inclinat animus.

Hęc in leui collis deiectu poſita, & magnitudine, & ſitus opportunitate, cæteris omnibus Angliæ ciuitatibus (paucis dūtaxat exceptis) lōgè antecellit. Latè patet ab ortu in occaſum, hoc eſt, à mōtis radice, quam flumē alluit ad ſummū verticē paſſus ferè mille: vndè ſenſim creſcēdo, in maxi-

maximam amplitudinem diffunditur: in longitudinem verò à meridie in Septẽtrionem mille quingenta passuũ & paulò amplius protenditur.

Forma eâdem quæ arcui vehementiùs intento, cùm sagittarius pleno nisu incũbit, iam iam sagittam emissurus, cuiusmodi apud Astronomos signi cœlestis, (cui nomẽ fecêre *Sagittarij*) arcus est: nisi quòd hic figurã habet Scythici, ille Britannici: hoc est, non incuruantis mediũ, nec extrema tenosue flectentis in auersum. Ad hanc formam ab angulo incipit, & se paulatim hinc ædificiorum latè efferentium tractu, inde murorum arcuato flexu extendit, dilatatque, ad maximam ipsius amplitudinem. Tum sensim se cogit arctatque, ac tandem lateribus ex diuerso propè côeuntibus, alium facit angulum, sed priori ampliorem. Hanc in formam cùm fluminis naturâ, tùm manus artificum vrbem cogebant,

Fluui-

Fluuius etenim ab occasu ex duorũ fontium, quasi ad *Wymondhamiam* confluxu profluens, (quorum alter suprà *Derhamiam*, alter suprà *Attilburgum* æquali ferè semper spatio decurrit,) mediam vrbem partim interluit, partim præterfluit, itaque è ciuitate deuolutus, latus vrbis quod ad solem exorientem spectat lambens, præcingit & alluit. Naturam iuuit ars, & ciuiũ sollers industria, qui firmissimo muro vrbem circumcinxêre, cuius ea ratio est, vt nec ad eius defensionem quicquam munitius, nec ad speciem ornatius cogitari potuerit. Nam & lapide quadrato, siliceque elaborato construxerunt, itaq; crebris pinnarum interuallis, fornicibus, speculis, frequentiq; turri distinxerunt, vt & defensionis opportunitati, & intuentium voluptati cùmprimis prospexisse videatur. Et certè si non ad vsum ciuium, & peregrè aduentantium commoditatem, plurima porta interrũ-

retur, nuſquam non perpetuus foret. Nã quà vrbem deſerit flumini coniungitur, & paulatim aſſurgendo per vniuerſum montis cacumen porrigitur, indeq́; ſenſim denuò deuexus, amni (qua ex ciuitate ad ſeptentrionem emergit) committitur. Vndè fit, vt quod fluuius propter loci celſitudinem naturali munimento defendere nequierit, id murus artificum ingenio tutiſsimum reddiderit. Occidentalem enim & præruptiſsimã vrbis partem murus, murum foſſa præalta, foſſam agger ambit. Latus Orientẽ verſus murũ habet nullũ, ſed profluentem tantùm qui cum muro ſibi (vt anteà dixi) qua ex ciuitate effluit, commiſſo, ac in ſeptentrionem ad portas vſq; *Magdalineas* proiecto ita ſe habet ad reliquam vrbis arcuatę formam, vt neruus adductus ad arcum. Ergo quia id latus nullũ habet artis beficium, ſed naturæ tantùm (habet enim propter ſe amnem, propter amnem pratulum,

tulum, pro anni tempestate viride semper satis & amoenum: nonnunquã tamẽ fluidum & vndosum: quem mons alius asper, & densissima vestitus sylua, indè se attollens, atque ex aduerso vrbem respectans, suo sinu excipit receptatque,) quà ergo (vt dixi) nullum habet artis præsidium, duo prostant propugnacula, duarum turrium instar erecta, quæ plena foraminibus ad tormenta exercenda affabrè excauatis, & ferreis machinis ad bombardas sustinendas instructa, & vrbi decus, & hosti terrorem inferunt. Horum alterum trans amnem ad vrbis angulum, solido ex lapide in ripa positum: commune & aquæ & terræ patentium, nec debile munimentum est. Et ex hoc transmissas fuisse antiquitùs, in citeriorem ripam (vt nunc in statione publica fit) cathenas, & in opposita muri arce receptas, indicio sunt cathenarum reliquiæ, &

turrium tùm recipientium, tùm emittentium ruinæ. Periculíne ad prohibendum cymbarum aditum: an portorij causa (vt nunc fieri cōsueuit) incertū. Alterum ex aduerso vrbis vmbilico, quà amnis è ciuitate præcipitat, cis fluuiū ex cocto latere cōstructū: ea vrbis loca defendit, quę munimentorum (præterquàm amnis ea ex parte vadosi, & pręcipitiorum impeditissimorum) expertia, eorum exposita sunt iniurijs, qui ex Oriente vrbi periculum inferre possent.

Ad hunc modum partim natura loci asperi, montosi, iniqui, & syluestris, partim artis & ingenij machinationibus sollerter ad defensionem excitatis, vrbs est vndequàq; munitissima, adeò vt hostiū quamlibet numerosam multitudinē (si opus fuerit) facilè ac nullo negotio disiecerit.

Atq; quemadmodum situs, lociq; natura multúm adfert vrbi roboris ac firmamenti,

mamenti,ita ingenium,ars, virtus, & industria ciuium plurimùm addidêre & opportunitatis ad vtilitatem, & ad delectationem dignitatis & ornamenti. Etenim quamuis nunc ampla ſit, nobilis, florens, celebris, & ciuitatum omnium, ſecundùm *Londinum* (vniuerſi regni emporium) multò maxima auguſtiſsimaq́;, tamẽ initia habuit (quemadmodùm omnia) vt non vſque quaq́; illuſtria, ita humiliora fortaſsis, quàm pleriq́; homines arbitrantur: omninò tamen obſcura nõ auſim appellare. Nõ enim Romã florẽtẽ (vt vulgò loquuntur) vidit vna dies: nihilq́; ſimul inuentum idem, & perfectũ: & abundè clara ſunt initia quæ commẽdarûnt fœlicia incrementa: iſque ſemper dicendus eſt benè cœpiſſe, qui in inſtituta ratione rectè proceſſerit. Quò magis laudi dabitur ijs, qui ex initijs humilioribus clariora, ex paruis maxima, ex illuſtribus illuſtriſsima fecêre. Nam cùm

insigni semper apud omnes gloria floruerunt ij, qui quæ à maioribus tradita sunt conseruantes, ampliora eadem & ornatiora quàm acceperunt ad posteros trãsmiserint: quos & quantos honores tribuemus ijs, qui magnorum operum veluti fundamenta ponentes, quæ prudenter inchoarunt, prudentiùs multò perfectiusque absoluerint. Hæc enim sua sunt: cætera quæ non fecimus ipsi, *vix ea nostra voco*, vt verissimè cecinit *Ouidius*: nec merentur laudem: cùm talium virorum industria sempiterna seculorum omnium memoria vigebit. Etenim vt pleræq; ciuitates (quarum prima fundamẽta posita sunt illustria) socordia, inertia, luxu, & ignominia defluxêre, nec virtute aut relligione (firmissimis ad æternitatem præsidijs) circunseptæ sese extulerunt, sed fœdos & perditos exitus habẽtes, ęterna se sceleris labe & ignominia commacularunt: sic quæ (minimis primùm

mùm ac languentibus viribus) ciuium industria tamen, virtute, cõtinentia, modestia, ac frugalitate paulatim auctæ, ad maximas tandem opes, & summum fœlicitatis gradũ peruenêre, omnium vocibus & sermone celebrãtur. Hinc veteres illi Heroës, *Moses, Cecrops, Cadmus, Romulus*, innumerabilesq; alij (magnarum autores rerũ) tantam nominis sui amplitudinem, ad perennem ipsius memoriam, posteritati propagarûnt. Contrà verò *Rehoboam, Sardanapalus, Creon, Sylla, Cinna, Nero, Heliogabalus*, omnesq; qui vel morum immanitate, & importuna tyrannide, vel noxijs & impuris libidinibus patriæ vastitatem & exitium intulerunt suæ, æternam sibijpsis, & nullo interituram æuo turpitudinem inflixerunt. Nec iniuria. Illi namque clades & interitus rerum publicarum fuere, hij authores: illi longis duratura seculis, exiguo temporis momento pessum

dedêre,

dedêre, hij breui ſpatio virtute ſua multa, ad innumerabilia ſecula permanſura peperêre. Reſpublica ab hijs incœpit, at in illis deſijt. Siquidē amplitudini quaſi vitā dediſſe, multò magnificentiùs eſt, & ad nominis perpetuitatem glorioſius, quàm acceptam iugulaſſe. Itaq; ſi auium in nidis conſtruendis prouidam induſtriam, ſi araneolorum in telis texēdis ſubtilem ſollertiā, ſi formicarū perpetuos in victu parādo labores, ſi apū admirabilē in Republica ſua adminiſtranda diligentiam, (multaq́; præterea, quæ parens natura paruis animalculis inſeuit) tantopere admiramur & ſuſpicimus: quid hîc fieri conuenit? vbi non malleolis aut ſarmentis nidi, ſed ciuitates: non leuiter ſuſpenſa ad muſcarum interitum & inſidias retia, ſed leges ad concordiā fiunt: vbi non naturæ imperio omnia, ſed virtutis arbitrio geruntur: vbi denique non de fauis, aut aluearijs, ſed de recta ciuium institutione,

tione, rerum ſuarum conſeruatione, vita beata diſceptatur, & communi omnium ſalute. Quo quid humano generi vtilius excogitari poteſt? Itaque quemadmodū familiam qui benè inſtituit, qui inſtrumento domeſtico, qui ſupellectile largè copioſeque inſtruit, qui omnia in ordinem cogit digeritque, qui rem deniq; familiarem pertenuem, & anguſtam, amplam facit & magnificam, ſummo eſt apud omnes in honore, prudenſq; paterfamilias & οἰκονομος perhibetur: ſic qui reſpublicas ad eum modū moderantur atq; gubernant, hij non viui ſolùm inter ſapientiſsimos numerabūtur, ſed poſt mortem etiā admirabili ſemper laude ac gloria circumfluent. Ergo ne longum faciam, rem paulò altiùs repetam. *Norwici* primordia hæc erant.

Æneas Anchiſæ Veneriſq; filius, Troianorū qui capta *Troia* profugerunt dux nobiliſsimus, cùm per *Macedoniam* atq;

Siciliam ſedis quærendæ cauſa deuectus, *Laurentem* agrum (qui locus eſt *Italiæ*, qua parte olim *Latium*, hodiè *Campania* eſt) anno ante Chriſti aduentum milleſimo centeſimo primo occupaſſet : ex *Lauinia Latini* regis filia, (quam vxorem duxerat) *Aſcanium* filium ſuſcepit. Is dein *Syluium* , *Syluius Brutum* procreauit. *Brutus* autem vt in inſulam *Albiona* delatus eſt, (eius ab originibus fuſis, ſe primùm regem inſulæ conſtituit, anno ante *Chriſtum* natum milleſimo centeſimo triceſimo tertio, eamq; ex ſuo nomine *Britanniam* (*Albion* vt dixi prius nomen erat) appellauit : ac *Nouam Troiam* (hodiè *Londinum*) ad *Thameſim* fluuium anno ante *Chriſtum* milleſimo centeſimo condidit. Quid multis? Res *Brytannorum* iam inde paulatim propagari cœperunt, cùm tamen neque *Norwici*, neque caſtelli quod in eo viſitur, vllum adhuc nomen (ante

Gurgunti

Gurgunti Bellini filij tempora (qui à *Bruto Britanniam* vigeſimus quartus rexit) exſtitiſſet. Is etenim poſtquam tributum quod *Bellino* patri, vectigales *Dani* pendere conſueuerant, occiſo *GutLaco Danorum* rege, anno regni ſui ſexto, illato genti fœdifragæ bello recuperaſſet, redienſque per *Orchades*, *Hyberniam* prius incultam atque inhabitatam, *Parthalao*, *Cantabroque Hiſpanorum* ducibus, ſubditorum aſtrictam iure, ſtipendio inſuper impoſito, hoſpitij incolendique cauſa conceſsiſſet: in ea *Brytanniæ* parte quæ ortum ſolis ſpectat, (quam orientalem vocabant incolæ) loci naturam arci condendæ ſatis idoneam conſpicatus, caſtelli cuiuſdam fundamenta poſuit. Quod forma iam quadrata inchoatum, & ex albo lapide in collis excelſi vertice fundatum, (ad flumen olim *Sydumanum*, nunc *Hierum*

nuncupatum) Rex sui vt videtur nominis rationem secutus, *Kaier Guntũ* (quod Latinè *Gunti castellum* rectè dixeris) appellauit. Sed in rebus humanis vt nihil est perpetuum, ita opere imperfecto auctor fatis concessit.

Veruntamen *Guthelinus* (qui proximus à *Gurguntio* numeratur) rex Græcæ & Latinæ linguæ peritissimus, opus inchoatum perfecit, idq́ue muro, vallo, fossáque duplici circummuniuit. Quarum alteram monti ad eius radices vndique circundedit, alteram ante portam pontemq́ue ita perduxit, vt in semicirculi figuram recuruata, atque ad interioris fossæ diametri ferè fines reducta, vtroq; suo cornu cum ea tantùm non coîret. Nisi iam vrbis purgamentis (vt aliquot nunc ab annis fieri cœptum est) & sordibus quæ ex ædibus indies exportantur, ciues eam compleuissent. Prætereà ad castellũ testudines quasdam subterraneas, longo

fornice

fornice, cœcoq; itinere duxit. Dein mutato cum suo *Gurgunti* nomine, *Kaier Guthelin* (quasi *Guthelini* castellum) Britannica voce loco nomen fecit.

Atq; ita re nomineq; integra ad multos annos arx permansit, nulla memoria digna (quæ scriptorum monumentis cõprehensa est) accessione facta, nisi quòd *Julius Cæsar* omnium ferè gentiũ victor, quadraginta (vt fama est) ante *Christum* natum annos, multa circà castellum ædificia exstruxerit.

Veruntamen posteà res Norwicenses crescere indies, atq; illustriores fieri cœperũt. Annus is fuit à partu virginis quadringentesimus, quadragesimus nonus, cùm *Vortigerus* Gerseorum rex, Brytanniæ quoq; regnum per vim ac nefas occupauisset. Is etenim vt quod immani nequitia, adeptus esset imperium firmiori tueretur præsidio, gentem Saxonum sceleris sibi sociam asciuit, quæ ducibus

Hengisto atq; *Horso* maximis copijs sese in *Brytanniam* infudit. Tenuêre tum ad orientem maximam insulæ partem *Picti Scotiq́;* (gens aspera & multū in sanguine & cæde versata) post hos *Anglosaxones*, dein *Dani*: tum *Normanni*: vltimò *Belgæ*: sed *Pictis* atq; *Danis* prorsus deletis, ad nostra vsq; tempora habitatum est in *Albania* à *Scotis*, in *Cãbria* à *Brytannis*, in *Saxonia* Orientali, Occidentali, Meridionali, & inter vtrãq; media, à *Saxonibus*, à *Belgis* verò per vniuersam insulam cū *Normãnis* mistim, tū pręcipuè in *Wallia* occidentali. Inito igitur cū *Scotis*, *Pictisq́;* contrà *Britannos* fœdere, *Horsoq́;* in bello quod cõtra *Aureliū Ambrosiū* gessit, interemto, superstes fratri *Hengistus*, homo feritate incredibili præditus, & bonitatis cœli soliq; nõ ignarus, regionisque occupãdę percupidus, quò faciliùs omnẽ *Britanniã* domesticis perculsã dissidijs inuaderet, *Ibittos* (*Iutas* nõnulli: alij *Vitas* appellãt)

pellāt)gētē eius partis *Germaniæ* quę hodiè *Alemania* dicitur, *Anglosq́;* qui *Angliæ* regionem inter *Saxones* & *Ibittos* positā incolebāt,huius fecit sui consilij crudelissimi participes. Quæ barbara lues breui temporis interuallo, ita se per omnes regni partes diffudit,vt cūctis rebus immani rabie deuastatis,*Britannorumq́;* viribus post longa bellorum incommoda fractis atq; contusis, vniuersa pænè regio in eorum ditionem concesserit.

Ibitti etenim *Cantium* occuparunt: *Saxones* prouincias quas nunc nostri *Westsexiam*,*Estsexiam*,*Sudsexiam*,& *Middlesexiam* nuncupant: *Anglosaxones* autem *Brytanniam* Orientalem, eam quæ hodiè *Northfolciæ*, *Suthfolciæ*, & *Cantebrigiæ* comitatus continet.

Nec dum nouem expletis annis *Ibitti*, anno Domini. 457. suo *Cantio* regē præfecerunt, & post hos (annis videlicet viginti quatuor ab illo tēpore elapsis, *Angli* quoque

quoque, suæ *Britanniæ* orientali suum.

Exin nouus rex *Guthelini* castellum sedem regiæ capit, Anglique circum arcem ædificare, ibique deindè habitare, & piscibus capiendis operam nauare cœperunt. Tum ex insigniore duce *Noro*, (cuius auspicijs in *Britanniam* venerat) naturaque loci piscatorij qui eorum lingua *Wices* dicebatur) *Norwici* loco nomen dedêre, falsa quidem inueterata, tamen opinio) castrumque *Burchestrum* nuncupauêre.

Ex hijs principijs tanta *Norwicus* deindè incrementa cœpit, atque eô magnitudinis longo tandem interuallo deuenit, vt totius *Britanniæ* orientalis vrbs pulcherrima, florentissima, potentissimaque facilè exsisteret. Etenim imbecilla primùm, & quasi in cunis vagiens, reges habuit illustrissimos, & insigni præditos prudentia pontifices: infantiæ (vt ita dicam) alumnos suæ, quorum admirabili

bonitate

bonitate alta indies, & educata fuit, donec postmodùm corroborata iam ætate, ciuium industria exculta, & ornata, eam adepta est (qua nunc quoq; fruitur) plenam opulētæ dignitatis senectutem. Tales namque habet magistratus annuos, quales hodiè Londinenses habēt, & numero, & dignitate pænè pares, eosdem ritus, eundem in muneribus delegandis ordinem, eandem Prætorij iuris descriptionem, ac viuendi disciplinam. Quamobrem vrbs est tum natura, situ, & ædificiorum pulchritudine apprimè nobilis, tum rebus ijs omnibus, quibus abundare solent benè moratæ ac constitutæ ciuitates, instructissima.

Atque vt opibus creuit, ita relligione claruit, iam indè à *Sigeberto* Orientalis *Britanniæ* Rege, sub quo Christi fidem suscepit. Is enim intereà dum in *Gallia* exulabat, (inita cum *Fœlice* quodā *Burgundo* amicitia) mortuo iam *Corpuwallo* in

Angliam reuersus, *Angliæ* orientalis (ibi enim habitabat) regno est potitus, *Fœlicemque* principatus sui præsulem constituit. Qui dein suos ad *Christi* fidem conuertit, ac *Donuoky*, *Donwycum* nonnulli appellant, (ciuitas propter mare in orientali *Southfolciæ* parte posita, hodie *Fylchestown* dicitur) sedem habuit. Sunt tamen qui putant antè *Fœlicem Angliæ* orientalis episcopos fuisse, qui *Sohami* iuxta stagnum Eliensis oppidi cõsederint. Vtcunq; fuit (quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?) constat certè hunc *Fœlicem* postquam prouinciæ Noruicẽsi & Southfolcensi, annos decem & septem præfuisset, extremum obijsse diem, atque *Donwyci* sepultum. A cuius morte in episcopatum surrogati sunt *Thomas* quidam *Fœlicis* Diaconus, ex *Giruiorum* prouincia oriundus qui quinque annos Ecclesiam rexit: & post hunc *Bonifacius*, qui totidem annos, quot *Fœlix* vtri-

usque

usque Ecclesiæ gubernacula tenuit. Post *Bonifacium* autem *Bysus*: sed *Byso* mortuo, duo eidẽ prouinciæ præsules præficiebantur. Quorum alteri *Donwocy*, alteri *Elmhamiæ* sedes erat. Horum omnium nomina prout quisque munus pontificium obierat, ordine subsequuntur.

Elmhamenses Episcopi.	*Domwycenses.*
Beadwynus primus.	*Acceius primus.*
Northbertus.2.	*Astwolfus*.2.
Headeulacus.3.	*Aerdredus*.3.
Neathilferethus.4.	*Cuthwynus*.4.
Eanferethus.5.	*Aldberthus*.5.
Athelwolfus.6.	*Eglasus*.6.
Alcharus.7.	*Heardredus*.7.
Sybba.8.	*Aelphunus*.8.
Humferthus.9.	*Tydferthus*.9.
Humbyrctus.10.	*Weremundus*.10.
Weremundus.11.	*Wylredus*.11.
Wylredus.12.	

Totidem erant à *Biso* vtriusque sedis Episcopi, quorum res gestę vetustate obliteratæ iam penitùs euanuerunt. Nec mutata multùm harum rerum conditio fuit, donec ad tempora *Humberti Elmhamensis*, & *Wylredi Donwycensis* episcopi peruentum est. Horum enim ætas incidit in perturbationem ecclesiasticæ disciplinę, regnantibus *Ludicano*, & *Egberto Merciorum*, & *Westsaxonum* regibus. Ab *Ludicano* enim afflicta Ecclesia, rebusque pontificijs vehementer perculsis, ad vnum denuò pręsulem episcopalis dignitas deuoluta est. Quàm primùm *Athulfus* suscepit, ac sub *Edwyno* rege *Elhami* consedit. Huic suffecti sunt hi quorum nomina consequuutur.

Alfridus.2.	*Algarus*.6.
Theodredus.3.	*Alwynus*.7.
Theodredus.4.	*Alfricus*.8.
Athelstanus.5.	*Alyfreicus*.9.

Cui defuncto, *Stigãdus* successit, ascitus in

in Pontificatum, & statim eiectus. Consimili clade de sede pōtifica decidit *Grinchefalus*, honore ac fortunis exclusus amplissimis. Hunc etenim postquàm compertum esset adituī sibi ad eum quem adeptus est honorem mercede ac precio patefecisse, denuò deturbarūnt, & *Stigandū* rursus in episcopali cathedra locarūnt. *Stigando Ægelmarus* eiusdem *Stigandi* frater successit: atque hij omnes ad *Gulielmi Normanni* tempora *Elmhamij* consedêrunt. Huius tempore anno Domini millesimo tertio, ciuitas *Norwicensis* subitis ignibus deflagrauit: qui casune vrbem intulerint, an eos nefarij ciues clādestino scelere tectis intulerint, incertū. *Ægelmaro* episcopo *Gulielmus* rex sacellanum suum *Arfastum* substituit: qui ex cōsilij sententia sedem episcopalem *Elmhamo Thetfordiam* transtulit. Vbi is solus, ac qui illi surrogatur, *Gulielmus Galfagus* consedêre.

Proximus ab hijs *Gulielmus Herbertus*, pontificiæ dignitatis gradus conscendit, vir sanè illustris, ac (vt illa ferebant tempora) insigni eruditione præditus.

Veruntamen priusquàm vlterius progredior, hoc in loco, tacitis quorundam hominum reprehensionibus occurrendum mihi existimaui. Neq; enim defuturos quosdam suspicor, qui cùm ea quæ à me optimum in finem describuntur, (vt est talium virorum captus) inuidiosissimè detorserint, iniquum meis scriptis vel inscitiæ, vel superstitionis crimen imponent.

Quid tu mihi (inquiet aliquis) hos *Beadwynos*, *Northbertos*, *Accios*, *Tydferthos*, *Astwolfos*, *Weremundos*, & id genus alios, quisquilias veriùs quàm pontifices commemoras? quos aut nunquã natos sanè oportebat, aut sempiternã obliuione sepultos? Enimuerò horum hominum proteruam insolentiam satis demi-

demirari nequeo, qui ardentibus inanis gloriæ flammis perusti, vsque adeò semetipsos diligunt, ac magnificè circumspiciunt, vt ea solùm scribi debere arbitrentur, quæ illorum aures nescio qua inani ac futili delectatione permulceant. Nolumus (inquiunt) talia literarum monumentis prodi: Nolumus *Romanos* sacerdotes, templa, sacra, cæremonias audire: Nolumus denique abolitam illam iam pænè papisticæ tyrannidis memoriam cuiusquã scriptis redintegrari. Cur quæso? Nimirùm quia tempora illa impietatis, errorum, & ignorantiæ plenissima, immani vndique superstitione redundarũnt. Quasi verò nos istuc aut ignoremus, aut occultemus, aut quouis modo oratione nostra illorum impuritati suffragemur. At fuerunt plærique omnes illius ætatis pontifices impij, crudeles, auari, indocti, & (quod caput est) papistę: Esto, fuerint:
(quamuis

(quamuis hoc quoq; infitiari certè licebit) sed fuerint tamen improbi, fuerint sacrilegi, fuerint spurcissimis superstitionibus polluti, fuerint deniq; flagitiorum omnium vitiorumque antistites: Quid tum? Nónne ideò illorum exemplis alij à consimili scelere & nequitia deterrebũtur? Quid? hac duntaxat vna superstitionis lue, & superioris seculi labe excepta, an non multi exstiterunt præsules eruditionis laude alioquin insignes, virtute præstantes, vitæ disciplina admirabiles, tamen & horum silebitur?

Iam verò illud cuius est, nõ dicam stultitiæ sed amẽtiæ? arrogantiæ, importunitatiq; tuæ, nescio quod cõscientię vulnus, ac superstitionis pestem prætexère, perinde ac si mẽtis castimoniam talium voluminum lectione coinquines. Itane verò? *Herodotum, Thucididem, Cæsarem, Titum Liuium*, cùm legimus, & veterũ seu Romanorum, seu Græcorum res gestas remi-

reminiſcimur, quos ad virtutem ſtimulos ſentimus? quo inflammamur ardore? quanta denique ſuauitate perfundimur? & adeò ingrati erimus, noſtros vt infra Ethnicos amandandos putemus? Quid? Sacra *Veneris*, Orgia *Bacchi*, Solēnia matris *Berecynthyæ, Iunonis, Dictinnæ*, Floralia, Eleuſina, Saturnalia, cùm audimus quotidiè, legimus, manibus ferè atque oculis vſurpamus, nonnè ſingulari odio & deteſtatione ſceleris tam horrendi inardeſcimus? & noſtrorum hominum vetuſta volumina, ritus, mores, cęremonias perſcrutantes, periculum erit, ne conſcientiæ noſtræ illarum ſordium cōtagione reſperſæ violentur? Quid? Poetæ? nonnè in iſtarum rerum deſcriptionibus crebri ſunt ac frequentes? quis tamen vnquam illorū carminibus relligionem ſuam labefactari ſenſit, aut mentem perfidię maculis contaminari? Tres illi *Marci Tullij Ciceronis* de natura Deorū libri, omnibus

verborum ac ſententiarum floribus conſperſi: ecquos recordari poſſumus, quorũ ex animis aureum illud orationis flumen diuini numinis cognitionem eluerit? *Augustinus* ipſe, qui horum omnium ſacrilegiorum portenta uno volumine complexus eſt, ecquem illius oratio, gentium ſpurciſsimis ritibus implicuit? Veteres illi Christianæ Eccleſiæ anteſignani, ac martyres glorioſiſsimi, *Tertullianus*, *Cyprianus*, *Cyrillus*, *Arnobius*, *Lactantius*, innumerabileſque alij, quanta eloquentia, arte, ingenio, copia, horum cultus, ſacra, cæremonias, mores, inuenta, inſtitutaque perſecuti ſunt, cùm tamen in omni penè ſeculorum memoria ne vnus quidem vnquam inuentus fuerit, cuius animum illorum ſcripta deprauauerint? Pleni ſunt omnium philoſophorum libri, talibus ineptijs, annales vetuſti, & antiquorum ſcriptorum monumenta huiuſcemodi fabulis

ac monſtris referti, qui tamen vbique abſque periculo, incredibili certè eum legentium voluptate, teruntur, leguntur, ediſcuntur. Nec tamen adhuc quiſquam exſtitit adeò ſceleratus & excors, qui ex horum voluminibus virus aliquod ſuperſtitionis exſuxerit, aut tam impuræ religionis guttulam aliquam in animum ſuum illabi ſiuerit, ſed eò magis ab illorum diris ſacris, ac nefandis myſteriorum deliramentis abhorruerit. Ergo in horum libris euoluendis caſtiùs verſabimur quàm in noſtris? & ab illis nihil damni metuentes, perniciem, ab his & conſcientiæ peſtem perhorreſcimus? Equidem ea ſemper mente fui, vt iſtius ſententiæ homines, aut bonorũ ſtudijs apertè inimicos & infenſos exiſtimarem, aut papiſtarũ ſceleribus occultè & inſidioſè præuaricari. Nam qui iſta ferre nequeunt, neſcio ob quam putidã & delicatam curioſæ mentis puritatem, quam

ſtultitiæ ſuæ prætendunt, ſuperbas me-
dius Fidius aures habent, & morbo quo-
dam mentis ac iudicij quo laborant, po-
pularium ſcripta faſtidientes, ingenij ſui
vanitatem, & cordis virulentiam depro-
munt. Qui autem omninò tanquam in
obſcuritatis cœno, iacere veterum mo-
numenta volunt, neque ex occultis ea te-
nebris in lucem vindicari, non tam relli-
gionis amore id exoptāt quidem, (quàm
fortaſsis funditùs deletam & exſtinctam
cupiunt) quam impuritatum conſcien-
tia, quas ſempiternis ſilentij latebris atq;
integumentis inuoluere conātur. Vterq;
ſanè & cœlo ſolem, & nocti diem inui-
dent: & manifeſta mentis deprauatæ in-
dicia dantes, inſignem ſibi vel perfidiæ,
vel inuidiæ notam inurunt, dū ea obrue-
re & opprimere nituntur, quæ cognita
cunctis ſummam importabunt ſalutē,
Sathanæque atq; Antechriſti inſidijs atq;
ſceleribus detectis, gloriam Dei optimi
maximi

maximi mirificè illustrabunt.

Quapropter hoc maneat semper, ac fixum sit: harum rerũ lectionem, vt multis iucundam, ita nemini inutilem futuram: solosq; eos pollui ac commaculari, qui picem impietatis tetigerint, id est qui vel praua voluntatis consensione papisticis fecibus sese fœdarînt, vel maleuolentia & inuidia cæcati, mentis oculos, & ingenij lumen amiserint.

Neq; verò velim quisquã me arbitretur hoc in loco, vel hominibus, vel illorũ tẽporum relligioni, seu potiùs superstitiosissimis sacris quicquam honoris impertiri. Nõ me latet quàm cœca & horribilis nox, illa ætate orbem terrarum opprimeret, quamq́ue crassis obducta & circunfusa tenebris, ipsa veritas, ac relligio Christiana iaceret. Verùm si in tanta ac tam illustri Euangelij luce qua hodie Dei benignitate circũfundimur, horum hominũ sanctimoniam, vel si mauis super-

stitionem intuentes, illorum exemplo ad virtutem inflammemur, ecquis iure reprehenderit?

Sint igitur ista nobis semper ad imitãdum proposita, eoque simus animo, vt si quæ temporum illorum antistites pietatis monumenta ad posteros transmiserint, ea nos non hominum voluntate, sed naturæ regula, & rei ipsius magnitudine metiamur. Parum etenim iam nostrâ interest, quo consilia sua direxerint, quemque sibi benè aut secùs agendi finem proposuerint, dummodò illorum pro sua conscelerata relligione suscepti labores, mentes nostras ad virtutem & sanctitatem exacuant. Nihil enim nobis oberit, clarorum hominum exemplis, ad pietatis officia incitari, si in virtutis studio defixi, actiones nostras omnes sensusque, ad fratrum vtilitatem, & Christi gloriam conferamus. Proin scelus omne, impietatemq;

ac superstitionem ex animo execremur, talium verò factorum memoriam, summa semper beneuolentia prosequamur. Verùm vt eò vnde egressa est, denuò se referat oratio.

Fuit igitur *Herebertus* iste (de quo anteà diximus) *Oxonij* natus, & *Roberti* cuiusdam de *Losinga*, VVintoniensis Abbatis filius, quem *Fiscani* tum *Normanniæ* Monasterio præpositum (Priorem vulgò nuncupant) *Gulielmus Rufus* in *Angliam* acciuit. Qui cùm in aula versaretur assiduus, omnibus in rebus ita se probauit, vt & illum Rex non solùm magnoperè diligeret, sed & præmijs etiam cumularet amplissimis. Vnde factum est, vt infrà triennium tantos nummorum aceruos construxerit, vt & sibi pontificatum (dicitur enim sedem suam à *Gulielmo Rufo* 1900. libris obtinuisse) & patri cœnobium turpissimo mercatu coëmerit.

Cuius

Cuius exsecrandæ Symoniæ labem ac maculas multi scriptis suis ambitiosissimo præsuli sempiternas asperserunt, & eius delicti causa, eam quam mox dicam templorum exstruendorum necessitatem ad tanti facinoris pœnam à Papa *Paschali* inflictam, monumentis perscriptum veteribus reliquerunt.

Illud certè cõstat, fuisse eum cæteroqui virum (vt temporibus illis) pereruditũ, & haud vulgari doctrina excultũ. Quò magis miror, quęnam ratio ipsum ad hãc tantam turpitudinem impulerit, vt cùm artibus se instruxisset optimis, quæ semper hominibus ad decus & dignitatem præsidio esse cõsueuerũt, nihilominùs tamen aditũ sibi ad eam quã animo cõplexus est amplitudinẽ, tam immani flagitio munierit. Enimuerò illius inexplebilẽ vt ita dicã pecunię sitim, ac insaturabilẽ ambitionis ingluuiẽ *Gulielmus Malmsberius* huiuscemodi verbis perstrinxit.

Tres

Tres sunt in Anglia *Episcopatus, qui ex antiquis sedibus in alias transierunt.* VVellensis, *per* Iohannem *in* Bathoniam, Cestrensis *per* Robertum *in* Couentreiam, Thetfordensis *per* Herbertum *in* Norwicum. *Omnes nummorum maleficio, omnes venalitatis ambitu, ac sacrilegio. Deniq; vt primùm de postremo dicam,* Herebertus *cognomento* Losinga, *quod ei ars adulationis impegerat, ex Abbate* Ramsey *emit Episcopatum* Thetfordẽsem, *patre suo* Roberto *eiusdem cognominis in Abbathiam* VVintoniæ *intruso. Fuit ergo vir ille magnus symoniæ fomes in* Anglia, *Abbathiam Episcopatumq; nummis aucupatus, pecunia scilicet regiam sollicitudinem inuiscans, & principum fauori promißiones nõ leues aßibilans.* Vnde quidem egregiè tunc temporis versificans, sic ait:

Surgit in Ecclesia monstrũ, genitore Losinga,
(Symonidûm secta Canonũ virtute resecta)
Petre nimis tardas, nã Symon ad ardua tẽtat.

Si præsens esses non Symon ad alta volaret.
(Proh dolor) ecclesiæ nūmis vendūtur & ære:
Filius est præsul: pater abbas: Symon vterq;.
Quid non speremus si nummos poßideamus?
Omnia nūmus habet: quod vult facit: addit, & aufert.
Res nimis iniusta nummis fit præsul & Abba.

En qualis in iuuentute exstiterit, videamus nunc vicissim quemadmodū seni hę tam immensæ gloriæ atq; pecuniæ cupiditates deferuerint, atq; idipsum quoque eiusdē *Gulielmi* testimonio comprobemus. Eodem igitur in loco institutā narrationem hunc in modum persequitur.

Veruntamen erroneum impetum iuuentutis aboleuit pœnitentia, Romam *profectus senioribus annis, vbi loci dalmaticam, & baculum & annulum deponens, indulgētiā clementißimæ sedis iterum recipere meruit. Quod* Romani *sanctiùs & ordinatiùs obseruāt, vt Ecclesiarum omnium sumptus suis potiùs marsupijs inseruiant, quàm quorumlibet*

bet regũ vsibus militẽt. Itaq́ Herbertus *domũ reuersus, sedẽ episcopalẽ quæ quõdã fuit in* Helmhã, *& tũc erat apud* Thetford *ad insignem mercimonijs & populorũ frequẽtia vicum transtulit nomine* Norwycum. *Ibi monachorũ congregationem numero, & relligione percelebrẽ instituit, omnia eis necessaria ex nũmis mercatus domesticis. Prouidens suorũ successorũ querelæ nullos de episcopatu terras monachis largitus est, ne illi Domini famulos fraudarent victualibus, si quid donatũ offendissent, quod suis cõpeteret rebus. Prætereà apud* Thetford *monachos Cluniacenses instituit, quòd sint illius cœnobij professores vbiq́ penè gẽtium dispersi, locupletes in seculo, & splẽdidißimæ relligionis in Deo. Ingẽti ergo & numerosa virtutũ gratia præteritarũ offensarũ molẽ obumbrauit, disertudinis et litterarũ copia, nec minus secularũ rerũ peritia ratione quoq́ celsitudinis suspiciendus. Fuitq́* Herbertus *mutatus vt* Lucanus *de* Curione *dixit momẽtũ &*

mutatio rerum sicut tempore istius regis symoniæ causidicus, ita posteriùs propulsator inuictus, nec ab alijs fieri voluit, quod à se præsumptum iuuenili feruore indoluit, præ se semper (vt aiunt) ferens Hieronimi *dictum, Errauimus iuuenes, emendemus senes. Postremò, quis in illius facti laudem dignè pergat, quod tam nobile monasterium Episcopus multum pecuniosus fecit, in quo nihil frustrà, deside, vel in ædificiorũ sublimium specie, vel in ornamentorũ pulchritudine, vel in Monachorũ relligione, & sedula ad omnes caritate. Hunc & viuũ spe fœlici palpabant, & defunctũ (si non vana fides pœnitentiæ) super æthera tulerunt.* Hæc ille.

Sedenim ô verè miseram illorum temporũ conditionem, cùm diuini numinis ignoratio cuncta densissimis erroribus obsepsisset, cùm homines non vitæ integritas, sed turpitudo summa & indignita: non pietatis ardor, sed ambitionis flãmæ: nõ sacrarum rerum scientia, sed scelestissimæ

lestissimæ libidines, ad ecclesiasticas dignitates eueherent. Quantò nos fœliciori fortuna nati sumus, qui Dei benignitate ex hoc superstitionis veluti orco, ad cœlum & vitam æternam emersimus. Alia siquidem iam nostræ Ecclesiæ species & dignitas, alia Romanæ, alia Christianorũ ratio alia Papistarum, non idem relligionis splendor, impietatisque tenebræ: lux denique longè alia est Euangelij, & lychnorum, quibus illorum tenebricosissima templa collucent. Iam verò illud cuius tãdem stupiditatis ac dementię fuit, quòd cùm iuuenis tam diris se flagitijs dedecorasset, decursa iam propè ætate, non ad Christum (vnicum æternæ salutis fontem) sed *Romam*, ad lutulentas impuri pontificis lacunas cõfugeret. Qua profectione tãtum abest vt illius facinoris dedecus deleuerit, vt ad symoniæ potiùs infamiam (meo iudicio) perfidiæ quoque scelus adiunxerit.

Vtcunq; se res habet domum reuersus, extremis pænè ætatis temporibus ita vixisse dicitur, vt tum Regi charus, tum iucũdus omnibus esset. Etenim posteà episcopatus sui munere magna cum laude perfunctus, & sibimetipsi perennem gloriam conflauit, & posteros consimili virtutis ardore flagrantes, exemplo suo non mediocriter ad studia pietatis incendit. Nam cùm *Romæ* (vti suprà memoraui) beneficio Papæ, eam esset, quam opinionis errore sibi cõfinxerat peccatorum impunitatem consecutus, omnesque symoniæ sordes, in cœnosissimis Romanæ curiæ puteis abluisset, nihil post reditum in *Angliam* priùs, neque antiquiùs habuit, quàm vt eam pecuniam quam iuuenis rapinis coacervauerat, senex, in sacris ædibus construendis collocaret. Ac primùm non ferens vagæ pro hominum arbitrio sedis molestiam, certum aliquem locum, ac

veluti

veluti domicilium episcopali dignitati cõstituere decreuit. Et quoniam eo tempore *Norwycus* ciuitas esset Orientalium omnium, & ad aspectum pulcherrima, & ad vitæ necessitatẽ instructissima, idcircò vrbs ea maximè præ cæteris opportuna visa est, quæ & pontificij splendoris amplitudinem, & tantę sedis dignitatem sustineret. Quod cùm ciues omnes libentissimis excepissent animis, Regesq; *Gulielmus*, & *Henricus* primus, Papaq; *Paschalis* (vti temporibus illis fieri consueuit) diplomatibus suis confirmassent: omni cogitatione in curam ecclesiastici muneris incumbendũ sibi existimauit. Itaq; primùm ædẽ Cathedralem suis impensis exstruendam locauit, areamq; pulchrã coẽmit (locũ quem veteres *Cowholme* appellarũt) inibiq; tẽplũ augustissimũ, & monachorũ domus exędificauit. Cuius fũdamẽti lapidẽ primũ ipse suis iecisse manibus dicitur, paucisq; maiusculis

litteris

litteris lapide incisis, eius rei memoriam posteris sempiternam tradidisse. Eæ autē erant huiusmodi. *HVNC PRIMVM HVIVS TEMPLI LAPIDEM DOMINVS HERBERTVS POSVIT: IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI. Amen.* Dein templum Sanctæ Trinitati dedicauit, locupletissimisq; prędijs donauit, adeò vt agrorū fructus quos quotannis perciperent, sexaginta monachis, atque amplius alendis sufficerent. Tum libris, omniq; sacra supellectile instruxit, breuique effecit, vt nihil nec ad Monachorum vsum, nec ad tanti templi spendorem maiestatemq; deesset.

Hanc tantam publicæ vtilitatis curam, excepit haud minor domesticę dignitatis cogitatio. Itaq; ex Aquilonari parte Ecclesiæ palatium ipse sibi construxit: quod prudens à monachorum cellulis secre-

uisse

uiſſe dicitur, ne crebrò hominum huc & illuc diſcurrentium tumultu, illorum ſolitariæ mentes à cœleſtibus rebus cōtemplandis abſtraherentur.

Quinque inſuper fana exſtruxit, quorum vnum ſancto *Leonardo* conſecrauit, idque in ſummo colle cathedrali eccleſię aduerſum, (interiecto flumine) conſtituit. Alterum *Norwyci*, *Elmhami* tertium, quartum *Lhynni*, quintum ad oſtium *Gerni* fluminis. Ea fana perpetuò Monachorum poteſtati ſubiecit, quoſdamque ex eo cœtu ac numero ſemper eſſe voluit, qui votis concipiendis alternatim vacantes, Romanos ritus cęremoniaſque indies obirent.

Fertur etiam *Thetfordiæ* Monachos Cluniacenſes inſtituiſſe, multaq; alia deſignaſſe, quibus plebis imperitę animi (vt illa fuerunt ſecula) rudes, ſuperſtitionū laqueis implicarentur.

HÆC à me eò referuntur, non quòd

illa probem: (Quis enim tantā impietatem nō aspernetur & oderit?) Sed vt nostri homines horum in Romanis sacris ac ritibus asciscendis sollicitam industriam contemplantes, illorumq́; exemplis excitati, ad Dei optimi maximi amorem, & veræ pietatis cultū flagrātiùs exardescāt. Etenim cùm homines anili superstitione, & inexpiabili fraude cōstrictos, eo diuini numinis metus impulerit, vt maximas facultates in res peruersas ac impias profundere non dubitarînt: quo nos tādem animo esse debemus, qui dispulsa erroris nube, cœlesti disciplinæ solē dispicimus? Quapropter quemadmodum hij in templis construendis, & sacrificulorum cœtibus conflandis, nullo neq; labori, neque sumtui pepercerint: sic nos vicissim miserorū hominum inopiam egestatemq́; subleuemus: & nuda Christi membra mœrore ac luctu perculsa, māsuetudine ac misericordia (vt par est) cōplectamur.

Huius

Huius pontificis tempore (anno Domini millesimo centesimo duodecimo) pestis magna omnium ferè ciuiũ domus peruagata, multos mortales absumsit.

Obijt.a.d.XI.Kal.August.1113.regnãte *Henrico* primo, atq; *Norwici* in ecclesia cathedrali ad altare summũ sepultus est.

Defuncto *Hereberto*, successit *Euorardus* Archidiaconus *Sarisbyriæ*, qui cõsecratus fuit à *Rodolpho* Archiepiscopo Cantuariensi, anno Domini millesimo, centesimo, vicesimo primo. Sed iniuria temporis factum est, vt huius pontificis memoria, abolita pænè vetustate, perierit. Nam cùm annos viginti nouem Episcopatui pręfuisset, perfecit eadem quæ omnia delet vetustas, vt nulla eius ingenij monumenta mandata litteris, nullũ opus otij, nullum dignitatis munus ad pietatis gloriam exsistat.

Hoc tantum in pontificijs cõmentariolis perscriptũ reperitur, quod cùm totidẽ

quot anteà diximus annos orientalem rexiſſet eccleſiam, regnante *Stephano*, idibus Octobris vitam cum morte commutauerit.

Hunc conſecutus eſt *Gulielmus* cognomento *Turbus*, genere *Normannus*, & ineunte ætate Noruicenſis Monachus, poſt Prior, demùm à conuentu (ſic enim religioſorum cœtū & frequentiam nuncupant) electus Epiſcopus, atque à *Theobaldo* Archiepiſcopo Cantuarienſi conſecratus. Huius tempore combuſta fuit eccleſia Norwicenſis. Obijt anno pontificatus ſui viceſimo quinto, & a.d. XVI. Calend. Feb.

Huic ſucceſsit *Iohannes* primus (dictus *Oxonienſis*) anno Domini milleſimo, cẽteſimo ſeptuageſimo. Hic incœptā priùs, & inchoatam ab *Hereberto* Eccleſiam perpoliuit, & infirmorum hoſpitia exædificauit. Templum præterea Trinitatis *Gipwyci* exſtruxit, & ædes quampluri-

mas

mas incendio consumtas, restaurauit. Mortuus est anno pontificatus sui vicesimo sexto, quarto nonas Iunij, & sepultus est ante altare summũ cum *Hereberto* & *Gulielmo*, anno Domini millesimo, ducentesimo: & regis *Iohannis* secundo. Huius tempore (anno ab humano genere redemto suprà millesimum, centesimũ, septuagesimo primo) *Norwici* templum sanctæ Trinitatis igne fortuito incensum, denuò deflagrauit.

Huic suffectus est *Iohannes* de *Grey*, vir illustris & eximius, Reipublicæ administrandæ, ac Iuri interpretando) Iusticiarius vulgô nuncupatur) à rege pręfectus. Hic in omni vita eam adhibuit, sanctitatem, relligionem, prudentiam, & in legibus æquitate explicandis integritatem, ac fidem, vt illum Rex ad Archiepiscopatũ Cantuariensem (tanquam ad summum honoris culmẽ) euehere decreuerit. Sed immatura mors desponsam iam, & de-

ſtinatam præſuli ampliſsimo dignitatem præripuit. Aulam & omnem illam (quæ hodiè *Gaywodiæ* viſitur) molē exſtruxit. Obijt anno pontificatus decimo quarto, & a.d. Kal. Nouemb. ſepultus *Norwici*. Poſt hunc autem ab Epiſcopo per ſeptēnium vacua fuit pontificia ſedes.

Quo temporis ſpatio decurſo, *Radulphus* (quem alij quoque *Pandulphum* appellant) epiſcopi Romani legatus, *Norwicenſis* Præſul factus eſt. Hic à conuentu electus: *Romæ* ab *Honorio* inſignia pontificia ſuſcepit: anno Domini milleſimo, ducenteſimo, viceſimo ſecundo: & Regis *Henrici* tertij, ſexto.

Multa monachis dediſſe fertur, ac inſigni ſemper ſapientiæ laude floruiſſe. Verùm nomen eius, nec præſtās naturæ bonitas, nec tanta ingenij magnitudo, ab interitu vindicare potuerunt. Namque factorū famam vetuſtas ita afflixit, vt funditus illorum omnium memoriam peruerte-

uerterit. Obijt anno Episcopatus sui quinto.a.d.XVI.Kal.Septemb. A cuius morte Pontificia sedes, annos tres absque Episcopo permansit.

In qua tandem (vt nonnulli volũt: quidam enim huius nullam omninò mentionem faciunt) *Thomas* de *Blondeuilla* à *Stephano* Archiepiscopo Cãtuariensi cõstitutus est: qui quoque cùm per decennium eo munere perfunctus esset, ex vita migrasse dicitur, anno Domini millesimo, ducentesimo, tricesimo sexto.

Triennio exacto (totidem enim annos prouincia sine Episcopo fuisse perhibetur) *Gulielmus* de *Raghle* ecclesię gubernacula suscepit: anno Domini. 1239. In qua cùm Regi specimen pietatis ac prudentiæ suæ dedisset, tertio pontificatus anno Rex eum *Wintoniensi* ornauit Episcopatu.

Vnde factũ est, vt *Gualtherus* de *Suthfield* illi (haud dum defũcto) succederet:

vir totius diuini ac humani iuris peritissimus. Hic Hospitale (vt appellant) *Ægidij Norwici* construxit, & possessionibus ditauit amplissimis. Insuper sacellum Beatæ virginis in Ecclesia Cathedrali ædificauit: vbi posteà sepultus fuit, anno pontificatus sui decimo tertio: a.d. XV. Kalend. Iunij, & anno regis *Henrici* tertij quadragesimo primo.

Nec ita multò post *Symon* de *Wanton* Regis *Henrici* sacellanus, & iudiciorum ac iuris publici interpres summus (vulgò Iusticiarium appellant) episcopalem dignitatem consecutus est. Sed vt omnia humana fatali quodam temporis impulsu, ruunt & concidunt: sic huius res gestas, ætas labefactauit omnes atque peruertit. Igitur cùm annos octo Ecclesiæ præsedisset, ex hac misera & caduca vita migrauit, corpusque *Norwici* in eodem sacello (quod paulò antè *Gualtherus* cōstruxerat) compositum est.

Huic

Huic ſucceſsit *Rogerus* de *Skerwyng*, anno Domini milleſimo, ducẽteſimo, ſexageſimo quinto, & *Henrici* tertij quadrageſimo nono. Huius Pontificis nomen ad ſempiternã memoriam temporis calamitas propagauit. Etenim illo Eccleſię præſidente, grauis ac funeſta clades vrbẽ *Norwicẽſem* afflixit: quæ leuiſsimis profecta initijs, exitus habuit lugubres & perhorrendos.

Et quoniam aliorũ caſus ac ruinas contemplantes, ſępenumerò cohorreſcimus, & ſceleris odio ac deteſtatione perfundimur: iccircò viſum eſt rem paulò altiùs repetere, operæ pretium me facturũ ſperans, ſi ſaltem aliquos, mente & animo minùs benè conſtitutos, harum calamitatum intuitu, ad pacis ſtudiũ & amorem inſtigem.

Euenit igitur vt cùm quodam fortè diè nundinę (pro porta Prioratus) *Norwici* celebrarentur, ac multi illuc iuuenes ex

circũuicinis oppidulis villulisq; confluerẽt, lis acerrima inter ciues, & religiosorũ famulos exoriretur. Quo in certamine vtrinq; ita animis exarserant, vt à verbis ad vim versi, totis inter se viribus tumultuosissimè cõfligerẽt. Ibi in turba (vt fit) multi ciues grauissimis affecti vulneribus, cõplures verò crudelissimè peremti. Cumq; arbitri, qui quęstioni de nece per vim, aut casum cuipiã illata præesse consueuerunt (coronatores vulgò appellantur) pronuntiassent ciues illos à religiosorum famulis nefariè per vim ac scelus trucidatos videri, vicorum submagistris, ac lictoribus negotium datũ est, vti sontes (si fortè in vrbem venirent) primo quoque tempore comprehenderentur. Eius rei veluti indignitate permoti Monachi, ira vehementer accensi, inuidia & odio in ciues immani flagrare cœperunt. Et primùm diris execrationum fulminibus in eos tonantes, miseram plebeculam
per-

perterrefaciunt. Dein verò vt conceptus animo furor acriùs efferbuerat, scelere & nequitia deflagrantes, vrbi pestem & exitium machinantur. Itaque cùm se gladijs, fustibus, scutis, ac omni ferè telorum genere instruxissent: clausis cœnobij valuis, transeuntes crebris balistarum ictibus conuulnerare cœperunt. Die vero Dominica ante festum Diui *Laurentij*, effusi omnes è portis infestis clamoribus, vrbem ingenti terrore perculerunt. Etenim noctem illam totam (quæ insecuta est) circa vrbem armati debacchantes, nihil prætermiserunt nefandi sceleris, & nequitiæ quod non conceperint. Nam & mercatores quosdam miserè diuexatos, & bonis exutos omnibus, crudelissimè interemerunt, & ciuium domus perscrutantes, ac quicquid vspiam nancisci potuerunt diripientes, tantum pauoris cunctis incusserant, vt (tanquam in capta vrbe) ciues

hostilia omnia metuentes, lamentabili clamore cuncta replerent. Tantaque nefarios homines & humani iuris,& diuini (quo se deuinxerant) cœpit obliuio, vt cùm onusti præda, & pænè humano respersi sanguine, è ciuiū tectis recessissent, omnem vndique vrbem (quacunq; incedebant) impio latrocinio exsultantes, importunis vlulatibus ac insanis permiscerent. Demùm à scelere ad scelus dilapsi, in tabernam cuiusdam *Hugonis* de *Bramholm* irrumpentes nihil illic vini reliquerunt, quod non aut turpiter exhauserint, aut dolijs cōfractis & pertusis sceleratiùs effuderint. Hanc tantā ac tam inauditam in omni genere crudelitatis libidinem exosi ciues, cùm illos immani rabie præcipites ad vim ac cædem ferri cōspicarentur, cōmuni consilio illorum pestiferis conatibus obsistere decreuerunt. Itaque missis celeriter nuntijs, qui maiestatem regiam de hoc tā nefario tumultu certio-

certiorem facerent, quique de religioso-
rum iniurijs grauissimis verbis conque-
rerentur: ipsi conuocatis vndique auxi-
lijs, se ad vrbis defensionem accinxêre.
Sed vt sunt hominũ plerunq; mentes ac
naturæ, in inimicitijs persequendis effræ-
natæ nimiũ ac præcipites: sic isti iracun-
dia & vlciscendi desiderio intemperan-
tiùs (quàm par fuit) elati, consimili se sce-
leris atrocitate constrinxerunt. Etenim
cùm vndique omnibus ex locis hominũ
concursus fierent, vrbisque præfecti pa-
làm edixissent, vti cuncti in foro ad horã
decimam conuenirent, tanta multitudo
armatorũ ciuium confluxit, vt pænè iu-
sti exercitus speciem præberent. Qui ira
& odio ardẽtes, tam violento & horribi-
li impetu de foro ad Prioratũ cõuolaue-
runt, vt vno eodemq; momento diuersis
locis ignem iniecerint. Vnde factum est,
vt campanile, portæ, Monachorũ cellu-
læ, stabulum Prioris, pistrinum, hospitia

pauperum, denique templum ipsum, & propinqua templo loca cuncta, acerbissimo incendio deflagrarint. Vt verò exustis valuis aditum ipsi sibi in cœnobium patefecissent: magna religiosorum strages facta est, multique mortales ferro vtrinque absumti. Quo in certamine superiores ciues, à cædibus ad prædam dilapsi, memores crudelitatis & iniuriarum quibus eos pridiè Monachi affecerant, nihil intactum relinquere decreuerunt, adeò vt libris, vasculis argenteis, sacræ supellectili, cunctisq; religiosorum thesauris sacrilegas manus admouerent. Tantusque stupor seu potiùs furor omnium animos tenuit, vt cũ mutuis cædibus vrbem hij, Prioratum illi afflixissent: neque hij tãtarum calamitatum sensu ac recordatione, neque illi (in grauissimis malis) diuini numinis metu ac reuerentia, à tãti sceleris diritate reuocarẽtur. Quinetiam tantum abfuit monachorũ vt animos aut

tædium malorũ, aut vrbis, templiue de-
flagrantis commiseratio subiret, vt Prior
ipse (sic religiosorũ antistitem appellant)
ex *Geremutha* armatorũ subsidia accer-
sierit. Qui infesto agmine vrbẽ intrantes,
cũ omnia tubarũ sono, & hostili clamore
cõplessent, cũcta ferro ac flãmis miscẽtes,
vt religiosorum animos nõnihil ad spem
salutis erexerant, ita ciuium mẽtes incre-
dibili luctu perculerũt. Nec defuere sanè
horrẽda prodigia, præsagaq; iræ cœlestis
indicia, quæ fatalem illã vrbi cladem de-
nuntiauerunt. Etenim eodem anno, im-
mò eodem pænè mense, quo hæc patrata
sunt, cùm Monachi (vt fieri consueuit)
de re dubia deliberabundi, frequentes
conuenissent, tantæ subitò ortæ tempe-
states sunt, cum magno fragore tonitri-
busq;, vt turrim excelsã & duas colũnas
lapideas deturbarẽt. Quo repentino casu
cùm ingens cunctis esset terror iniectus,
monachi de templo vniuersi diffugerũt,
(tribus

(tribus duntaxat exceptis) qui præ metu exanimes conciderunt.

Pręterea formidabilis & inaudita aquarũ vis regiones vicinas inundauerat, tantumq́; vastitatis & agris & vrbibus inuexit, vt domus, & obuia quæque lamentabili ruina peruerterit. Multaque alia euenerunt, quæ maximarum semper solent esse calamitatum prænuntiæ.

Veruntamen diuina non solùm monita ingruente fato spreta sunt, sed humana insuper consilia neglecta. Nam priusquã cædibus, rapinis, ferro, flamma, & mutua internecione ipsi alternátim se funestassent, re adhuc integra multi sancti ac prudentes viri, tam perniciosorum consiliorum exitus, longè antè animis prospiciẽtes, ab vtrisq; vehementer contenderũt, vt sese ad aliquam otij & tranquillitatis conditionem traduci sinerent. Excepta res primùm est omnium consensu, arbitrique ex vtraque partę delecti, quibus permis-

permiſſum vti de re tota ſtatuerent atque deliberarent. Verùm enimuerò cùm horum hominũ mentes erectæ in ſpem pacis, nihil aliud percuperent, votiſq; omnibus exoptarent, niſi vti res primo quoquo tempore tranſigeretur, cumque iam veluti fœderis leges, quibus vtriq; parti caueretur, deſcriptæ forent, eæq; tabulis comprehenſæ palàm recitarentur: tãtum afuit vt ad pacem & concordiam mutuis ſenſibus conſpirarînt, vt ipſe Prior (quod anteà ſe facturum ſpoponderat) pacificationem illam ſigillo ſuo confirmare recuſaret, vnde omnes illi fluctus poſteà in rempublicam redundarûnt. Et certè niſi rex ipſe *Henricus* (eius tum nominis tertius) profligatorum hominum conſilia aduentu ſuo diſsipauiſſet, fieri nõ potuit quin vrbs vna, (omnium pænè pulcherrima) tãto labefactata motu funditùs cõcidiſſet. Veruntamen is celeriter nefariorum peſtiferos cœtus profligauit, &

ruenti ciuitati ſubuenit, eamq́ue ferè è flammis eripuit: demùm ſolutos nimium & fluentes ciuium mores iudicij ſeueritate conſtrinxit. Etenim poſtquàm ad illius aures iſtius tanti tumultus fama peruenit, ſtatuit ipſe *Norwicum* proficiſci, atque in ſceleribus vindicandis boni Regis munere atq; officio defungi. Quo cùm omnium opinione celeriùs veniſſet, illicq́ue miſerabilem vrbis ac templi deflagrationem conſpexiſſet, cædem, vaſtitatem, rapinas, & quicquid præterea mali vel prædæ cupiditas, vel odij acerbitas ciuitati inflixiſſet, tam incredibilis erat is, quem & oculis vſurpauerat, & hauſerat animo dolor, vt vix ſibi Rex optimus temperaſſe dicitur, quin eum lachrimis exprimeret. Itaque confeſtim *Nicolaum Triuetum*, litium ac iudiciorum moderatorem ſummum, ad cauſam adhibuit, illiq́ue inquirendi munus coràm delegauit, iuſsitq; vti pœnam vnicuique

pro

pro criminis atrocitate infligeret. Intereà Rex ipſe ciuitatem omni iure ac libertate priuauit, veteres immunitates abrogauit, leges diſſoluit, magiſtratus, ſenatum, publicũ ex vrbe conſilium ſuſtulit, imaginem nullam Reipublicæ reliquit. Nimirùm hoc voluit ſapientiſsimus princeps, vt quæ ciuitas illuſtriſsimorum Regum benignitate ad vim & ſcelus abuſa foret, ea careret ijs rebus omnibus quibus cæteræ florentes ad maximam amplitudinem conſcenderunt. Dein Epiſcopus *Roffenſis* (fortè enim hic quoque aderat) omnes qui hanc pernicioſorũ flagitiorũ ſocietatẽ coiſſent, diris ominibus, & exſecrationibus publicis deuinxit.

Attamen Monachi è iudiciorũ laqueis elapſi, rem integram *Romam* reijciunt. Ea etenim illius temporis calamitas, & Regum miſeranda conditio fuit, vt ne Principi quidem ipſi ius ſuos in ciues foret, niſi acceſsiſſet nefanda impu-

riſsimi ſacerdotis auctoritas. Vnde factū eſt, vt ſæpenumerò perditi homines, ijs ſoluti legum vinculis, quibus alij aſtricti tenerentur, (velut feræ è cuſtodia emiſſæ) omni ſe nequitia ac fœditate commacularēt. Quemadmodū Monachi, qui cùm auctores ſcelerum, principes tumultuum, euocatores *Yeremuthenſium*, & hominum profligatiſsimorum concitatores exſtiterunt: tamen ad *Papam* prouocādo, viri teterrimi, fallaciſsimi, crudeliſsimi, ac omnium impuritatū libidinumq; maculis notatiſsimi, id conſecuti ſūnt, vt ijs ſe iudiciorum flammis eriperent, quibus miſeri ciues conflagrauerūt. Etenim oppidanorum magna multitudo, qui ſe ijs tumultibus immiſcuerant, multique mortales qui in patrandis cædibus, templis inflammandis, ſacris auferendis, diro ſe ſcelere contaminaſſent, ad equorum caudas deligati, & per plateas ac viarum ſtrata ignominioſiſsimè tracti ſunt: ac

acer-

acerbiſsima demùm morte mulctati. Mulier etiam quæ princeps ignem portis ſubieciſſe dicitur, combuſta fuit: dignam factis paſſa pœnam, vt quæ ignem ad ſceleratæ mentis libidinem explēdam adhibuiſſet, eadem ambuſta quoque flā-mis igne interiret.

At Monachi (vt anteà dixi) cùm ad Pontificem Romanum prouocaſſent, eo artificio in *Romanorum* mentibus deliniendis vſi ſunt, vt nō ſolùm furorum ſupplicio ſeſe expedirent, verùm etiā in poſterum (vt videbatur) flagitiorū omnium impunitam licentiam conſecuti ſint. Etenim cùm alij capitali pœna plectuntur, alij tanquam criminis immunes ſupplicij terrore liberantur, quis non videt flagitioſiſsimo ſceleri, inſidioſiſsimā pacem concedi? Monachi igitur cùm duos è cœtu ſuo *Romam* miſiſſent, *Geruaſium Fordhamium*, & *Richardum Bramtonum*, qui procuratorum vice fungerentur, ijſq;

 quatu-

quattuor (vt appellant) suffraganorũ ecclesiæ *Cãtuariensis* litteras ad *Papam* dedissent, quibus in litteris totius tumultus historia perscribebatur, tãtùm opibus & gratia valuerunt, vt Maximus Pontifex cognitionem de postulatis Monachorũ contrà ciues *Norwicenses*, ad Antistites *Eliensem* & *Londinensem* diplomate suo reiecerit. Sed *Londinensi* alienissimo tempore, in ipso ferè huius relligiosissimi certaminis initio exstincto, Monachi re infecta, cum *Eliensis* litteris ad sacrosanctum Pontificem denuò *Romam* reuertuntur. Verùm non ita multò post contigit, vt (cùm *Edouardus*, eius nominis primus (pater enim recens obierat) è terra *Sancta* in *Angliam* rediens, in itinere *Romam* venisset, ibiq; honorificentissimè à *Papa* & purpuratis suis exciperetur) Monachi à *Romano* Præsule facilè impetrarũnt, vt totius litis æstimandæ potestas Maiestati Regiæ permitteretur.

Qui

Qui demùm deprecante, atque adeò instigante *Rogero Norwycensi* Episcopo, secundùm Monachos sic decreuit.

1. Primùm vt vtrînque in perpetuum inimicitiæ ac simultates omnes, omnium ex animis radicitus exstirparentur.

2. Tum vt ciues ad reficiendam Ecclesiam, & ea instauranda, quæ vel flammæ vis, vel hominum furor diuastasset, millia mercarum tria infrà sex annos persoluerent: videlicet quotannis quingentas. 3. Deinde vt vas aureum septem pondo confestim fieri curent, quod Christi corpori sustinendo, (sic enim Cererem illam suam Papistæ nuncupant) perpetuò deseruiret. 4. Prætereà vt ex quacunque ciuitatis parte collibitũ foret, in cœnobium vltrò, citroq; commeandi potestas detur, portasque vbi velint constituant, dummodò detrimento neminem, aut grauiore incõmodo afficiant. 5. Vltimum fuit, vti proprijs sumtibus

ſumtibus ciues, homines idoneos *Romã* mitterent, qui ſummum Pontificem de tota re certiorem facerent, ciuibuſq; ſuis deuotis iam, & admiſſorum conſcientia conſtrictis, pacem ac veniam demiſsè deprecarentur. Hæc vti ciues præſtitiſſent, Rex eos priſtinæ dignitati reſtituit, magiſtratus reddidit annuos, Senatum, conſilium publicum, omniaq; ea quæ Pater dudum ademerat. Ærarios tamen eſſe iuſsit, vtpote qui ab illo tempore in hodiernum vſq; diem, ad perpetuam eius rei memoriam, quadraginta ſolidos quotannis Regi perſoluerint.

Atque hunc exitum habuit ciuium temeritas: & Monachorum nefandũ ſcelus: qui etſi in vrbe violanda fraudes inexpiabiles concepiſſent: auctoreſque eius tumultus exſiſterẽt: tamen operæpretiũ erit animaduertere, quemadmodũ præſulum iniquitate ſupplicio ſeſe ſubtraxerint, & miſeros ciues in flammam illorũ tempo-

temporum coniecerint.

Visum est autem nobis sempiternis literarum notis, testata hæc atque expressa ante omnium oculos ponere, vt mali exemplo admoniti, pœnaque deterriti, meliores efficiantur: boni verò in virtutis via quam semel ingressi sunt alacrius insistant. Quæ certè cogitatio longius orationem prouexit, quàm aut opinio tulerit, aut voluntas mea, sed dum omnia nō quo decet iudicio, sed legentium cōmodo metimur, factum est, vt verbosiores fortassis hac in parte quàm par est, exstiterimus. Quapropter his omissis, reliqua eâdem qua instituimus breuitate, persequamur.

Restincto igitur (vt paulò antè memorauimus) hoc funesto fatilique incendio, *Rogerus Skeruyngus* (solutis demùm caducæ carnis vinculis) ex hac fragili turbulentaq; vita migrauit. Post cuius obitum ad *Gulielmum Mideltonum* Archi-

diaconum Cantuariensem, Pontificius honos deuenit.

Hic Ecclesiam *Norwicensem*, crudelibus nuper deformatam flammis, restaurauit, eamq; nunquam anteà dedicatam, conceptis sollenniter de more votis, rege *Edwardo* præsente, multisq; regni antistibus, atq; proceribus consecrauit. Cessit è vita anno Pontificatus sui vndecimo: pridiè Kalend. Sept.

Cui Monachi communi consensu *Radulphum* de *Walpoole* suffecerunt, qui sacris insignibus ab Archiepiscopo *Ioanne Peckamio*, *Cantuariæ* susceptis, *Norwicensis* Presul factus est, anno à Christo nato millesimo, ducentesimo, octuagesimo octauo: (& Regis *Edwardi* eius tum nominis primi) septimo. Quã cũ annos vndecim prudenter satis, ac piè gubernauisset, à *Norwicensi* ad *Eliensem* Episcopatum à *Bonifacio Romano* Pontifice euectus est. A quo tempore non ita diu super-

ſuperſtes fuit: Etenim ſecundus â tranſlatione (vt loquūtur) annus nouæ dignitatis, vitæque finem fecit.

Idem *Bonifacius* qui *Radulphum* exſtulerat, illumque *Elienſi* (vt modò diximus) Eccleſiæ præpoſuerat, *Ioannem* quendam eiuſdem Eccleſiæ præfectum, *Norwicenſi* pontificatu inſigniuit. Hic diplomata quædam & codicillos de primis fructibus, à *Clemente* Papa impetrauit: Ædiculamq; quandam ad occidētalē cathedralis Eccleſię partem cōſtruxit: quattuorq; ſacerdotes inſtituit, qui inibi Romanos ritus, ſacraq; peragerent. Magnam inſuper aulam & ſacellum in Palatio Epiſcopi, impēſis proprijs exædificauit. Obijt in cœnobio Monachorum de *Folkſtane* iuxta *Doueriam*, anno Domini milleſimo, trecenteſimo, viceſimo quinto, pridiè nonas Iulij.

Inter hunc & *Gulielmum Ayerminum* numerant nonnulli *Robertū Baldockum*,

Regis *Edoardi* Cancellariū, primarium sanè virum & illustrem. Veruntamen hic Monachorum renuntiatus suffragijs tantùm, cùm eam dignitatem intellexisset, nemini, præterquàm ad Romani pōtificis libidinem ac nutum delatam iri, sponte sua cessit, ne fraudi Monachis foret, quod eum inscio *Papa* (& fortassis inuito etiam) delegissent.

Quapropter *Gulielmus* (is de quo paullò antè mentionem fecimus) paucis interiectis diebus, ex Romani Præsulis auctoritate, episcopalem prouinciam obtinuit. Fama est hunc plusquam anili superstitione implicitum, ducentas libras duobus Monachis dedisse, nimirùm vt illi, & qui in posterum eo munere (quod illi tum sorte habebant) fungerentur (erant autem cœnobio à vinis) perpetuò defuncti memoriæ, missis & scelestissimis ritibus parentarent. O admirandam illorum temporum cœcitatem. Sperabat videli-

videlicet prudẽtiſsimus pontifex his nefandis peractis ſacris, diuinũ numen placari poſſe: perindè ac vitiorum omnium labes, mortalium mentibus ſuffuſæ (talibus tanquam piaculis) puriter expiatæ, diluerentur. Obijt *Sharingiæ* iuxta *Londinum*, anno pontificatus vndecimo: & Cal. Apr. ſexto.

Huic ſucceſsit *Anthonius* de *Beck*, ſacræ Theologię profeſſor, qui cùm *Romæ* diu in aula ſummi antiſtitis, & in illis põtificijs ſordibus vixiſſet, ſeque ibidem in ſacrarum rerum nundinationibus per aliquot annos quæſtuoſiſsimè exercuiſſet: facilè tandem ſceleſtus, à ſceleſtiore præſule, præſul impetrauit, vt eum *Norwicenſi* Epiſcopatui præficiendum curaret. Nunquam effluxerant illi ex animo ea quæ *Romæ* dudum didicerat, itaque importunam tyrannidem & immanem in Eccleſia ſua exercuit, itaque ſe geſſit, vt nihil illo inſolentiùs vnquam exſtiterit.

Omnem ſiquidem Monachorũ in rebus domeſticis adminiſtrãdis potẽtiam infregit, & imminuit, eamq́; totã ad ſemetipſũ inſidioſiſsimè tranſtulit, neq; paſſus eſt quenquã munere aliquo defungi, quẽ nõ ad id, ipſe prius deſignauiſſet.. Cũq; *Robertus Winchesleeus Cantuarienſis* Archiepiſcopus, *Norwicenſem* diœceſim (de more) peragrare decreuiſſet, quo ſordes quę huius cõtaminatiſsimi ſacerdotis dominatu in Eccleſiã influxerãt, diſciplina eccleſiaſtica exhaurirẽtur: apertè reſtitit, cõfirmans, nullubi ſe niſi *Romæ*, reſponſurũ, monachoſq́; alios ſpe, metu alios ita deuinxit, vt cõiunctis animis ad vim manifeſtã & apertã conſenſerint. Sed diuinitùs cõtigit, vt qui flagitioſã vitã vixerat, non niſi flagitioſiſsimo ſcelere cõciderit.

Etenim veneno à domeſticis de medio ſublatus, ſempiterno nobis terrori debet eſſe, & exemplo, vt ſi quando vitiorũ impunita libertate lætemur, irã tamen ſemper diuinã, maximorũ quotidiè facinorũ

ſpe-

ſpeculatricẽ ac vindicẽ pertimeſcamus.

Becko à domeſticis(ita vt diximus)peremto, *Gulielmus Batemannus* iuris ciuilis doctor, *Norwici* natus, indidéq; Archidiaconus, Romanęq; curiæ arbiter & interpres, omniũ monachorũ ſuffragijs põtifex declaratur. Huius antiſtitis tẽpore, nimirũ anno poſt natũ Chriſtũ ęternę ſalutis authorẽ. 1348. dira peſtis pernicioſiſſima lue vrbẽ quaquauerſus peruaſit. Etenĩ turpis morbi cõtagio per vulgus improuidũ ſenſim ſerpẽs, horribilem vbiq; mortaliũ ſtragẽ edidit, adeò vt in ciuitate aſsiduis exhauſta funeribus, nemo penitus exſtiterit, ad quem nõ ex tãta tabe, aut mœror, aut morbus, aut mors deniq; peruenerit. Fama ſiquidem eſt(religioſis & monachis pauperioribus exceptis)à Calẽdis Ianuarij vſq; ad Calẽd. Iulij, 57104. homines, ea clade concidiſſe. Enimuerò ingentem peſtem eſſe oportet, & ad memoriam illius tẽporis ſemper inſignem,

quæ

quæ tam exiguo ſpatio, tantam hominum multitudinem tam miſerabili interitu deleuerit.

Erat *Batemannus* iſte eccleſiæ ſuæ propugnator acerrimus, adeoque ſe in eius libertate tuenda inuictū præbuit & magnanimum, vt ne iram quidem Regis, nedum magnatū minas metueret. Etenim tantum afuit vt eccleſiæ ſuæ conceſſa iura, & conſuetudines, procerū libidine conuelli aut labefactari ſineret: vt ipſe permultos talia conātes, cōſtanti ſemper mentis robore compeſceret ac coerceret. Veluti cùm tēpore quodā Dominus *Robertus Morleius*, famulos quoſdam illius (fortè vt fit) iniurioſius tractauiſſet, & in damarum ſeptis feras quoque nonnullas per luxum atque laſciuiam, iuueniliter confixiſſet: adeò implacabili iracundia mitiſsimus pontifex exarſit, vt nunquam conquieuerit, donec nobiliſsimum adoleſcentem, turpiſsimam pœnam ſubire coegiſſet.

Nudo etenim & capite, & pedibus, cum funali cereo, (quem incẽsum manu magnum tenebat) per plateas (cũctis inspectantibus) ad templum incedere coactus est, ibique ad altare summum magna corona ciuium circumfusus, conceptis sollenniter votis, pacem diuinam exposcere, & pontificis à se odium ac simultatem deprecari. Quod eò mirabilius videri debet, quandoquidem infenso grauiter Rege, ac planè inuito, neq; id solùm: verùm literis etiam, ac Regijs interdictis id ne faceret imperante: tum carceris interdum pœnam, ac omnium bonorũ amissionem denuntiante, in sentẽtiæ suæ proposito nihilominus persisteret. Præterea Episcopalem auctoritatem litibus & cõtrouersijs valdè implicatam, & inuolutam expediuit, & à *Clemente* Antistite Romano (eius tum nominis sexto) omnium ecclesiarum *Norwicensium* vacãtium (vt vocant) fructus, sibi ac successoribus

ribus suis impetrauit. Quæ contentio inter Præsulem & diœcesim agitata diu, & forensi iactata strepitu, sic demùm à pōtifice Romano repressa, conquieuit. Iurisconsultorum amantissimus fuisse perhibetur, vtpote illorum, quorum è disciplina ipse, totus ad hominum famam, & eam quam consecutus est dignitatē profluxisset. Proprijs itaque sumtibus *Cantebrigiæ* collegium exstruxit (eam quam hodiè Trinitatis aulam nuncupant) prędijsque nonnullis locupletauit. Neque hoc solùm, sed illius etiam hortatu, & impulsu, *Gunuylius* quidā sacræ Theologiæ professor, aliam itidem ibidem instituit, & ex suo nomine aulam *Gunuylensem* appellauit; quam nuper *Ioannes Caius* vir omni literarum genere præstans, ac medicinæ scientissimus, suis impensis auctam mirificè, amplificatamq; illustrauit.

Incidit interea inter *Angliæ* & *Galliæ* reges, grauis de totius *Franciæ* hęreditatis

iure contentio, qua de re cum mittendi essent *Romam* homines idonei, qui pontifici Regis nostri causam probarent: hunc potissimum Rex deligendum sibi putauit. Quo in munere obeundo *Auinione* mortuus est, anno salutis nostrę millesimo, trecentesimo, quinquagesimo quarto.

Quo sepulto, *Henricus Lancastriæ* dux, qui *Thomam Perceium* comitis *Northumbriæ* fratrem magnoperè dilexerat, ab Antistite Romano, absens, per litteras vehementer contendit, vt eum honorem ei deferendum curaret. Quibus importunissimis flagitationibus breuî perfecit, vt Pontifex ipse (quandoquidem Monachi id facere recusauerant) eundem *Thomam Perceium* Norwicēsis ecclesiæ præsulem constitueret.

Hoc pōtifice peratrox tēpestas & sæuior quàm vnq̄ anteà per id anni tēpus homines meminisset, subitò coorta est, cœlūq;

tam horribili fragore & fremitu intremuit, vt toti penè terrarum orbi extrema clades impēdêre videretur. Etenim certantium inter se ventorum tanta fuit rabies, vt transuersis flatibus domibus, ac templis incidentes, celsiora quæq; miserabili ruina prosternerent. Qua procella multis ædium tectis impulsis & euersis, cathedralis Ecclesiæ quoque campanile, eodem turbine disiectum concidit, maximamq; templi partem vicinaque templo ædificia deturbauit & afflixit. Quibus detrimentis resarciendis, non solùm ipse quadringētas marcas dedit, sed à clero etiam magnam pecuniæ summā impetrauit. Decreuit hic quondam decanatus omnes qui propriè ad Ecclesiam cathedralem pertinebant, sacello sanctæ *Mariæ* (vt Iurisconsultorū verbis vtar) appropriare, sed cùm Monachi id neutiquam licere ostendissent, facilè à sententia destitit. Migrauit ex hoc seculo anno ponti-

pontificatus sui decimo quarto. A cuius morte, (id enim vti fieret testamento cauerat) ijs quibus ea cura demandata fuit, defuncti Episcopi nomine, domum & terras quasdam in villis de *Kymerle*, *Carlton*, *Fowrhow*, *Gromthorp*, & *Wikelwood*, Norwicensis Ecclesiæ præcentori (vt loquuntur) in perpetuum dederunt. Ea nimirum lege, vt Antistitis demortui manes, profanis precibus expiarentur, missæq; funestæ (quo enim alio nomine mortuorum sacra designem nescio) in Cathedrali templo ad illius animæ salutẽ quotidiè conciperentur. Lubet ergo exclamare cum *Lucretio*:

O miseras hominum mentes, ô pectora cœca,
Qualibus in tenebris vitæ, quãtisq; periclis?
Degebãt veteres, quos somnia dira Paparũ
His mersere malis?

Celeriùs opinione omnium defuncti Antistitis fama *Alpes* peruolauit, *Romamque* ad aures superbissimi Pontificis

 perue-

peruenit. Erant tunc, vt & hodie sunt, semperq; fuerunt, *Romani* Præsules, ambitione, & illius intollerandæ potentiæ cupiditate adeò districti, vt intermissis sacrarum rerum studijs, perpetuis sese bellorum tumultibus implicarent. Itaq; semper maximis militum copijs circumfusi, vim & terrorem vicinis vrbibus inferunt, neque vnquam consistere possunt, quamdiu aut in inimicitijs persequendis, naturæ acerbitas stimulos admouet, aut in imperij finibus propagandis nefariæ eos cupiditatis aura prouehit.

Sub hoc igitur *Papa* stipendia tum fortè merebat *Spencer* adolescens sanè nobilissimus, qui cognita morte Antistitis Norwicensis, *Papam* adit, rogat vt *Henrico* fratri (fortè & hic quoq; aderat) illius prouinciæ pontificatum deferri sinat. Fit voti compos adolescens, fraterq; confestim ex milite Antistes creatur. Itaque

proti-

protinùs magnis itineribus in *Angliam* contendit, ibiq; a.d. XVII. Kal. Aprilis, anno Domini. 1370. in Ecclesia sua ab Archidiacono Norwycensi, consecratus est.

Fit magna mutatio non viri, sed vestis: etenim qui ab ineunte ætate sic vitã instituit suã, vt sese perpetuò militiæ assueuerit, quid mirum si huius menti bellandi semper ardor inexplebilis insederit? Itaq; accepta ab *Vrbano* sexto, inaudita potestate contrà schismaticos (sic appellabantur qui à Pontifice Romano iniuriosiùs tractati, illius imperium aspernabantur;) quarto nonas Maij instructa classe, cum ingenti exercitu, inuito tamen Rege in Belgium traiecit, vbi fusis profligatisque triginta hominum millibus, septem autem interfectis atque concisis, *Dunkirkum*, *Neoportum*, *Burburgum*, *Boringum*, *Grauelingum*, cæterasque maritimas vrbes funestissimis

flammis

flammis deleuit. Atque hæ fuerunt illæ pontificię cohortes, ex flore scilicet ac robore superstitiosissimorũ hominum delectæ, sacrati (si dijs placet) relligione milites, ac croceis crucibus insigniti, quorum dux fuit & antesignanus Episcopus *Norwicensis*, vir equidem ferocia insigni, atque inaudita spiritus immanitate præditus. Qui (vt paulò antè memorauimus) ne Regi quidem ipsi reclamanti, atque adeò per litteras sæpenumerò ne in *Belgium* transmitteret denũcianti, obsecũdauerat.

Nec domi pacatior quã foris fuit: quippè qui Monachis atrox & inexpiabile bellũ indiceret: eosq; omni iure antiquo; ac libertate priuare conatus sit: adeò vt per annos quindecim multis vexatos iniurijs, incredibiliter afflixerit. Diu tamen restiterunt Monachi, sed tandem forensi decertatione fracti, ac debilitati, omnis ille repugnandi feruor ac impetus ita refrixit, vt eò demum deuentum fuerit, vt

sponte

ſponte quadringentas marcas antiſtiti dare conſentirent. Huiuſmodi terrenorum tumultuum tempeſtatibus per omnem ferè vitam, tanquam in medio ambitionis mari iactatus, demùm, cùm Eccleſiæ triginta ſeptem annos præfuiſſet, ex huius miſeræ vitæ vinculis euolauit. Vir Marti magis quàm Chriſto conſecratus atque deuotus.

Huic ſucceſsit *Alexander*, eccleſiæ quõdam *Norwicenſis* Prior, cunctis monachorum ſuffragijs pontifex renuntiatus: ſed Regi inuiſus, qui tantum afuit vt dignitate illa perfrui potuerit, vti per annũ ferè integrum *Windeſoriæ* Rex carceris eum cuſtodia coerceret. Biennio poſt, deprecante *Thoma Arundelio* Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, & alijs regni proceribus, priſtinam dignitatem recuperauit. A quo *Glauceſtriæ* conſecratus eſt, anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, octauo. Hoc de Pontifice nihil memo-

ria dignum, in Antiſtitum annalibus reperitur, præterquam quòd illo Eccleſiæ præſidente maxima pars ciuitatis fortuitis peruſta flammis deflagrarît.
Obijt ſexto pontificatus ſui anno, ſepultuſq; eſt in eccleſia cathedrali, in ſacello beatæ Virginis *Mariæ*, ad pedes *Gualtheri* eiuſdē quondā prouinciæ Epiſcopi.

Illuſtri familia natus *Courtneius*, vtriuſq; iuris peritiſsimus, ac Oxonienſis Academiæ Cancellarius, rege *Henrico* (eius nominis quinto) vt id fieret magnoperè contendente) *Alexandro* ſepulto, cōmuni monachorū cōſenſu pōtifex delectus eſt. Ac nō ita multò poſt ab Archiepiſcopo Cātuarienſi, præſente Rege *Henrico Cātuariæ*, in maxima nobiliſsimorū hominū frequētia, pontificijs fuit velatus inſignibus. Nobilitatē generis exornauit decora facies, & erecti corporis celſus honos, quapropter Regi quoad vixit ita charus ac iucūdus exſtitit, vt eū ſemper implicatiſsimis

tiſsimis regni negotijs intereſſe voluerit. Sed vt optima quęq́; (floſculorũ ritu) celeriter defluunt, ſic hũc nobiliſsimũ antiſtitem tũ primũ ad gloriam & dignitatẽ floreſcẽtem, mors immatura (tanq̃ turbine aliquo, aut ſubita tẽpeſtate) peruertit. Etenim in *Normãdia* ſecundo poſt cõſecrationẽ anno acerbiſsimo fato exſtinctus eſt, vndecimo Kal. Septemb. anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, decimo quinto. Verùm cadauer perhorificẽtiſsimè in *Angliam* delatũ, *Weſtmonaſterij* inter Regum ſepulchra, tumulo magnificè illatum, conquieſcit.

Pietate, prudentia, mãſuetudine, beneficentia, vitæ integritate, omniq́; virtutũ laude redũdauit, *Ioannes Wakeringus*, qui poſt *Courtneium* proximus in Norwicẽſi eccleſia pontifex conſedit. Hic regij ſigilli cuſtos, à Monachis electus fuit (anno ab orbe redemto, milleſimo, quadringẽteſimo, decimo, ſexto) & ab *Herico Chichleio*

Cantuariensi Archiepiscopo sacris (vti tũ vulgò videbantur) ornamentis de more circundatus. Horribilis eo tempore tempestas Ecclesiam *Romanam* afflixit: siquidem tres simul Papæ vno atque eodē momento, inter se de dignitate pontificia inimicissimè depugnarũnt. Quorum diræ, exsecrationes, anathemata, pugnę, tumultus, bella, omnesq; intolerandi illius dominatus procellæ, tanto impetu (velut sæua diuersorum ventorum rabies) conflixêre, vt totum penè terrarũ orbem vehementer concusserint. Ideoq; celebratum fuit concilium *Constantiense*, quo *Ioannes* cum multis alijs *Angliæ* antistitibus, à Rege missus fuit.

Qua in legatione ita boni pastoris munere perfunctus est, vt omnes illi pietatis atq; prudentiæ summæ testimoniũ perhibuerint. Claustrum quod hodie in palatio pontificis visitur, construxit, idque versicoloribus saxis strauit, magnificè

ſanè, & ad oculorum voluptatem eleganter diſtinctis. Demùm perfunctus omnibus huius ærumnoſæ vitæ moleſtijs, deceſsit, humatuſque eſt in Eccleſia cathedrali ante altare Diui *Georgij*.

Gulielmus Alnwyckus legum doctor (& ipſe quoq; regij ſigilli cuſtos) Epiſcopalis imperij dignitatem adeptus eſt, anno ſalutis humanæ. 1426. *Londini* in tēplo beati *Pauli* ab Archiepiſcopo Cātuarienſi conſecratus fuit. De hoc nihil memoria dignū litterarum monumentis proditur, præterquā quòd portas occidentē verſùs, in Eccleſia cathedrali, & feneſtrā magnā fieri fecerit, quodq; decimo pontificatus anno, *Cātuarienſis* Pręſul eū à *Norwicēſi* epiſcopatu ad *Lincolnienſem* tranſtulerit.

Fuit eo tempore in concilio *Baſilienſi* *Thomas Brounus*, antiſtes Roffenſis. Huic omnium conſenſu, abſenti tunc, ac nihil tale exſpectanti, delata eſt Norwycēſis Eccleſiæ dignitas. Quo ſacris præſi-

dente, contigit vt ciues Norwicenses cō-iunctis sensibus, ad subuertendam ecclesiæ libertatem denuò conspirarent. Multa igitur conati sunt, multa in pestem & exitium Ecclesiæ machinati, sed huius Pontificis animi excelsi atq; inuicti, magnitudo ac robur, omnes illorum impetus retardauit atque repressit. Verùm enimuerò cùm nouem iam annos in sede pontificia cōsedisset, vita functus est, exulceratis adhuc ciuium animis, & Ecclesiæ infestis. Anno Domini 1445. & Regis *Henrici* eius tum nominis sexti, vicesimo septimo.

Quem subsecutus est *Gualtherus Hert*, sacræ Theologiæ professor, cuius grauitati ac cōstantię ascribunt nonnulli, quòd illius prudētia delinita demùm plebe, exacerbatę ciuium mentes conquieuerunt. Cruci sustinendę (talia enim superstitiosa illa tēpora desiderarūnt) templo transuersum pegma fieri fecit: pauimētumq;

Ecclesiæ saxo sternendum curauit. Duodecim scholasticis *Cantebrigiæ* in hospitio quod tum *Fischwyck* dicebatur (quoad vixit) omnia vitæ necessaria suppeditauit. Cessit è vita decimo sexto Maij, 1472. atque sub pegmate, quod vt antè diximus, cruci sustinendæ construxerat, tumulo conditus est.

Proximi ab illo numerantur *Iacobus Goldwellius*, & *Thomas Ian*, de quibus memoria dignum nihil certè accepimus, nisi quòd alter cùm viginti quinq; annos: vnum alter Ecclesiam rexissent, ex hac luce migrauerint.

Goldwellio tamen pontifice (neq; enim id silentio prætereundum videtur) a.d. V. Kalend. Ianuarij. 1480. per vniuersam ferè *Angliam*, terra tremuit motu tã vehementi, vt celsarum domuum pinnæ, turresq; templorum, tum innumera fumi receptacula (quę suprà ædium culmina tubo atq; calatho attolluntur) quassu

diuulsa

diuulsa in vias, ipsaq; in tecta corruerent. Praeterea multarum vrbium domus (siquidem longinquus is terrae tremor fuit) pleraeq; omnes non sine ingenti incolentium interitu, ruinam traxerunt. Sic vt cunctis paenè in locis prostrata fanorum atque aedium cadauera, miserablilesque villularum strages conspicerentur.

Iano Nixus surrogatur, cuius vitae nescio quas libidinū labes vulgi sermo impressit. Etenim illius turpitudo ac impuritates spurcissimae, in hodiernum vsque diem omnium ferè linguis ac vocibus celebrātur: adeò vt nemo pęnè sit, ad quem coeci Norwycensis Episcopi fama non peruenerit. Tenebricosissima tamen aetatis illius tempora, ortus praestantissimi Praesulis illustrauit *MATTHAEI PARKERI* Cantuariensis Archiepiscopi: qui nuper ex hoc impuro lacrymabilique hospitio, ad coelestem & immortalem gloriam auolauit.

1575. XVI. Kal. Iunij.

QVO

QVO DE VIRO dicendũ mihi aliquid hoc tẽpore existimaui, non quod illius dignitas egeat oratione mea, aut ego me eũ esse putem, qui tãti viri laudes scriptis meis celebrare queam: sed quoniam res Norwicenses explicandas suscepi, si huius nominis memoriam silentio prætermisissem iure reprehẽdendus viderer. Quid enim vel ad ciuium gloriam magnificentiùs? vel ad vrbis splendorem illustriùs? quàm eius viri nutricem ac alumnam exstitisse, qui ingenio, doctrina, prudentia, probitate, omnibusq; semper maximarum virtutũ ornamentis abũdauit? Habuit profectò ciuitas illa multos quõdam duces, belli gloria insignes, habuit viros optimarum artium disciplinis imbutos, habuit Præsules relligionis integritate præstantes, sed habuit externos: habuit alienos: non habuit domesticos, nec in vrbe natos. Itaque factum est, vt non tantùm vrbem illi, quantũ vrbs illos

decorauerit. Huic verò *Norwici* honestissima stirpe orto, vrbs illa contigit veluti altrix dignitatis sedes: cui sicut adolescẽs, gloriæ semper fuit & honori, ita quã senex meritis adeptus est dignitatem, ad sempiternum patriæ nomen, & amplitudinem transfudit.

Ac ne illud quidẽ vereor, ne velle fortè videar cuiusquam in aures verborũ blãditijs influere: præsertim cùm & meæ sẽper ab ineunte ætate, vitæ susceptæ rationes, has ineptias respuerint, & omnes, quorũ mentes inuidia non sunt & maleuolentia suffusę, multo illi maiora, & ampliora ijs, quæ ego dicendo consequi possum, virtutum testimonia tribuerint.

Quanquam certè nõ ignoro quàm petulanter, ne dicã scelleratè & impiè, in hũc eximiæ virtutis virũ improbæ plebis rumor acerbitatis & maleuolẽtiæ suæ virus profundat. Sed enim, ecquis viuit mortaliũ cuius ad laudes nihil allinierit inuidia?

Num

Nū quos fortes viros? quos claros? quos de republica benè meritos reminisci possumus, popularis quos leuitas, & circumuolitantes fabulæ nec viuos læserint, nec mortuos perstrinxerint? Multæ sunt (vt ait poeta nescio quis) insidię bonis: virtutisq; comes (corporis vt vmbra) inuidia: porrò principibus viris aduersaria semper fuit & infesta vulgi temeritas: tum optimi cuiusq; vita facinorosorum perpetuò linguis patuit atq; libidini. Cæterùm qui cūctis mortalibus in hoc magno malorum mari, ad bonam famam bonorum (quæ sola verè gloria nominari debet) vela dantibus, odij, simultatis, inimicitiarū, & inuidię reflantes veluti venti ac turbines cōcitari solēt: ij si huic vni tādiu in his turbulētissimis offēsionū fluctibus iactato, alciam pæne portum ingresso inciderint, nū cui mirū videri potest? Perindè ac si magno, & deuexa iā ętate viro, & terrena oīa infra se habēti, & contēnenti,

 dum

dum nullos pro suis labores & pericula defugeret, dum curiosorum, atq; omnia perturbare cupientium leuitatem, grauitate sua perfringeret: dum redundantes nonnullos, & immoderata licẽtia superfluentes, reprimeret: dum quorundã hominum (nouitati atq; ineptijs indulgentium) impetus & conatus nefarios legũ laqueis irretiret: deniq; dum omnes curas, & vitæ rationes omnes, ad Christi gloriam, & Ecclesiæ commoda conuerteret: illud vitio verti debeat, quod popularis iracundiæ & maleuolentiæ tempestatem deuitare nequierit. Quasi verò id aut optarit vnquam, aut sperârit sagacissimus senex, & planè veterator in communi vita: aut quas inuidiæ, & offensionis acerbitates in hoc terrestri exilio pro Christi gloria susceptas, mortalis põtifex negligeret, eas nunc demùm vita lapsus, immortalis, & inter cœlites æternùm ascriptus ciuis reformidet.

Quamob-

Quamobrem tantum abest vt assentādi crimen reformidem, quòd huic clarissimo viro, & licet suo, nec Reipublicæ tamē nec nostro tempore exstincto seni, debitū probitati præconium scriptis impertiuerim meis, vt certê nisi id fecissem, sceleris aut inscitiæ ignominiā mihi subeundā existimarem. Nam cùm Deus optimus maximus, huic præstātissimo pręsuli hanc mentem dederit, vt in omni sua vita pręter virtutē, ac pietatem nihil adamauerit, sceleratū eum sanè esse oportebit, & ab omni prorsus humanitate auersum, qui tam claro & illustri viro virtutū ornamenta inuiderit? Quis enim illo aut morum sanctitate illustrior vnquam exstitit? aut vllo genere laudis præstantior? Quàm laudabiliter se gessit in omni ætate? quàm constanter? quàm piè? quo maximarum semper artium desiderio flagrauit? quo virtutum ardore? quàm admirabili, ac penè diuino?

Cantebrigiæ diu vixit, liberalibus disciplinis vehementer deditus: & ita vixit vt in illo maximorum ingeniorum celeberrimo theatro, cunctos industriæ ac eruditionis admiratione commouerit. Fuit posteâ tempore Regis *Henrici* (principis inuictissimi) in aula, & *Annæ* Reginæ à sacris, quid illo prudentius? quid sanctius? quid humanius? quid non modô in studijs, in moribus, in conuictu, in sermonibus, sed in ipso plane aspectu iucundius? Quis fuit quem non fama tantarum virtutum incenderit? Quis denique qui non intimis cum sensibus dilexerit?

Delatus est illi *Stokensis* decanatus, ac non ita multò post *Lincolniensis*, quo in munere fungendo, cùm incomparabili pietate, singularē humanitatē coniunxit. Nam & frequenter concionando multorum mentibus sanctitatis amorem infudit, & rem familiarē benignè largiēdo

miserorum inopiam subleuauit. Vnde factum est, vt quam sacrarum literarum studio consecutus est scientiam, eam vita magis ac moribus, quàm oratione aut verbis expresserit.

MARIANA tēpora cōsecuta sunt (tēpora omniū quę nostra vidit ætas calamitosissima) cū rege *Edouardo* omniū regū optimo, crudeli funestoque fato extincto, *Mariæ* peruersitas institutā à patre, & fratre Christianæ relligionis disciplinā peruertisset, & Romanorum ritus ac sordes denuò in ecclesiam inuexisset. Enimuerò tū virū optimū omni ecclesiastico munere priuatū, cunctisq; fortunis exclusū, graues cōmuniū temporū casus perculerunt. Quid igitur? nū quis eū fracto vidit animo ac debilitato? nū qua sceleris aut superstitionis labe respersum? Nihil minùs. Itaque in ijs rerū asperitatibus, cū Romanorū scelus, nefādis ritibus cūcta coinquinasset, omnesq; boni, cæde,

flammam

flammam & horrenda quæque metuerent, ita aduersos temporum fluctus excepit, vt & omnem illam immanem Papistarum rabiem prudenter deuitaret, & se tamen semper ab impietatis lue purum immunemq; conseruaret.

Moritur intereà Regina, cui succedente illustrissima sorore *Elyzabetha*, subuersis omnibus superstitionum portentis, atque sublatis, pristinum Ecclesia decus recuperauit. Tum verò huic amplissimo Præsuli, non defuere diu quæ nunquam sperauerat, multò minus optauerat tatis debita virtutibus præmia. Nam cùm ita viueret, vt omnes semper spes in vno Deo defigeret, cæteraq; quæ tantoperè suspiciunt homines, & admirantur, perindè ac caduca & inania negligeret: ita manauit fama de admirabili eius prudentia, temperantia, doctrina, cæterisque virtutibus, vt ad aures demùm Regiæ Maiestatis accederet. Noluit illa pati diuti-

diutiùs iacere, tantam, & tam excellentem, in omni genere virtutem. Itaq; protinùs eum non petētem, non ſperantem, propè etiam recuſantem, ad Cātuarienſem Archiepiſcopatum euexit, nimirū vt in ampliſsimo munere ampliſsima virtus, campum haberet in quo commodius poſſet excurrere.

Parem itaque iam propè voluntati facultatem nacta præſtans naturæ bonitas, omnem illam protinùs effudit, quæ intimis ſemper infixa ſenſibus inſedit humani generis iuuandi cupiditatem. Ab hoc ſtudio fluxerunt illa (quæ vtinam tam imitarentur multi, quàm cupiunt, & laudant omnes) in conſilijs grauitas, in Eccleſiæ muneribus obeundis ſedulitas, in tractandis rebus prudens cōſiliorum integritas, nihil in poteſtate inſolens, nihil ſublime, nihil in opum abundantia diſſolutum, ſed arctiſsimis cuncta temperantiæ vinculis aſtricta. Hinc illæ diurnæ,

nocturnæq; curæ in optimarum rerum cogitatione defixæ: hinc eruditorum hominum quotidiani complexus: hinc rei literariæ amor incredibilis: hinc in claris fouendis ingenijs excellens liberalitas: hinc Antiquitatis tanta notitia: hinc affectæ iam pæne ætatis insignis authoritas: hinc deniq; omnia illa quæ per sedecim ferè annos luxerunt inauditæ virtutis & ingenij ornamenta.

Iam verò illa quanta sunt? In summa fortuna summam tamen humanitatem exhibere? neminem aditu, neminem congressu, sermone neminem excludere: rebus aduersis ac calamitate pressis opem ferre, Christi profugos misericordia prosequi: Gallos, Hispanos, Belgas, Venetos, tam viros quàm fœminas omnium rerum inopes ac egenos singulari caritate complecti? Neq; hoc solùm sed annuã insuper nõnullis peregrinis stipẽ dilargiri, alios domi suæ liberalissimè sustentare,

stētare, omnes benificētia, & facultatibus iuuare: adeò vt nullus pænè sit quem vel fortunæ calamitas vehemētiùs affligeret, vel iniqui temporis procella peruerteret, cui non aliquid opis & auxilij contulerit.

Quid hic commemorem quos quantosq; labores ac sumptus in antiquissimorum scriptorum codicibus conquirendis exhauserit? quot libros vel hominum incuria vel temporū calamitate corruptos, typis quā emendatissimos peruulgari fecerit? quemadmodum Academiam *Cantebrigiensem* bonarum omnium disciplinarū matrē impensis proprijs ornauerit? quàm elegāti muro scholas publicas precinxerit? quanta sacrorum voluminum multitudine bibliothecam nuper instruxerit? quibus deniq; beneficijs Corporis Christi collegium (cui ipse quondam multis abhinc ānis præfuit) illustrauerit? Sint hæc in illius laudibus minima: non quòd si spectētur singula, maxima videri

non debeant, sed si ad illa quę dudum dixi, mentem conuerteris, multa & maiora & clariora videbis, quorũ lumine hę virtutes, sicut luce solis sydera, obscurantur.

Atq; his tantis splendidissimarum virtutum ornamentis, cùm omnis anteacta ætas redundaret, tantum abest vt se illarũ intuitu, elatius efferret, aut popularem auram, & vulgi rumusculos, ardetius cõcupisceret, vt ab aspectu se pænè mundi & mortalium oculis subducens, omnia illa veluti inania seculi deliramenta contemneret.

Siquidem domesticis otij sui finibus cõtentus, terrestrium tumultuum expers vixit, non tam comitatu stipatus famulorum suorum honestissimo (quos habuit sanè quàmplurimos) quàm optimarum cogitationum ac virtutum cohorte (quæ ei semper comites fuerũt & administræ) circumseptus. Itaque hoc consecutus est, vt cùm gloriæ causa nihil fecerit, incredi-

bili tamen apud omnes gloria circũfluat.

Hæc igitur intueantur adoleſcentes, qui patriæ, qui hominibus iuuandis, qui verę laudi, qui gloriæ, qui Deo deniq;, vitæq; perenni, non deſidię, non ſomno, nõ delitijs, aut vitæ huius breuiſsimis inanibuſq; oblectamentis natos ſeſe arbitrantur. Ad hæc ſe ſtudia conuertant: talium virorũ facta imitanda ſibi proponant: horũ exemplis atque adeò veſtigijs inſiſtant. Hæ ſunt veræ laudes, quas nulla delebit obliuio: hic ſplendor perpetuus, cuius memoriam anni conſequentes excipient, & obſtupeſcent: hæc certiſsima virtutum decora: quæ omnium & litteris & linguis celebrabuntur.

Atq; hunc in finem iſta à nobis breuiter decurſa ſunt, nimirum vt huius illuſtriſsimi Archiepiſcopi exemplo, hominum mentibus veluti faces ad virtutem admouentes, quàmplurimi (ſi fieri poſſet) ad eius ſtudium incenderẽtur. Quæ

quidem ſapientibus haud iniucunda futura ſcio, ineptis autem & maleuolis, ſuſpecta videbuntur fortaſsis, & inuiſa. Verùm quid fieri expediat non vulgi arbitrio nos, ſed prudentium ſemper iuditio, metiri conſueuimus: & optimorum authoritate contenti, inſipientium voculas,& maledicta cōtemnimus. Quæ cùm ita ſint, ad hiſtoriam vnde pauliſper deflexĭmus demuò reuertamur.

Defūcto ergo *Richardo Nixo, Gulielmus Ruggius* ſurrogatur anno ſalutis humanæ.1536. De quo viro nihil proditum memoriæ, præterquā quòd extremo ſui pontificatus anno Norwycenſes (Ketto quodam duce) conſpirantes, hoſtilia cōtra maieſtatem regiam arma induerent. Qui quidem maximis perditiſsimorum hominum gregibus conflatis, tantas tragœdias excitarūnt, totam vt pænè *Angliam* eo motu concuterent. Quem tumultū quoniam nos vno volumine cō-

plexi

plexi ſumus (quod cum iſto libello coniunximus) eò lectorem harum rerum cupiditate flagrantem remittemus. Quo autem iudicio id fecerimus, huius eſt neque temporis, neque inſtituti commemorare: conſilium certè fuit eius coniurationis caſus omnes atque euenta explicare, plenamque & perfectam Norwycenſis tumultus hiſtoriolam poſteris relinquere: quæ perpetuò cunctis, vitæ dux, & magiſtra foret, vt quo illi corruerent ſcelere cernentes perfidiam omnem, & proditionem (authoribus exitioſam ſemper & fatalem ſuis) perhorreſcerent. Legant igitur qui volent, & diligenter animaduertant, quæ tandem pręmia homines perniciosiſsimi pro ſcelere tanto, atq; patrię perturbatione conſecuti ſunt.

Ruggo proximus fuit *Thomas Thurlbeius*, legum doctor, à VVeſtmonaſterienſi ępiſcopatu, ad Norwicenſem (vt lo-

quuntur

quuntur) translatus.

Quem virum si ingenij, prudentiæ, grauitatis, consilij laudibus priuare conarer, amẽs certè videri possem, præsertim cùm eas illi naturæ atq; industriæ dotes oratione præriperem mea, quas semper huic (vno propè cõsensu) vniuersi tribuerint. Verùm enimuerò istuc in illo si non magnopere admirandum, at certè dolentiùs deplorandum fuit, quòd cùm vir talis, ac tãtus exsisteret, omnes nihilominùs mẽtis atque ingenij neruos ad Romani Põtificis gloriam illustrandam conuerteret. Cuius tam acerrimũ se propugnatorem præbuit, vt *Maria* defuncta, honores potiùs omnes, quàm errores deponere maluerit. Vno se scelere commaculauit, quod quidem nõ patiar silentio preteriri. Etenim cùm gloriosissimus Iesu Christi martyr *THOMAS CRANMERVS* (Cantuariensis quondam Archiepiscopus) vir quo nihil sol cõspexit vnquam

quam illuſtriùs) ſummo illũ amore, gratia, beneuolentia complexus, multis ipſum ſibi beneficiorum vinculis (quibus eum aſtrinxerat arctiſsimis) deuinxiſſet, nefariæ queſtioni quæ vitæ integerrimi pontificis conſtituebatur, nõ interfuit ſolùm, verumetiam quod multò ſceleratiùs eſt, & ad eius facinoris memoriã diuturniùs, cum *BONERO* (cruento illo chriſtianorũ Buſiride) crudeliſsimè pręfuit. Quod facinus ſiue volens admiſit, ſiue inuitùs, neceſſe eſt omni ſe vituperio dignum fateatur, qui pręſulem tanto honore, eruditione, prudentia, pietate præſtantem, dignitatis etiam ſuæ authorem, & (quod caput eſt) innocentem, ſententia ſua perfidioſiſsimè opprimeret: illiq; qui eum omnibus in rebus fulſit, ornauit, ſuſtinuit, cuncta (quantum in ſe fuit) priſtini decoris inſignia detraheret. Tantũ autem abeſt vt aut temporis, aut neceſsitatis excuſatione iſtius criminis labem ac

inuidiam à se deprecari potuerit, vt potiùs meo iudicio nominis sui famam in æternũ beatissimi martyris sanguine cruentarît. Nam quòd fœdo illo atque flagitioso die lachrimas profudisse dicitur, vtiq; hæ non tam testes doloris quàm cõscientiæ indices exstiterunt. Quanquam quid mirum si vel mentis angor, & conscíẽtiæ solicitudo: vel nobilissimi & optimi de se meriti senis misericordia, illi qui vultum illũ tum verè diuinum cõspexit, & præsens (quod aiunt) præsentem contemplaretur inuitissimo (& quod credere fas est) magnopere reluctanti, lachrymas expresserit, presertim cùm mihi istęc scribenti, atque illius gloriosissimi Antistitis casum longo iam post temporis interuallo recordanti, subitò exciderint. Quid enim illo homine vixit vnquam in terris sanctiùs? quid innocentiùs? quid humaniùs? quid omni laude, gloria, honore, immortalitate digniùs?

Cæterùm

Cæterùm hoc nescio quo fato *Thurlbeio* contigit, vt quamuis in optimũ Præsulem ingratus nimis atq; beneficiorum omnium immemor exstitisset, *MATTHÆVM* tamen *PARKERVM* Cantuariæ quoq; Archiepiscopum (insigni certè probitate virum) non minùs erga se clementem atque propitium expertus fuerit. Nam cùm exstincta *Maria* orbis reipublicæ subitò conuersus foret, ac *Thurlbeius* dum pertinaciter nimis immanem Papæ tyrannidem tueretur, vnà cum alijs antistitibus omni exclusus honore (erat autem tum temporis Episcopus Eliensis, & defunctæ reginæ à cõsilijs) in Turrim Londinensem conijceretur, facilè à clementissima Regina quidã amici eius impetrarûnt vt domi apud Pontificem esset. Vbi cum *Boxallo* (qui *Mariæ* quoq; à secretis fuit) diu certè vixit, cùm interim præstantissimus Præsul in maximis occupationibus nũquam

ſalutis tamen illorum curam intermitteret, verùm omnes ingenij māſuetudinis, & induſtriæ machinas adhiberet, quo animos illorum peſsimarum ſuperſtitionū ſpinis ac ſentibus expediret. Sed altis defixæ radicibus, adeò funditùs inhęſerant, vt nullius certè (quod deflendum fuit) ingenio exſtirpari potuerint. Lamhithi obijt anno poſt natum Chriſtum milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, in domo Archiepiſcopi Cantuar. & in eccleſia Lamhithenſi ſepultus eſt.

Thurlbeio (ita vti ſuprà diximus) ad Elienſem epiſcopatum euecto, *Iohannes Hoptonus* ſacræ Theologiæ profeſſor, ſucceſsit, anno Domini.1554. De quo hoc tantùm perſcriptum inuenio, quòd cùm annos quattuor Norwicenſem rexiſſet eccleſiam, eodem quo *Maria* regina huius moleſtiſsimis vitæ ærumnis perfuncta obierat anno, ipſe quoque repentino (vt nonnulli ſuſpicantur) dolore

percul-

perculsus interijt.

Vltimus ordine, sed meritis princeps, fuit reuerendus in Christo pater *D. Jo. Parkhurstius*, clarissimus & spectatissimus vir, qui quotquot ante illū Norwici exstiterunt Pontifices, vnus ferè omnes virtutis laude superauit. Tempore *Mariæ* reginæ, multa passus est, grauissimisq; iactatus periclis: ex quibus deinceps Dei clemētia, ad eam (qua dudum fruebatur dignitatem) emersit. Etenim anno tertio Reginæ *ELIZABETHÆ*, præsul Norwicensis factus, ita vixit vt omnes in illius vita ac moribus expressā veri Pontificis imaginem intuerētur. Quanta autem doctrina, iudicio, prudentia, ingenio sit, semperq; fuerit, quā subtili, quā acuto, etsi neminē qui illū nouerit ignorare arbitrer, tamen ex illius scriptis manifestò deprehēdi queat. Obijt Norwici anno salutis humanæ suprà millesimum, quingentesimo septuagesimo quarto.

Hactenùs Vrbis initia, atq; incrementa, res gestas Norwicensium, & Præsulum vitas, qui Ecclesiæ præsiderunt, breuiter explicauimus. Restat nũc vt (quod vltimo nos loco facturos spopondimus) Præfectorum vrbis, quos Balliuos nuncupant, tum Prætorum, atque Tribunorum plebis, (quos Vicecomites appellant) nomina subiungamus. Quæ vbi notis atque figuris (pro temporum ratione aptè adhibitis) distinxerimus: huic tandem volumini finem imponemus.

Eodem itaque iure (vti suprà memorauimus) vtuntur Ciues Norwicenses, ijsdemque ritibus atque institutis in Ciuitate gubernanda sua, quibus Londinenses vtuntur: Prætoremq; (Maiorem ipsi nuncupãt) Regis permissu quotannis deligunt: cui (quemadmodum Londinensi) more perantiquo atq; solenni gladius præfertur.

Diu tamen, sicuti quōdam Londinum quoq;

quoque, cæteræq; celebriores huius Insulæ Ciuitates, Præfectos seu Vicomagistros habuêre suos (nostra lingua Balliuos appellamus) cæterùm anno millesimo, quadringentesimo tertio, is administrandæ ciuitatis ordo primùm immutatus est, isq; quem nunc retinent institutus. At Balliuorũ nomina ne fortè delicatioribus fastidiò sint, prætereunda putaui: Prætorum verò & Vicecomitum, quandoquidem legentium plærisque (perindè vt obsoleta nimis atque plebeia) minus præbitura voluptatis existimem, breuiter summatimque, sicuti in fastorum codicillis antiquitùs perscripta inueniuntur, demonstrabo.

NOMINA

NOMINA PRÆTORVM (QVOS Maiores vocant) & Vicecomitum Norvvicensium ab anno primo Henrici quarti ad decimum sextum Elizabethæ Reginæ.

Anni Domini	Anni Regum.	Anni Pontificum.	Balliuum seu Præfectorum Vrbis nomina ad.4.annos.	
1399	Anno primo Hen.4.	An.29.H. Spencer Pō.	VValterus Daniel.Rob.Dunstan.Rich.VVhite.G,Eton.	
1400	2	30	Rog.Blickley. Barth.Blackney.Tho.Gerrard.H.Skeyt.	
1401	3	31	Io.Daniel.Edm.VVarner.G.Aplyard.Gul.Euerard.	
1402	4	32	Rob.Hunwoorth.Io.Harlston. Gul.Sedman. Io.Coppin.	
1403	5	33	Guliel. Applyard.	Rob.Brasier. Iohannes Daniels
1404	6	34	Guliel.Applyard.2.	Sampson Barker. Io.Skie.
1405	7	35	Guliel.Applyard.3.	Io.Harleston. Rich.Spurdance.
1406	8	36	Gualter.Daniel.	Edmundus VVarner.Rich.Drue.
1407	9	An.primo Alexādri.	Ioannes Daniel.	Thomas Garrard. Io.VVurlyke.
1408	10	2	Edmund.VVarner.	Thomas Partlet. Io.Bixley.
1409	11	3	Gualterus Daniel.2.	Gualt.MoZley. Io.Manning.
1410	12	4	Robertus Brasier.	Ioannes Scotham. Gauf.Audley.
1411	13	5	Gul.Applyard.4.	Ioannes Leuerech. Io.VVake.
1412	14	6	Gul.Applyard.5.	Rich.VVhite. Io.Grunthorpe.
1413	Anno pri. Henrici.5.	An.1.Ric. Courtney.	Richardus Drue,	Guliel.Sedman. Rob.Lussielde.
1414	2	2	Ioannes Bixley.	Thomas Cock. Henricus Raffman.
1415	3	An.1.Ioā VVakering	Ioan. Manning,	Rich.MoZley. Thomas Occle.
1416	4	2	Henricus Raffman.	Ioannes Asgar. Ioan.Michel.
1417	5	3	Ioan. Daniel.2.	Gul.Roose. Hen,Iacques.
1418	6	4	Gul.Applyard.6.	Robertus Baxter, Io.Cambridge,

HOC anno nefandam diri facinoris societatem contrà regem ineunt, Ioannes Holandius dux Excestriæ. Io. Montacut Sarisburiensis, Tho. Cantij, Hugo Spencerius Glocestriæ comites, nimirum vti regem ludorum statuto die, Oxonij, de improuiso opprimerent, sed detectis insidijs omnes perfidiæ pœnas luerunt. Nam Cantianus, & Sarisbiriensis ad Cestriam quo confugerant, interfecti sunt, Dux verò in Estsexia comprehensus securi percutitur.

2 Hoc anno atrox pugna Salopiæ fuit, in qua interemtus est Tho. Perceius comes VVigorniensis, qui contrà regem conspirauerat: Henricus autem comitis Northumbrorum filius, multiq; alij capti vltimo supplicio afficiuntur.

5 Hoc anno naualis pugna fuit inter Anglos & Britones, sed Britones incensis ac depressis nauibus pænè omnibus fusi, profligatiq; sunt.

6 Hoc anno fuit Monomachia Londini in Smythfield, inter Edmundum Cantij comitem, & Marrensem comitem Scotum, quo in duello Anglus Scotum magnificè superauit.

8 Hoc anno Richardus Scrup Archiepiscopus Eboracensis capite ob initã contrà regem coniurationem Eboraci plectebatur, ac non ita multò post Comes Northumbrorum, & Dominus de Bardolf, multiq; alij (qui contractis multis tam Anglorum quàm Scotorum millibus, regi bellum inferre decreuerant) tumultuaria pugna in agro Eboracensi deuicti, confestim capti sunt, Eboracumq; perducti, ibiq; capitibus mulctati.

9 Hoc anno tanta erat frigoris vis, vt per quindecim hebdomadas, cuncta continuo astricta gelu obriguerint.

14 Hoc anno rex Hierosolymam proficisci decreuerat, verùm repentino morbo implicitus, annũ agens quadragesimũ sextũ, ex hoc seculo migrauit.

1 HOC ANNO Robertus Stuartus, vnicus Iacobi Regis Scotiæ filius ab Anglica classe capitur, quo ex casu tãtũ pater doloris accepisse fertur, vt infra paucos dies postquam id accidisset, vehemens eum luctus ac mæror exstinxerit. Eodem etiam anno maxima pars ciuitatis Norwycensis repentinis ignibus deflagrauit.

2 Hoc anno legati ad Carolum Regem in Galliam mittuntur, qui regnũ Franciæ Edoardo tertio, ac posteris Angliæ Regibus debitum, repeterent: verùm Carolus adeò regem nostrum contemsit, vt per iocum ac ludibrium doliolum ad ipsum lusorijs pilis repletum per legatos suos transmiserit: cuius tamen petulantiæ Gallum non ita multò post magnoperè pœnituit.

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Pōtificum.	Maiores.	Vicecomites.
1419	7	5	Gual. Daniel. 3.	Hen. Pecking. Io. Scothan.
1420	8	6	Rich. Spurdance.	Thom. Ingham. Rob. Asger.
1421	9	7	Gul. Sedman	Gu. Niche. Symon Cooke.
1422	An primo Henrici. 6.	8	Io. Manning. 2.	Io. Gerard. Tho. Daniel.
1423	2	9	Io. Daniel. 4.	Io. VVrightus. Io. Hodkins.
1424	3	10	Thomas Baxter.	Guliel. Gray. Petrus Brasier.
1425	4	An. 1. Gu. Anwyck.	Tho. Inghaym.	Tho. VVeybie. Rob. Chaplein.
1426	5	2	Io. Asger.	Io. Copping. Io. Gleder.
1427	6	3	Tho. VVetherby.	Io. VVylby. Rich. Pilbye.
1428	7	4	Rich. Mozley.	Io. Alderford. Gregor. Draper.
1429	8	5	Robertus Baxter. 2.	Gul. Iselham. Io. Sypater.
1430	9	6	Io. Cambridge.	Rob. Toppys. Io. Penningus.
1431	10	7	Tho. Ingham. 2.	Gul. Ashwel. Tho. Grafton.
1432	11	8	Tho. VVitherbey. 2.	Io. Dunning. August. Bang.
1433	12	9	Rich. Spurdance. 2.	Rob. Langley. Gul. Hempsted.
1434	13	10	Io. Garrard.	Rogerus Boten. Tho. Ball.
1435	14		Robertus Toppys.	Edmund. Breton. Petrus Roper.
1436	15		Rober. Chapleyn.	Rich. Brasier. Gualt. Crump.
1437	16	An. primo Th. Brown.	Io. Cambridge. 2.	Symon VValsoker. Clemens Fishman.
1438	17	2	Io. VVellys gubernat.	Gualt. Eton. Io. Lingford.
1439	18	3	Io. VVellys. Custos.	Gualt Eton. Io. Lingford.
1440	19	4	Io. Clyftō mil. custos.	Io. Brosierd. Io. Spicer.
1441	20	5	Io. Clyfton. Custos.	Io. Gosleyn. Hen. Styrmyn.
1442	21	6	Gul. Hempsted.	Tho. Aleyn. Robertus Seygrym.
1443	22	7	Guliel. Ashwel. 2.	Io. Intwood. Rob. Alleyn.
1444	23	8	Robertus Topys. 2.	Io. Brosiard. Rob. Spicer.

3 *Hoc anno Richardus Cantebrigiæ Comes, Dominus Scruppus, & Thomas Graius, mortem Regi optimo nefariè machinantes ad Southamtonensem portum in conspectu Regis, regni procerum, & totius exercitus, perfidiæ pœnas dederunt.*

4 *Hoc anno nobilis ad Dagincurtum pugna commissa fuit, quo in prælio flos penè omnis & robur Gallicæ nobilitatis interijt.*

5 *Hoc anno. a. d. VI. Kalendas Augusti, cum ingenti nauium classe Rex in Galliam traijcit, qui quaquauersus incedit, captis omnibus vrbibus, munimentis, atque castellis, Gallo fuso victoriæ decus mirificè propagauit.*

6 *Hoc anno Rotomagum (opulentissima Galliæ ciuitas) obsidebatur, & tandem per deditionem in potestatem Regis nostri peruenit.*

7 *Hoc anno inter nostrum & Franciæ Regem fœdus initur: quòd matrimonio Catherinæ (Caroli filiæ) quæ Henrico Regi nupserat, firmatum fuit.*

8 *Hoc anno Catherina ad VVyndesorium castrum filium enixa est, qui patris nomine Henricus sextus appellabatur: ac non ita multò post Rex Angliæ fuit. Etenim eodem anno pater iniquo fato exstinctus occidit, tricesimo sexto ætatis anno, vir omni maiestatis regiæ splendore circumfluens.*

1 *HOC ANNO Carolus Gallorum rex vita functus est, à cuius morte confestim vtriusque regni proceres Henricum sextum Angliæ regem, communi omnium consensu Regem quoque Galliæ renuntiant.*

2 *Hoc anno Dominus Rogerus Mortimerus læsæ maiestatis conuictus, proditorum communi supplicio afficiebatur.*

3 *Hoc anno grauis incidit contentio inter Bedfordiæ ducem & VVintoniensem Episcopum.*

9 *Hoc anno Rex Parisiis coronatur.*

14 *Hoc anno diem obijt supremum Dux Bedfordiæ, vir tam pacis laude quàm belli gloria insignis, cuius morte res nostræ mirificè perculsæ atque afflictæ, tandem funditùs conciderunt.*

17 *Hoc anno ad quadriēnium ciuitas Norwycensis libertate priuata, omne magistratuum ius amisit.*

21 *Hoc anno restituta denuò libertati fuit: Eodemque anno Londini ictu fulminis Templum Diui Pauli deflagrauit: verùm ciuium industria ignis celeriter restinctus fuit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Episcopori.	Maiores.	Vicecomites.
1445	24	9	Io. Clyfton.	Io. Intwod. Robertus Alleyn.
1446	25	an. 1. Gual. de Hart.	Guliel. Ashwel. 3.	Io. Intwod. Robertus Alleyn.
1447	26	2	Thomas Catworth.	Io. Intwood. Robertus Alleyn.
1448	27	3	Thom. Catworth. 2.	Robertus Furbusher. Io. VVighton.
1449	28	4	Georgius Draper.	Robertus Brown. Io. Droll.
1450	29	5	Thomas Alleyn.	Io. Chyttock. Robertus Machin.
1451	30	6	Radulphus Seygrym.	Gul. Barley. Io. Gylberd.
1452	31	7	Robertus Toppys. 3.	Thomas Elys. Robertus Lyred.
1453	32	8	Io. Droll.	Edwardus Culter. Io. Clerck.
1454	33	9	Richardus Brown.	Richard. Beer. Galfridus Quinch.
1455	34	10	Georgius Draper. 2.	Gulielmus Norwich. Rich. Alboon.
1456	35	11	Richard. Brasier.	Thom. Buckingham. Io. Blunt.
1457	36	12	Io. Chyttock.	Galfridus Ioy. Io. Hunworth.
1458	37	13	Robertus Toppis. 4.	Thomas Owdolf. Gul. Riuer.
1459	38	14	Io. Gilbert.	Gualter Godfrays. Edm. Colman.
1460	39	15	Thomas Ellis.	Rogerus Bestus. Io. Aubery.
1461	An primo Edward. 4	16	Gulielm. Norwich.	Io. Northal. Io. Cooke.
1462	2	17	Io: Butt.	Io. Burton. Rich. Hoste.
1463	3	18	Richardus Brasier. 2	Henricus Spencer. Gul. VVyllys,
1464	4	19	Io. Gylberd. 2.	Gul. Swayn. Robertus Portland.
1465	5	20	Thomas Ellis. 2.	Gualth. Fornfield. Rich. Aniel.
1466	6	21	Io. Chyttock. 2.	Io. Roose. Io Beckles.
1467	7	21	Rogerus Bestus.	Io. Lawse. Robertus Hyckling.
1468	8	22	Gualt. Fornfield.	Rich. Farror. Thom. Veyl.
1469	9	23	Io. Awbery.	Tho. Buckingham. Gul. Peper.
1470	10	24	Edwardus Cutler.	Io. Haruy. Hen. Owdolf.
1471	11	25	Io. Butt. 2.	Io. VVellys. Rob. Aytmer.

25 *Hoc anno Anglia tota terra motu horribili contremuit.*

29 *Hoc anno Gulielmus de la Poole dux Suffolciæ Doueriæ subitò ab aduersarijs captus interficitur. Eodemq; anno Cantiani Ioannem quendam cognomento Caddum ducem sibi constituunt, infestisq; agminibus Londinum versus contendunt, quò cùm venissent, cuncta spoliant, vastant, incendunt, diripiunt, quosdámque de Nobilitate viros (& inter illos Dominum Sayum principem totius Angliæ quæstorem) securi percutiunt. Nihilominus ad extremum (diuina benignitate) fusi profligatiq; dignas scelerum pœnas pertulerunt.*

31 *Hoc anno ad Fanum Albani acerrima fuit pugna inter Regem & ducem Eboracensem, vbi Neuyllorum (patris ac filij) Sarisberiæ, & Varuici Comitum virtute, atq; consilio, regiæ copiæ fusæ fugatæq; sunt, ac Rex ipse comprehensus.*

32 *Hoc anno Ars Typographica in Germania primùm inuenta fuit, ars vna omnium excellentissima, cuius beneficio bonarum literarum disciplina sese per omnem penè terrarum orbem diffuderunt.*

37 *Hoc anno denuò ducis Eboracensis copiæ ad Northamptonum cum regijs cohortibus conflixère: vbi iterum maximo prælio rex vincitur: captiuusq; Londinum ducitur.*

38 *Hoc anno in agro Eboracensi iuxtà castellum Middleham Regina ducem Eboracensem aggressa maximo prælio deuicit. Qua in pugna dux ipse cum Edmundo filio Rutlandiæ Comite interfectus fuit. Et Richardus Neuyllus (pater) comes Sarisberiensis captus, aliquanto post cum nonnullis alijs capite multatur.*

39 *Funestissimus fuit hic annus, & ciuili clade insignis, quæq; mirabilem in modum regni vires imminuit. Etenim duo validissimi exercitus iuxtà Eboracum inter se atrocissimè depugnauerunt. Quo in certamine triginta penè millibus ex vtraq; parte interfectis, victoria tandem Edoardo Marchiæ Comiti cessit: qua potitus Henricum dignitate regia priuauit, sibiq; principatum asciuit.*

3 *Hoc anno Norwyci Cathedrale Templum repentinis ignibus exustum est.*

9 *Hoc anno Dominus VVellys in comitatu Lincolniæ tumultus quosdam conciuit, qui quidem celeriter repressi sunt, atq; is merito affectus supplicio.*

10 *Hoc anno inter Cantianos noui motus fiunt, qui Londino ac circumuicinis vrbibus multùm damni attulerunt.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Episcoporu.	Maiores.	Vicecomites.
1472	12	26	Rogerus Bestus. 2.	Edmundus Staty. Tho. Storm.
1473	13	An. 1. Io. Goldwel.	Rich. Farror.	Io. Cooke. Gul. London.
1474	14	2	Thomas Ellys. 3.	Iacobus Goldbeter. Io. Bright.
1475	15	3	Gul. Swayn.	Tho. Cambridge. Rob. Lound.
1476	16	4	Io. VVellys.	Hamo Claxton. Robertus Cooke.
1477	17	5	Io. Portland.	Greg. Clerck. Philip. Curson.
1478	18	6	Rich. Farror. 2.	Rob. Osborn. Tho. Beafield.
1479	19	7	Tho. Buckingham.	Robertus VVellys. Tho. Philips.
1480	20	8	Io. Awbry. 2.	Rich. Gardyner. Tho. VVurth.
1481	21	9	Gul. London.	Rich. Ballys. Radulp. Est.
1482	22	10	Gul. Aylmer.	Rob. Belton. Io. Denton.
1483	An. pri. Rich. 3.	11	Rich. Farror. 3.	Gul. Rosa. Gul. Farror.
1484	2	12	Io. Cooke.	Io. Ebbes. Gul. Curteys.
1485	An. pri. Hen. 7.	13	Hamo Claxton.	Io. Tylles. Io. Swayn.
1486	2	14	Tho. Buckingham. 2.	Io. VViskins. Io. Howel.
1487	3	15	Io. VVellys. 2.	Io. Pichamor. Io. Castyn.
1488	4	16	Tho. Beafield.	Io. Reed. Rich. Howard.
1489	5	17	Rich. Ballys.	Tho. Cause. Nich. Dauy.
1490	6	18	Rob. Gardyner.	Nich. Cowlych. Gul. Gogeon.
1491	7	19	Gul. London. 2.	Steph. Brayn. Tho. Cock.
1492	8	20	Rob. Aylmer. 2.	Io. VVarnes. Io. Rightwise.
1493	9	21	Rich. Farror. 4.	Robert. Long. Barth. King.
1494	10	22	Steph. Bryan.	Io. Horsley. Rob. Burrow.
1495	11	23	Io. VVellys 3. Tho. Cause.	Rich. Brasier. Robertus Bestus.
1496	12	24	Io. Reed.	Io. Francys. Io. Pethode.
1407	13	25	Nic. Cowlych.	Greg. Clerck. Thomas Aldych.
1498	14	26	Rich. Farror. 5.	Gul. Ramsey. Thomas Hennyng.

11 *Hoc anno inter Regem & Richardum Neuyllum comitem Varuicensem ad Barnetum pugnatum fuit, quo in certamine Comes ipse (vir inuictißimus) at Ioannes (frater illius) Marchio Montacutensis ceciderunt: & Rex ipse non incruentam victoriam adeptus est. Eodem anno ad Tewksberiam infestis armis denuò concursum fuit, quo in certamine Regina vincitur, suis ferè ad vnum casis, aut captis. Eodem etiam anno Edoardus Princeps filius Henrici sexti, adolescens præstantiß. à Duce Glocestriæ (vt fama est) crudelißimè confoditur.*

12 *Hoc anno Rex Henricus in turri Londinensi, ab eodē Richardo Glocestriæ duce (vt constans fama est) miserrimè trucidatur.*

14 *Hoc anno Edoardus rex Norwycum venit, paxq; inter Angliam & Galliam paulò post facta est, quæ ad septennium duratura foret.*

17 *Hoc anno Dux Clarentiæ (imperio fratris) peßimo in omni memoria hominum exemplo Caleti in dolio (vt aiunt) vini cretici exstinctus est. Cuius mortem horribilis pestis insecuta, quæ omnem Angliam quàquàuersus peruagata est.*

19 *Hic annus insignis fuit clade ciuium Norwycensium ex pestilentiæ lue: quâ inibi incredibilem hominum multitudinem absumsit.*

20 *Hoc anno mense Iulij, tanti terræ motus in agro Norwycensi, totâque penè Anglia facti sunt, vt multa in diuersis locis ædificia eorum vi labefactata corruerint.*

22 *Hoc anno rex Edoardus cesßit è vita, annum agens ætatis circiter. 50.*

1 *HOC ANNO Edoardus Princeps eiusq; frater (filij Edoardi regis nuper defuncti) immanißimo scelere Richardi Ducis Glocestrensis in turri Londinensi, contrucidantur: qui eius flagitij diritate regiam sibi maiestatem acquisiuit.*

2 *Hoc annno in Tyrannū cōiuratio Nobilium facta est, cuius princeps exstitit Henricus Buckhingamiæ Dux, cui ob id posteà capto, Sarisberiæ caput amputabatur. Nobilis hic quoque annus fuit interitu Richardi, (Regis post natos homines scelestißimi) qui apud Pagum Bosworthum paullò vltra Leycestriam, in prælio contra Richmondiæ comitem, inter confertißimos hostes pugnans confoditur.*

1 *HOC ANNO nouum, & in omni sanè ætate prorsus inauditum morbi genus, per totam Angliam peruasit, (qui sudoris lues nuncupatur) dira equidem pestis, quæq; innumerabilem mortalium multitudinem exstinxerit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Pōtificum.	Maiores.	Vicecomites.
1499	15	Anno pri. Tho.Ian.	Robertus Gardyner.	Io.Randolf. Robert.Pichamor.
1500	16	An.pri. Rich.Nycx.	Io. VVarnes.	Galfr.Steward. Io.Crome.
1501	17	2	Io. Rightwyse.	Rich.Aylmer. Gul.Drake.
1502	18	3	Gul. Ramsey.	Simon Reed. Io.Smyth.
1503	19	4	Tho. Cause.	Tho.VVarnes. Thomas Chaunt.
1504	20	5	Robertus Burrow.	Gul. Hart. { Io. Henry. Io.VValters.
1505	21	6	Greg.Clerck.	Tho. Large. Gul.Godfrye.
1506	22	7	Robertus Gardner.3.	Tho.Clerk. Io.Swayn.
1507	23	8	Tho.Aldrich.	Io.Clerck. Robert .Farror.
1508	24	9	Gul. Ramsey.2.	Ed.Reed. Robertus Broome.
1509	Anno pri. Henrici. 8.	10	Robertus Long.	Henricus Meir.Rob. Iannys.
1510	2	11	Rich. Brasier.	Io. Marsham. Radul. VVylkins.
1511	3	12	Richardus Aylmer.	Robertus Bell. Steph.Stallon.
1512	4	13	Gul. Hart.	Steph. Stawn. Io.Corpusty.
1513	5	14	Ioannes Rightwyse.2.	Io. Busting. Tho. Pickerel.
1514	6	15	Greg.Clerck.2.	Henricus Schoolehowse. Io. Terry.
1515	7	16	Io.Clerck.	Robert. Barker. Gul.Broome. } { Rich.Farrome Tho.VVilkins. }
1516	8	17	Tho.Aldrich.	Tho.Bawber. Greg. Cause.
1517	9	18	Robertus Iannys.	Rob.Green. Tho. Cory.
1518	10	19	Io.Marsham.	Rob. Hemyng. Hamo Lynsted.
1519	11	20	Gul.Hart.2.	Io.Brown. Barth Springwel.
1520	12	21	Io.Clerck.2.	Nic.Syphat. Io. VVestgate.
1521	13	22	Edwardus Reed.	Tho.Moore. Robertus Haul.
1522	14	23	Io.Terrey.	Reginal.Littelprow. Gul.Norfolck.
1523	15	24	Robertus Iannys.2.	Steph. Raynbow. Hen.Salter.
1524	16	25	Tho.Pickerel.	Rober. Leech. Io. Swayn.

2 *Hoc anno Rex Henricus Norwycum venit.*

3 *Hoc anno ingenti denuò terræ motu Anglia conquassata fuit.*

7 *Hoc anno natus fuit inuictissimus princeps Henricus, rex eius nominis octauus.*

16 *Hoc anno Arthurus princeps duxerat in vxorem Catherinam Hispaniæ regis filiam.*

17 *Hoc anno mortuus est Arthurus princeps summæ spei adolescens.*

19 *Hoc anno Io. VVindamius miles securi percutitur. Eodemq; anno ciuitas Londinum incendio penè absumpta fuit. Prætereà assidui imbres, tonitrua, fulgura, procellæ vbiq; exstiterunt.*

20 *Hoc anno sexto Augusti & ipso die transfigurationis domini nostri in parochia sancti seruatoris Norwyci natus est Matthæus Parker in Theologia Doctor, vltimus decanus collegij de Stoke iuxta Clare, posteà decanus de Lincolne. Tandem Archiepiscopus Cantuariæ sub Elisabetha Regina: qua regnante, fato concessit. 17. Maij.*

23 *Hoc anno. 25. Aprilis horribile incendium Norwycensem vrbem afflixit, adeò vt continuos quattuor dies funestis ignibus ciuitas conflagrauerit. Eodemq; anno quarto Iunij consimili casu denuò incensa fuit.*

24 *Hoc anno Io. Colettus Diui Pauli decanus, suis sumtibus magnificam scholam exstruxit in ea parte cœmiterij Paulini, quæ ad orientem spectat. Eodem anno mortuus est Henricus eius nominis septimus, cui successit filius eius illustriss. Henricus octauus.*

1 *HOC ANNO Iacobus Scotiæ Rex hostili exercitu Angliam inuadens, cum magna Scotorum strage profligatur. Eodemq; anno magna pars templi Norwycensis cum libris penè omnibus ac Ecclesiæ ornamentis combusta fuit.*

5 *Hoc anno rex in Gallia prosperè bella gessit, Tornacum & Turwynum oppida munitiss. vi cœpit: domi verò Regina duce Comite Surrabio Scotos debellauit.*

7 *Hoc anno Greenwyci nata est Maria, quæ posteà Angliæ Regina fuit.*

8 *Hoc anno tanta fuit glacies, tantusq; tamque perpetuus niuiū rigor vt omnia vbiq; flumina congelauerint, ac equi carriq; onusti Tamesim transierint. Eodem etiam anno fuit dira illa Dies Maij Londinensibus lugubris & infœlix, quam & hodiè atram & infaustam vulgò nuncupant.*

10 *Hoc anno vniuersa penè Anglia sudoris lue, & fame afflicta fuit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Episcoporũ.	Maiores.	Vicecomites.
1525	17	26	Rob.Farror.	Aug.Steward. Gul.Layer.
1526	18	27	Rob.Burrow.	Gul.Rußel. Io.VVats.senior.
1527	19	28	Rad.VVylkins.	Tho.Grew. Io.Clerck.
1528	20	29	Gul.Rome.	Tho.Cranck. H.Fuller.
1529	21	30	Tho.Greene.	Io.Curat. Io.Corbet.
1530	22	31	Tho.Bawber.	Tho.Naighton. Nic.Sotherton.
1531	23	32	Edoard.Reed.2.	Rich.Cattlyn. Gul.Rogers.
1532	24	33	Reginal.Littleprow.	Io.Groot. Gul hast.
1533	25	34	Tho.Pickerel.2.	Adam.Laws.Rog.Cowper.
1534	26	35	Aug.Steward.	Gulielmus Lyn.
1535	27	36	Nic.Syphat.	Robertus Brown. H.Crook.
1536	28	An.primo Gul. Rug.	Rob.Farror.2.	Edmun.VVoodd.Tho.Thetfort.
1537	29	2	Gul.Layer.	Rob.Rug. Robertus Palmer.
1538	30	3	Th. Pickerel.3.	Nic.Osborn. Io.Humberston.
1539	31	4	Nich.Sotherton.	Iacob. Marsham. { Tho.VValters. Io.Tracye.
1540	32	5	Tho.Grew.	Thomas Cod. Io.Spencer.
1541	33	6	Robertus Liech.	Fœlix Puttock. Io.Quash.
1542	34	7	Gul.Rogers.	Tho.Cock. Rich.Dauy.
1543	35	8	Eduardus Reed.	Rich. Alee. { Gul.Morrant. Tho.Marsham.
1544	36	9	Henricus Fuller.	Edmund.VVarden.Rob.Marlyn.
1545	37	10	Rob.Rug.	Rich.Suckling. Robertus Lyng.
1546	38	11	Aug.Steward.2.	Rob.Michles.Bernard.Vdberd.
1547	An.primo Edoardi.6.	12	Robertus Rich.	Tho.Dowsing,Gul.Heed.
1548	2	13	Edmund. VVod. 2. Gulielm. Rogers.2.	Hen.Bacon. Io.Atkins.
1549	3	14	Tho.Cod.	Rich.Fletcher.Gul.Ferror.
1550	4	An.primo T.Thulbey.	Rob. Rug.2.	Tho.Morley. Io VValters.

Regnauit Henricus octauus annos. 36. Edoardus sextus. 6.

11 *Hoc anno diluuium fuit, ad diem (quem vocant Sancti Leonardi) quod hodierno etiam die Diui Leonardi diluuium appellatur.*

12 *Hoc anno Duci Buckingamiæ ob proditionis scelus, ceruices securi incisæ sunt.*

13 *Hoc anno Imperator Carolus quintus in Angliam venit, & à Rege nostro magnificentissimè excipitur.*

14 *Hoc anno in Angliam venit Christernus Daciæ rex.*

17 *Hoc anno ob religionem maximi motus fiunt in Germania.*

20 *Hoc anno multis in locis mortalium corpora denuò lætali illo sudore diffluxêre, sed præcipuè Londini.*

21 *Hoc anno intollerabilis illa Antistitis Romani potestas edicto regio diminuta fuit.*

23 *Hoc anno omnium ordinum consensu Rex Anglicanæ Ecclesiæ supremum caput renuntiatur.*

24 *Nobilis fuit hic annus ortu excellentiss. principis Elisabethæ (Reginæ nunc nostræ illustriss.) quæ septimo die Septembris Greenwyci nata fuit.*

25 *Hoc anno Romani Pontificis exsecranda Tyrannis penitus ex Anglia profligata fuit.*

Anni Domini.	Anni Regum.	Anni Põtificum.	Maiores.	Vicecomites.
1551	5	2	Rich. Dany.	Io. Aldrich. Tho. Gray.
1552	6	3	Thomas Cock.	Rob. Norman. Io. Bungey.
1553	An. pri. Re. Mariæ	4	Thomas Croock.	Nic. Norgat. Io. Howse.
1554	2	Anno pri. Io. Hoptõ.	Thomas Marsham.	Tho. Malbey. Gul. Mingex.
1555	3	2	Fælix Puttock. 2. Tho. Codde. 2.	Tho. Green. Io. Bloome.
1556	4	3	August. Steward. 3.	Thomas Sotherton. Leonardus Sotherton.
1557	5	4	Henricus Bacon.	Edmund. VVolsey. { Tho. Lyn. Io. Beniamyn.
1558	An. 1. Re. Elysabeth.	5	Io. Aldrich.	Thomas Parker. And. Quash.
1559	2		Rich. Flecher.	Tho. Culley. Tho. Tesmond.
1560	3	An. 1. Io. Parchurst.	Robertus Michels.	Tho. VVhall. Rich. Heede.
1561	4	2	Gul. Myngey.	Rob. VVood. Tho. Peck.
1562	5	3	Gul. Ferror.	Tho. Ferror. Tho. Beomond.
1563	6	4	Rich. Dani. 2.	Chrstoph. Some. Elisæus Bate.
1564	7	5	Nic. Norgate.	Rob. Sucklyng. Io. Gybbes.
1565	8	6	Thomas Sotherton.	Io. Sotherton. Tho. VVynter.
1566	9	7	Henricus Bacon. 2.	Tho. Petts. Io. Suckling.
1567	10	8	Tho. VVhall.	Io. VVorsley. Tho. Layer.
1568	11	9	Tho. Parker.	Io. Reed. Symon Bond.
1569	12	10	Rob. VVood.	Christof. Layer. Rich. Baat.
1570	13	11	Io. Aldrich. 2.	Tho. Gleane. Robertus Gostlyn.
1571	14	12	Thomas Green.	Henry Greenwood. Edoardus Pye.
1572	15	13	Robertus Sucklyng.	Nic. Sotherton. Franciscus Rug.
1573	16	14	Tho. Peck.	Georg. Bowgeon. Tho. Stokes.
1574	17	15	Christoph. Some.	Nich. Baker. Tho. Gooeche.

